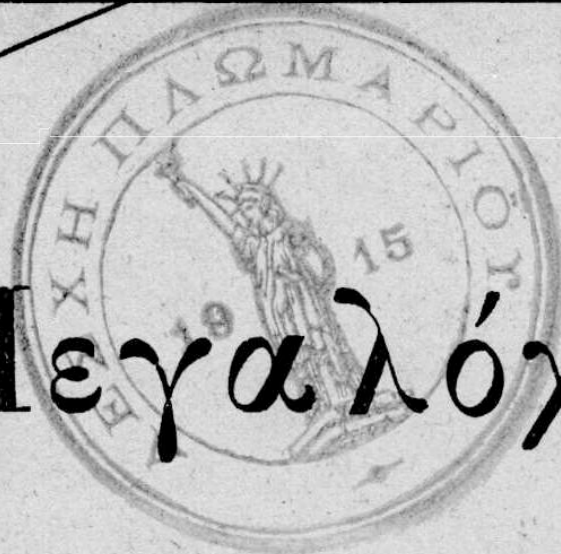

~~66~~

M.B. Apr. 9 66

69
Μ. Β. Αρ. 9
ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΝΗ ΤΩΝ ΤΑΠΕΙΝΩΝ

586

Ἡ Μεγαλόχαρη

ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΝ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΥΠΟ
ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΑΝΑΓΡΑ

3319

«Gelobt seist du Marie!..».

(Die Wollfahrt nach Kevlaar).

HEINE

—•—

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

46 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

ΤΥΠΟΙΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Α. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἐλᾶτε εἰς τὰ νησάκια μας !

Τὰ ἤσυχα νησάκια τοῦ Αἰγαίου ποῦ προβάλλουν σὰν πεπλοφόρες νυφοῦλες μέσα εἰς τὰ γαλανὰ νερά...

Κάτασπρα σπιτάκια ραντισμένα ἀπὸ τὴν ἀρμύραν τῆς θαλάσσης καὶ μικροὺς μώλους ὅπου τὸ κῦμα τονίζει τὰ τραγουδάκια του, κουφαλωμένους βράχους καὶ μουρμουρισμένα ἀκρογιάλια, ἀσημένια φύκια καὶ ξανθοὺς ἄμμους, ποῦ κυλοῦν μὲ κρότον ἀσπρισμένων κοκκάλων τὰ βότσαλα οἱ ἀφροί . . .

Ἐλᾶτε εἰς τὸν καλὸν θαλασσινὸν κόσμον, ποῦ γεννᾶται καὶ πεθαίνει μακρὰν ἀπὸ τὴν πολυτάραχον ζωὴν τῶν πόλεων καὶ τὰς μεγάλας τρικυμίας τῆς ζωῆς...

Ἐλᾶτε εἰς τὴν ζωὴν τῶν ταπεινῶν, τὴν ζωὴν τῶν ἀφανῶν καὶ λησμονημένων, που δὲν ἐμόλυνεν ἀκόμη ἡ ζωὴ τοῦ ψεύδους !

*
* *

Μικρὰ δρομάκια μὲ κάτασπρα πεζούλια, κλώσιμον ρόκας καὶ μονότονος κρότος ἀργαλειοῦ, νησιωτοποῦλες μὲ ροδοκόκκινα πρόσωπα καὶ χωρικοὶ μὲ καλόκαρδον καλημέρα εἰς τὰ χεῖλη, μύλοι μὲ κατάλευκα

πανιά ποῦ γυρίζουν μὲ ὄρμην εἰς τὴν πνοὴν τοῦ μελ-
τεμιοῦ καὶ ἐκκλησιδάκια τόσα δά, ὥστε νὰ εἴμπορῇ
κανεὶς νὰ ἐγγίση μὲ τὸ χέρι τὴν στέγην των, ὅπου
ὅμως ἔχει καταφύγη φοβισμένη ἢ καλὴ πίστις τῶν
Βυζαντινῶν χρόνων, φυγαδευμένη ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν
καὶ βαρβαρότητα τῶν σημερινῶν καιρῶν. . .

*
* *

Ἐδῶ ὀλόχρυσοι ἄμμοι πλυμμένοι ἀπὸ τὸ ἄϋπνον
χάϊδι τῶν κυμάτων ὅπου ἔρχονται οἱ ἀφροὶ νὰ ἀπλώ-
σουν τὰ κρινάκια των, δίχτυα κρεμασμένα εἰς τὸν
ἥλιον, σχοινιά καὶ δοιάκια, ψαροποῦλες τραβηγμέ-
ναις στ' ἀκρογιάλι, σ' ἄν πληγωμέναις ἀπὸ τὸν ἀγῶ-
να τῆς ζωῆς. . .

Ὁ μικρὸς μῶλος παρέκει, ὅπου ἡ θάλασσα χτυπᾷ
τὸ αἰώνιον τραγοῦδι της, θρεμμένον μὲ τὴν μανίαν
τοῦ Νότου ἢ φουσκωμένον ἀπὸ τὴν ὄρμην τοῦ μελ-
τεμιοῦ.

Κλόπ! κλόπ! . . . Πλάφ! πλάφ! . . .

Καὶ νησιωτάκια ὀλόγυμνα, μελαψὰ καὶ ἠλιοκαῦ-
μένα, παλεύοντα διαρκῶς μὲ τὰς καλαφατιζομένας
λέμβους καὶ λουζόμενα ὅσας ὥρας ἔχει ἡ ἡμέρα εἰς
τὰ χλιαρὰ νερά. . .

*
* *

Ἐδῶ πάλιν εἶνε τὸ μικροκαφενεῖον ὅπου συνά-
ζεται καὶ συζητεῖ ἡ ἀριστοκρατία τοῦ χωρίου· ὁ δή-
μαρχος, ὁ ἱατρός, ὁ ἀστυνόμος, ὁ δάσκαλος, ὅπου

ἔρχεται ὁ βρακοφόρος γέρω-καπετάνιος νὰ τραβήξῃ τὸν ναργιλέ του καὶ ὅπου εἰς ὀλίγον θὰ ἔλθῃ ὁ γυμνόποδος γρουπαρᾶς μὲ τὰ βοῦρλα τῶν λαχταριστῶν ψαριῶν, κοπιασμένος ἀπὸ τὸ σχοινὶ τῆς τράτας.

— Λυθρίνια. . . μπαρμπούνια. . . πάρετε ὅσα ὅσα. . . .

*
* *

Νά! καὶ τὸ ἐκκλησάκι. . . Κάτασπρο, θυμιασμένον, ὀλοφώτιστον, μὲ τοὺς Βυζαντινοὺς ἀετοὺς ἀκόμη σκαλισμένους ἐπάνω εἰς τὴν μεσαίαν πλᾶκα.

Ἄκουτε ποῦ χτυπᾶ ἡ καμπανίτσα του ; . . .

Εἶνε Κυριακή! ἡμέρα ἑορτῆς διὰ τὸ νησάκι. . .

Εἰς τὴν ὠραίαν πύλην, ἀναμέσον εἰς τοὺς παλαιοὺς Βυζαντινοὺς Χριστοὺς, ὁ ἀσπρομάλλης ἱερεὺς μὲ τὸ χρυσοῦν πετραχῆλι διαβάζει μὲ εὐλάβειαν τὸ Εὐαγγέλιον.

Ἐμπρός, εἶνε τὸ εὐλαβές του ποίμνιον· νησιώτισσαις μὲ τὰ Κυριακάτικά των, ψαράδες μὲ ἠλιοψημένα πρόσωπα, γεωργοί, ναῦται, γέροντες βρακάδες, παλαιοὶ θαλασσινοί. . . “Ὅλοι ἀκούουν μὲ προσήλωσιν τὰ ὠραῖα λόγια, κάμνουν μεγάλους σταυροὺς ὅταν ἀκουσθῇ τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας καὶ σκύπτουν ἕως κάτω νὰ ἐγγίσουν τὴν πλᾶκα μὲ τὰ τρία δάκτυλα. . .

— Μνήσθητί μου κύριε ! . .

Πάρετε τὸ ἀντίδωρον ἀπὸ τὸ τραχύ, τὸ εὐλογημένον χέρι τοῦ νησιώτου παπᾶ, φιλήσατέ το ἀκόμη

ἂν θέλετε, καὶ γίνετε καὶ σεῖς ἀπλοῦς καὶ ταπεινὸς ὅπως ἐκεῖνος !

*
* *

Ἐλᾶτε νὰ ζήσετε τὴν ζωὴν τῶν καλῶν μου θαλασσινῶν, τῶν παιδιῶν τῆς «Μεγάλης γαλανῆς» καὶ ἐνσαρκωθῆτε τὴν φυσικὴν, τὴν χυμώδη ζωὴν των...

Ἐκ τὸ ταξειδάκι αὐτὸ θὰ ἐπιστρέψετε δροσερώτεροι, καλλίτεροι, ἡρεμότεροι, περισσότερον δυναμωμένοι διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς !

Θὰ εἶνε κάτι σὰν λουτρὸν ἀναγεννήσεως διὰ τὰ κουρασμένα σας πνεύματα· μέτωπα ὠργωμένα ἀπὸ τὸ πέρασμα τῆς σκέψεως, ψυχαῖς μαραμέναις ἀπὸ τὴν πάλην, πρόσωπα κοπιασμένα ἀπὸ τὴν καθημερινὴν κωμωδίαν τῆς ζωῆς. . .

*
* *

Εἶνε τὰ νησάκια μας σπαρμένα εἰς τὰ γαλανὰ νερὰ τοῦ Αἰγαίου...

Κάτασπρα σπητάκια ραντισμένα ἀπὸ τὴν ἀρμύραν τοῦ πελάγους καὶ μικροὶ μῶλοι ὅπου τὸ κῦμα τονίζει τὰ τραγουδάκια του, κουφαλωμένοι βράχοι καὶ μουρμουρισμένα ἀκρογιάλια, ἀσημωμένα φύκια καὶ ξανθοὶ ἄμμοι ποῦ κυλοῦν μὲ κρότον ἀσπρισμένων κοκκάλων τὰ βότσαλα οἱ ἀφροί.

Ἀκοῦστε τὸ τραγοῦδι τῆς θαλάσσης...

Εἶνε τὸ τραγοῦδι τῆς αἰωνίας ζωῆς !

Χαρὰ εἰς ὅποιον τὸ ἐννοιῶσε εἰς τὴν ζωὴν του!...

ΜΕΡΟΣ Α

Α΄.

Καντηλάκι ποῦ σβύνει !

— Γκία . . . μωρὲ γκάταρα . . . τί πατεῖς μωρὲ τὰ ξένα ζαριά ; . . . (*)

— Γκία . . . μωρὲ γκάταρα . . . (**). ἀντήχησε πάλιν ἡ φωνὴ τοῦ ψαρᾶ, εἰς τὰ γαλανὰ νερὰ τοῦ λιμένος καὶ τὰ πράσινα βάρθη τοῦ Λειβαδιοῦ.

Γέλια φαιδρὰ ἐτελείωσαν αὐτὴν τὴν φράσιν, καὶ οἱ δύο νέοι ἄρχισαν νὰ λάμνουν δυνατώτερα, βλέποντες εἰς τὸ βάθος τῆς παραλίας, μεταξὺ τῶν ἄμμων καὶ τῶν πρασίνων καλαμώνων, ὅπου χωρικὸς μὲ ξασπρισμένην βρόακαν καὶ παλαιὸν σκοῦφον ἐφαίνετο βαδίζων βιαστικά.

— Ἄχά ! . ὁ Μοσχολιός ! . . . ἐκραύγασε καὶ πάλιν ὁ ψαρᾶς. Ἄχά ! . .

(*) ζαριά = κτήματα.

(**) Γκάταρα, Κάταρα, κατάρρα = προσωνυμία τῶν Σεριφίων ἀπὸ τοὺς ἄλλους νησιώτας, τὴν ὁποίαν καὶ μεταξὺ των συνειθίζουσι συγχρότατα.

Ἐκεῖνος ὁμῶς χωρὶς νὰ φαίνεται ὅτι ἀκούη, φθάσας εἰς τὴν χαμόπορταν ἐνὸς περιβολιοῦ, τὴν ἔσπρωξε μὲ θυμὸν καὶ ἐχάθη διὰ μιᾶς ὀπίσω ἀπὸ τοὺς καλαμῶνας.

— Ναί ! μὰ θὰ τὸν ἀγριέψωμε ἔτσι, ποῦ δὲν θὰ ζυγώνη ἄνθρωπο πειά. . . ἔσυμπέραναν ὁ ἄλλος γελῶν.

— Μπᾶ! . . . δὲν βαρυνέσαι. . . ἀπήντησεν ὁ Σωτήρος. Κάμε πῶς κουνεῖς ἐμπρός του ἕνα φουστάνι καὶ βλέπεις... Τώρα δὰ θὰ τὸν μάθουμε πειὰ τὸν Μοσχολιό ; . . .

— Τὸν φουκαρᾶ. . . ξέρεις, τὸν λυποῦμαι πειά... Μ' αὐτὸν τὸν καῦμὸ θὰ πάη ! . . . ἐξηκολούθησεν ὁ πρῶτος. Τὸ κακὸ μόνον εἶνε ποῦ κάνει τὰ γλυκὰ μάτια καὶ τῆς Κρινωῶς. . . ἐπανέλαβεν ἀστεεινόμενος, καὶ δὲν ξεύρω ἐγὼ ὅταν φεύγω τί γίνεται ἐκεῖ κάτω...

— Ἄμ' σήμερα δὰ καῦμένε μὴ φοβᾶσαι, . . . διέκοψεν ὁ Σωτήρος, ἀφοῦ εἶδες καὶ δὲν φορεῖ τὴν καινούργια βράκα του... Θυμᾶσαι μωρὲ Μιχαλιό, ἐξηκολούθησε χαρούμενος, σὰν εἴμαστε μικροὶ καὶ τοῦ ρημάζαμε τῆς συκιάς του. . . Μωρὲ τί κακὸ ἦταν αὐτό ! . . . Σῦκα γιὰ σῦκα δὲν ἀφήναμε στὸ περιβόλι του. . . Θυμᾶσαι ἕνα μεσημέρι ποῦ μᾶς πρόφθασε ἐπάνω στὴν μεγάλη συκιά ; . . . ἀκόμη μοῦ φαίνεται πῶς νοιώθω μιὰ ραβδιὰ ποῦ μοῦδωσε ἐδῶ στὴ ράχι... καὶ σὰν νὰ ἐπανέβλεπε τὰ παιδικὰ των ἔτη, ὁ παρᾶς ἐπανέλαβε μὲ σιγανὴν τὴν φωνήν.

— Γκάα ! μωρὲ γκάταρα. . . θὰ παίξῃ μάτσα (*). . .

Ἐκεῖνος ἔβαλε πάλιν τὰ γέλια, σκύπτων μίαν στιγμὴν διὰ νὰ περιμαζεύσῃ μέσα εἰς τὸ πανέρι τὰ ψάρια τῆς νυκτός, τσιπούραις καὶ πέντε ἕξ λαχταριστὰ λυθρίνια,

(*) Νησιώτικη ἔκφρασις = θὰ παίξῃ ξύλο !

ποῦ ἐσελάγιζαν σὰν ἀσημένια εἰς τὰ σανίδια τῆς ψαροπούλας, κοντὰ εἰς τὰ σύνεργά των. Δίχτυα, παραγάδια, κολοκύθες καὶ χονδροὺς φελλούς.

Ἐνέφελον καὶ γαλανὸν προῦ ἐξήπλωνε ἐπάνω εἰς τὴν Σέριφον τὰ κάλλη του, καταβαῖνον εἰς κύματα εὐλογίας ἀπὸ τὸν αἰθέρα, καὶ σκορπιζόμενον εἰς χαρὰν καὶ χρώματα ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν, τοὺς ἄμμους, τὰ περιβόλια καὶ τὰ βουνά.

Ὁ ἥλιος μολονότι ἐνωρὶς ἔκαιε ἤδη ἀρκετά, καὶ θαμβωτικὰ ἀναδεύματα, μυριάδες ἀσημωμένων φώτων, ἐκινουῦντο βιαστικὰ εἰς τὰ γαλανὰ νερὰ τοῦ μικροῦ λιμένος, προξενουῦντα ἐντύπωσιν ζωῆς ἀκουράστου καὶ νευρικῆς.

Πέραν, εἰς τὸ μέσον τοῦ μεγάλου κύκλου ποῦ ἐσχημάτιζαν οἱ ἄμμοι καὶ τὰ περιβόλια, ὁ λόφος τοῦ Δειβαδιοῦ ὑψώνετο φωτόλουστος καὶ χρυσοπλημμύριστος μὲ τὰ γαλαχτισμένα σπιτάκια του, σὰν ἕνας σωρὸς τετραγωνάκια ἀπὸ κάτασπρην ζάχαριν, σκορπισμένην εἰς τὴν κίτρινωπὴν κορυφὴν του.

Καὶ τὸ φανταστικὸν αὐτὸ ἄνθος, ἐφύτρωνε τόσον θαμβωτικὰ λευκὸν εἰς τὴν γαλάζιαν πλημμύραν τοῦ ἀπείρου, ὥστε ἐφάνταζεν σὰν ψεύτικη πόλις παραμυθιοῦ, φανταστικὸν κομποτέχνημα σκαλισμένον εἰς ἄσπρον μάρμαρον καὶ ὑψωνόμενον ὡς προσφορὰ καθοσιώσεως τῆς γῆς καὶ τῆς ζωῆς, πρὸς τὸν εὐμορφον οὐρανόν, ποῦ ἐκαμπυλωνετο ἀπ' ἐπάνω, ὅλος φῶς, διαφάνεια καὶ δόξα.

Οἱ δύο ψαράδες ἐξηκολούθουν νὰ λάμνουν πάντοτε δυνατώτερα, ὅταν μία γυναῖκα μὲ λυτὴν μαγουλίκαν στεκομένη εἰς τὸ ἄκρον τῆς παραλίας σὰν νὰ ἐπερίμενε, ἔβαλε τὴν παλάμην εἰς τὸ στόμα σκύπτουσα πρὸς τὰ ἔμπρός.

— Μιχαλιό ! Αἴ Μιχαλιό ! ἐφώναξε, κάμε γρήγορα. . . ἡ ψυχομάννα σου εἶνε ἄσχημα καὶ ἐχάλασαν τὸν κόσμον νὰ σὲ γυρεύουν. . . .

Ἐο ψαρᾶς αἰσθάνθηκε δυνατὸν κτύπημα εἰς τὸ στήθος. Ἐε εἶδησις ἦτο τόσον ἀπρόοπτος ὥστε ἔμεινε μίαν στιγμὴν ζαλισμένος, μὲ τὰ λόγια αὐτὰ εἰς τὴν ἀκοήν, χωρὶς νὰ εἰμπορῆ καλὰ καλὰ νὰ τὰ ἐννοήσῃ.

« Ἐε μάννα σου εἶνε ἄσχημα . . . ἡ μάννα σου εἶνε ἄσχημα . . . ».

— Μπᾶ ! τί νὰ ἔπαθε ἡ κυρὰ Μοσκοῦ ! . . . διέκοψεν ἔκπληκτος ὁ Σωτήρης, λάμνων μὲ περισσοτέραν δύναμιν.

— Καλὰ τὸ ἔλεγα ἐγὼ νὰ μὴ ἔβγαίναμε χθὲς τὸ βράδυ. . . ἔστέναξεν ὁ Μιχαλιὸς σηκωνόμενος ὀρθίως καὶ διασκελίζων τὴν πρῶραν. Νὰ τώρα ! . . .

Εἰς ὀλίγα λεπτὰ ἡ ψαροποῦλα ἐπλησίασε τὸν μῶλον καὶ ὁ Μιχαλιὸς ἐτινάχθη μ' ἓνα δυνατὸν πήδημα ἔξω, ἐνῶ ὁ Σωτήρης ἔδενε βιαστικὰ τὸν κάβον της.

— Τί τρέχει ; . . τί τρέχει κυρᾶ-Καλλιό ; . . . τί εἶπες ; . . ἠρώτησε μὲ ἀγωνίαν ὁ νέος τρέχων πρὸς τὴν νησιώτισσαν.

— Νά ! δὲν ξέρω καὶ ἐγὼ καλά. . . εἶπε μὲ δισταγμὸν ἐκείνη. Ἐε μάννα σου μοῦ εἶπαν πῶς εἶνε ἀνήμπορη καὶ σὲ γυρεύουν ἀπὸ τὸ πρῶτ. . . Εἶνε μαθὲς κι' ἡ Μαρινιὰ μόνη της. . . κορίτσι πρᾶμμα. . .

Ἐε παραμικροτέρα κίνησις εἰς τὸ Λειβάδι εἶνε σπουδαῖον γεγονὸς καὶ ἤδη δύο τρεῖς περιέργοι σηκωθέντες ἀπὸ τὸ μικροκαφενεῖον τῆς κυρᾶ - Ἀγλαίας ἐπλησίαζαν νὰ κάμουν κύκλον.

Ἐο ἀσπρομάλλης γέρω-δάσκαλος τοῦ χωριοῦ, ὁ παπα-Οἰκονόμος δύο τρεῖς ἄλλαις νησιώτισσαις μὲ τῆς ἄσπραις

μαγουλίκαις καὶ τὰ μακρὰ πλεκτὰ «χερόφτια» τῶν χωρικῶν.

— Δὲν πιστεύω νὰ εἶνε τίποτε σοβαρόν. . . εἶπεν ἐνθαρρυντικῶς ὁ δάσκαλος. Ἐγὼ δὲν ἄκουσα τοῦλάχιστον τίποτε πρὶν κατέβω. . .

Ἄλλ' ὁ Μιχαλιὸς δὲν ἐπερίμενε περισσότερα.

Χωρὶς νὰ φορέσῃ κἄν τὰ ἰποδήματά του, μὲ τὰς ἡλιοψημένας κνήμας γυμνὰς καὶ τὸ πανταλόνι σηκωμένον εἰς τὰ γόνατα, ὤρμησεν εἰς τὸν ἡλιοπυρωμένον ἀνήφορον τοῦ χωριοῦ, ἀψηφῶν καὶ ἥλιον καὶ πέτρας.

— Ἄμε σὺ Μιχαλιό, καὶ ἰγὼ σιγυρίζω τὴν βάρκα. . . ἐφώναξεν ὁ Σωτήρως πίσω του, στερεώνων τὸν κάβον καὶ ἀνακατεύων παραγάδια καὶ δίκτυα. Σὲ λίγο ἔφτασα κ' ἐγώ...

Ὁ Μιχαλιὸς εἰς ὀλίγας στιγμὰς εἶχεν ἀφήσῃ ὀπίσω τὰ πράσινα **ζαριά** τοῦ Λειβαδιοῦ καὶ ἀνέβαινε τρέχων τὸν ἀνήφορον, πατῶν ἀδιαφόρως τὰς κοπιτερὰς πέτρας καὶ διασκελίζων τοὺς ἀποτόμους βράχους του.

Μεγάλαι σταγόνες ἰδρωτός ἤρχισαν νὰ ἀναβλύζουν εἰς τὸ ἡλιοψημένον του μέτωπον καὶ νὰ κυλοῦν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τὴν πλεκτὴν φανέλλαν.

Ἐκεῖνος ὅμως ἔτρεχε πάντοτε. Αἱ δυναταὶ κνήμαι του ἀδιακόπως ἐτεντώνοντο, ἐσκάλωναν, ἐπηδοῦσαν, ἕως ὅτου ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐπλησίασε τὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἁγίου Ἰσιδώρου, ἓνα κάτασπρον τόσο δὲ ἐκκλησάκι, ἀπ' ἐκεῖνα ποῦ ἔσπειρε κατὰ ἑκατοντάδας εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἡ εὐλάβεια τῶν Βυζαντινῶν ἐποχῶν.

Καὶ ὅσον ὁ δρόμος ἀνέβαινε, τόσο καὶ ἡ θεὰ τριγύρω ἐπρόβαλλε μεγαλοπρεπεστέρα, ἐκτυλισσομένη εἰς ἓν ἀπὸ τὰ

μαγευτικώτερα πανοράματα ποῦ ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ ἰδῆ εἰς τὰς Κυκλάδας.

Ἐξ ἑνὸς ἦσαν αἱ γυμναὶ φάραγγες τῆς Σερίφου χωρίζουσαι βραχώδη βουνά, τὰ ὅποια ἐξήπλωναν τὸ ἄξενον μεγαλειόν των κάτω ἀπὸ τὸν πυρωμένον ἥλιον, ὡς ἀπολιθωμένον τοπεῖον, χωρὶς κανὲν χεῖρι χλωρίδος, ἢ σημεῖον ζωῆς. Ἐξ ἑτέρου δέ, κάτω, ὅπου ἔχαμογέλα τὸ πρᾶσινον χροῶμα τοῦ Λειβαδιοῦ, ὁ χάρτης τῶν ἀκτῶν καὶ τῶν παραλίων τῆς νήσου, σχεδιαγραφούμενος ἀπὸ τὸ ὕψος ἐκεῖνο ὑπὸ σμίκρυνσιν, ἐπρόβαλλεν ὀλίγον κατ'ὀλίγον μὲ καθαρότητα ἀπίστευτον, σὰν νὰ εἶχε ζωγραφισθῆ ἀπὸ κάποιαν πελωρίαν πένναν, μὲ λεπτομέρειαν μαγεύουσαν καὶ καταπληκτικὴν.

Κόλποι, ὄρμίσκοι, ἄμμοι, ἀκρωτήρια, σκόπελοι, ὅλα ἐφαίνοντο σὰν νὰ τὰ ἔβλεπε κανεὶς ἀπὸ γιγαντιαῖον φακὸν πανοράματος, μὲ τὸ ἀπότομον σχῆμα τῶν βράχων των καὶ τὰ λευκὰ στεφάνια τῶν ἀφρωῶν των.

Δίπλα εἰς τὸ **Βοῖδι** ἕνα καῖκι μὲ φουσκωμένον πανάκι, μία φαροποῦλα σὰν παιγνίδι μικροῦ παιδιοῦ, ἔβγαινε σιγὰ σιγὰ εἰς τὰ ἀνοικτά, καὶ ὅλα ἀπλώνοντο ἀπείρως μικρὰ καὶ ἀπείρως μεγὰλα, ἀπείρως σιωπηλὰ καὶ ἀπείρως εὐγλωττα, ἐνῶ γύρω ἀπέραντον γαλανὸν πέλαγος ἐξήπλωνε τὸ πολυτάραχον μεγαλειόν του ἕως ἐκεῖ ὅπου ἔφθανεν ὁ ὀφθαλμός, διακοπτόμενον μόνον ἀπὸ τὰ τριανταφυλλιά βουνὰ τῆς Μήλου, τῆς Κύθνου καὶ τῆς Κιμῶλου.

Ὁ Μιχαλιὸς ὅμως οὔτε νοῦν εἶχε, οὔτε ἐγύρισε τὸ βλέμμα εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν μεγαλοπρέπειαν.

Ἐτρεχε πάντοτε λαχανιασμένος καὶ σπογγίζων μηχανικῶς τὸν ἰδρωτὰ του.

Ἦδη, εἰς τὰ πρῶτα σπιτάκια τοῦ χωριοῦ, ἡ κυρὰ-Μα-
χώ, σκυμμένη ἔμπρὸς εἰς τὴν σκάφην, μὲ τὴν λευκὴν μα-
γουλίκαν καὶ τὰ πλεκτὰ **χερόφτια** ποῦ ἔσκέπαζαν σὰν
πέταλον μόνον τὴν ράχιν τῶν δακτύλων της, ἔσταμάτησε τὸ
ξερρίπισμα καὶ τὸν ἠρώτησε πῶς ἐπήγαιεν ἡ ἄρρωστη.

Ἄμ' νὰ τὸ ἤξευρε δὰ κι' αὐτός! . . .

Μὲ δύο πηδήματα ἀκόμη ἔπέρα τὴν **Πιάτσαν** καὶ
ἔφθανεν εἰς τὸ στενὸν ὅπου ἦτο τὸ σπιτάκι των.

Ἡ συρροὴ ἔμπρὸς εἰς τὴν ἐξώθυραν τοῦ ἔσφιγξε πρῶ-
τη πρώτη τὴν καρδιὰν καὶ δὲν εἶχε περάσει ἀκόμη τὸ κα-
τώφλι ὅταν ἡ Μαρινιὰ ἔτρεξε κλαίουσα νὰ πέσῃ ἐπάνω
του, ἐνῶ αἱ παριστάμεναι γειτόνισσαι, ἀντήλλασσαν βλέμ-
ματα συμπαθείας.

Ὁ Μιχαλιὸς παραμέρισεν ἑλαφρὰ τὴν ἀδελφὴν του, διέ-
σχισε τὸ πλῆθος καὶ ἔμβῆκεν εἰς τὸ δωμάτιον.

Εἰς τὸ συνειθισμένον κρεββάτι, ἡ πλατεῖα μορφὴ τῆς
ψυχομάννας του ἀνεπαύετο πλαδαρὰ καὶ ἀκίνητος, περισσό-
τερον μαύρη καὶ περισσότερον κόκκινη ἀπὸ ἄλλοτε, μέσα
εἰς τὰ ἄτακτα ἀσπρισμένα μαλλιά της.

Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ προσώπου
εἶχον ἔξαφνα χάσει τὰς ρυτίδας καὶ τὴν ἔκφρασιν, οἱ
ὄφθαλμοὶ ἔμενον μισανοικτοί, ἡ δὲ ἀναπνοὴ ἀνεσήκωνεν
εἰς ἑλαφρὸν φύσημα τὰ χεῖλη.

Ὁ νέος ὤρμησεν εἰς τὸ κρεββάτι, ἐπῆρε μέσα εἰς τὰ
χέρια τὴν ἀγαπημένην κεφαλὴν ποῦ τὸν ἀνέθρεψε, τὴν
ἔσφιξε καὶ τὴν ἐκάλεσε.

Ἡ ἀσθενὴς ἔμεινεν ἀκίνητος. Μόνον ὁ ἓνας ὄφθαλμὸς
ἐφάνη στρεφόμενος λιγάκι πρὸς αὐτόν, τὸ φύσημα ὅμως
ἐξηκολούθησε ν' ἀνασηκῶνῃ τὸ χεῖλος.

— Μητέρα ! . . . δὲν μ' ἀκοῦς μητέρα ; . . . ἐπανέλαβεν ἐκεῖνος ἀπηλπισμένος.

Καμμία ἀπόκρισις !

Ὅπισω του ἤκούοντο μόνον οἱ ψιθυρισμοὶ τῶν ἄλλων γυναικῶν καὶ τὰ σιγαλὰ ἀναφυλλητὰ τῆς Μαριναῖας, ἣ ὅποια προσεπάθει νὰ τὰ πνίγη μέσα εἰς τὴν ποδιάν της, ἐνῶ ἀπὸ τὰς εἰκόνας ἔφθανεν ἓνα μονότονον « τσίρ, τσίρ ! » τρεμοσβύνοντος κανδηλιοῦ.

Ὁ Μιχαλιὸς ἔμεινε μὲ τὰ βλέμματα καρφωμένα εἰς τὴν ἀκίνητον αὐτὴν μορφήν, πάντοτε χωρὶς ἔκφρασιν, ὡσὰν ἄψυχον ὕλην, μὴ εἰμπορῶν νὰ πιστεύσῃ ἀκόμη τὴν ἀλήθειαν.

Τὸ δωμάτιον ἦτο μικρόν, ὅπως ὅλα τὰ νησιώτικα σπητάκια, ἀλλὰ καθαρώτατον καὶ νοικοκυρευμένον. Οἱ τοῖχοι του ἦσαν κατάλευκοι ἀπὸ τὸ πρόσφατον « γαλάχισμα », τὰ ὀλίγα ἔπιπλα, ὁ ξύλινος καναπὲς, τὸ κομὸ μὲ τὸν ἐπίχρυσον καθρέπτῃν τὰ βάζα καὶ τὰς ἀπαραιτήτους φωτογραφίας ἐπιμελῶς σιγυρισμένα, τὸ χῶμα τοῦ πατώματος προσεκτικῶς σκουπισμένον καὶ καταβρεγμένον.

Ἡσθάνετο κανεὶς ὅτι πνεῦμα γαλήνης καὶ ἀπλότητος ἐβασίλευεν ἐκεῖ μέσα, τὸ ὅποῖον διὰ μιᾶς ἔφερεν ἄνω κάτω ὅλον τὸ συνηθροισμένον αὐτὸ πλῆθος καὶ ἡ ἐπισημότης τοῦ θανάτου ποῦ ἦλθε νὰ πλανηθῇ εἰς τὸν ἀέρα του.

— Τὸν γιατρὸ τὸν ἐφωνάξατε ; . . . ἠρώτησεν ἔξαφνα ὁ νέος στρεφόμενος ὡσὰν νὰ ἤρρε κάποιαν ἄγκυραν ἐλπίδος.

— Δὲς δὰ νὰ σ' ἐπεριμέναμε ἐσένανε ; . . . ἀπήντησεν ὀπίσω του ἡ στρυφνὴ φωνὴ τῆς Βδοκιᾶς. . . νομίζεις τάχα ὅτι μόνον ἐσεῖς εἴσαστε νὰ πονᾶτε ; . . .

— Καὶ τί εἶπε ; . . . ἠρώτησεν ὁ νέος χωρὶς νὰ προσέξῃ εἰς τοὺς λόγους της.

— Τίποτε δὲν εἶνε . . . ἐξηκολούθησεν μὲ φανεράν σπουδὴν ἐκείνη. Νὰ ! κρύωσε λιγάκι . . περαστικὰ πράγματα . . .

— Τίποτα, τίποτα ! . . . ἐπιβεβαίωσε καὶ ἡ Στυλιανὴ ὀπισθὲν της . . Ἀὔριο μεθαύριο θὰ εἶνε πάλι καλά . .

Ἐὸ Μιχαλιὸς ἀνέπνευσε.

Αἶ ! ἀφ' οὗ δὲν ἦταν δὰ τίποτε !

— Τὸν Βασιλειάδη, ἢ τὸν κὺρ Νικολάκη φέρατε ; ἠρώτησε πάλιν.

— Τὸν Βασιλειάδη . . . ἀπήντησεν ἡ Στυλιανή, αὐτὸς ἔτυχε στὸ φαρμακεῖο . . .

Ἐὸ νέος ἐστράφη πάλιν πρὸς τὴν ψυχομάννα του τὴν ἐκύτταξε συγκεκινημένος καὶ ἐτακτοποίησε μερικοὺς ἀπολυμένους βοστρύχους γύρω εἰς τοὺς γεροντικούς κροτάφους της.

— Καὶ εἶπε τί ἔπρεπε νὰ κάνετε ; . . . δὲν χρειάζεται τίποτε νὰ πάω νὰ φέρω ; . . ἐπανέλαβεν.

— Μεῖνε ἡσυχος, ὅτι ἦτανε νὰ γείνη ἔγεινε . . ἀπήντησε πάλιν ἡ Βδοκιὰ μὲ τὴν ξηρὰν φωνὴν της πηγαινοερχομένη πάντοτε εἰς τὸ δωμάτιον. "Αφησέ μας καὶ ξέρουμε ἔμεῖς τί κάνουμε . .

Ἐὸ Μιχαλιὸς ἐσήκωσε ἐπάνω της τὸ βλέμμα μὲ στενοχωρίαν.

Ἀντιθέτως πρὸς τὴν ψυχομάνναν του, δὲν εἶχε ποτὲ αἰσθανθῆ συμπάθειαν οὔτε πρὸς τὴν Βδοκιὰν οὔτε πρὸς τὴν Στυλιανήν. Οὔτε ἡ μία οὔτε ἡ ἄλλη ἐχώνευαν τὰ ὄρφανά, φοβούμεναι μήπως ἡ ἐξαδέλφη των τὰς ἀποκληρώσῃ καὶ ἀφήσῃ εἰς αὐτὰ τὴν περιουσίαν της.

Τὸ κακὸν βλέμμα των τὸν εἶχε κρατήσῃ πάντοτε εἰς ἀπό-

στασιν, τώρα δὲ ὅτε τὰς ἔβλεπε δυνάμει τῆς συγγενείας των πρὸς τὴν ἀσθενῆ, ἐγκαθιδρουόμενας ἀναγκαστικῶς εἰς τὸ σπητάκι των καὶ πηγαινοερχομένας ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ἠσθάνετο κάποιαν στενοχωρίαν ἢ ὁποία τοῦ ἐκάθητο σὰν βάρος εἰς τὸ στήθος.

Ἄλλὰ μήπως ἠμποροῦσε νὰ εἰπῆ καὶ τίποτε ! . . Συγγενεῖς, σοῦ λέγει ὁ ἄλλος.

Ἐστάθη ἀκόμη ὀλίγας στιγμὰς συλλογισμένος, παρατηρῶν τὸ πατημένον χῶμα τοῦ ἐδάφους.

Τὸ « τοῖρ, τοῖρ » τοῦ κανδηλιοῦ ἀντήχει ἀκόμη εἰς τὴν σιωπὴν τοῦωματίου σὰν νὰ ἐζήτει βοήθειαν, σὰν νὰ ἐφώναζε νὰ μὴ τὸ ἀφήσουν νὰ σβύσῃ. . .

— Ὁ γιαιτὸς εἶπε νὰ μὴ στέκωνται πολλοὶ μέσα στὴν κάμαρα. . ἀκούσθηκε ἔξαφνα πάλιν ἡ δυσάρεστος φωνὴ τῆς Βδοκιᾶς. . . χρειάζεται σιωπὴ καὶ ἡσυχία. . .

Ὁ Μιχαλὶδὸς χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ ἐστράφη πρὸς τὴν ἀδελφὴν του.

— Μὴν κλαῖς Μαρινιά. . . εἶπε προσπαθῶν νὰ τὴν παρηγορήσῃ. Ἄφοῦ εἶνε περαστικά, ἔχει ὁ Θεός. . . Δὲν εἶνε τίποτε. . . Σῶπα ! . . .

— Ἐννοια σου Μαρινιά μου καὶ δὲν εἶνε τίποτα. . . παρηγόρουν καὶ ἡ γειτόνισσαις. Σὲ λίγαις μέραις θὰ εἶνε πάλι σὰν καὶ πρῶτα καλά. . . Περαιτικά πράγματα. . .

— Νά ! ἔστι δὲν τὰ εἶχε πάθη καὶ ἡ κυρὰ καπετάνισσα ἀνήμερα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. . . Ἐμεινε λίγο καιρὸ σὶτὸ κρεββάτι καὶ τώρα εἶνε σὰν θέλει ὁ Θεός. . .

Ὅλοι εὐρίσκοντο πρόθυμοι νὰ τὴν χαϊδεύσουν, νὰ τὴν βοηθήσουν, νὰ τὴν παρηγορήσουν.

— Πόνος εἶνε αὐτὸς σοῦ λέει ! . . προσέθετεν ἔξω ἄλλη.

Τὰ ἡῦρε ὄρφανὰ βλέπεις, τὰ κακόμοιρα καὶ τοὺς στάθηκε
σὰν μητέρα. . . Αὐτὴ τὰ ἀνάστησε καὶ τὰ ἔκαμε ὅπως εἶνε...
Τὴν πόνεσαν πειὰ.

— Ἐπειτα ἄλλη μητέρα δὲν ἐγνώρισαν ! . . . Ὅταν ἐπέ-
θανε ἡ συχωρεμένη ἡ κυρὰ Ζαχαρώ, τὸ ἕνα ἦτο δύο χρο-
νῶν καὶ τὸ ἄλλο σιὸ βυζὶ ἀκόμη. . .

— Ἐτσι. . . ἔτσι εἶνε ! . . . ἔσεισε τὴν κεφαλὴν καὶ ἡ
ἄλλη νησιώτικη γερούσια, ἡ ὁποία εὐροῦσα ἀφορμὴν εἶχεν
ἀρχίσῃ συνεδρίασιν.

— Βλέπεις τῶρα ἡ ἑξαδέλφαις τῆς πῶς ἔτρεξαν καὶ τὴν
ἔτριγύρισαν; Σὰν τὰ λυκόρνια ἔπесαν. . . ἐσχολίασε τρίτη.

— Αἴ ! . . . συγγενεῖς εἶνε κι' αὐταῖς. . . προσεπάθησε
νὰ συμβιβάσῃ ἡ ἄλλη.

— Ἐκεῖνο ποῦ εἰξεύρω ἐγώ, ἐξηκολούθησεν ἡ πρώτη,
πρέπει νὰ κυττάξουν τὰ παιδιὰ νὰ κἀνη διαθήκη. . . Πάντα
ἔλεγε ἡ καῦμένη ἡ Μοσκοῦ, ὅτι σ' αὐτὰ θὰ ἄφηνε τὸ ἔχει
τῆς καὶ εἶνε ἁμαρτία νὰ μείνη σιὸ δρόμο τὸ κορίτσι. . .

— Ποῦ νὰ πῆς τῶρα τέτοιο προᾶμμα. . . διέκοψεν ἡ ἄλλη
κινουῦσα τὸ κεφάλι. Δὲν βλέπεις πῶς τάχουν χροιασθῆ ἡ
Βδοκιά καὶ ἡ Στυλιανὴ μὴν τύχη καὶ τῆς τὸ σφυρίξῃ κα-
νεῖς ; . . . ἄνθρωπο δὲν ἀφίνουν νὰ πάη κοντὰ τῆς. . .

— Ἀτυχὴ τέλος πάντων ἡ καῦμένη ἡ Μαρινιά. . .
Ἐκεῖ ποῦ περίμεναν νὰ κάμουν τὸν γάμο ! . . . Νά ! τῶρα..

— Κ' ἐννοεῖς ὅτι ἂν πάθῃ τίποτα, θὰ τὴν πετάξουν
σιὸ δρόμο ἀμέσως τὴν ἄλλη στιγμὴ. . .

— Ἀφήνω πειὰ καὶ τὸν Σωτῆρο, ἂν θελήσῃ νὰ κάμη
πειὰ τὸν γάμο ! . . . Ἐλογάζιαζε βλέπεις κι' αὐτὸς τὸ
σπίτι ὕστερα ἀπ' τὸ θάνατο τῆς γρηᾶς. . . Μ' αὐτὸ καὶ

τῆ δουλειά του μποροῦσι νὰ τὰ φέρη γύρα . . . Τώρα ὁμως

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Σωτῆρος τελειώσας μὲ τὴν ψαροποῦ-
 λαν καὶ ἐπιστρέψας, παρέσυρε τὸν Μιχαλιὸν ἔξω εἰς τὸν
 δρόμον.

— Τὸ λοιπὸν, πῶς τὴν εἶδες τὴν γρηά ; . . ἠρώτησε
 μὲ ἀνησυχίαν.

— Ξέρω κ' ἐγώ ! ἀπήντησεν ἐκεῖνος. . . τί νὰ σοῦ πῶ!
 ἢ γυναιῖκες λέν πῶς δὲν εἶνε τίποτα, . .

— Σὲ κατάλαβε ποῦ μπῆκες ; . .

ἘΟ Μιχαλιὸς ἔσεισεν ἀρνητικῶς τὴν κεφαλήν.

Σιωπὴ ἐβασίλευσεν ὀλίγας στιγμὰς. Ἐβάδιζαν καὶ οἱ
 δύο χωρὶς νὰ μιλοῦν πρὸς τὴν γωνιὰν τοῦ δρομίσκου, κα-
 τεχόμενοι ἀπὸ τὴν κατάπληξιν ποῦ προξενοῦν εἰς τὴν ψυ-
 χὴν τὰ ἔξαφνικὰ δυστυχήματα. . .

— Ἄ ! νὰ τὸ γιατρονδάτσι. . . διέκοψεν ἔξαφνα ὁ Σω-
 τῆρος, δεικνύων κομποφορεμένον νέον διαβαίνοντα εἰς τὴν
 ἀντίθετον μεριὰν τῆς Πιάτσας, δὲν τὸν ρωτᾷς ; . . .

ἘΟ Μιχαλιὸς ἀνεσήκωσε τὴν κεφαλήν.

Πράγματι ! Πῶς δὲν τὸ ἐσυλλογίσθηκε τόσην ὥραν ; . .

ἘΟ ἱατρὸς ἦτο ὁ καταλληλότερος νὰ τὸν πληροφορήσῃ εἰς
 αὐτὴν τὴν περίστασιν. Ἐτρεξε λοιπὸν πρὸς αὐτὸν παρακο-
 λουθούμενος καὶ ἀπὸ τὸν Σωτῆρον.

— Γιατρέ. . . . γιατρέ ! . . .

Ἐκεῖνος ἐγύρισε, ἐκύτταξε τοὺς δύο νέους καὶ ἐστάθη
 περιστρέφων μεταξὺ τῶν δακτύλων τὸ λεπτὸν μπασιου-
 νάκι του.

Ἐἦτο λεπτοκαμωμένος νέος μὲ μαύρην ζακέταν καὶ

μικρὸν ξανθὸν γενάκι, πρὸ ὀλίγου μόλις ἀποκτήσας τὸ δίπλωμά του, δι' αὐτὸ δέ, καθὼς καὶ διὰ τὴν μεγάλην νεότητά του, ἀποκαλούμενος οἰκείως «γιατροудάκι» κατὰ τὴν νησιώτικην συνήθειαν τῶν ὑποκοριστικῶν.

— Γιατρὲ πῶς τὴν ἡῦρες τὴν μητέρα μου ; . . . ἠρώτησε ζωηρῶς ὁ νέος πλησιάζων. Σὲ παρακαλῶ πολὺ νὰ μοῦ πῆς τὴν ἀλήθεια. . . Εἶνε τίποτε σοβαρὸ τὸ προᾶμμα ;

— Χμ ! . . . ἀπήντησε διστακτικῶς ἐκεῖνος, τί νὰ σοῦ εἰπῶ. . . . Βέβαια, ἡ κατάστασις της προσωρινῶς δὲν εἶνε ἀπελπιστικὴ. Ἡ προσβολὴ ὅμως ἦτο ἰσχυρὰ καὶ ἂν ξανάλθῃ δὲν ἐγγυῶμαι. . .

— Καὶ εἶνε φόβος νὰ ξανάρθῃ ; . . ἐπανέλαβεν μὲ ἀγωνίαν ὁ Μιχαλιός.

— Ξεύρω καὶ ἐγώ ! . . . Πολὺ τὸ φοβοῦμαι. . . Προσωρινῶς ἡ ἀποπληξία προσέβαλε μόνον τὸ ἀριστερὸν μέρος. . . Ἀλλὰ αὔριο τί θὰ γείνη ποιὸς εἰμπορεῖ νὰ τὸ εἰπῇ. Ὡς τόσον, πάντοτε καλὸν εἶνε νὰ λάβετε τὰ μέτρα σας καὶ νὰ εἴσθε ἔτοιμοι. . .

Ὁ Μιχαλιός ἔμεινε ἀποσβολωμένος.

Εἶχε μὲν ἐρωτήσῃ μὲ τόσῃν ἀπόφασιν τὸν ἰατρόν, δὲν ὑπέθετεν ὅμως ποτὲ ὅτι θὰ ἦσαν τὰ πράγματα καὶ τόσον ἀπηλπισμένα.

Νὰ λάβουν τὰ μέτρα των ! . . ὥστε λοιπόν ! . . .

— Δηλαδή ; . . . ἐψιθύρισε.

— Δηλαδή ! . . πῶς νὰ σοῦ εἰπῶ ! Ἄν ἔχετε τίποτε οἰκογενειακά, τίποτε κληρονομικὰ νὰ τακτοποιήσετε. . Αὐτὰ τὰ πράγματα καλλίτερα νὰ τὰ ἔχη κανεὶς ἐτοιμασμένα καὶ νὰ μὴν κυτιάζῃ τὴν τελευταία ὥρα. . .

Τὴν ἰδίαν σιγμὴν ἐπλησίασε καὶ ἡ μητέρα τοῦ Σωτήρου μὲ ὕφος νευρικὸν καὶ ἀνήσυχον.

— Ὡστε. . . . γιατρέ. . . ἐξηκολούθησεν ὁ Μιχαλὶς ὥσάν νὰ μὴ εἰμποροῦσε ἀκόμη νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ νόημα τῶν λόγων του.

Ἐκεῖνος ἐσήκωσε τοὺς ὠμούς.

— Ἐγὼ θὰ περάσω πάλιν ἀργότερα, εἶπε, ὡς τόσο σὺ κῦτταξε γι' αὐτὸ ποῦ σοῦ εἶπα ! Καὶ ἀπεμακρύνθη πρὸς τὴν Πιάσαν.

— Ἀπελπισία λοιπόν. . . Αἶ ; . . . ἠρώτησεν ἡ κυράτισ' Ἀφεντρουλιὼ συμπλέκουσα τὰ δάκτυλα.

Ὁ Σωτήρος ἔσκυψε τὴν κεφαλὴν μὲ ἔκφρασιν ὑποταγῆς πρὸς τὸ εἰμαρμένον.

— Καὶ εἰς τὸ σπίτι μου εἶπαν πῶς δὲν εἶνε τίποτα. . . ἐπανέλαβεν ὁ Μιχαλὶς αἰσθανόμενος νὰ θαμβώνουν τὰ μάτια του ἀπὸ δάκρυα, πῶς αὔριο μεθαύριο θὰ εἶνε σηκωμένη. . .

— Ἀμ ! βέβαια. . . διέκοψεν ὀρμητικῶς ἡ γρηὰ νησιώτισσα, δὲν τὸ καταλαβαίνεις ; . . . Καὶ ποιὸς στὸ εἶπε αὐτό ; . . .

— Μά. . . ἡ Βδοκιά. . . ἡ Στυλιανή. . .

— Βέβαια. . . ἐξηκολούθησεν ἐκείνη μὲ περισσοτέραν ὀρμὴν. Ἔτσι τοὺς συμφέρει. . . Λένε πῶς δὲν εἶνε τίποτα, γιὰ νὰ ἀποκοιμήσουν τὰ παιδιά, μὴν τύχη καὶ φροντίσουν γιὰ διαθήκη καὶ χάσουν τὴν περιουσία. . . Νά !

— Ἄ ! μπᾶ. . . δὲν πιστεύω. . . ἐφιθύρισεν ὁ νέος μὴ εἰμπορῶν νὰ πιστεύσῃ τὴν σκέψιν αὐτὴν. Τέτοιαις ὥραις. . .

— Δὲν πιστεύεις ; . . . δὲν πιστεύεις ; . . . Καλά ! θὰ τὸ πιστέψῃς λοιπόν ἅμα σᾶς πετάξουν στὸν δρόμο καὶ σένα

καὶ τῇ Μαριριά. . . Ἄμ' δὲν τῆς εἶδες ἀμέσως πῶς ἔτρεξαν σιὸ σπίτι καὶ κυτιάζουν ἀχόρταγα σὰν νὰ εἶνε ἀπὸ τῶρα δικό των ; . . .

— Ναί, μὰ μπορούσανε καὶ νὰ μὴν ἔρθουν ; ἐπέμεινε καὶ πάλιν ἀσθενέστερα ὁ Μιχαλιός. . . Αἷμα τους εἶνε! . .

— Καλά ! καλά ! ἐπέρανεν ἐκείνη. . . Βλέπω πῶς δὲν τῆς ἔμαθες ἀκόμη . . . ξέχασες τί ἐτραβήξατε καὶ σὺ καὶ ἡ Μαριριά ἀπ' αὐταῖς ; ξέχασες τὰ λόγια ποῦ τῆς ἔβαζαν τῆς κυρῶ Μοσκοῦς γιὰ νὰ σᾶς ἀποξενώση ; . . ξέχασες ἀκόμη τί κακὸ ἔκαμαν γιὰ νὰ χαλάσουν τὸν ἀρρεβῶνα ; . . Νὰ ἔρχονται νὰ λένε σὲ σᾶς, πῶς τάχα ὁ Σωτῆρος εἶνε μεθύστακας καὶ σάπιος ἀπὸ πάθη, καὶ σ' ἐμένα πῶς εἶχαν ἄλλαις νύφαις, δέκα φοραῖς πειὸ καλαῖς ; . . Αὐταῖς τῶρα τὸ περίμεναν σιὸν οὐρανὸ καὶ τὸ ἡῦραν σιὴ γῆ. . .

Ὁ Μιχαλιὸς ἔμεινεν ἄφωνος, μὲ σκυμμένον κεφάλι.

Ὅλη ἡ παλαιὰ μνησικακία, μνησικακία ἐτῶν, ἀπὸ παιδικῆς ἀκόμη ἡλικίας, ὅπου τὰς ἐνεθυμεῖτο νὰ κυτιάζουν καὶ αὐτὸν καὶ τὴν ἀδελφήν του μὲ τὸ κακὸν βλέμμα των, χίλια ἄλλαι μικροπεριστάσεις, τόσα, τόσα πράγματα ὅπου τῶρα ἓνα κατόπιν τοῦ ἄλλου ἐπερνοῦσαν ἐμπρὸς του, πρὸ ὀλίγου ἀκόμη ὅπου τὰς εἶδε νὰ ἐπιβάλλονται μὲ τόσην ἀνθαιρεσίαν καὶ βαναυσότητα μέσα εἰς τὸ σπίτι των, ὅλα αὐτὰ διὰ μιᾶς ἔγειναν φανερώτερα, καθαρὰ εἰς τὴν ψυχὴν του, συμβουλεύοντα νὰ ἀντισταθῆ, νὰ ὑπερασπισθῆ τὸν ἑαυτὸν του, τὴν ἀδελφήν του, τὴν εὐτυχίαν των.

Ἡ σκιὰ ὅμως τοῦ θανάτου, ἡ πλαδαρὰ μορφή τῆς ψυχοραγούσης ψυχομάννας του μὲ τὰ ἄτακτα μαλλιά καὶ τὸ φύσημα τοῦ χείλους, τοῦ ἔσφιγξαν πάλιν σὰν τύψις συνει-

δήσεως τὴν ψυχὴν, ὅτι ἐνῶ αὐτὴ ποῦ τὸν ἀνέθρεψε καὶ τὸν ἐμεγάλωσε ἀπέθαινε, ἐκεῖνος εὔρισκε σκέψεις διὰ μαλλώματα καὶ κληρονομίαις σὰν κόραξ ἐπάνω εἰς πτώμα ἀνθρώπου.

— Ἔχεις δίκη, ἐπιθύρισε κυράτσο Ἀφεντρουλιώ μου. . . ἀλλὰ τέτοιαις ὥραις πῶς νὰ τὸ κάνω ; . . Πῶς νὰ τὸ πῶ ! . . .

— Πῶς νὰ τὸ εἰπῆς ; . . Πῶς νὰ τὸ εἰπῆς ; . . . ἐπανέλαβεν ἐκεῖνη ὀρμητικῶς. Κύτταξε λοιπὸν τὸ πῶς νὰ τὸ εἰπῆς καὶ ἄφησε νὰ σοῦ πάρουν τὸ ψωμί ἀπὸ τὸ στόμα σου.. Μὴ νομίζεις ὅμως, ἐξηκολούθησεν ἀνάπτουσα περισσότερον, ὅτι ἂν πεθάνῃ ἔτσι ἡ μάνα σου θὰ μπορέσῃ νὰ γείνη καὶ ὁ γάμος τῆς Μαριναῖς ; . . . Ἐγὼ δὲν δίνω τὸ παιδί μου, χωρὶς νὰ ξέρω πῶς ἀσφαλίζεται. . . .

— Μητέρα!.. διέκοψε θυμωμένος ὁ Σωτήρος. Μητέρα !

— Τί μητέρα καὶ ξεμητέρα. . . Ἐξηγημένα πράγματα. . . Εἶπαμε νὰ μπῆτε στὸν κόσμος, μὰ νὰ ἔχετε καὶ κάτι νὰ ζήσετε . . Ἐτσι, ποῦ πᾶμε ; . .

— Ἄ ! μὰ γιὰ νὰ σοῦ εἰπῶ ἐπὶ τέλους ! . . ἀνέκραξεν ὁ Σωτήρος ἀποτόμως. . . Ἀφοῦ εἶν' ἔτσι, κάμε μου τὴ χάρι καὶ μὴν ἀνακατεύεσαι μὲ τῆς δικαῖς μου δουλειαῖς. . . Ἔρεῖς πῶς τὸ παράκαυες ; . . Εἶμαι ἄντρας καὶ μπορῶ νὰ κάμω ὅτι θέλω χωρὶς νὰ δίνω σὲ κανένα λόγο... Οὔτε τὴ γνώμη σου ζήτησα οὔτε τὴν ἄδειά σου. . .

— Σωτήρο. . . διέκοψεν ὁ Μιχαλιὸς λυπημένος, δὲν εἶνε σωστὸ νὰ μιλᾷς ἔτσι τῆς μητέρας σου. . . Τοῦλάχιστον δὲν θέλω νὰ εἶμαστε ἡ αἰτία ἐμεῖς... Καὶ σὺ κυράτσο Ἀφεντρουλιώ μου, ἡσύχασε! ἂν εἶνε γραφτὸ νὰ γείνη ἔτσι τὸ πρᾶμμα, ἔχει ὁ Θεός ! δὲν θὰ χαθοῦμε ! . . Καὶ ἂν πάλι γιὰ ἓνα πα-

ληόσπιτο πρόκειται να μὴ πανδρευθῆ ἡ Μαριριά, ἄς μείνη ἀνύπαντρον. . . Πάντα θὰ μπορέση νὰ ζήση κοντά μου!

Ἡ γερόντισσα ἐδέχθη τοὺς πικροὺς λόγους τοῦ Μιχαλιῦ σὰν κατευναστικὸν λουτρόν!

— Ἄς εἶνε! , . ἐγὼ δὲν τ' ἀκούω αὐτά. . . . ἐξηκολούθησε μὲ ἡσυχώτερον τόνον. Ἐγὼ ἔχω τὴ Μαριριά σὰν παιδί μου καὶ δὲν ἀφήνω νὰ τὴν γδύσουνε. . . Πάω ναῦρω τὸν παπᾶ κ' ἐκεῖνος ξέρει πῶς νὰ τὸ φέρῃ τὸ πράμμα. . . Καὶ χωρὶς νὰ περιμένῃ ἀπάντησιν, ἄφησε τοὺς δύο νέους καὶ ἔτρεξε βιαστικὰ πρὸς τὸν κατηφορικὸνδρομίσκον ποῦ ἔφερε πρὸς τὸ καφενεῖον τοῦ Λουκάκη.

Ὁ Σωτήρος ἀνέβλεψε μὲ ἔκφρασιν στενοχωρίας εἰς τὸν φίλον του.

— Μὴν πάρησ σὲ κακὸ Μιχαλιὸ τί εἶπε ἡ μάγνα μου... ἐδικαιολογήθη, ἔτσι τοὺς βουλώνει βλέπεις ὁ διάβολος τοὺς γέρους μὲ τοὺς παράδες. . . Σάμπως νᾶθελανὰ πάρω ἐγὼ τὴν Μαριριά γιὰ τοὺς παράδες της! . .

— Εὐχαριστῶ Σωτήρο μου! εἶπεν ὁ νέος στενάζων, τὴν ξέρω ἐγὼ τὴν καρδιά σου. . . μὰ τί νὰ κάνω! . . Βέβαια καλλίτερα εἶνε νὰ ἔρθουν ἄλλοιῶς τὰ πράγματα. . . Τώρα ὅμως πῶς νὰ φέρω σιὴ μέση τέτοιο λόγο. . . Εἶνε σὰν νὰ τρώγω τὰ κάκκαλα της μάγνας μου. . . Πῶς τὸ βρίσκεις καὶ σύ; . .

— Καὶ μήπως σοῦ εἶπα ἐγὼ τίποτα; . . ἀπήντησεν ἀνασηκῶνων τοὺς ὤμους ἐκεῖνος.

Καὶ οἱ δύο δὲ τότε ἐτράβηξαν χωρὶς ἄλλην λέξιν εἰς τὸ καπηλεῖον τοῦ Μπουρδαχᾶ, ὅπου, ἔμπρὸς εἰς δύο ποτήρια «κοκκινελιοῦ» ἔμειναν σιωπηλοὶ καὶ ἀφηρημένοι.

Β΄.

Γύρω εις τὸ ξεψύχημα !

Ἐν τούτοις ἡ θέσις τῆς ἀρρώστου δὲν ἐκαλλιτέρευε.

Ἀκίνητος πάντοτε εἰς τὸ κρεβάτι, μὲ τὸ αἰώνιον φύσημα τὸ ἀνασηκῶνον τὸ χεῖλος, ἔστρεφε ποῦ καὶ ποῦ τὸ ἓνα μάτι θαμβὸν καὶ ἄνευ ἐκφράσεως ἀπὸ τὸν ἓνα εἰς τὸν ἄλλον χωρὶς νὰ εἰμπορῇ οὔτε νὰ εἰπῇ, οὔτε νὰ ἐκφράσῃ τί ἤθελε.

Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔκαμνε τὸ χέρι της τὴν ἀπόπειραν ν' ἀνασηκωθῇ, νὰ δείξῃ, νὰ ἐξηγήσῃ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἔπιπτε πάλιν χωρὶς δύναμιν.

Προφανῶς κᾶτι ἤθελεν, ἀλλὰ δὲν κατώρθωνε νὰ τὸ ἐκφράσῃ.

Τὸ βλέμμα της τώρα ἐστηρίζετο εἰς τὴν Μαρινιὰ καὶ ἔμενε προσηλωμένον εἰς αὐτήν . . . κακόμοιρον μισοσβυσμένον βλέμμα ποῦ τόσον ὀλίγον ἐχώριζεν ἀπὸ τὸ μέγαλον σκότος !

Ἡ κόρη, μὲ φλογισμένα μάτια, προσεπάθει νὰ κρύπτη τὰ δάκρυά της, πότε τακτοποιοῦσα τὰ ἐφαπλώματα, πότε σκύπτουσα κάτω ἀπὸ τὸ κρεβάτι, μὲ τὸ βλέμμα ὅμως πάντοτε εἰς τὸ χονδρὸν ὥρολόγι τοῦ Μιχαλιοῦ, διὰ νὰ δίδῃ τὸ φάρμακον κάθε μισὴν ὥραν.

Καὶ ὅταν ἡ στιγμή ἐπλησίαζε ἐλάμβανε τὸ σκονάκι, ἄνοιγε τὸ διπλωμένον χαρτί, τὸ ἄδειαζε προσεκτικῶς εἰς τὸ κουταλάκι καὶ ἔχυνε ὀλίγον νερὸν διὰ νὰ διαλυθῇ.

— Ἔλα μητέρα. . . ἔλεγε ἀνακατώνουσα αὐτὸ ἐλαφρῶς μὲ τὴν ἄκρην τοῦ δακτύλου.

Ἔχυνε τότε προσεκτικὰ τὸ ἱατρικὸν μέσα εἰς τὰ χεῖλη τῆς ἀσθενοῦς, συνεμάζεψε μὲ τὴν ἄκρην τοῦ κουταλιοῦ τὰς ὀλίγας σταγόνας ποῦ ἔρρεον κατὰ μῆκος τοῦ στόματος, καὶ ἐκάθητο πάλιν κοντὰ εἰς τὸ μαξιλάρι.

Καὶ τὸ μάτι τῆς ἀρρώστου προσηλωμένον πάντοτε εἰς αὐτήν, ὠμιλοῦσε, ἔλεγε, εἶχε προσπαθείας ἀφώνου εὐγλωττίας, ἠγωνίζετο νὰ ἐκφρασθῇ.

Ἄλλὰ ἀδίκως!

— Θέλεις τίποτε μητέρα; . . .

Καμμία ἀπόκρισις!

Μόνον τὸ βλέμμα ἐκεῖνο πάντοτε τὸ ἀκίνητον καὶ αἰνιγματῶδες, τὸ ἄνευ ἐκφράσεως...

Εἰς τὴν ἄλλην γωνιὰν τοῦ δωματίου ἡ Στυλιανὴ καὶ ἡ Βδοκιὰ εἶχαν πάντοτε ἀτελείωτα κρυφομιλήματα.

— Κύτταξε τὴν κάταρα. . . ἐπιθύριζεν ἡ Βδοκιὰ ἀνακτοῦσα, οὔτε κουνάει νὰ φύγῃ ἀπὸ κοντά. . . Τρομάρα τὴν ἔχει πιάσει μὴν τυχὸν μείνῃ χωρὶς διαθήκη καὶ χάσῃ βλέπεις τὴν προῖκα...

— Κι' ὁ ἄλλος ὁ προκομμένος ποῦ ὄλο ἀπ' ἔξω τριγυ-

ρίζει. . . συνεπλήρωσεν ἡ Στυλιανή. Σᾶν νὰ εἶνε τὸ βιὸς τοῦ πατέρα των. . .

— Ἄμ' ἔννοια σου καὶ δὲν θὰ τὸ φᾶν αὐτὸ τὸ ψάρι... Δὲν θέλει ὁ Θεὸς τὸ ἄδικο! Νᾶρθουν ξένοι νὰ σοῦ πάρουν τὴν τύχη τῶν παιδιῶ σου. . .

— Καὶ ἐκείνη ἡ γρηὰ μάννα τοῦ Σωτήρου. . . ἐλύσσαξε ἀπάνω κάτω, κακὴ ὥρα νᾶχη. . . Βλέπεις ἐμπῆκε κι' αὐτὴ στὸ συνάφι...

— Χμ! ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν ἡ Βδοκιά. Ἄς σπάση ὁ διάβολος τὸ πόδι του καὶ βλέπουμε. . .

— Κανεὶς δὲν μοῦ τὸ βγαίνει ἀπὸ τὸ κεφάλι ὅτι αὐτὴ ἐπῆγε καὶ μίλησε τοῦ παπαῖ-Οἰκονόμου. . . Τί τὸν ἔμελλε νὰ ἀνακατευθῆ σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεσι τὸν παπαῖ; . . .

— Αἱ! καὶ τὸ κάτω κάτω δὲν πᾶ νὰ τοῦ μίλησε! ἄς κάμουν ὅτι μποροῦν. . . Νὰ τὴν σηκώσουν μποροῦνε; . . Ἐδῶ τοὺς θέλω. . . Τόσο τὸ καλλίτερο, νὰ μὴ φωνάζη καὶ τὸ χωριό. . .

Ἡ ἐμφάνισις τοῦ παπαῖ-Οἰκονόμου μὲ τὴν θείαν μετᾶληψιν διέκοψε τὰς ὀμιλίας. Πέντε ἐξ βήματα πρὸ αὐτοῦ ἔτρεχεν ὁ μικρὸς Θεοδόσης κρατῶν ἀναμμένον φανάρι τῆς ἐκκλησίας, ἠκολούθουν δ' ὅλοι σχεδὸν οἱ γαυριάδες τοῦ χωριοῦ.

Ἄλαις ἢ γειτόνισσαις πάλιν ἐπρόβαλαν εἰς τὰς θύρας σταυροκοπούμεναι καὶ συζητοῦσαι.

— Πάει λοιπὸν ἡ καϋμένη ἡ Μοσκοῦ! . .

— Ψυχομαχάει αἱ; . . .

— Κρῖμα στὸ καϋμένο τὸ ὄρφανό, ποῦ δὲν ἐπρόφθασε νὰ τὸ παντρέψη. . .

— Αἱ! κὺρ Ἄθηνᾶ μου, ὁ Θεὸς ὄρφανούς κάνει, ἄμοι-

ρους δὲν κάνει. . . δὲν θὰ τ' ἀφήσῃ νὰ χαθῆ κι' αὐτό. . . .

ἜΟ καθεὶς μὲ τὴν τύχη του. . .

— Ἐπειτα δὲν ἔχει τὸν ἀδερφό της; ἓνα παλληκάρι ἴσα μ' ἐκεῖ πάνω; . . .

— Ναί! δὲ λέγω ὄχι! μὰ καλὸ ἦταν νὰ ζήσῃ λίγον καιρὸ ἀκόμη ἢ κακομοῖρα νὰ τὴν ἀποκαταστήσῃ. . .

— Βλέπεις! δὲν σὲ ρωτάει τὴν ὥρα καὶ τὴ στιγμὴ. . .

— Ἄχ! Ἔτσι εἶνε! ἔστεναξεν ἡ κυρὰ Ἀθηνᾶ.

— Καϋμένη Μοσκοῦ, ποιὸς νὰ τῆς τῶλεγε; . . προχθὲς ἀκόμη μοῦ ἔλεγε γιὰ τὸ πανὶ ποῦ ἤθελε νὰ βάλῃ στὴν κρεββαταριὰ γιὰ τὸν χειμῶνα. . . ἐξηκολούθησεν ἄλλη.

— Τώρα ποιὸς τὴν πιάνει τὴ Βδοκιά. . . ἐπρόφθασεν ὀξυχόλως καὶ ἡ κυρὰ Θανή. Ἄς περιμένη καὶ ὁ Στάθης! Ἦτανε ποῦ ἦτανε, μὰ τώρα οὔτε νὰ τὸν ἀκούσῃ δὲν θὰ θέλῃ πειά. . .

— Χμ! ξέρω κ' ἐγώ. . . ὑπέλαβε κρυφινόως ἡ γρηὰ Πλυτώ. Σὰν θέλ' ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρός, τύφλα νάχη ὁ πεθερός. . . λὲν ἡ παροιμίαις. . .

— Θέλουν νὰ ποῦν, πῶς τάχα τὸ Ρηγιὸ τὰ παίζει ἀκόμη στὰ κρυφὰ μὲ τὸν Στάθη. . . προσέθεσεν ἄλλη.

— Γιατί τάχα στὰ κρυφὰ καὶ ὄχι στὰ φανερά; . . ἐπανάλαβεν εἰρωνικῶς ἡ γρηὰ Πλυτώ. . .

Ἡ γειτόνισσαις ἐγέλασαν, μεθ' ὅλην τὴν ἱερότητα τῆς στιγμῆς.

— Ξέρεις τί κακὸ μαμμοῦδι εἶνε αὐτὴ ἡ Ἀμουργιανή, ἡ γρηὰ Πλυτώ! ἐγνωμάτευσε χαμηλοφώνως μία γειτόνισσα, ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάῃ. . . Ὅλη τὴ νύχτα δὲν κλείνει μάτι νὰ κάθεται νὰ παραμονεύῃ τί κάνει ἡ μία κ' ἡ ἄλλη. . .

— Καὶ κάτω θὰ τῆς ἔχει κἀνη φαίνεται ἡ Βδοκιά, γιατί δὲν ἔχει μάτια νὰ τὴν δῆ. . .

— Χμ ! καὶ σὲ ποιὸν δὲν ἔχει κάμει δὰ ! ἀλλοίμονό της ὅμως ἀπὸ τὴν γλῶσσά της. . .

Ἦδη ὅμως ὁ παπᾱ-Οἰκονόμος ἐξήρχετο πάλιν κρατῶν τὸ ἱερὸν ποτήριον ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς καὶ ἐπέρασε ἐμπρός των, ἐν μέσῳ τῶν ταπεινῶν ὑποκλίσεων καὶ σταυροκοπημάτων.

— Μνήσθητί μου κύριε ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου !

— . . Μνήσθητί μου κύριε ! . . . ἐψιδύριζε δεκάτην φορὰν ὑποκλινῆς καὶ ἡ γρηὰ Πλυτώ, ἐγγίζουσα σχεδὸν μὲ τὴν μύτην τὴν γῆν, ἐνῶ δύο-τρὶα κορίτσια δίπλα ἔσπρωχναν τοὺς ἀγκῶνας μόλις κρατοῦντα τὰ γέλια.

— Αἴ ! πάει κι' αὐτό. . . διέκοψε στενάζουσα συμπερασματικῶς καὶ μία ἄλλη τῆς θηλυκῆς γερουσίας. Τοῦλάχιστον τώρα κι' ἂν πάθῃ τίποτα ἢ καῦμένη, θὰ πάῃ μὲ τοῦ Θεοῦ τὸ δρόμο, συχωρεμένη καὶ μεταλαβωμένη. . .

— Ἄμ' ἦταν πράγματα αὐτά ! διέκοψε μὲ ἀγανάκτησιν ἡ κυρ' Ἀθηνᾶ, νὰ κάνουν τόσαις ἱστορίαις γιὰ τὴν μετάδοσι. . .

— Ἐνα προᾶμμα ποῦ πάντα καλὸ κάνει. . .

— Κι' ἔπειτα ποιὸς ξέρει ! Πόσαις καὶ πόσοι δὲν ἐκαλλιτέρεψαν ἅμα ἐμετάλαβαν . . . Προχθὲς ἀκόμη ἡ Παρασκευοῦλα τῆς κυρᾶ Γλυκερίας δὲν ἦταν τοῦ θανατᾶ καὶ ἀπ' ἐκείνη τὴν ὥρα ἐξεγύρισε καὶ πῆρε τὸ καλλίτερο; . .

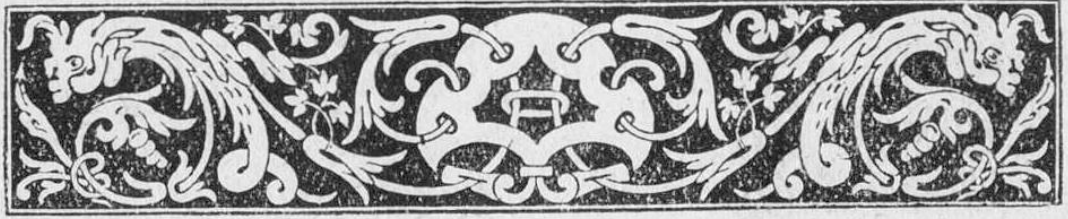
— Καλὲ τί λόγος εἶν' αὐτός. . . Τὸ Θεό πέρνεις μέσα σου καὶ δὲ θὰ πᾶς περὶ καλά ! . .

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἔβγαινε καὶ ἡ κυρὰ Ζαχαρῶ ἀπὸ τὸ

δωμάτιον τῆς ψυχορραγούσης καὶ ὅλα τὰ βλέμματα ἐστράφησαν πρὸς αὐτήν.

— Σᾶν νὰ ἤσυχασε λιγάκι ἢ κακομοῖρα. . . εἶπε, πάντα ὅμως δὲν μοῦ φαίνεται διόλου καλά. . . Τὴν βγάζει δὲν τὴν βγάζει τὴ νύχτα ! . . .

Γ'.

Ραψωδίαι τοῦ θανάτου !

Δύο κηριά, τὸ ἓνα εἰς τὴν κεφαλὴν, τὸ ἄλλο εἰς τὰ πόδια φωτίζουν μὲ πένθιμον λάμπιν, σὰν εἰρωνείαν ἔμπρὸς εἰς τὸ ζωηρὸν φῶς τῆς ἡλιοπλημμυρίστου ἡμέρας, τὴν ἀκίνητον φυσιογνωμίαν τῆς νεκρᾶς.

Τὰ χαρακτηριστικά, κιτρινόμαυρα καὶ χονδρότερα τοῦ συνήθους, φαίνονται γεμᾶτα ἀπὸ κάποιαν κρυφὴν ἀσθένειαν ποῦ ἐνεδρεύει ὑπουλος κάτω ἀπὸ τὸ τεντωμένον δέσμα των, κάποιον κακὸν μίασμα, τὸ ὁποῖον βιάζεται ν' ἀνοίξῃ δρόμον καὶ νὰ ξεσπάσῃ.

Λεπτὸν αὐλάκι αἵματος ἀπαισίως κατακόκκινον, ἔχει ρεῦσιν ἀπὸ τὸν ἓνα ρώθωνα εἰς τὴν γωνίαν τοῦ στόματος, καὶ ἔχουν ἀναγκασθῆ νὰ φράξουν μὲ ὀλίγον βαμβάκι τὴν αἰμορροοῦσαν ὀπήν, τὰ δὲ ἀνοικτὰ χεῖλη, ἀφήνουν νὰ φαίνονται τὰ δόντια, μεγάλα καὶ κιτρινωπά.

Κοντὰ εἰς τὴν κεφαλὴν μικρὸν πῆλινον θυμιατῆρι ση-

κώνει λεπτήν στήλην μοσχολιβάνου καὶ χύνει τὴν χαρακτηριστικὴν εὐωδίαν του εἰς τὸ δωμάτιον.

Ἡ μορφή τῆς νεκρᾶς ἀναπαύεται μὲ τὴν ἐπισημότητα τῆς τελευταίας ἐκφράσεως, ἡ ὁποία δὲν ἐκφράζει τίποτε, καὶ ὅμως ἐκφράζει τόσα.

Δύο τρεῖς δὲ μυῖγαις πτερυγίζουσι γύρω ἐπίμονοι, ἐπανερχόμεναι διαρκῶς, παρ' ὅλην τὴν ἐπαγρύπνησιν τῆς Μαριναῖας, ἡ ὁποία μὲ μάτια προησμένα ἀπὸ τὰ κλαύματα σείει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπάνω τὸ μανδῆλι της.

Ἐν ἀσημωμένον εἰκονισματάκι τῆς Παναγίας ἀναπαύεται ἐπάνω εἰς τὸ στήθος, εἰς τὸ μέσον τῶν σταυρωμένων χειρῶν καὶ τὸ σῶμα ὀλόκληρον ἀπλώνεται, ὀγκῶδες καὶ βαρὺ, ἕως κάτω ὅπου προεξέχουν τὰ πόδια, ὑποδεμένα νεοφορέτους γόβαις, μόλις ἀγορασμέναις ἀπὸ τὸν ὑποδηματοποιόν.

Ὀλίγα ἄνθη ἔδω κι' ἐκεῖ εἰς τὰ πλάγια καὶ εἰς τοὺς ὄμους, προσπαθοῦν ματαίως νὰ δώσουν ὀλίγην χαράν, τὴν χαράν των, εἰς τὸ πένθος ποῦ στολίζουν, τὸ δὲ ἀσθενὲς μῦθρον των ἐνώνεται μὲ μίαν ἄλλην ἀόριστον ὀσμὴν πώματος καὶ διαλύσεως, ἡ ὁποία ὀλίγον κατ' ὀλίγον γίνεται ἐντονωτέρα καὶ περισσότερον ἀντιληπτή.

Μόνον τὰ ἀναφυλλητὰ τῆς Μαριναῖας καὶ τῆς Ρηνιῶς ἀντηχοῦν μέσα εἰς τὸ δωμάτιον, τὸ ὁποῖον μολονότι γεμᾶτον καθισμένας γυναῖκας, νομίζει κανεὶς ὅτι γίνεται ἀκόμη σιωπηλότερον ἀπὸ τὰς δύο αὐτὰς πενθίμους φωνάς.

Τὸ Ρηνιὸ κλαίει καὶ αὐτὴ ἀληθινὰ δάκρυα.

Μ' ὅλον ὅτι σιγὰ-σιγὰ τόσον καιρὸν ἡ μητέρα της τὴν ἐφαρμάκευσε κατὰ τῆς νεκρᾶς, τὸ αἷμα αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὑπερισχύει.

Ἡ ἄλλαις γειτόνισσαις γύρω κάθηνται σιωπηλαί, στενάζουσαι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, ἢ ἀνταλλάσσουσαι χαμηλοφώνως καμμίαν ὀμιλίαν.

Τὰ μικρὰ κάδρα τοῦ δωματίου, εἶνε γυρισμένα ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευράν, τὰ βάζα ἔχουν φυλαχθῆ—τὰ ἐφύλαξεν ἀμέσως μὲ μεγάλην προθυμίαν ἡ Βδοκιὰ εἰς τὸ σπίτι της — καὶ ὁ καθρέπτης ἔχει σκεπασθῆ ἀπὸ μελανὴν σκέπην.

Ἦδη ἡ Βδοκιὰ εἶχε κάμη ἀρχὴν τοῦ μοιρολογιοῦ μὲ τρεμουλιαστὴν φωνήν, καὶ αἱ ἄλλαι τώρα ἐξακολουθοῦν σείουσαι δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ τὸ κεφάλι.

Μία προπάντων ἀπὸ αὐτάς, εἰδικὴ μοιρολογίστρια τὸ ἐπάγγελμα, διαβατικὴ ἀπὸ τὴν Σέριφον, ραγίζει τὴν καρδιὰν μὲ τοὺς τρυφεροὺς στίχους καὶ τὸν αὐθόρμητον θρῆνόν της, κατευχαριστημένη ἐνδομύχως ὅτι εὐρίσκει περιστασιν νὰ δείξῃ καὶ εἰς τὴν Σέριφον τί ἀξίζει. . .

Εἶνε ἀπὸ τὰς τεχνιτρίας τῶν δακρῶν, δορυφόρους κάθε κηδείας, αἱ ὁποῖαι ὑπηρετοῦσαι τὸν θάνατον κερδίζουν τὴν ζωὴν!

Πράγματι δὲ βλέπων αὐτὴν κανεὶς, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ πιστεύσῃ ὅτι εἶνε ξένη πρὸς τὸ πένθος αὐτὸ ποῦ ἀπλώνεται ἔμπρὸς της.

Ἐχει λυμένα τὰ μαλλιά, φλογισμένον τὸ πρόσωπον καὶ κατακόκκινα τὰ μάτια.

Μὲ τὸ βλέμμα στηριγμένον ἀτενῶς εἰς τὸ πρόσωπον τῆς νεκρᾶς, κινεῖ ρυθμικῶς ἔμπρὸς καὶ ὀπίσω τὸ σῶμα καὶ δάκρυα ἀληθινὰ κυλοῦν εἰς τὰ μαραμένα της μάγουλα. . .

.

Νοικοκυρὰ ξεσπίτισε ἀπ' τὰ νοικοκυριά της
κ' ἔκλεισε καὶ καθήνωσε καὶ πῆρε τὰ κλειδιά της. . .

Γιὰ ἰδέτε την πῶς κείτεται σ' ἄν λεμονιά κομμένη !
σ' ἄν ἐκκλησιὰ ἀλειτούργητη, σ' ἄν χώρα κουρσεμένη. . .

Ἡ Βδοκιὰ σπογγίζει κ' ἐκείνη τὰ μάτια, ἀλλ' ἐνδο-
μύχως συλλογίζεται μὲ ἀνησυχίαν ὅτι θὰ ἔχη εἰς τὴν μοι-
ρασιὰν καὶ τὴν Στυλιανὴν μὲ τὰς ἀπαιτήσεις καὶ τῆς
φωναῖς της, πρὸ πάντων δὲ αὐτὸν τὸν μεθύστακα τὸν Σα-
ράντο, τὸν ἄνδρα της, ποῦ μεθάει καὶ δὲν ξέρει τί λέγει.....

Ματάκια μου σφαλίσετε, χέρια μου σταυρωθῆτε.

ποδάρια μου ξαπλώσετε στὴν μαύρη γῆς θὰ μπῆτε. . . .
ἐξακολουθεῖ ἡ μοιρολογίστρια.

Οἱ στεναγμοὶ βαθμηδὸν γίνονται συχνότεροι καὶ ἐκείνη
ὑπερήφανη διὰ τὴν ἐπιτυχίαν της, αἰσθανομένη ἄλλως τε
καὶ οἴστρον πλέον, ὅπως καλὸς τραγουδιστῆς ὅταν ἀρχίζη
« ν' ἀνάβη » τὸ γλέντι, ἐξακολουθεῖ μὲ περισσοτέραν ὄρεξιν.

Βλέπω τὸ χάρο κ' ἔρχεται στοὺς κάμπους καβαλλάρης,
μαῦρος εἶνε, μαῦρα φορεῖ, μαῦρο νε τ' ἄλογό του,
μαῦρα λουλούδια πέφτουνε τριγύρω στὸ πλευρό του. . .

Ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τὸ μικρὸν μαγειρεῖον, ἡ Στυλιανὴ
ἀνασκουμπωμένη ἐτοιμάζει ἀδιακόπως καφέδες, τὸ δὲ Ρη-
νιὸ τὴν βοηθεῖ πλύνουσα τὰ φλυτζάνια καὶ τὰ πιατάκια
ὅπου σωριάζονται ἐπάνω εἰς τὸν νεροχύτην.

Ἐπωφελούμενος τότε τῆς ἀναμπαμπούλας αὐτῆς καὶ ὁ
Στάθης, ἐρριφοκινδύνευσε προσεκτικὰ εἰς τὸν δρόμον κοι-

τάζων μὴ διακρίνη πουθενὰ τὸ Ρηγιό, χωρὶς ὅμως νὰ τὸν «πάρη» καὶ αὐτὸν τὸ ἄγρουπνον μάτι τῆς μητέρας της.

Ἄλλὰ τὸ Ρηγιὸ εἶχε γυρισμένον τὸ πλάγι πρὸς τὸ παράθυρον, καὶ δὲν εἰμποροῦσε νὰ τὸν ἴδῃ.

Ὁ νέος ἐτραβήχθη τότε εἰς τὸν ἀπέναντι τοῖχον καὶ ἔμεινε ἐκεῖ ὑπομονητικῶς, στηρίζων τὸ βλέμμα εἰς τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον.

.....

Κλάψετε νὰ τὴν κλάψουμε, πέστε της νὰ τῆς ποῦμε....

.....

Ἐξηκολούθει μέσα τὸ τραγοῦδι τοῦ θανάτου... Ἄλλ' εἰς τὴν καρδιὰν τῶν εἴκοσι ἐτῶν εἶνε τόσον μακρὰν ὁ θάνατος!..

Τὸ πένθος αὐτὸ ἦτο ἀπλῶς μία εὐκαιρία νὰ ἰδωθοῦν, καὶ μόνος φόβος των ἦτο μὴ τοὺς διακρίνη κανένα ξένον μάτι καὶ τοὺς προδώσῃ....

Ἐξω, τὰ μικρὰ τῆς Βδοκιᾶς, μὲ σμῆνος ἄλλων παιδιῶν προσελκυσθέντων ἀπὸ τὸ γεγονὸς, ἐθορύβουν καὶ ἐφώναζαν μὲ χαρούμεναις φωναῖς πηδῶντα ἀπὸ τὴν μίαν ἄκρην τοῦ δρομίσκου εἰς τὴν ἄλλην.

Ὅπως εἰς τὴν παραφορὰν τοῦ ἔρωτος, καὶ εἰς τὴν ἀφροντισίαν τῆς ἡλικίας των ὁ θάνατος ἔχανε τὴν φοβερότητά του. Ἡ ἐντύπωσίς του ἐπερνοῦσε σὰν διαβατικὸν σύννεφον, μετὰ τὸ ὁποῖον ἀμέσως ἐφώτιζεν ὁ ἥλιος τοῦ παιγνιδιοῦ.

Ἐξαφνα τέλος τὸ Ρηγιό, γυρίσασα κατὰ τύχην, ἀντελήφθη τὸν Στάθη.

Τὸ στήθος της ἐκτύπησε δυνατὰ !

Αἶ ! τώρα πειὰ τὴν θέσιν αὐτήν, δὲν τὴν ἄλλαζεν οὔτε μὲ ἓνα θρόνον. Ἐγύρισε ἀμέσως τότε περισσότερον πρὸς τὸ

παράθυρον ὥστε νὰ τὸν ἔχη ἐντελῶς ἀπέναντι, καὶ ἐξηκολούθησε νὰ πλύνῃ μὲ μέγαν ζῆλον τὰ φλυτζάνια.

Ὁ Στάθης κᾶτι νόημα ἔκαμνε, κᾶτι ἤθελε νὰ εἰπῇ ἀλλὰ δὲν ἤμποροῦσε νὰ ἐννοήσῃ· συνεκέντρωσε λοιπὸν τὴν προσοχήν της μὴ χάνουσα πάντοτε μὲ τὸ ἓνα μάτι τὴν μητέρα της.

Ἀπὸ μέσα ἔφθανε πάντοτε διαπεραστικὸν τὸ μυρολόγημα...

Καὶ τὸ ἔπος τοῦ αἰωνίου ἔρωτος συνεπλήρωνε τὸ ἔπος τοῦ θανάτου !

Δ'.

Ραψωδίαι τῆς ζωῆς !

Τὸ σκότος ἀπλώνει τὰ σάβανά του ἐπάνω εἰς τὴν Σέριφον.
Μεγαλοπρεπῆς οὐρανὸς καλοκαιρινῆς νυκτός, οὐρανὸς
βαθὺς καὶ ἀστεροφώτιστος, καμπυλώνει γαλήνιος τοὺς πο-
ταμοὺς τῶν ἀσημωμένων κόσμων του, σὰν νὰ προστατεύῃ
τὸν ὕπνον τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ τὰ λευκὰ σπιτάκια, γύρω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βρά-
χου, σιγὰ-σιγὰ ἀποκοιμοῦνται τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο, σὰν
ἐξησφαλισμένα ἀπὸ τὴν θεϊαν εἰρήνην καὶ τὴν μεγαλοπρέ-
πειαν αὐτήν, εἰς ὕπνον εὐλογημένον ἀπὸ τὴν ἐργασίαν τῆς
ἡμέρας.

Ἡ ἀπέραντος θάλασσα κάτω, ἀσάλευτος, πηγμένη, ἔχει
κρυφθῆ εἰς πυκνὸν σκέπασμα καὶ νομίζεις ὅτι κοιμᾶται καὶ
ἐκείνη τὸν ὕπνον τῶν στοιχείων.

Γύρω, εἰς τὰ βουνά, εἰς τὰς φάραγγας, εἰς τὰ κρογιάλια,
σιωπή, ὕπνος, ἀνάπαισις !

Μόνον κάτω, εἰς τὸ Λιβάδι, μέσα εἰς τὸν ζόφον τῶν σκο-

τεινῶν περιβολιῶν, λαμπυρίζουν ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὀλίγα φῶτα· ἡ ζωὴ τῶν μικροσπιτιῶν καὶ μικροκαφενειῶν τοῦ λιμενίσκου.

Ποῦ καὶ ποῦ ἀκόμη, κανὲν μακρυνὸν γαύγισμα σκύλλου ἐπαναλαμβανόμενον κατὰ διαλείμματα διακόπτει τὴν σιωπὴν, ὁ δὲ δροσερὸς ἄνεμος τῆς νυκτὸς φέρει μαζύ του ἀρώματα βασιλικῶν καὶ φυκιῶν βρεγμένων.

Εἰς τὸ σπιτάκι τῆς νεκρᾶς, ὅπου ἤδη γίνεται τὸ ξενύκτισμα τοῦ λειψάνου, αἱ περισσότεραι γειόνισσαι, προπάντων αἱ γεροντότεραι, ὅσαι δὲν ἔχουν μωρὰ καὶ ἄνδραιοι, ἔχουν ἔλθει νὰ κρατήσουν συντροφιά εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ ν' ἀγρυπνήσουν τὴν καϋμένη τὴν κυρὰ Μοσκοῦ— Θεὸς ὄσχωρές την !

Ἔτσι μεθαύριο θὰ τῆς ξαγρυπνήσουν ἄλλαις καὶ αὐταῖς, ὅταν ἔλθῃ ἡ σειρὰ των !

Τὸ λείψανον εἶνε σκεπασμένον μὲ μακρὸν λευκὸν σενδόνη, τὸ ὁποῖον σχεδιάζει τὸ ἐξόγκωμα τῆς κεφαλῆς, τὰς γωνίας τοῦ εἰκονίσματος ὅπου εἶνε σταυρωμένα τὰ χέρια, καταβαίνει εἰς τὰς κνήμας καὶ ὑψώνεται πάλιν εἰς τὸ μέρος τῶν ποδῶν.

Τὸ κιτρινωπὸν φῶς τῶν κηρίων, παίζει, κινεῖται, ἀλλάσσει σχῆμα καὶ πλανᾷ περιέρχους σκιὰς ἐπάνω εἰς τοὺς τοίχους καὶ τὸ σκεπασμένον λείψανον.

Ἡ Μαρινιὰ εἶνε πάντοτε εἰς τὴν θέσιν της, δίπλα εἰς τὸ φέρετρον. Δὲν εἰμπορεῖ πλέον νὰ κλαύσῃ, ἐστέγνωσαν τὰ μάτια της, καὶ μόνον κάποιον βάρος ζαλίζει καὶ κρατεῖ σκυμμένη τὴν κεφαλὴν της.

Παρέκει εἶναι καὶ τὸ Ρηγιό, ἡ Βδοκιὰ καὶ ἡ Στυλιανὴ μισοκοιμισμένη ἐπάνω εἰς τὸ κάθισμα, ὅλη ἡ οἰκογένεια

ἔξηντλημένη ἀπὸ τὴν νύσταν καὶ τὸν κόπον τῆς ἡμέρας.

Ὁ ὕπνος νικᾷ καὶ θοῆνον καὶ δάκρυα.

Ἐξω, ὁ Μιχαλιός, ὁ Σωτήρος καὶ μερικοὶ ἄλλοι φίλοι των, καθισμένοι εἰς μίαν πέτραν τοῦ δρόμου συνομιλοῦν σιγά, ἐνῶ ἀπὸ τὸ διπλανὸν πεζοῦλι, φθάνουν αἱ ὀμιλῖαι καὶ τὰ πνιγμένα γέλια τῶν κοριτσιῶν, τὰ ὅποια ἔχουν βάλῃ εἰς τὴν μέσην τὴν γρηᾶ-Πλυτῶ καὶ τοὺς διηγεῖται παραμύθια.

Αἴ! πῶς θὰ περάσῃ ἡ νύκτα ἅμα δὲν εἰποῦν καὶ τίποτε, ὅσον μάλιστα δὲν τῆς φωνάζουν αἱ μητέρες των . . .

Ἡ ραγισμένη φωνὴ τῆς γρηᾶς Ἀμουργιανῆς ἀντηχεῖ μέσα εἰς τὸ σκότος παράδοξος, ὡσὰν ἀπὸ τὸ βάθος κανενὸς χωριοῦ, ἐνῶ τὰ κηρᾶ τοῦ νεκρικοῦ δωματίου ρίπτουν εἰς τὴν συντροφίαν πένθιμον ἀνταύγειαν, ἡ ὅποια ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ζωηρεύει χορευτικὰ καμμίαν ράχιν γυρισμένην, καμμίαν λυτὴν μαγουλίκαν, ἢ κανὲν δροσερὸ προσωπάκι μὲ περίεργα μάτια καὶ μαῦρα μαλλιά.

Τώρα μερικὰ ἀπὸ τὰ μάτια αὐτὰ προσποιοῦνται μόνον ὅτι προσέχουν εἰς τὸ παραμῦθι τῆς γρηᾶ-Πλυτῶς, στρεφόμενα λαθραίως ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν δίπλα εἰς τὴν θύραν, ὅπου διακρίνεται ἀμυδροῶς ἡ ἄλλη συντροφία τῶν φίλων τοῦ Μιχαλιοῦ.

Αἴ! Εἶνε εὐκαιρία διὰ πολλὰ πράγματα τὸ ξενύκτισμα τῆς συχωρεμένης τῆς κυρὰ Μοσκοῦς!

Γιατί ἄλλως τε εἶνε πλασμένα τὰ μάτια, ἂν ὄχι διὰ τὰ βλέπουν, καὶ τί θὰ ἐχρησίμευαν τὰ δάκτυλα ἂν δὲν ἔκαμναν νοήματα ; . . .

— Ἄμ ! ψεύτικος κόσμος. . . παληόκοσμος ! ἔλεγε μέσα εἰς τὸ λείψανον μία γερόντισσα μὲ σκαμμένον πρόσωπον καὶ σβυσμένα μάτια. Θυμᾶμαι ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνια ὅταν ἔχασα τὸν συχωρεμένο μου τὸν Παναγῆ. . .

— Ἄμ ! τί νὰ σοῦ κάνη καὶ ἡ ψαρική ! ἐξηκολούθει καὶ εἰς τὸ πεζοῦλι κάποιος ἀπὸ τὴν συντροφίαν τοῦ Μιχαλιοῦ, ἀνάθεμα σ' ἐκεῖνον ποῦ καζάντισε. . . Καλὴ ἦταν πρῶτα ἡ θάλασσα, ὅταν δούλευε τὸ πανί, τώρα ὅμως βάλε ρίγανη. . . θαλασσομαχάει κανεὶς γιὰ ἓνα κομμάτι ψωμί. . . Τοῦλάχιστον ἐκεῖ στὰ μεταλλεῖα νοιώθεις τὸν παρᾶ. . . τὸν βλέπεις στὰ χέρια σου !

— . . . Τὸ λοιπὸν ὁ δράκος κλειδώνει καὶ τῆς ἕξι ἀδερφάδες ἔστιν σιδερένιο πύργο καὶ βάζει τὸ κλειδί στὸν κόρφο του. . . διηγεῖται καὶ ἡ γρηᾶ-Πλυτώ. Ἀπὸ κεῖ δρόμο παίρνει δρόμ' ἀφήνει καὶ πάει στὸ παλάτι ποῦ ἦτανε κοιμισμένο τὸ βασιλόπουλο. . .

— Καὶ πόσα πέρνεις τὴν ἡμέρα, στοῦ Γκρόμαν ; ἐρωτοῦσε τὸν διηγούμενον ὁ Μιχαλιός.

— Σὰν μιναδόρος, πέρνω πέντε τῆς. . . Πέντε δὲν εἶνε λίγο. . . αἶ ! . . . Ἑκατὸν πενήντα τὸν μῆνα. . . Σηκώνεσαι χέρι χέρι. . . Ἄν καθώμουν στὴ θάλασσα θὰ ἤμουν χρεωμένος ἀκόμα. . .

Ὁ Μιχαλιὸς ἔμεινε σιωπηλός.

— Τὸν ἀργαλειό. . . τὸν μαλαμματένιο ἀργαλειό, κυρὰ Πλυτώ. . . ἀκούσθησαν δύο τρεῖς φωναί.

— Ναί ! τὸν ἀργαλειό. . . ἔτσι νᾶχης καλὴ ψυχή. . .

— Καὶ μαῦρο διάβολο. . . ἐφιθύρισε συμπληρωματικῶς κάποια φωνὴ ἀπὸ τὴν παρέα τοῦ Μιχαλιοῦ.

— Ἔλα νὰ χαρῆς. . .

— Χμ ! χμ ! εἶπε τὸ γερόντιον μὲ πονηρὸν χαμόγελον . . . ὁ ἀργαλειὸς σᾶς ἀρέσει βλέπω σὲ ὄλαις ! . . .

— Ἔλα κυρὰ Πλυτώ μου. . .

— Μωρὲ γιὰ σταθῆτε. . . Τί γίνεται ἐκεῖ κάτω μ' αὐτὴν τὴν γρηὰ μάγισσα ἠκούσθη πάλιν ὁ ἀδιάκριτος εἰς τὴν συντροφιὰ τοῦ Μιχαλιοῦ. Τί ἀργαλειὸ λένε ; . . Σωπάτε νὰ ἀκούσωμε ! . . .

Ἡ φωνὴ τῆς γρηὰ Πλυτῶς ἄρχιζε ἀκριβῶς τὴν στιγμήν ἐκείνην μὲ τὸν ἴδιον ραγισμένον τόνον της.

Μαλαμματένιος ἀργαλειὸς καὶ φιλδισένιο χτένι,

κ' ἓνα κορμὶ ἀγγελικὸ κάθεται καὶ ὑφαίνει...

Σ' ἐξῆντα δυὸ πατήματα, σαράντα δυὸ μασούρια,

βρόντος κι' ἀχὸς ἀκούστηκε ἀπ' τὰ πολλὰ τραγούδια...

— Καὶ εἶνε οἰκονομικὴ ἡ ζωὴ ἐκεῖ στὸν Κουταλᾶ ; ... ἐρωτοῦσε πάλιν ὁ Μιχαλιός.

— Αἱ ! ὅπως θέλεις περνᾶς. . . ἄλλοι ξοδεύουν ὅλα ὅσα πέρνουν, ἄλλοι ὅμως κάνουν τὴν οἰκονομία τους καὶ δὲν

τοὺς λείπει καὶ τίποτε. . . . Ἐπάνω σὲ τέσσαρες μῆνες ἐγὼ
ἔβγαλα τὸ χρέος !

Πραγματευτῆς ἐπέρασε στὸ μαῦρο καβαλάρης...
ἔξηκολούθει ἡ γρηὰ-Πλυτώ.

κοντοκρατεῖ τὸ μαῦρό του καὶ τήνε χαιρετάει. . .

— ὦρα καλή σου κόρη μου. . .

— Καλῶς τὸν ξένο ποῦρθε !

— Κόρη μου δὲν παντρεύεσαι νὰ πάρης παληκάρι
ποῦ νὰ σὲ ντύνη σ'τὸ φλωρὶ καὶ στὸ μαργαριτάρι; . .

— Κάλλιο νὰ σκάση ὁ μαῦρός σου παρὰ τὸ λόγο ποῦ
[εἶπες !

ἄντρα ἔχω στὴν ξενητεῖα πᾶν δεκαπέντε χρόνια. . . .
καὶ ἄλλους τρεῖς τὸν καρτεροῦ καὶ τρεῖς τὸν περιμένω,
ἴστους τρεῖς ἐπάνω ἂν δὲν ἔρθῃ καλόγρηνα θὰ γένω. . .

Θόρυβος διαμαρτυρίας ἔγεινεν ἀπὸ τὸ μέρος τῆς παρέας
τοῦ ἀσχήμου φύλου, διὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν τοῦ ἀγγελικοῦ
κορμιοῦ...

— Κόρη μου ἐγὼ εἶμαι ὁ ἄντρας σου, ἐγὼ εἶμαι ὁ καλός σου..
ἐγὼ ἔμαι ὅπου σοῦ ἔστειλα τὰ μῆλα στὸ μαντήλι,
τὰ μῆλα, τὰ βερούκοκκα καὶ τὸ γλυκὸ σταφύλι. . .

— Ἄν εἶσαι σὺ ὁ ἄντρας μου κι' ἂν εἶσαι ὁ καλός μου
πέες μου σημάδια τῆς αὐλῆς καὶ νὰ σ' ἀνοίξω νᾶμπης. . .

— Ἐχεις μηλιὰ ἴστὴ θύρα σου καὶ κλῆμα στὴν αὐλή σου...

κάνει σταφύλι ροζακί και τὸ κρασί μοςχᾶτο,
κι' ὅποιος τὸ πιῆ μαραίνεται και πάλιν ἐζητᾶ το. . .

.....
.....
Ὁ Παναγούλιας—ὁ θορυβοποιὸς τῆς συντροφιάς—ζη-
τῶν και αὐτὸς διὰ παντὸς τρόπου νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν
τῶν κοριτσιῶν, ἐνεπνεύσθη τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἀπὸ τὸ μο-
σχᾶτο κρασί και ἐπλατάγισε τὴν γλῶσσάν του.

Μερικὰ βλέμματα ζωηρὰ ἐγύρισαν τότε πρὸς τὸ μέρος
του, ἀλλ' ἐκεῖνος ἔμεινε ἀτάραχος.

— Ἐκεῖνος ὁ μεθύστακας ὁ Παναγούλιας εἶνε...ἐψιδύρι-
σεν ἡ Βαρσαμουῖλα, ἡ ὁποία δὲν ἐχώνευε τὸν νέον.

— Μὲ συμπάθειο κυρά μου. . . εἶπεν ὁ θαλασσινός,
ἀκούσας τὸν ἐπαινὸν του και ἀνασηκῶνων τὸν σκουφὸν του,
δὲν σὲ εἶπα ἐγὼ καμποῦρα. . .

— Σούτ ! Αἶ ! σιωπή ! τί πράγματα εἶνε αὐτά ; . . ἤκού-
σθησαν δύο τρεῖς φωναί.

— Παρακάτω θειὰ Πλυτώ. . . πῶς τὸ εἶπες ; . . .

.....
.....
— Αὐτὰ ξένε μου ξέρεις τα κ' ἡ γειτονιὰ σοῦ τᾶπε. . .

Πέ μου σημάδια τοῦ σπιτιοῦ και νὰ σ' ἀνοίξω νᾶμπης !

— Χρυσῆ κανδήλα κρέμεται στὴ μέση τοῦ σπιτιοῦ σου,
χωρὶς βαστάδι κρέμεται, χωρὶς φιτῦλι ἀνάφτει,
και φέγγει σου και γδύνεσαι και πέφτεις και κοιμᾶσαι. . .

.....
.....
Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ αὐθάδης Παναγούλιας ἐπιταρνίσθη.

— Μμμ' ! ἄνοστε... ἐπέκρινε τὸ Καλλιό.

.....

— Αὐτὰ ξένε μου ξέρεις τα κ' ἢ γειτονιά σου τὰ εἶπε...
Πές μου σημάδια τοῦ κορμιοῦ καὶ νὰ σ' ἀνοίξω νᾶμπης...

— Ἔχεις ἐλῆὰ στὸ μάγουλο κ' ἐλῆὰ στὴν ἀμασχάλη,
κι' ἀνάμεσα στὰ δυὸ βυζιά τ' ἀστρὶ καὶ τὸ φεγγάρι. . .

.....
— Χοῦ. . . χοῦ. . . ἔκαμεν ὁ Παναγούλιας ὡσὰν σκαν-
δαλισθεὶς καὶ ἀνακινούμενος θορυβωδῶς.

Μερικὰ πνιγμένα γέλοια ἠκούσθησαν.

Ἡ γρηὰ-Πλυτῶ διεκόπη μίαν στιγμὴν καὶ ἔπειτα μὲ τὸ
πονηρὸν γέλιο, τὸ ὁποῖον ἐπλησίαζε σχεδὸν τὸ ξεδοντιασμέ-
νον σαγόνι εἰς τὴν μύτη της, ἐπανέλαβε σκύπτουσα περισ-
σότερον εἰς τὸ ἀκροατήριον.

.....
— Σύρειτε. . . βγάτε. . . ἀνοίξετε, τοῦ ξένου νᾶμπη μέσα.
καὶ σεῖς ἢ βάγιας στρώσετε τὴ νυφικὴ μου κλίνη! . . .

.....
.....
— Χριστὲ κι' ἄς φέξη. . . ἐκραύγασε τότε ὁ Παναγούλιας
εἰς τὸ ἔπακρον τῆς κατανύξεως λησμονῶν καὶ ξενύχισμα
καὶ λείψανον.

— Σκασμὸς ρὲ Παναγούλια! τὸν διέκοψε κάποιος τῆς
παρέας, δὲν θὰ ἡσυχάσης; . . λείψανο ἔχουμε μέσα. . . Τί
τὸ κάναμε 'δῶ! . . .

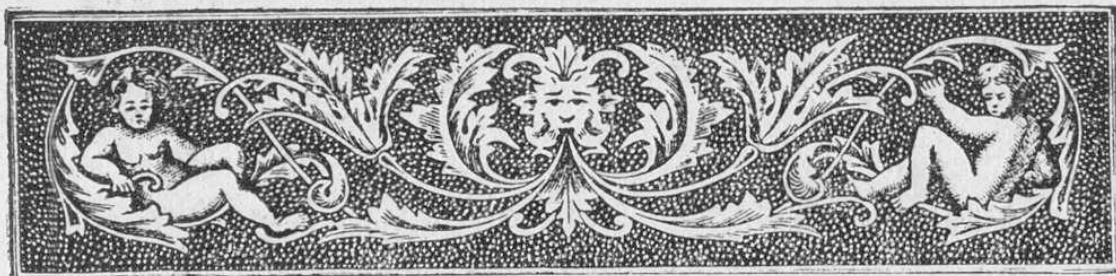
— Μωρὲ ἀκοῦς τὴν παληόγρηα τί λέει στὰ κορίτσια! . .
ἀντέκρουσεν ἐκεῖνος σὰν νὰ προσέκρουσε τὸ πρᾶγμα εἰς τὰς
ἠθικὰς του ἀρχάς.

— Ναί! πές τους τα γιὰ δὲν τὰ ξέρουν...διέκοψεν ἄλλος.
Δὲν πᾶς νὰ σοῦ μάθουν μερικά. . .

— "Αϊντε ρέ. . . ἀπήντησε τρίτος λαμβάνων ἱπποτικῶς τὸ μέρος τοῦ ἀδυνάτου φύλου.

— Τί ; ψέμματα ; . . . ἄκου γέλια ! . . . νὰ ! ἄλλο τὴν παρακαλοῦν ν' ἀρχίσῃ. . . Δὲν ἀκοῦς ; . . .

Ε΄.

Πνεῦμα καὶ πηλὸς !

— « Ἐπεπόθησεν ἡ ψυχὴ μου, τοῦ ἐπιθυμῆσαι τὰ κτίματά σου ἐν παντὶ καιρῷ . . »

Καὶ ὁ χορὸς ἀπήντα.

« Ἀλληλούϊα ! ».

— « Ἐνύσταξεν ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ ἀκηδίας, βεβαίωσόν με ἐν τοῖς λόγοις σου. . . »

Τὸ πρόσωπον τῆς νεκρᾶς ἔμενε πάντοτε σοβαρὸν καὶ μαυροκίτρινον ἐπάνω εἰς τὸ λευκὸν προσκέφαλον, φωτιζόμενον μὲ πελιδνὰς λάμπεις ἀπὸ τὸ κίτρινον φῶς τῶν κηρίων.

Σκιαὶ ἀμαυραὶ κατέβαιναν ἀπὸ τοὺς σιωπηλοὺς θόλους τῆς ἐκκλησίας, ὅπου μόνον ὀλίγαι ἀκτῖνες ἡλίου ἐπερνοῦσαν δειλὰ τὰ πολύχρωμα ὑελώματα καὶ ἔρριπτον μεγάλας δέσμας φωτὸς εἰς τὸν ἀπέναντι τοῖχον.

Τὰ κίτρινωπὰ στασίδια ἐβυθίζοντο εἰς τὴν ἀσάφειαν, αἱ γωνίαι ἐχάνοντο εἰς τὸν ζόφον καὶ μόνον αἱ μεγάλαι εἰκό-

νες τοῦ Τέμπλου μὲ τὰς πορφυρᾶς χλαμύδας καὶ τὰ ἀργυροστόλιστα φωτοστέφανα, ἐφαίνοντο ζωογονούμεναι καὶ προσηλώνουσαι σοβαρὰ βλέμματα εἰς τὴν πένθιμον ἱεροτελεστίαν.

Ἡ ὄσμη τοῦ πτώματος, βαρεῖα καὶ ἀνυπόφορος, ἐδηλητηρίαζε τὴν ἀτμόσφαιραν.

— «**Τῆς φωνῆς μου ἀκουσον Κύριε. . .**» ἐξηκολούθει ὁ ψάλτης «**ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός. . .**»

Γύρω τοῦ φερέτρου μαυροφορεμένοι, ἡ Εὐδοκία, ἡ Στυλιανή, τὸ Ρηγιό, ἡ Μαρινιά, ὁ Μιχαλιὸς καὶ οἱ φίλοι του, ὁ Σωτήρης, ὁ Παναγούλιας, ὁ Κουρταβέλης, ὁ Μητός, ὁ Κανέλλος, ὅλοι οἱ σύντροφοι, ἐστέκοντο σοβαροὶ καὶ ἀμίλητοι μὲ τὰ ἀναμμένα κηράκια εἰς τὰ χέρια, ἀκούοντες προσηλωμένοι τὴν ἀκολουθίαν.

Ἐκεῖ εἰς μίαν γωνιὰν καὶ ὁ Μοσχολιός, τὸ γεροντοπαλλήκαρον τοῦ Λειβαδιοῦ, μὲ τὴν καινούργιαν βράκαν καὶ τὸ παλαιὸν ψαθάκι, ἔκαμνεν ὄλονέν μεγάλους σταυροὺς καὶ ἔλεγε. «**Μνήσθητί μου Κύριε**» μόλις ἤκουε τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας.

Μεταξὺ ὅμως ἐνὸς σταυροῦ καὶ ἐνὸς «**Μνήσθητί μου**» τὸ βλέμμα του ἐστρέφετο καὶ εἰς τὰ κορίτσια, εἰς τὸ Ρηγιό, εἰς τὸ Μοσκοῦδι, εἰς τὴν Ἀσπασίτσα, εἰς τὴν Κατέ, πρὸ πάντων ὅσαις εἴξευρε καὶ εὐμορφες καὶ μὲ παραδάκια.

Τὸ Ρηγιό, ὀπίσω ἀπὸ τὴν μητέρα της, ἔστρεφε ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κάτω ἀπὸ τὸν ἄμβωνα, εἰς τὸν Στάθη, εὔρισκε τὸ βλέμμα του πάντοτε ἀκίνητον καὶ καρφωμένον εἰς τὸ ἰδικόν της καὶ ἡ καρδιά της ἀναγάλλιαζε.

Ὅλα γύρω, ἐκκλησία, νεκρός, πένθος, μελαγχολικαὶ ψαλμωδίαὶ ὅλα ἐσβύνοντο ἐμπρὸς της, καὶ δὲν ἔβλεπε παρὰ

τὸν Στάθην, δὲν ἠσθάνετο παρ' ὅ,τι ἐτάρασσε τὸ στήθος της.

Ἐο θάνατος ἦτο θάνατος. . . Ναί !

Ἐλλά δίπλα του ἦτο καὶ ὁ Ἐρωσ, Ἐρωσ νικητής.

*
* *

Τώρα ἤρχιζαν τὰ τρυφερότατα ἰδιόμελα τῶν κεκοιμημένων, πλήρη ὑψηλοῦ λυρισμοῦ καὶ φιλοσοφίας.

« . . . Πάντα σκιᾶς ἀσθενέστερα πάντα ὄνειρου ἀπατηλότερα, μία ροπή καὶ ταῦτα πάντα θάνατος διαδέχεται. . . . ».

« . . . Ὡς ἄνθος μαραίνεται καὶ ὡς ὄναρ παρέρχεται . . . » ἀπῆντα ὁ ἄλλος ψάλτης.

Τὸ γλυκὺ κουδούνισμα τοῦ θυμιατηρίου ἐσκόρπισεν ἔξαφνα εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀσημένιον θόρουβον καὶ τὰ λευκὰ νέφη τοῦ μοσχολιβάνου ἀναβαίνοντα κατὰ τολύπας πρὸς τὰς ἀψίδας, ἐσκέπασαν ὀλίγον τὴν ἀνυπόφορον ὄσμην τῆς σήψεως.

— Ἐχ ! Θεὸς χωρὲς τὴν ψυχὴ της, μὰ δὲν βασιτῶ πειά . . . ἀκούσθηκε ἡ κυρ' Ἐθηνᾶ διευθυνομένη χλωμὴ σὰν νεκρὰ εἰς τὴν θύραν.

— Ἐλήθεια ! δὲν ὑποφέρεται. . . προσέθεσεν, ἄλλη, μυρίζει πολὺ ἢ συχωρεμένη. . .

— « Ἐμνήσθην τοῦ προφήτου βόωντος, ἐγὼ εἰμὴ γῆ καὶ σποδός. . . » ἐξηκολούθει ὁ χορός.

Ἐ Βδοκιὰ ὅμως σκουπίζουσα διαρκῶς τὰ μάτια της ἐφαίνετο ἀπὸ ὀλίγων στιγμῶν ἀνήσυχη. Μεταξὺ δύο στεναγμῶν, εἶχε παρατηρήσει ὅτι ἡ Στυλιανὴ δὲν ἐφαίνετο.

Ἔστρεψε μὲ προφύλαξιν δεξιᾷ ἀριστερᾷ τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ τίποτε!

Πουθενὰ Στυλιανή!

Ἄμέσως τότε τὸ σαράκι ἐδάγκασε τὸν λογισμόν της.

Θὰ ἔφυγε δίχως ἄλλο ἢ κάταρα, νὰ τρέξῃ εἰς τὸ σπίτι, νὰ βάλῃ ὅτι ἠμπορέσῃ κατὰ μέρος πρὶν ἐκείνη προφθάσῃ, νὰ ἀρπάξῃ ὅτι δῆποτε χωρὶς νὰ τὴν ἴδῃ. . .

Βέβαια! αὐτὸ θὰ ἦταν... καλὰ τὴν ἔπαιξε!

Τώρα ὅμως τί νὰ κάμῃ; Πῶς νὰ τὴν προφθάσῃ; . . .

Τὸ σκάνδαλον θὰ ἦτο πολὺν μέγαν ἂν ἔφευγε καὶ αὐτή.

Τί θὰ ἔλεγεν ὁ κόσμος νὰ ἴδῃ καὶ τὰς δύο νὰ φεύγουν ἀπὸ τὸ λείψανον; . . .

Θὰ ἔπεφταν εἰς τὸ στόμα ὄλου τοῦ χωριοῦ, καὶ ἀλλοίμων πλέον τί εἶχαν νὰ τοὺς σούρουν. . .

— «**Οἷα ἢ ψυχὴ ἡμῶν ἐστίν. . .**», ἐξηκολούθησεν ὁ χορὸς «**ἄνθος καὶ ἀτμὶς καὶ δρόσος ἐωθινὴ ἀληθῶς. . .**»

Ἡ ἀγανάκτησις ὅμως καὶ ὁ θυμὸς τὴν παρέφεραν. Οὔτε λείψανον, οὔτε κηδεῖαν, οὔτε περίστασιν ἐσυλλογίζετο πλειά... .

— Ἄκοῦς ἢ βροῶμα, ἀκοῦς ἢ χτικιάρια νὰ τὴν γελάσῃ!... νὰ τῆς κλείσῃ τὰ μάτια ὡς ποῦ νὰ ἔλθουν στὴν ἐκκλησίαν καὶ νὰ φύγῃ κρυφά. . .

Ἔβλεπε χωρὶς νὰ θέλῃ μὲ τὴν φαντασίαν της, τὴν Στυλιανὴν ν' ἀνοίγῃ τὰ συρτάρια, ν' ἀνακατεύῃ τὸ κομὸ, νὰ σωρεύῃ ὅτι εὔρισκε ἐμπρὸς της.

Καὶ ἡ ἐντύπωσις τῆς εἰκόνας αὐτῆς ἦτο τόσον δυνατωτέρα ἀπὸ τὴν θέλησίν της ὥστε δὲν εἰμπόρεσε πλέον νὰ κρατηθῇ. Προσποιουμένη ὅτι κάτι θέλει νὰ εἰπῇ, ἐπλησίασε τὸν Σαράντον, ὅστις παρέκει ἐφαίνετο εὐλαβέστατα προσηλωμένος εἰς τοὺς λόγους τοῦ ψάλτου.

— Ἡ Στυλιανή. . . ἐφιθύρισεν ὀργίλως εἰς τὸ αὐτί του.

Ἡ Στυλιανή, ποῦ εἶνε ; . . .

— Μά. . . θὰ ἐβγῆκε ἔξω γιὰ τίποτε τῆς κηδείας φαίνεται. . . ἀπήντησεν ἀφειλῶς ἐκεῖνος κυττάζων μέσα εἰς τὸν κόσμον. Τώρα τὴν ἔβλεπα ἐκεῖ. .

Ἡ Βδοκιά ἐκίνησεν ἀπειλητικῶς τὴν κεφαλὴν.

— Ἄλλοῦ. . . ἄλλοῦ αὐτά ! εἶπε παραφερομένη. Ἔφυγε κρυφὰ νὰ πάγη στὸ σπίτι. . .

Ὁ Σαράντος ἀνεσήκωσε περιφρονητικῶς τοὺς ὄμους σὰν γίγας καταφρονῶν τὴν ὀργὴν μυρομηκιοῦ, ἐνῶ ἡ Βδοκιά ἔμενε μίαν στιγμὴν ἀναποφάσιτος μεταξὺ συμφέροντος καὶ σκανδάλου.

Ἐξαφρικὴ ὅμως ἰδέα ἔλαμψε εἰς τὴν σκέψιν της.

— Μωρὴ Ρηγιώ ! ἔτρεξε εἰς τὴν κόρην της, τρέξε γρήγορα στὸ σπίτι. . . Δὲν βλέπω τὴν Στυλιανὴ καὶ φοβοῦμαι μὴν τύχη καὶ σηκώνει τὰ πράγματα. . . Τρέχα καὶ τὰ μάτια σου τέσσαρα ! . . .

Τὸ Ρηγιὸ πρᾶγματι χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν ἔτρεξε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἐνῶ ἐκείνη ἡσυχωτέρα πλέον ἐπέστρεφεν εἰς τὴν θέσιν της.

Πάντα, ἐμπρὸς ὅτι Ρηγιὸ δὲν θὰ εἰμποροῦσε νὰ σηκώσῃ τίποτε καὶ ὅσο γιὰ ἔπειτα τὴν ἔφτειανεν ἐκείνη. . .

Συγχρόνως ὅμως καὶ ὁ Στάθης μόλις εἶδε τὸ Ρηγιὸ νὰ φεύγῃ καὶ ἔρριψε βλέμμα γύρω διὰ νὰ βεβαιωθῆ ὅτι ἡ κοινὴ προσοχὴ ἦτο προσηλωμένη ἄλλοῦ, ἐχώθη καὶ αὐτὸς μέσα εἰς τὸν κόσμον καὶ ἔτρεξεν εἰς τὰ ἴχνη της.

Ἦδη ἐπάλλετο τὸ « Δεῦτε τελευταῖον ἀσπασμὸν » καὶ ἡ Μαρινιά περιχυθεῖσα εἰς τὸ πτώμα, κατεφίλει θρηνοῦσα γοερῶς τὴν θετὴν μητέρα της.

— Μητέρα μου...μητεροῦλα μου ! ... ὠλόλυξε με ἀπελπισίαν, μόλις συγκροατουμένη ἀπὸ τὰς ἄλλας γυναῖκας.

Ὁ Μιχαλιὸς περιέστρεφε τὸν κοῦκόν του εἰς τὰ δάκτυλα πιγόμενος ἀλλὰ μὴ ἤμπορῶν νὰ κλαύσῃ, ἐνῶ ὁ Σωτήρως βλέπων τὴν Μαρινιά του εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἐτράβα δυνατὰ τὰς ὀλίγας τρίχας τοῦ μουστακιοῦ του.

Θὰ ἤθελε νὰ βλασφημήσῃ ἢ κἂν νὰ εἶχε νὰ δείρῃ κανένα...

Ἐπὶ τέλους ὁμως κατώρθωσαν νὰ τραβήξουν τὴν κόρην ἀπὸ τὸ λείψανον καὶ τὴν παρέλαβε πάλιν ἡ κυράτσω Ἀφεντρουλιώ, ἡ ὁποία εἶχεν ἀναλάβῃ ἐπισήμως πλέον ἐπ' αὐτῆς εἶδος κηδεμονίας, μεθ' ὅλα τὰ χθεσινὰ λόγια της.

Ἡ Βδοκιά ἐπλησίασε καὶ αὐτὴ δακρῶουσα — ἡσυχωτέρα πλέον διὰ τὴν ἄλλην σκέψιν— καὶ ἀνησπίασθηκε κλαίουσα. Τὸ αἷμα ὑπερίσχυεν πάλιν διὰ μίαν στιγμὴν.

Ἐπειτα ἦλθεν ἡ σειρὰ τῶν ἄλλων συγγενῶν καὶ κατόπιν τοῦ ὑπολοίπου πλήθους.

Ὁ καθεὶς ἐσταυροκοπεῖτο, ἀνησπάζετο τὴν νεκρὰν εἰς τὸ μέτωπον, ἔπειτα τὸ εἰκόμισμα καὶ ἀπεσύρετο ἀφῆνων θέσιν εἰς τὸν ἄλλον.

— « Ὁρῶντες με ἄφωνον καὶ ἄπνουν προκείμενον, κλαύσατε πάντες ἐπ' ἔμοι ἀδελφοὶ καὶ φίλοι, συγγενεῖς καὶ γνωστοί. . . »

Συγχρόνως κἄποια κίνησις παρετηρεῖτο μεταξὺ τῶν παρισταμένων καὶ ὁ κανδηλανάπτης ἄρχισε νὰ περιέροχεται μαζεύων τὰ σβυνόμενα κηριά, ἐνῶ ὁ Μοσχολιός, ἡ βρακίτσα, σβύσας τὸ ἰδικόν του καὶ ζουλήσας ἐπιμελῶς τὸ φιτύλι εἰς τὰ δάκτυλα, τὸ ἔχωνε « με τρόπον » εἰς τὴν τσέπην τῆς βράκας, περιφέρων γύρω λαθραῖον βλέμμα καὶ ἀλλάσων ἐπιδεξιῶς θέσιν διὰ νὰ μὴ ἐννοηθῇ.

Δυστυχῶς ὅμως δι' αὐτόν, τὸ κίνημά του δὲν ἐξέφυγε καὶ τὸ ἄγρυπνον μάτι τοῦ Παναγούλια, ὅστις ὀλίγα βήματα ὀπίσω, τὸν ἐκύταζε τρυφερῶς.

Ἐν τῷ μεταξύ, τέσσαρες φίλοι τοῦ Μιχαλιοῦ ἀνεσήκωναν προσεκτικῶς εἰς τὰ χέρια τὸ φέρετρον καὶ τὸ πλῆθος ἐχωρίζετο ν' ἀνοίξῃ τόπον.

Ἐξω τῆς ἐκκλησίας, ὁ σταυρὸς καὶ ὁ ἱερεὺς ἀνέλαβον τὴν πρωτοπορείαν, ἠκολούθησαν τὸ φέρετρον μὲ τὸν κόσμον καὶ ἡ πένθιμος συνοδεία ἐσχηματίσθη διευθυνομένη πρὸς τῆς Κατωθιῆς.

Ἡ Μαρινὰ ἐβάδιζε μεταξὺ τῆς κυράτισ' Ἀφεντρουλιῶς καὶ τοῦ Μιχαλιοῦ, ἠκολούθει ἡ Εὐδοκία ὑποβασταζομένη δῆθεν καὶ ἐκείνη ἀπὸ δύο φιλενάδες τῆς καὶ κατόπιν ἤρχοντο οἱ ἄλλοι.

Ὁ καθαρὸς ἥλιος τοῦ Αἰγαίου φωτεινὸς καὶ ἀκτινοβόλος, προσεπάθει ματαίως νὰ φαιδρύνῃ τὴν πομπὴν πλημμυρίζων ἀνθρώπους καὶ πράγματα, ζωηρεύων τὰ χρώματα, ἀντιανακλώμενος εἰς δέσμη χρυσοῦ ἐπὶ τοῦ μεταλλίνου σταυροῦ τὸν ὁποῖον ὁ μικρὸς Θεοδόσης ἐκράτει ὑψηλὰ ὑψηλά, χύνων χαρωπὸν φῶς ἀκόμη καὶ εἰς τὸ νεκρικὸν φέρετρον, τὴν προσημένην μορφὴν καὶ τὰ μαραμμένα ἄνθη.

Ὁ ψάλτης ἐξηκολούθει τροπᾶριον ἀργόν, μονότονον, ἓνα ἔρρινου «ἴ. . . ἴ. . . ἴ. . .», σκορπίζων τόνον θανάτου εἰς τοὺς δρομίσκους, ὅπου γυναῖκες ἐφαίνοντο παντοῦ σταυροκοπούμεναι καὶ προσπαθοῦσαι πῶς νὰ ἰδοῦν καλλίτερα τὸ φέρετρον.

Ἐκεῖνο, ἐφέρετο πάντοτε εἰς τὰ χέρια, ἀνακινούμενον εἰς κάθε ἀνωμαλίαν τοῦ δρόμου, ἐνῶ ἡ ἀδρανὴς κεφαλὴ, ὕλη

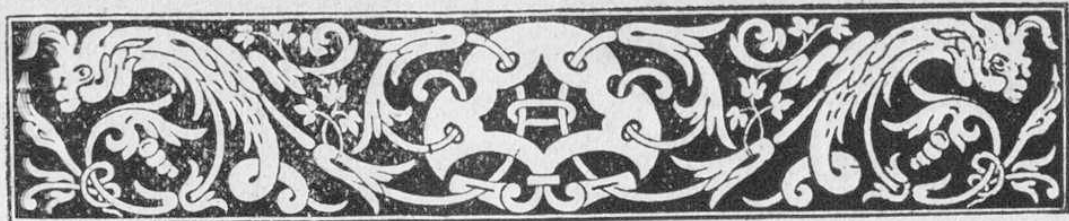
πλέον ἄψυχος, ἔταλαντεύετο ἀποτόμως δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ εἰς τὸ λευκὸν μαξιλάρι.

Ἡ Βδοκιά ἐξηκολούθει νὰ στηρίζεται εἰς τῆς δύο φιλενάδαις τῆς, ὄχι μόνον διότι τὸ ἀπαιτοῦσε τὸ ἔθιμον, ἀλλὰ καὶ διότι ἦτο εὐχαριστημένη νὰ γίνεται ἀντικείμενον συμπαθείας εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ φαίνεται καταβεβλημένη ἀπὸ τὴν λύπην τῆς.

Ἐξ ἄλλου ὅμως δὲν τὴν ἄφηνε ἀκόμη ἡ ἰδέα τῆς Στυλιανῆς καὶ προσεπάθει ματαίως νὰ καθησυχάσῃ ὅτι τὸ Ρηνιὸ θὰ ἔφθασε ἐγκαίρως.

— Ἄχ ! ἐκείνη ἡ Στυλιανή ! . . . δὲν θὰ ἔτελείωνε καμμία φορὰ αὐτὴ ἡ κηδεία ! θὰ τὴν διώρθωνε μὲ τὰ κρεμμυδάκια αὐτὴ . . . θὰ τῆς ἔδειχνε τί θὰ εἶπῃ Βδοκιά ! . . .

Ἦ.

Κατωδιές !

Ντάν ! Ντάν ! σημαίνει πένθιμα ἀπὸ μακρὰν τὸ καμπανάκι τοῦ νεκροταφείου, ἀναγγέλλον τὸ φθάσιμον τῆς κηδείας.

Ντάν ! Ντάν ! ἔξακολουθεῖ σκαρπίζον ἓνα τόνον τοῦ θανάτου εἰς τὴν δροσερὰν καὶ ἡλιοπλημμυρισμένην φύσιν τῶν Κατωδιῶν.

Τὰ λευκὰ σπιτάκια τῆς Σερίφου φαίνονται ἀκόμη λευκότερα καὶ φαιδρότερα, ὁ οὐρανὸς καταιβάζει χαμόγελα, ἡ γῆ γεμίζει εὐλογίας.

Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ἀμανρὰ καὶ γυμνὰ γύρω βουνὰ, νικημένα ἀπὸ τὴν γενικὴν ἐορτὴν τοῦ φωτοκολυμβήματος, δὲν φαίνονται πλέον τόσον ἄξενα ὅπως πάντοτε, ὅπως πρῖν.

Κάτω, ὁ συνοικισμὸς τῶν νεκρῶν καταπράσινος καὶ δροσόλουστος, μὲ τὴν φουντωτὴν πρασινάδα του, τὰ λευκὰ ἐπιτύμβια καὶ τοὺς μελανοὺς σταυροὺς, προβάλει σὰν ὄασις εἰς τὸ μέσον τοῦ πετρῶδους λόφου.

Κανείς δὲν θὰ ἔλεγε ὅτι τὸ μέρος αὐτὸ εἶνε τόπος θανάτου, ἀλλὰ μᾶλλον φυτώριον νέας ζωῆς.

Μερικοὶ τάφοι ἔχουν καὶ ἄνθη, ἄνθη ζωηρὰ καὶ εὐρωστα, κόκκινα, κίτρινα, λευκά, θρεμμένα ἀπὸ γενναίας ἰκμάδας καὶ πλουσίους χυμούς.

Καὶ ὅλος ὁ τόπος φαίνεται πανηγυρίζων ὅτι πρόκειται νὰ δεχθῆ ἄλλο ἓνα σῶμα εἰς τὴν συντροφίαν του, εἰς τὰς σειρὰς τῶν κρυμμένων κάτω ἀπὸ τὴν πρασίνην χλόην Σεριφίων, ὀνομάτων καὶ μορφῶν λησμονημένων, οἱ ὅποιοι ἐπὶ γενεὰς τώρα ἤλθαν νὰ κοιμηθοῦν τὸν αἰώνιον, κουρασμένοι ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς.

Ἄκριβῶς ὅμως πλησίον τῆς εἰσόδου, ὡσὰν διὰ νὰ κάμῃ ζωηροτέραν τὴν ἀντίθεσιν, ἓνας βδελυρὸς σωρὸς κουρελλιῶν καὶ κοκκάλων ἔδιδε πρῶτος τὸν ἀληθινὸν τόνον τοῦ τόπου, σωρὸς πολύχρωμος καὶ πολυποίκιλος, τὸν ὅποιον ματαίως προσεπάθει νὰ φαιδρύνῃ μὲ τὸ ἄφθονον φωτοβόλημά του ὁ ἥλιος.

Ἦταν λείψανα τῆς ἐργασίας τῶν τάφων, ὑπόλοιπα τῆς ἀνακομιδῆς ἔπειτα ἀπὸ τὸ πέραςμα τῶν ὠρισμένων διὰ τὴν διάλυσιν ἐτῶν, ὅστ᾽ ἄσαρακοφαγωμένα καὶ μαυροκίτρινα, κομμάτια ἀπὸ λυωμέναις γόβαις, ξεβαμμένα κουρέλλια φουστаниῶν, σαπημένα ξύλα φερέτρων, μία ξεδοντιασμένη σιαγών, δύο τρία ἄσαρκα κρανία ἀκόμη, γελῶντα εἰς τὸν ἥλιον τὸν φοβερὸν σαρκασμὸν τῶν ἀχείλων στομάτων καὶ τῶν ἀδειανῶν ὀφθαλμῶν...

Αἱ!.. οἱ μικροί, οἱ ταπεινοί, ἐκεῖνοι ποῦ δὲν εἶχαν σκέπην ζωντανοί, δὲν ἔχουν καμμίαν ἰδιαιτέραν ἀνάγκην νὰ τὴν ἀποκτήσουν ἀποθαμμένοι...

Τώρα ἄλλως τε τοὺς ἦτο καὶ ἐντελῶς περιιτή!

Ἡ πομπὴ ὅμως ἐν τῷ μεταξὺν ἔφθανε καὶ διηυθύνθη διὰ μέσου τῶν σταυρῶν, εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐφαίνετο ὁ νεοσκαμμένος λάκκος, κοκκινωπὸς ἀπὸ τὸ νωπὸν χῶμα, καὶ ὅπου ὁ γέρω Μητὸς, ὁ νέκροθάπτης ἐστέκετο περιμένων μὲ τὸ ἓνα χέρι εἰς τὴν μέσην καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὸ φτυάρι του.

Ἐκεῖνοι ποῦ ἐκράτουν τὸ φέρετρον, τὸ ἀκούμβησαν εἰς τὸν σωρὸν τοῦ χώματος, σπογγίζοντες ἀπὸ τὸ μέτωπον τὸν ἰδρωῖτα.

Ἐντονος ὁσμὴ χωματίλας, ἡ ἰδιαιτέρα ὁσμὴ τῆς νεοσκαμμένης γῆς ἀνέβαιναν ὀλόγυρα, καὶ πολλὰ παιδιὰ, τὰ περιοριστότερα, χωνόμενα μέσα εἰς τὰ σκέλη εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν, ἔσκυπταν νὰ ἰδοῦν ἕως κάτω τὸν λάκκον, ὁ ὁποῖος δὲν ἐφαίνετο δὲ ἔχων τίποτε τὸ τόσον πένθιμον, εἰς τὸ ζωηρὸν φῶς που τὸν ἐφώτιζε ἕως εἰς τὸ βάθος του.

Ὅλη ἡ φρίκη καὶ τὸ μυστήριον ἐφαίνοντο συγκεντρωνόμενα εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἰς τὸ πτώμα ποῦ ἔξαπλώνετο ἀκίνητον καὶ πρησμένον, μὲ τὸ ἀπαίσιον ἐκεῖνο ρυάκι τοῦ αἵματος ἀπὸ τὴν μύτην ἕως τὰ χεῖλη, τώρα ἀκόμη ἀφθονώτερον, καὶ ἔλυπεῖτο κανεὶς περισσότερον τὸν λάκκον ὅτι θὰ ἐδέχετο ὅλον αὐτὸ τὸ βδέγγυμα, ἢ τὸ πτώμα ὅτε θὰ ἐκλείνετο ἐκεῖ μέσα!

Γύρω, οἱ σπουργῖται καὶ αἱ καρδερίναι ἐσκόρπιζαν ἄφοβοι τὰ δροσερά των φλυαρήματα ὡς ὕμνον εἰς τὴν ὡραίαν ζωὴν, ὁ ἀέρας ἦτο ἠδονικὸς σὰν φίλτρον ἀναζωογονήσεως, καὶ ὁ ἄνεμος ἔφερε ἀρώματα μέντας, γερανιοῦ καὶ λεβάντας.

Καὶ ἔξαφνα μέσα ἀπὸ τὸν συνωθούμενον κύκλον ποῦ ἔκρουπε τὸν ἀνοικτὸν λάκκον, ὑψώθη ὡσὰν παρατονία ἡ

φωνή τοῦ Παπαῖ-Οἰκονόμου ὑποσχομένου τὴν ἀνάστασιν...

Ἄλλὰ μήπως δὲν ἦτο ἀνάστασις ὅλοι αὐτὴ ἢ ζωὴ καὶ ἡ χαρὰ τριγύρω ; . . Ἡ φύσις ἐπρολάμβανεν εἰς τὰ λόγια τοῦ τὸν ἄνθρωπον !

Ἡ Μαρινιὰ καὶ Βδοκιὰ πεσμένα ἐπάνω κατεφίλουν τελευταίαν φορὰν τὴν νεκράν, γεμίζουσαι τὸν ἀέρα μὲ διαπεραστικὰς φωνὰς, αἱ ὁποῖαι ἔκαμαν νὰ παύσουν διὰ μίαν στιγμήν τὰ κελαδήματα καὶ αἱ συζητήσεις.

Τώρα οἱ νεκροθάπται μὲ δύο σχοινιά καταίβαζαν τὸ φέρετρον, καὶ ὁ παπαῖ-Οἰκονόμος μὲ τὸ φτυάρι εἰς τὰ χέρια, ἔρριπτε σταυροειδῶς ἐπὶ τοῦ λειψάνου ὀλίγους βώλους ἀπὸ τὸ νεοσκαμμένον κοκκινόχωμα.

— **Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ... καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς... ἡ οἰκουμένη καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ...**

Τὸ χῶμα ἔπεσεν ἐπάνω εἰς τὸ στήθος καὶ τὰ σταυρωμένα χέρια, ἐμόλυνε τὸ πρόσωπον καὶ ἐκόλλησεν εἰς τὰ αἶματα τῆς μύτης.

— **«Γῆ εἰ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσει!..»**

Οἱ θρηνοὶ τῶν γυναικῶν ὑψώθησαν τότε διαπεραστικώτεροι, ἐνῶ ὁ γέρω - Μητός, πηδήσας μέσα εἰς τὸν τάφον καὶ στηρίζας τὰ πόδια ἐπὶ τῶν δύο πλευρῶν τοῦ φερέτρου, ἐπῆρε πρῶτα τὸ σκέπασμα, τὸ ἐτοποθέτησεν ἐπάνω, καὶ λαμβάνων κατόπιν τὴν ἀξίνην ἤρριψε νὰ ῥῆπτι σωροὺς σωροὺς τὰ χῶματα.

— Θεὸς σχωρέστην τὴν καυμένη... Ζωὴ σὲ λόγου μας.. Οἱ πρῶτοι βῶλοι ἀντήχησαν ὑπόκωφά εἰς τὰ σανίδια, βαθμηδὸν ὅμως ὁ ἦχος ἔγεινε ἀμβλύτερος, καὶ τέλος ἔπαυσε ἀκουόμενος.

Τότε ὁ νεκροθάπτης ἀνέβη πάλιν, διεσκέλισε τὸν τάφον,

καὶ φτύσας μέσα εἰς τὰς παλάμας, ἄρχισε νὰ σωρεύῃ καὶ τὰ ὑπόλοιπα, ἕως ὅτου ἐσχηματίσθη ἐπάνω ἐπιμήκης σωρός. Οἱ παριστάμενοι ἄρχισαν ν' ἀπομακρύνονται μὲ τὴν καρδιὰν σφιγμένην, σκορπιζόμενοι μέσα εἰς τοὺς τάφους καὶ ἀναζητοῦντες τοὺς ἰδικούς των ἐνῶ εἰς μίαν ἄκραν τοῦ κήπου ὁ Σαράντος βοηθούμενος καὶ ἀπὸ τὸν Σωτήρον, ἐμοίραζαν διὰ τὸ συχώριο λουκούμια καὶ παξιμάδια μὲ ποτηριαῖς κρασί.

— Θεὸς συχωρέσ' την...

— Θεὸς συχωρέσ' τὴν ψυχὴ της !..

— Κ' ἐμένα μπάρομπα...κ' ἐμένα μπάρομπα...ἐκραύγαζε τὸ σμῆνος τῶν παιδιῶν ἀλλησπρωχνόμενον καὶ ἀπλῶνον λαίμαργα χέρια.

— Κ' ἐμένα...κ' ἐμένα μπάρομπα...

Ὁ κόσμος τώρα πλέον ἐγύριζε συντροφιαῖς συντροφιαῖς εἰς τὴν «χώραν» διὰ τοῦ ἡλιοπλημμυριστοῦ δρόμου, ἀνακουκουφισμένος ἀπὸ τὴν φρίκην τοῦ πτώματος, ἢ ὅποια ἐπλάκωνε σὰν ἐφιάλτης τὰ στήθη.

Ὁ Σαράντος ἐπήγαινε ἐμπρὸς, κρατῶν εἰς τὸ ἓνα χέρι τὸ κάνιστρον ὅπου ἦσαν τὰ παξιμάδια, καὶ εἰς τὸ ἄλλο τὴν ἀδειανὴν χιλιάρικην· οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐκκλησίας ἔφερον ἀμελῶς εἰς τὸν ὦμον τὰ ἐξαπτέρυγα καὶ σχεδὸν κάποια πνοὴ εὐθυμίας ἐχύνετο εἰς ὅλους.

Τότε καὶ ὁ Παναγούλιας, προχωρήσας κρυφὰ κρυφὰ ὀπίσω ἀπὸ τὸν Μοσχολιό, κατώρθωσε νὰ χύσῃ τὸ χέρι εἰς τὴν λαβυρινθώδη τσέπην τῆς βράκας του, καὶ νὰ σύρῃ ἔξω τὸ κλεμμένον κερί.

— Γκά...μωρὲ γκάταρα!..ἀνέκραξεν ἐκεῖνος ἔξω φρενῶν,

ὄρμῶν σὰν παραζαλισμένος ν' ἄρπάξη τὸ σῶμα τοῦ ἐγκλήματος ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ ναύτου.

— Ἐδῶ !..νάτο...**ἀπόρτι!**..ἐφώναζεν ἐκεῖνος ξεκαρδισμένος, σείων ὅσον ἔφθανε ὑψηλότερα τὸ κουλουριασμένον κηρὶ πολὺ ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀκτῖνα τοῦ **Μοσχολέοντος !** . Κυττᾶτε!..ἀπὸ τὸ λείψανο τὸ ἐβούτησε...

— Γιουῦχα.. γιουῦχα.. αἴ ! αἴ !. ἐφώναξαν γύρω ὅλοι οἱ **κάταρες**, κατευχαριστημένοι ὅτι τοὺς ἐδίδετο εὐκαιρία νὰ ξεσπάσουν καὶ ν' ἀποτινάξουν ἐντελῶς τὴν κακὴν ἀνάμνησιν ποῦ ἔσφιγκε τὴν καρδιά των.

— Τῶ κλεψε γιὰ νὰ μὴν ἀγοράζη κερὶ...

— Φωτιά στὴ βράκα του...

— Γιουῦχα τοῦ Μοσχολιοῦ...

Καὶ φάπ ! ἔξαχνα μία καπελλιὰ ἔχωσε ἕως τὰ αὐτιά τὸ ψαθάκι εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ γεροντοπαλληκάρου.

Φάπ ! δευτέρα, τὸν ἔκαμε παρ' ὀλίγον νὰ πάρη μετάνοιαν. Ἐπειτα τρίτη, τετάρτη, δεκάτη, ἔπесαν βροχηδὸν ἐπάνω εἰς τὸ ταλαίπωρον ψαθάκι· ἄλλος ἐτραβοῦσε τὴν βράκα του, δεύτερος τοῦ εὔγαλε ἔξω ἀπὸ τὸ ζωνάρι τὰ ὑποκάμισά του, τρίτος τέλος τὸν ἐκαπέλλωσε μὲ δλόκληρον τὸ πανέρι τῶν παξιμαδιῶν...

— Ντροπή.. ντροπή βρὲ παιδιά !. ἐμεσολάβησαν δύο τρεῖς γεροντότεροι.. μὴν κάνετε ἔτσι.. ἀπὸ λείψανο ἐρχόμαστε.. ἀφῆστε τον...

Κανεὶς ὅμως δὲν ἐσυλλογίζετο ν' ἀκούση.

— Γιουῦχα τοῦ Μοσχολιοῦ.. γιουῦχάαα.. ἐκραύγαζαν ὅλοι ἐν χορῶ.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ἐκεῖνος εὐρὼν ὀλίγην ἀποθαλασσιὰν ἀπὸ τὴν βροχὴν τῶν κατακεφαλιῶν, τοῦ ἔδωσε μὲ ὅλην

τὴν δύναμην τῶν κοντῶν ποδαριῶν του, οὔτε γυρίζων κἄν ὀπίσω νὰ ἰδῆ.

— Πιάστον...πιάστον! οὔρλιασεν ἡ συμμορία Παναγούλια καὶ Σα.. στὸν παπαῆ!. στὸν κατηῆ!. φωτιά στὴν βράκα του...

.....
.....
Τὴν στιγμήν αὐτὴν καὶ ἡ κυράτσο ᾿Αφεντρουλιῶ ἐπλησίασε τὸν Μιχαλιὸν, ὅστις ἐπήγαινε καταβεβλημένος καὶ σκυφτὸς κοντὰ εἰς τὸν Σωτηῆρον, σκουπίζων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸν ἰδρωῶτα του, χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν.

— Μιχαλιό! εἶπε, ξέρεις, ἀπὸ σήμερα πρέπει νὰ ῥοθῆτε μαζὺ στὸ σπίτι μας..

Ἐο φαράς τὴν ἐκύτταξε ὡς νὰ μὴ ἐννοοῦσε.

—..... Τὸ δικό σας, τὸ σφράγισε ὁ κύριος Εἰρηνοδίκης. Ἐπειτα δὲν ἔχετε τίποτα νὰ κάμετε πειὰ ἐκεῖ.. Αἴ! θὰ στενοχωρηθοῦμε λιγάκι, ἀλλὰ τί νὰ γείνη!

— Μὰ κυράτσο ᾿Αφεντρουλιῶ.. διέκοψεν ὁ Μιχαλιὸς συγκεκινημένος.

— ...Τίποτα! ξέρω.. θές νὰ πῆς γιὰ προχθές.. αἴ! ἐμᾶς τῆς γροηῆς δὲν πρέπει νὰ μᾶς συνερίζεται κανεὶς...Γι' αὐτὸ λένε γέρο τὸν ἄνθρωπο!. Φωτιά νὰ κάψη καὶ τὰ σπήτια καὶ τὰ χρήματα... Τελειωμένα λοιπὸν πράγματα.. Ὅχι, δὲ θέλω! Ἡ Μαρωσιά θὰ κοιμᾶται μ' ἐμένα στὸ ἕνα δωμάτιο, καὶ σὺ μὲ τὸν Σωτηῆρο στὸ ἄλλο.. Ἄφησε νὰ ἰδῆς καὶ μὴ στενοχωριέσαι.. ὅλα θὰ οἰκονομηθοῦν..

Ἐο Μιχαλιὸς ἔσκυψε τὸ κεφάλι αἰσθανόμενος κἄτι νὰ τὸν πνίγη εἰς τὸν λαιμόν.

Ἄλήθεια λοιπόν; μάνι, μάνι, πάει τὸ σπιτάκι των;..

Ἐκείνη δὲν εἶχαν εὐγῆ ἀπὸ μέσα καὶ δὲν εἴμποροῦσαν νὰ ξαναέμπουν πειά ;.. Λοιπὸν ἡ ἀγαπημέναις καμαροῦλες ποῦ εἶχαν μεγαλώση καὶ εἶχαν ζήση ἦταν ἀποξενωμέναις πλέον ἀπ' αὐτούς ;. Τόσον γρήγορα !.. Τόσον γρήγορα !..

— Λοιπὸν... ἄκουσες ;... ἐπανέλαβεν ἡ κυράτσο' Ἀφεντρουλιώ..

— Μὰ εἶνε λόγος νὰ γίνεται !. διέκοψεν καὶ ὁ Σωτήρος. Οὔτε νὰ τὸν ὤτις κ'άν !

— Εὐχαριστῶ !. εὐχαριστῶ κυράτσο' Ἀφεντρουλιώ..εἶπε συγκεχυμένος ὁ Μιχαλιός.. Μαθὲς ὅμως... γεινότανε κι' ἄλλοιῶς εὐκολία.. Ἐχω μερικαῖς οἰκονομίαις καὶ μποροῦσα νὰ πιάσω προσωρινὰ τὸ ἀδειανὸ σπιτάκι τοῦ Κουχερῆ.. γιὰ νὰ στεχωρηθῆτε!

— Τί ; νὰ πιάσης σπίτι ;.. Δὲν ἔχει νὰ πᾶς πουθενά.. Τὸ κάτω, κάτω ἐγὼ τὴν Μαρινιά δὲν τὴν ἀφήνω.. μοῦ φαίνεται δὰ πῶς τὸ ἔχω αὐτὸ τὸ δικαίωμα..

— Καλὲ δὲν τὸν ἀφήνεις ποῦ θὰ πάη νὰ πιάση σπίτι.. διέκοψεν μὲ ὀρμὴν ὁ Σωτήρος· ποῦ εἴμαστε ἐδῶ ;. δὲν κάνει πῶς πάει !.

— Ἄς εἶνε ! τὰ λέμε αὐτά.. ἐπιθύρισε πάλιν ὁ Μιχαλιός, ἡ καλὴ σας διάθεσι μόνο...

— Ἐλα Μαρινιά ἀπὸ δῶ !. εἶπεν ἡ κυράτσο' Ἀφεντρουλιώ, παρασύρουσα τὴν ἐξηντλημένην κόρην. Ἄς τους αὐτούς!

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπλησίασε καὶ ἡ Κορινιὸ μὲ τὴν μητέρα της, νὰ τοὺς συλλυπηθοῦν.

— Ζωὴ σὲ λόγου σου Μαρινιά μου ! εἶπεν ἡ γερόντισσα φιλοῦσα τὴν κόρην καὶ εἰς τὰ δύο μάγουλα.. Καλὴ ψυχὴ κυράτσο' Ἀφεντρουλιώ !. καὶ στρεφομένη πρὸς τὸν Μιχαλιόν.. Ἀλήθεια Μιχαλιό ! ἐξακολούθησε.. μαθὲς, γιὰ τὴν

Μαριτιά.. σ' τὸ σπίτι ἔχουμε θέσι.. ξέρεις!.. ἂν ἤθελες νὰ τὴν ἄφηνες μαζί μου.. ἐκεῖ θὰ εἶχε καὶ τὴν Κριγιὼ συντροφιά..

— Ἡ Μαριτιά θὰ μείνῃ στὸ σπίτι μου.. διέκοψεν ἡ κυράτσ' Ἀφεντρουλιώ, τὴν ἄκουσε μὲ τὸ Μιχαλιό.. Μὴ τὸ πάρῃς ἀπάνω σου κυρά Ἀφροδίτη μου, βλέπεις ὅμως εἶνε ἀρρεβωνιστικιά τοῦ γιουῦ μου καὶ δὲν πάει νὰ μείνῃ ἄλλοῦ.. εἶνε σ' ἂν νὰ λέμε θυγατέρα μου..

— Εὐχαριστῶ κυρά Ἀφροδίτη μου !. εἶπε θερμῶς καὶ ὁ Μιχαλιός.. Εὐχαριστῶ πολὺ.. Εἶνε τὸ ἴδιο σ' ἂν νὰ τὴν πέρνατε.. ἢ καλή σας θέλῃσι..

— Κοῖμα ! εἶπαν καὶ ἄλλαι δύο γειτόνισσαι πλησιάζουσαι, καὶ ἔμεῖς γιὰ τὸ ἴδιο ἐρχόμαστε..

— Εὐχαριστῶ κυρά Σοφία μου.. Εὐχαριστῶ κυρά Μαχώ...

— Ζωὴ σὲ λόγου σου Μιχαλιό !. εἶπε δειλῶς καὶ ἡ Κριγιώ, πλησιάζουσα τὸν Μιχαλιὸ μὲ χαμηλωμένα μάτια..

— Εὐχαριστῶ Κριγιώ μου ! ἀπήντησεν ὁ νέος στενάζων καὶ σφίγγων μὲ συγκίνησιν τὸ χεροφτοφορεμένον χέρι τῆς καλῆς του. Εὐχαριστῶ..

Δι' ὅλους τὴν ὥρα πλέον, ὁ λαμπρὸς ἥλιος εἰς τὸ διάπυρον φίλημά του πρὸς τὴν φύσιν, παρουσίαζε πάλιν τὴν ζωὴν μὲ τὴν καλὴν, τὴν φωτεινὴν ὄψιν της, φυγαδεύων μακρὰν τὸ κακὸν φάντασμα τοῦ θανάτου...

Ἀλλὰ μήπως ὁ θάνατος δὲν εἶνε σκότος ; καὶ γύρω ὅλα δὲν ἦσαν χαρὰ, φῶς, ἀναγέννησις;...

.....

Καῦμένη κυρά Μοσκοῦ !..

Ζ΄.

”Ερωσ άνίκατε !

Φωναί, κακό, τρεχάματα πάλιν εις τὰ δρομάκια τῆς «χώρας»...

Μόλις ἐπρόβαλεν ὁ ἥλιος, καὶ ὅμως ὅλοι αἱ γειτόνισσαι αἱ περισσότεραι ἀκόμη ἀτημέλητοι, ὅπως ἐξύπνησαν, ἔινε εἰς τῆς πόρταις των συζητοῦσαι μὲ ζωηρότητα, καὶ ἄλλαι προβάλλουν κάθε τόσον, περίεργαι νὰ μάθουν λεπτομερείας...

— Τὰ μάθετε ;. τὰ μάθετε τὰ καινούργια ;..

— Μωρὴ Κατέ.. μωρὴ Πολυξένη.. μωρὴ Ἀθηνᾶ!. κοιμώσαστε μωρὴ ;..

— Τί ;.. τί ;.. τί τρέχει ;...

— Ὁ Στάθης ἔκλεψε τὸ Ρηγιὸ τῆς Βδοκιᾶς...

— Ἔλα !..

— Μπᾶ !..

— Καλὲ ἐγὼ τὴν εἶδα χθὲς τὸ ἀπόγευμα στὸ σπῆμι των τὸ Ρηγιό..

— Αἶ ! καὶ γὼ τὴν εἶδα προχθὲς.. τί ἔχει νὰ κάμῃ ! τὸ

ἀπόγευμα τὴν εἶδες καὶ τὸ βράδυ ἔφυγε... Δὲν πᾶς νὰ ἰδῆς τὴν Βδοκιὰ ποῦ σκίζει τὰ μάγουλά της..

— Χά..χά..χά..χά.. ἐγέλασαν ὅλοι κατευχαριστημένοι μὲ τὸ πάθημα τῆς φιλενάδας των.

— Ἄ !... καλὰ νὰ τῆς κάμουν..ἀνέκραξε ἀνακουφισμένη καὶ ἡ γρηὰ Σοφιά. Τέτοια ποῦ εἶνε, τέτοια τῆς πρέπουν..

— Μὰ πῶς ; πῶς ἔγινε τὸ προᾶμμα ;. ἀνεφώνησε μὲ ἀχόρταγα ἀπὸ περιέργειαν μάτια ἡ Κατέ.. πῶς τὸ ἔμαθες ἐσὺ κυρὰ Σοφιά ;..

— Νά ! ἄρχισε μὲ προθυμίαν τὸ λαδικό, κατευχαριστημένον ὅτι τοῦ ἐδίδετο εὐκαιρία νὰ δημηγορήσῃ. Φαίνεται τὰ εἶχαν συμφωνημένα πρὶν, γιὰτὶ ἀπὸ νωρὸς τὸ Ρηγιὸ εἶχε κάνει ἓνα μπόγο τὰ ῥοῦχα της, καὶ ὅπως λένε, τὰ εἶχε κρύψῃ κάτω ἀπὸ τὸν καναπέ.. Τὸ λοιπὸν... τὰ μεσάνυκτα, ἅμα κοιμήθηκαν ὅλοι, ἀνοίγει ἡ καλή σου σιγὰ σιγὰ τὸ παράθυρο.. Στὸν δρόμο τὴν ἐπερίμενε ὁ Στάθης καὶ στὴ γωνιὰ ἐφύλαγε ὁ μεγαλειτέρος του ἀδερφός... Ρίχνει λοιπὸν ἐκείνη πρῶτα τὸν μπόγο, ἔπειτα πηδάει καὶ αὐτὴ καὶ ὅπου φύγη φύγη.. Τώρα ἄλλοι λὲν πῶς τοὺς εἶδαν νὰ φεύγουν κατὰ τὸ Θεολόγο, ἄλλοι πῶς κατέβηκαν στὸ Λειβάδι.. καὶ ἄλλοι πῶς πᾶνε στὸν Κουταλᾶ... Τὸ πειὸ σωστὸ ὅμως φαίνεται ὅτι κατέβηκαν στὸ Λειβάδι, γιὰτὶ ὁ Στάθης ἀπὸ προχθὲς ἐσυμφωνοῦσε τὴ βάρκα τοῦ καφειζῆ τοῦ Κοσμᾶ..

— Ἄααχ ! ἐδροσίστηκα.. ἐξηκολούθει ἡ ἐκδικητικὴ Καλλιό. Ἔτσι κι' αὐτὴ προχθὲς πέταξε στὸ δρόμο τὴν κακομοῖρα τὴν Μαρινιά, ἀκόμη δὲν εἶχε κλείσει καλὰ καλὰ τὰ μάτια της ἡ συχωρεμένη ἡ κυρὰ Μοσκοῦ..

— Καὶ τί ἔκαμε ἅμα τὰ ἔμαθε ἡ Βδοκιὰ ;. ἠρώτησε μὲ

ζωηράν περιέργειαν ἄλλη γειτόνισσα. Θὰ ἔδινα κάτι νὰ ἤμουν ἐκεῖ αὐτὴ τὴ στιγμὴ!

— Ἐφῆσι ἔμένα νὰ σᾶς πῶ.. δὲν ἐτελείωσα!.. διέκοψε ἡ κυρὰ Σοφιά.. Σηκόνεται τὸ λοιπὸν τὸ πρωῖ ἢ καλὴ σου ἢ Βδοκιά, φωνάζει.. ψάχνει.. ποῦ Ρηγιό!

.. Πρῶτα ἐνόμισε πῶς θὰ εἶχε πάη μαθὲς κάπου, ἢ πῶς θὰ εὐγῆκε γιὰ νερό, ἀλλ' ἐκείνη ἢ γρηὰ Πλυτώ, ἢ Ἀμουρ-
γιάνη, τὸ κακὸ μαμουῖδι, ποῦ δὲν κλεῖ μάτι ὅλη νύχτα, τὰ εἶχε ἰδῆ ὅλα χωρὶς νὰ βγάλῃ μιλιὰ καὶ ἄρχισε τότε νὰ τὸ φωνάζῃ στῆς γειτόνισσας...

— Καλὲ εἶδατεν τὸ Ρηγιό;.. εἶδατεν καλὲ ρεζιλίκια;.. Ποιὸς τὰ ἤλπιζεν αὐτὰ τὰ πράγματα! Καλορροίζικα κυρὰ Βδοκιά.. νὰ σοῦ ζήση..

— Τί ;... τί ;... ἐπετάχθη ὅπως ἦτο ἀπὸ τὸ σπήτι ἢ Βδοκιά...

— Καλορροίζικα.. καλοὺς ἀπογόνους.. ἔλεγε ἐκείνη ἀπὸ τὸ πορτάκι της.

— Ψέμματα λὲς γρηὰ σκρόφα.. ἐφώναξε ἀφροισμένη ἢ Βδοκιά.. σὰν τὰ μουτρα σου νομίζεις ὅτι εἶνε τὸ κορίτσι μου..

— Καλὲ μὴ θυμώνῃς δά!. μὴ θυμώνῃς δὰ καὶ χαλάσης τὴν χολὴν σου.. ἐγελοῦσε ξεκαρδισμένη ἢ γρηὰ Πλυτώ. Ψάξε μέσα νὰ τὴν εὔρησ.. κάτω ἀπὸ τὸ κρεββάτιν θὰ εἶνε.. κάτω ἀπὸ τὸν καναπέν.. Γιὰ πὲς ἀλεῦρι.. ὁ Στάθης σὲ γυρεύει!. Τὸ πουλάκι πέταξεν!. καὶ ἐπειδὴ μάλιστα ἦταν καὶ ταχτικὸ τὸ κορίτσι, πῆρε καὶ τὴν προϊκάν της μαζύ.. Ἐνι τόσον μπόγον τὸν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου.. ἔτσι ποῦ νάχωμεν καλόν. Καλορροίζικα!. καὶ στὰ δικά σας κορίτσια..

Τρέχει ἢ Βδοκιά ποῦ λέτε, ἀνοίγει τὸ κομὸ, βλέπει τὰ ῥοῦχα ποῦ ἔλειπαν καὶ ἀρχίζει τὰ ξεφωνητὰ καὶ τίς κατά-

ραις.. Κλάμματα.. κακό.. μὴν τὰ ὄωτᾶς.. Καὶ ἀπὸ ἕξω ἢ Πλυτῶ, δροσισμένη, ἐφώναζε πάντα μὲ πειὸ πολλὴ ὄρεξι...

— Καλὲ εἶδατεν σεῖς πράγματα ;.. Εἶδατεν ;.. Ποιὸς τὰ ἐπερίμενεν αὐτὰ ἀπὸ τὸ Ρηγιό ! . Ἄμ' καλὰ τὸ λέει κ' ἢ παροιμία... Ὅταν θέλει ἡ νύφη καὶ ὁ γαμπρός, τύφλα νᾶχη ὁ πεθερός..

— Χαῖρι καὶ προκοπὴ νὰ μὴ ἰδοῦνε !.. ἐκαταριώτανε μὲ κλάμματα ἢ Βδοκιὰ ἀπὸ μέσα. Τὴν κατάρα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας νὰ ἔχουν.. χρυσάφι νὰ πιάνουν καὶ κάρβουνο νὰ γίνεται..

— Ἄκου, ἄκου τὴν παληογυναῖκαν.. ἐκοροῖδευε ἐκείνη. Τὰ παιδιὰ κυττάζουν νὰ τὴν κάμουν γλαγιά καὶ αὐτὴ τὰ καταριέται..

— Ἄχ! νὰ μοῦ πέσης τὰ χέρια μου σὰν σαρδέλλα θὰ σὲ σκίσω κάταρα.. ἐφώναζε ἡ Βδοκιὰ..

— Θὰ σοῦ κάμουν καὶ παιδάκια.. ἐκοροῖδευε ἡ γρηὰ Πλυτῶ..

— Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ κόψη τὴ γλῶσσα γρηὰ στρίγγλα ..

— Θὰ σοῦ κάνουν κ' ἐγγονάκια... ἐξακολουθοῦσε ἐκείνη.. Καλορροίζικα..σιδεροκέφαλα..

— Χά ! χά ! χά ! ἐγέλασαν ξεκαρδισμένοι ὄλαις ἢ γειτόνισσαις.. Ἐτσι καλὰ νὰ πάθη.. Μπράβο Στάθη !

Καὶ τὰ γέλια, τὰ σχόλια, αἱ συζητήσεις ξανάρχισαν ἀκόμη ζωηρότεροι...

Τὸ νησιώτικο κουρκουσουριὸ εἶχε πειὰ τροφὴν ἄφθονον νὰ δώση καὶ νὰ πάρη δι' ἀρκετὸν καιρόν.

Η΄.

Animulae vagulae, blandulae !

— Λοιπόν, βέβαιο ; . . τὴν εἶδες ποῦ κατέβαινε στὸ Λειβάδι ; . .

— Ναί ! μὲ τὰ μάτια μου σοῦ λέω... ἀφοῦ τὴν ἐκαλημέρισα... ἐβαστοῦσε κ' ἓνα καλάθι στὸ χέρι...

Ὁ Μιχαλιὸς χωρὶς δευτέραν λέξιν ἀφησε τὸν Σωτήρον καὶ ἄρχισε νὰ κατεβαίνη γρήγορα τὸν κατήφορον.

Εἰς ὀλίγας στιγμὰς εἶχε ἀφήσει πίσω του τὰ σπιτάκια τῆς «*χώρας*» καὶ ἔφθανε εἰς τὸ μικρὸ ἐκκλησάκι τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου.

Ἐκεῖ, ἐμβῆκεν εἰς τὸ προαύλιον, ἐσκούπισε τὸν ἰδρωτὰ ἀπὸ τὸ μέτωπόν του καὶ καθήμενος εἰς τὸ γαλακτισμένο πεζοῦλι, ἐπερίμενε ὑπομονητικά, μὲ τὸ ἴβλέμμα εἰς τὸν κατήφορον ποῦ κατέβαινε ὅταν κιτρινωπὸ ποταμάκι ἔως κάτω εἰς τὸ Λειβάδι.

Ἦτο ἓνα ἐκκλησάκι τόσον δά, κατάλευκον ὅταν σκαλι-

σμένο εἰς παρθενικὸν χιόνι, ἀπομονωμένον εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τοῦ ἀνηφόρου, ὅπου οἱ ἀναβαίνοντες εἰς τὴν «χώραν» κάθηνται νὰ ξεκουρασθοῦν.

Ἄλλ' ὁ νέος ψαρᾶς δὲν ἠμπόρεσε νὰ μείνῃ πολλὴν ὥραν καθήμενος. Εἰς ὀλίγον ἐσηκώθη πάλιν καὶ ἤρχισε νὰ περιπατῆ ἔπάνω κάτω εἰς τὸ προαύλιον, πάντοτε μὲ τὸ βλέμμα πρὸς τὸ Λειβάδι κατατρωγόμενος ἀπὸ τὸν πυρετὸν τῆς ἀνυπομονησίας του.

Καμμίαν φορὰν ἐπλάνα τὸ βλέμμα του δι' ὀλίγον καὶ γύρω, εἰς τὸ ἐξαίσιον πανόραμα τοῦ Αἰγαίου, τῶν γαλανῶν νήσων καὶ τῶν ζωγραφικῶν ἀκτῶν τοῦ Λειβαδιοῦ, αἱ ὁποῖαι ἀπλώνοντο μὲ ἀπερίγραπτον μεγαλοπρέπειαν ἔμπρὸς του. Ἄλλὰ καὶ τὸ βλέμμα αὐτὸ ἦτο ἀφηρημένον. Ἄνεζήτει καὶ αὐτὸ κᾶτι ἄλλο, ὅπως καὶ αἱ σκέψεις του.

Ἀπέραντον σινδόνι φωτὸς ἀσημωμένου, ἐσελάγιζεν σὰν ἀναλυμένον μολύβι εἰς τὴν γαλανὴν θάλασσαν, ἀπὸ τὰ μακρυνὰ βουνὰ τῆς Μήλου καὶ τῆς Σίφνου, ἕως τὰς ἀκτὰς τοῦ νησιοῦ, πανάκρια ἔγυρναν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὸν ὀρίζοντα, κοντὰ δὲ εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Σίφνου, ἐπερνοῦσε μαῦρον καὶ μικροσκοπικὸν, ὡσὰν παιγνίδι μικροῦ παιδιοῦ τὸ ἀτμόπλοιον τῆς γραμμῆς, ἀφῆνον σύννεφον μαύρου καπνοῦ εἰς τὴν διάβασίν του.

Ἄλλὰ τὸ βλέμμα τοῦ Μιχαλιοῦ ὅλον ἐξαναήρχετο εἰς τὸν κατήφορον.

Δύο τρεῖς χωρικαὶ σκεπασμένοι μὲ τὴν μαγουλίκαν των καὶ μὲ καλάθια γεμᾶτα δροσερὰ χορταρικὰ, ἐπέρασαν δίπλα ἐπιστρέφουσαι ἀπὸ τὰ **ζαργὰ** τοῦ Λειβαδιοῦ. Ὅλοι τὸν

ἔχαιρέτισαν μ' ἐν καλόκαρδον «καλημέρα» μία μάλιστα τοῦ προσέφερε καὶ χλωρὰ ἀμύγδαλα.

Ἐξοφνὰ ὅμως τίποτε ἀκόμη!

Ἐξαφνα τέλος τὸ σιῆθος τοῦ Μιχαλιοῦ ἐκτύπησε...

Κάτι ἐνόμισε ὅτι διέκρινε εἰς τὸ βάθος, ἐκεῖ ποῦ ἄρχιζεν ὁ ἀνήφορος. Κάτι σὰν γνώριμον σχῆμα, συνειθισμένον, ἀγαπημένον, ποῦ τὸ ἐξησκημένον θαλασσινὸν μάτι του δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀπαιτηθῆ.

Ναί! τὸ τριανταφυλλὶ φόρεμα... τὸ καλάθι.... Αὐτὴ ἦταν... Ἡ Κρισιώ!

Ἐτροξευε τότε νὰ χωθῆ εἰς τὸ ἐκκλησιάκι, καὶ ἀπὸ τὴν μισοκλεισμένην θύραν τὴν ἐπαραμόνευσε, χωρὶς νὰ τὴν χάνη ἀπὸ τὰ μάτια.

Τὴν ἔβλεπε ὀλίγον καὶ ὀλίγον νὰ πλησιάζη, νὰ φθάνη... νὰ ἔρχεται... Πόσον καλὰ ἀνεγνώριζε τὴν στάσιν, τὸ κίνημα τῆς κεφαλῆς, τὸ περιπάτημά της!..

Μόλις τέλος ἐπλησίασε, ὁ νέος ἐφάνη ἔξαφνα καὶ ἐπροχώρησε ὀλίγα βήματα.

Ἐκείνη ἀνετινάχθη!

— Ἄ! ἔξαφνιασθῆ, πῶς ἐτρόμαξα καυμένε!.. ἐσὺ εἶσαι;..

— Ναί! ἐγώ... εἶπε τεταραγμένος ὁ ψαρῆς, καὶ χαμηλόνων ἔπειτα τὸ βλέμμα· Ἐέρεις... ἤθελα νὰ σ' εὔρω αὐταῖς τῆς ἡμέραις νὰ σοῦ μιλήσω Κρισιώ...μὰ δὲν ἠμπόρεσα νὰ σὲ ξεμοναχιάσω...

— Μὰ γιατί, . . τί τρέχει;.. ἐπιθύρῃσεν ἡ νέα χαμηλόνουσα καὶ αὐτὴ τὰ μάτια, εἶδα τὰ νοήματα ποῦ μοῦ ἔκαμες προχθές, μὰ δὲν κατάλαβα τί ἤθελαν νὰ εἰποῦν...

— Κ' ἐγὼ ἐνόμισα πῶς δὲν μ' ἀγαπᾷς πειά... ἐπιθύ-

ρισε μὲ κομμένην φωνήν ὁ Μιχαλιός, ὅτι τώρα ποῦ πέθανε ἡ μάνα μου καὶ πῆραν ἄλλοι τὴν περιουσία δὲν μὲ ἤθελες καὶ σὺ πειά...

— Μὰ πῶς νὰ τὸ νομίσης αὐτό ; . . διέκοψε ἡ νησιωτοπούλα περιστρέφουσα τεταραγμένη μέσα εἰς τὸ δάκτυλα τὴν ποδιά της, δὲν σοῦ ἔκαμα ὄροκο νὰ μὴ πάρω ἄλλον ἀπὸ σένα ἐγώ ; . .

— Ναί... εἶπε ἐκεῖνος διστακτικῶς, μὰ προχθές, μοῦ λέγανε πῶς στὸ γάμο τοῦ Πολυχρόνη ὄλο καὶ μὲ τὸ Σπῦρο χόρευες. . καὶ δός του αὐτὸς κολλοῦσε μονόδραγμα ἔστὸ Νικολῆκο... Νόμισα λοιπόν...

— Μὰ τί ἔφταιγα ἐγώ ; . . ἀνέκραξε κατακόκκινη ἡ Κριγιώ... Μόλις ἔκανα νὰ καθήσω νάτος κὶ αὐτὸς μὲ τὸ μαντύλι στὸ χέρι... Νιτρεπόμουν νὰ πῶ ὄχι !

— Βλέπεις λοιπὸν ποῦ ἦταν ἀλήθεια...εἶπεν σκυθρωπὸς ὁ Μιχαλιός.

— Ναί ! μὰ τί θέλεις νὰ ἔκανα ; . . ἐξηκολούθησε μὲ περισσοτέραν ὀρμὴν ἐκείνη. "Ελα σιῆ θέσι μου... "Ἐπειτα ἂν δὲν σηκωνόμουνα μ' αὐτὸν, ἔτρεχε ἐκεῖνος ὁ παληόγερος ὁ Μοσχολιὸς καὶ γελοῦσε ὄλος ὁ κόσμος μαζύ μου...

— Καλλίτερα εἶχα μ' ἐκεῖνον... ἐπανέλαβε μελαγχολικῶς ὁ ψαρᾶς.

— Μὰ ἐπὶ τέλους τί θέλεις ! . . διέκοψεν ἡ Κριγιώ σχεδὸν μὲ δάκρυα ἀπελπισίας. Δὲ μὲ πιστεύεις ὅταν σοῦ λέω ἐγώ ; . .

— "Ὅστε μ' ἀγαπᾶς πάντα ; . . ἠρώτησε ὁ ψαρᾶς ἐνθαρρυνόμενος... ὅλα εἶνε σὰν καὶ πρῶτα...

— Δὲν σ' τὸ εἶπα ; . . ἐξέσπασεν εἰς δάκρυα ἐκείνη. Τὴνὰ σοῦ εἰπῶ πειὸ πολὺ ! . .

Ὁ Μιχαλιὸς τὴν ἐκύτταξε σὰν παραζαλισμένος. Κἄν τὸν ἔπνιξε εἰς τὸν λαιμὸν καὶ χωρὶς νὰ ἐννοῇ τότε καλὰ-καλὰ τί κάμνει, τὴν ἄρπαξε διὰ μιᾶς εἰς τὰ δυνατὰ χέρια του, τὴν ἔσφιξε σὰν ἀπηλπισμένος καὶ τῆς ἔδωσε ἐπάνω εἰς τὸ δακρυβρεγμένον πρόσωπον, ἐπάνω ἀπὸ τὴν μαγουλίκα, δύο τρία τρεμουλιαστὰ φιλιὰ...

Ὅτι δὲν ἠμπόρεσαν νὰ εἰποῦν οἱ λόγοι τὰ εἶπαν τὰ χεῖλη, ὁ ἥλιος ἐχάϊδευσε τὸ σύμπλεγμά των μὲ ὄλην τὴν δόξαν του, καὶ ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος τοὺς ἐκύτταξε μὲ ἀγαθὸν χαμόγελον ἀπὸ τὸν ἀρχιερατικὸν του θρόνον...

— Θὰ μᾶς δῆ κανεῖς. . . Θὰ μᾶς ἰδοῦνε ! . . . ἀνέκραξε ἐκείνη ἐλευθερωμένη ἀπὸ τὸ σφίξιμόν του. Κάτσε ἤσουχα...

— Τίποτα ! . . δὲν εἶνε κανεῖς... ἐψιθύρισε τότε καὶ αὐτὸς παραζαλισμένος ἀπὸ ὅτι ἔκαμε... Νά ! κανεῖς... καὶ ἔδειχνε ἐπάνω καὶ κάτω τὸν δρόμον χωρὶς νὰ ἐννοῇ καλὰ-καλὰ τί λέγει.

Ἄλλὰ μὲ τὰ φιλήματα αὐτὰ ὁ πάγος εἶχεν ἀναλυθῆ...

Ἡ Κορινιώ βεβαιωθεῖσα, ἀνέβλεψε καὶ τὸν ἐκύτταξε ὅπως ἄλλοτε.

Ὅχι ! τίποτε δὲν εἶχε μεταβληθῆ...

— Ξέρεις ! ἀκόμη χθὲς τὸ βράδυ ἔλεγε ἡ μητέρα χίλια δύο καλὰ γιὰ σένα... πῶς εἶσαι ἄξιο καὶ καλὸ παιδὶ καὶ ἐφέρθηκες σ' αὐτὴν τὴν περίστασι σὰν φιλότιμος ἄντρας...

— Ναὶ ! μὰ ἄλλο εἶναι νὰ μιλᾷς γιὰ κάποιον καὶ ἄλλο νὰ τοῦ δίνης τὴν κόρη σου... Τότε δὲ σοῦ λέγω... μὰ τώρα ! . .

— Τώρα... τί ; διέκοψεν ἡ κόρη, μὴ δὲν εἶσαι σὺ τάχα ἄξιος νὰ ζήσης τὴ γυναικὰ σου ; . .

— Δὲν σοῦ λέω !. μὰ μποροῦν νὰ θελήσουν κανένα ἄλλον, μὲ παράδες... Γιὰ συλλογίσου ἔξαφνα νὰ σὲ πανδρέψουν μὲ κανένα ἄλλον !. Νά !. μὲ τὸν Σπῦρο ἢ μὲ τὸν Ἀργύρη ποῦ χει κτήματα καὶ κάνει σὰν τρελλός...

— Κουνήσου ἀπ' τὸν τόπο σου καϋμένε... μὴ λὲς τέτοια πράγματα!.. εἶπε ἡ Κρινιώ ἀνησυχῶς.

— "Ὅχι ! . . γιατί νὰ μὴν τὸ λέμε ; . . ἐπέμεινεν ὁ Μιχαλῖός, καὶ τότε... ἂν ἦταν ἔτσι Κρινιώ, ἤθελα νὰ ξέρω... θὰ τὸ ἐδέχουσαν τάχα ἐσύ ;..

— Ἐγώ ! ἀνέκραξε διαμαρτυρομένη ἐκείνη.

— Θὰ ἔκανες ἄραγε καὶ σὺ, ὅτι ἔκανε τὸ Ρηγιὸ μὲ τὸν Στάθη ;..

Ἡ Κρινιώ καταίβασε τὰ μάτια χωρὶς ἀπάντησιν.

— Θὰ τὸ ἔκανες ;.. ἐξακολούθησεν ἐκεῖνος ἀρπάζων τὸ χέρι της, ἐπιμένων.

— Ξέρω κι' ἐγώ ! ἐψιθύρισεν ἐπὶ τέλους ἡ νησιωτοπούλα τεταραγμένη, μὰ γιατί βάζει καϋμένε ὁ νοῦς σου τέτοια πράγματα ;..

— Τὰ βάζει καὶ σ' ἐρωτάω γιατί θέλω νὰ ξέρω Κρινιώ.. θέλω νὰ ξέρω.. κατάλαβες ; Θὰ σοῦ εἰπῶ γιατί!..

Ἡ Κρινιώ ἔμεινε πάλιν διστάζουσα καὶ μὴ εὐρίσκουσα τι νὰ εἰπῇ.

— Βλέπεις ! εἶπε ζωηρῶς ἐκεῖνος, βλέπεις ποῦ δὲ θάχης τὸ κουράγιο.. Γι' αὐτό, ἐπειδὴ δὲν ξέρω τί τυχαίνει, θ' ἀφήσω τὴν ψαρική...

— Πῶς ;.. θ' ἀφήσης τὴν ψαρική;.. ἀνέκραξεν ἀνήσυχος ἡ κόρη, καὶ τί θὰ κάνης ;..

— Θὰ σοῦ εἰπῶ !. Ξέρεις.. καλὴ εἶνε ἡ θάλασσα.. μὰ δὲν βγάξει πολλά!.. καὶ ᾿γὼ ἤθελα νὰ κερδίσω γρήγορα πολλοὺς παράδες νὰ σὲ πάρω.. Ἔπειτα ὅτι οἰκονομίαις εἴχαμε πῆγαν στὴν κηδεία καὶ τὴν ψαρποῦλα θὰ τὴν δώσω προῖκα τῆς Μαρινιάς..

— Θὰ δώσης τὴν ψαρποῦλα ; .. καὶ σύ ; .. εἶπεν ἡ κόρη.

— Ἐγὼ θὰ πάω στὰ μεταλλεῖα..στὸν Κουταλᾶ ἢ στὸν ᾿Αβυσσαλό.. Ἐκεῖ βγαίνει τὸ χρῆμα.. Πέντε δραχμαῖς τὴν ἡμέρα δίνουν στὸν Κουταλᾶ, τοῦ Γκρόμαν !.. Πέντε δραχμαῖς τὴν ἡμέρα μᾶς κάνουν ἑκατὸν πενήντα τὸν μῆνα . Νὰ ξοδεύω μὲ οἰκονομία τῆς πενήντα, μᾶς μένουν ἄλλαις ἑκατό.. στοὺς ἕξ μῆνες, ἑξακόσαις.. Ξέρεις τί εἶνε ἑξακόσαις δραχμαῖς ;.. Προχθὲς ἀκύμη ἐπουλήθητε τετρακόσαις τὸ σπιτάκι τῆς κυρά-Γιακουμετίτσας...καὶ μὲ ἄλλαις τριακόσαις κάνεις μία ψαρποῦλα ποῦ νὰ στέκει στὸν ἀφρό.. Ζῆ κανεὶς τότε μ᾿ αὐτὰ ἢ δὲ ζῆ ;..

Ἡ Κοιτιῶ μὲ ἀφηρημένον βλέμμα ἐφαίνετο παρακολουθοῦσα τὸ ὄνειρον τὸ ὁποῖον ἐζωγράφιζε ὁ ἀγαπημένος της. Δὲν ἦσαν ἄσχημα οὔτε ὀλίγα ὅλα αὐτά.. Ἄλλὰ ποῦ θὰ ἀργοῦσαν νὰ γείνουν... Ἐπρεπε νὰ περάσῃ καιρὸς...

— Μὰ ποῦ θὰ χρειασθῆ νὰ μένης στὸν Κουταλᾶ... εἶπε σκεπτικῆ.

— Θὰ μένω τὴ βδομάδα καὶ θὰ ἔρχωμαι Σάββατο βράδυ... ὅπως τὸ κάνει ὁ Σπῦρος... Ὁλητὴν Κυριακὴν θὰ εἶμαι ἐδῶ, ἔπειτα καμμιά φορὰ θὰ πετιέμαι καὶ τῆς ἄλλαις μέραις.. Μιὰ ὥρα δρόμο... ἐγὼ τὸν κάνω γιὰ διασκέδαι... Τὸ λοιπὸν τί λές ;..

Ἡ κόρη δὲν ἀπήντησε.

— ...Μαθές... Πῶς μπορῶ ἔτσι ποῦ μένω, γὰ κάμω λόγο γιὰ γάμο στὴν μητέρα σου... ἐνῶ ἂν λείπω λίγο καιρό... Πῶς τὸ βρίσκεις;

— Τί γὰ σοῦ εἶπῶ... κάμε ὅτι σὲ φωτίσει ὁ Θεός.. εἶπεν ἡ κόρη. Θὰ τὸ συλλογισθοῦμε ὅμως πάλι καλλίτερα...

— Σκέψου λοιπὸν καὶ πές μου καὶ σύ... ποῦ θὰ σὲ ξαναἰδῶ τώρα;..

— Ἔλα αὔριο τὸ δεῖλι στὸν Πλακανό.. θὰ πάω γιὰ νερὸ ἐκεῖ... Ξέρεις ὅμως ἄρρησα πολὺ... καὶ πρέπει γὰ πηγαίνω..φοβοῦμαι μὴ μὲ μαλλώση ἡ μητέρα μου...

— Καλά! αὔριο λοιπὸν!

— Αὔριο!

Ἐσφιξαν τότε καὶ οἱ δύο, μὲ τὰ μάτια εἰς τὰ μάτια, τὰ χέρια των καὶ ἄφησαν τὸ κάτασπρον ἐκκλησιδάκι τὸ ὁποῖον ἐπλημμύριζε μὲ τὸ θαμβωτικὸν του φῶς ὁ μεσημβρινὸς ἥλιος, φωτίζων ζωηρῶς τὸν κιτρινωπὸν κατήφορον καὶ ἀνάπτων ἐν ἀπέραντον καὶ ἐπίμονον φλογοβόλημα ἀναλυμένου χρυσοῦ, κάτω, εἰς τὰ λουλακίζοντα πλάτη τοῦ πελάγους.

— Τράβα ἐσὺ ἐμπρός, κι' ἅμα περάση λήγη ὦρα ἔρχομαι κι' ἐγώ, γὰ μὴ μὰς ἰδοῦν μαζύ.. ἀπεχαιρέτισεν ὁ Μιχαλιὸς.

— Λοιπὸν, αὔριο!

— Αὔριο... Ὡρα καλή!

Ἡ κόρη ἐσυμμάζευσεν εἰς τὸ πρόσωπον τὴν μαγουλίκα, ἔκρουψε περισσότερον τὸ μέτωπον καὶ μὲ τὸ καλάθι περασμένον εἰς τὸν ἀγκῶνα, ἄρχισε ν' ἀναβαίνει τὸν πετρῶδη ἀνήφορον. Ὁ Μιχαλιὸς ἔμεινεν ἐκεῖ ἕως οὔ εἶδε τὸ τριαν-

ταφυλλὶ φουσιανάκι της ἔξαφανιζόμενον ὀπίσω ἀπὸ τὰ
πρῶτα σπιτάκια τῆς χώρας.

Καὶ αὐτὴ ὁμως δὲν ἔκαμε τὸν δρόμον χωρὶς νὰ στρέυη
δύο καὶ τρεῖς φοραῖς πρὸς τὸ μέρος του.

Τότε κι' ἐκεῖνος ἐπῆρε τὸν δρόμον ποῦ ἔκαμε ἡ Κοινὴ,
συλλογισμένος καὶ γεμᾶτος σχέδια διὰ τὸ μέλλον.

ΜΕΡΟΣ Β'

Α΄.

Κουταλᾶς.

Μέσα εἰς τὸν πυρωμένον ἀέρα τοῦ μεσημεριοῦ, ποῦ ἔκαιε τὰς πετρώδεις ἐκτάσεις τοῦ Κουταλᾶ εἰς ἄσπλαγγον φλογοβόλημα, ἡ καμπάνα τοῦ σχολᾶσματος ἐχύθη σὰν βοή πυρετοῦ, σὰν κορύφωμα τῆς ναρκωτικῆς λαύρας ποῦ ἐξάλιζε τὴν φύσιν.

Οἱ μεταλλευταὶ **μποσικαδόροι, μπαζαδόροι, μιναδόροι,** ἤρχισαν νὰ βγαίνουν κατὰ συντροφιαῖς ἀπὸ τὰς στοᾶς

Ὁ ἥλιος ἐμεσουράνει ἐπάνω εἰς τὰ κοκκινόχρωμα βουνὰ τοῦ Κουταλᾶ, βουνὰ σκωρίας καὶ σιδήρου, ἀπλώνων θαμβὴν δμίχλην εἰς τὸν ὀρίζοντα καὶ πλημμυρίζων τοὺς βράχους μὲ τὸ παραζαλιστικὸν ἐκεῖνο φωτοβόλημα, ποῦ κάμνει ἀλλοιώτικον κάθε πρᾶγμα καὶ παρουσιάζει τὴν ζωὴν μεγαλητέραν, ἐντατικωτέραν, ἐντελῶς διαφορετικὴν ἀπὸ τὴν πραγματικὴν.

Ὁλος ὁ τόπος ἔκαιε σὰν νὰ ἐπυρῶνετο ἀπὸ κάποιον

ἀόρατον καμίσι, αἱ κοκκινωπαὶ καταχώσεις τῶν μεταλλευμάτων εὐγαζαν ἀτμούς, καὶ αἱ σιδερέναι γραμμαὶ τῶν βαγονίων, ὅπου ἀναπτε δύο ἄσπραις φλόγαις ὁ ἥλιος, ἔστειλαν ἐπίμονον καὶ σκληρὸν ἀκτινοβόλημα.

Ἐπάνω εἰς τὰ ἐλάσματα τῆς γεφύρας, ὁ μέγας αἰδερένιος γερανὸς, σὰν κρεμασμένος ἄνθρωπος, ἐφαίνετο ἀνίκανος νὰ κινηθῆ καὶ νὰ σηκώσῃ τὰ γεμᾶτα μετάλλευμα βαγόνια ποῦ ἀραδειάζοντο ἐμπρὸς του, ἓνα μέγαν ἐμπορικὸν ποῦ ἐφόρτωνε δίπλα εἰς τὸν ὄχετόν, ἔμοιαζε σὰν ριζωμένοι μέσα εἰς τὰ φωτοχυμένα νερὰ, καὶ ἔπειτα, ἔως ἐκεῖ ποῦ ἔφθινε τὸ βλέμμα, μία ἀπέραντος λάμψις ἀκίνητη καὶ μονοκόμματη, χωρὶς παιγνίδια καὶ σπινθηρισμούς, ἐχύνετο εἰς τὰ πλάτη τοῦ πελάγους.

Οὔτε τὸ παραμικρὸν ἀεράκι εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, οὔτε ἕχνος σκιᾶς γύρω εἰς τῆς **μπούκαις** οὔτε στάλα δροσιῆς εἰς τὴν ξερομαχημένην γῆν!

Οὐρανὸς μόνον ἀπὸ ἀναλυμένον μέταλλον, βράχοι γυμνοὶ καὶ τὸ ἀπέραντον πέλαγος ναρκωμένον καὶ αὐτὸ θὰ ἔλεγεσ ἀπὸ τὸ πύρινον φίλτρον τοῦ δαμαστοῦ ἡλίου.

Καὶ τὸ θέαμα αὐτὸ ἀπλώνετο ἀπελπιστικῶς μονότονον ἀπ' ἐπάνω ἔως κάτω, ὅπου τὸ γαλάζιον τῆς θαλάσσης διέκοπτε τὸ κίτρινον τῶν ἄμμων καὶ τὰ ὀλίγα σπιτάκια τοῦ συνοικισμοῦ.

Μόνον κάτω εἰς τὴν παραλίαν, κάποια ἀναιμικὴ πρασινάδα, ὀλίγα ἀδυνατισμένα κλήματα, δύο τρεῖς συκιάς καὶ μία πινελλιὰ κίτρινισμένου καλαμῶνος, ἐπροσπαθοῦσαν ματαίως νὰ ἡμερώσουν τὸ θέαμα.

Ἄλλὰ δὲν κατώρθωναν παρὰ νὰ κάμνουν μεγαλεπέραν τὴν ἀντίθεσίν του!

Κάτι σὰν ἐφιάλτης ἔπνιγε τὸ στήθος, τὰ μάτια θαμβωμένα ἔμισόκλειναν, οἱ πνεύμονες ἀνέπνεαν μὲ δυσκολίαν, τὸν πυρωμένον ἀέρα... Καὶ ἡ ὥρα τοῦ μεσημεριοῦ ἐβάρυνε ἐπάνω εἰς τὴν φύσιν σὰν κακὸς πυρετὸς, ποῦ ἔκαμναν νὰ φαίνεται ἀκόμη δυνατώτερος, αἱ σκωρίαι, τὰ σίδερα καὶ τὰ γυμνὰ γύρω βουνά.

ἘΑ ! βέβαια ὁ Κουταλᾶς δὲν εἶνε ὁ ἐπίγειος Παράδεισος...

*
* *

Τὰ σκοτεινὰ στόμια τῶν στοῶν ἐξηκολούθουν νὰ βγάζουν πάντοτε ρυάκια ξετραχηλισμένων μεταλλωρύχων, πιασμένων ἀπὸ τὸ σκύψιμον, μαύρων ἀπὸ τὸν καπνὸν τῶν φουρνέλων, εὐθύμων ὅμως εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ φαγητοῦ καὶ τῆς ὀλιγοῦρου ἀναπαύσεως.

ἌΟλοι διηυθύνοντο εἰς τὰ διάφορα μικροπαντοπωλεῖα, νὰ φάγουν τὸ λιτὸν φαγεῖτων, δύο—δύο, τρεῖς—τρεῖς καὶ νὰ πάρουν ἔπειτα, ἔαν ἐπρόφθαιναν, κανένα ὑπνᾶκον.

Μεταξὺ αὐτῶν ἀναγνωρίζομεν καὶ τὸν φίλον μας Μιχαλιὸ, καθὼς καὶ τὸν Παναγούλια, ἄλλον παλαιὸν γνώριμον, καθισμένους ἔμπρὸς εἰς μίαν γαβάθαν φασόλια καὶ τιμῶντα αὐτὰ ἥρωϊκῶς.

— Ψυχὴ μου ! τύφλα νᾶχη τὸ ψητὸ ἀρνί... ἔλεγεν ὁ Παναγούλιας γλείφων ἀπολαυστικῶς καὶ ἀπὸ τὸ ὀπίσω μέρος τὸ κουτάλι του. Κύτταξε πῶς εἶνε χυλωμένα!.. κι' ἔπειτα οἱ πλούσιοι σοῦ λένε, πῶς δὲν ξέρουν τάχα τί νὰ φᾶνε γιὰ νὰ κάνουν ὄρεξι... Νὰ παρ' ὁ διάβολος!. ἐξηκολούθησε, δαγκάνων βαθειὰ τὴν λευκὴν ψύχαν τοῦ ψωμιοῦ καὶ ξύνων μὲ τὸ κουτάλι τὴν γαβάθαν, μόνο ποῦ τελειώνουν ὡς ποῦ νὰ γυρίσης νὰ ἰδῆς.. Οὔτε στήν γλῶσσα μου δὲν φτάσανε...

Αἱ Μιχαλιό! ποῦ βόσκεις ;... Τὰ μισὰ τῆς χιλιάδας πεντακόσια εἶνε...

Ὁ Μιχαλιὸς ἐγέλασε.

— Τί κάθεςαι καὶ βάζεις κακαῖς ἐννοιαῖς ! ὅπως κ' ἂν τὰ σκεφτῆς ἐσύ, ὅπως θέλουν ἐκεῖνα θᾶροῦν... Φέρε' ἐδῶ τὴν ῥέγκα... ψυχὴ μου ῥέγκα, γεμάτη γεμάτη εἶνε... ὅλο αὐτό... Μεσ' τὴν ἐγκνυμοσύνη της τὴν ἔπιασαν..

Καὶ ξεροκαταπίνων προκαταβολικῶς, ἀφ' οὔ ἔσφιξε δοκιμαστικῶς τὴν παχειὰν κοιλίαν τοῦ ψαριοῦ, ἤρχισε νὰ τὴν σχίζη εἰς μικρὰ κομμάτια.

— Ἔλα τώρα !.. ἐξηκολούθησε ἀδειάζων τὸ ἑκατοσταράκι εἰς τὰ δύο ποτήρια. Στὴν ὑγεία μας !.. Νὰ καλοπανδρευθοῦμε.. καὶ ἐτράβηξε τὴν **καντηῆλα** μ' ἓνα ρούφτηγμα.

— Ἀμήν !. εἶπε γελῶν καὶ ὁ Μιχαλιός.

— Ἀαααχ ! ἐσυνέχισε πλαταγίζων τὴν γλῶσσαι του ἐκεῖνος καὶ φέρονων τὸ χέρι εἰς τὸ στήθος, μ' ἐδρόασε... Ἐμένα δὲν μ' ἀρέσει ἄλλο νερὸ ἀπὸ τὸ κρασί.. Τὸ ιερό.. φιοῦ !.

— Στὴν ὑγεία σου μωρὲ Παναγούλια.. ἤπιασε γελῶν καὶ ὁ Μιχαλιὸς μᾶς κάνεις τοῦλάχιστον νὰ ξεχνᾶμε λιγάκι τὸν Κουταλά... ποτὲ νὰ μὴ πεθάνης...

— Καὶ οὔτε τὸ ἔχω δὰ σκοπὸ . . . ἀπήντησε πρόσχαρα ἐκεῖνος, τὸ λιγώτερο, ἂν δὲ φιλήσω στὴ χώρα ἐκεῖνο τὸ στρουμπουλὸ τὸ Κατέ, ποῦ θέλει νὰ μοῦ κάνῃ τὸν ἀγατάδεχτο... τὸν καμπόσο... Εἶδες μωρὲ Μιχαλιὸ μιά γίμπα ποῦ σοῦ ἔχει τὸ ἀφιλότιμο!. κανάτι Γενήτικο θὰ ἔλεγες καὶ κᾶτι παραπάνω...

Καὶ σᾶν νὰ ἐνθουσιάσθη εἰς τὸ ἰδανικὸν αὐτὸ ὄραμα, γάμπας ἢ ὁποῖα ὠμοίαζε μὲ κανάτι Γενήτικο, ὁ θαλασσινὸς

μισοκλείνων τὰ μάτια καὶ φέρον τὸ χέρι πίσω ἀπὸ τὸ κεφάλι, ἤρχισε νὰ τραγουδῇ μὲ λιγωμένην φωνήν.

Ζαλίζομαι, ζαλίζομαι..

ὅταν σὲ συλλογίζομαι..

.....
— ὦχ! βάλε κρασί ρὲ Μιχαλιό! ἐξηκολούθησε ἀσπάζων τὸ πατήρι του καὶ κτυπῶν αὐτὸ εἰς τὸ τραπέζι.. βάλε νὰ πᾶν ἢ πίκραις κάτω... Τί ;.. δὲν ἔχει πειὰ εἶπες ;.. Φτουῦ! νὰ πάρ᾽ ἢ ὀργή...

— Ἐλα! καταβάθρα... εἶπε ὁ σύντροφός του, οὔτε ἓνα βαρέλι δὲν θὰ σ' ἔφθανε ἔσένα...

— Τί νὰ κάνεις ρὲ παιδί... ἔτσι εἶνε !.. ἐστέναξεν ἐκ βαθέων ἐκεῖνος. Αἶ! τί νὰ γείνη! δὲν πειράζει... ἄς πάη κι' αὐτὸ μαζὺ μὲ τὸ Κατέ...

— Ρὲ Πανάγο !.. φέρε ἓνα ἑκατοσταράκι ἀκόμη... διέταξε γελῶν ὁ Μιχαλιὸς διὰ νὰ παρηγορήσῃ τὸ παράπονον τοῦ συντρόφου του.

— Συχώριο νᾶχη ἢ μακαρίτισσα ἢ γιαγιά σου... ἀνεκουφίσθη ὁ ναύτης, ἐγὼ πάντα ἔλεγα πῶς ἐσὺ εἶσαι φιλότιμο παιδί... Καὶ εἶνε ἄνθρωποι μωρὲ Μιχαλιὸ λέει.. ἐξηκολούθησε μὲ φωτεινότερον πλέον ὀρίζοντα, ποῦ ἔχουν παράδες νὰ πίνουν ὅσο θέλουν καὶ οἱ ἀθεόφοβοι δὲν πίνουν... Χριστέ μου!. ἐγὼ νὰ εἶχα, δὲν θὰ ἐξεδίψαγα ποτέ...

— Ἐλα! τράβα την καὶ τούτη!.. διέκοψεν ὁ Μιχαλιὸς γεμίζων τὸ πατήρι του.

Ὁ νέος εἶνε λιγάκι παρηλλαγμένος.

Τὰ χαρακτηριστικά του ἔχουν σκαφῇ περισσότερον, γραμμαὶ εἰς τὸ πρόσωπόν του φανερώνουν τὴν ἐξάντλησιν τῆς ἀδιακόπου ἐργασίας, ἄλλ' εἶνε εὐθυμος καὶ ζωηρός.

Ἡ ἐλπίς τοῦ μέλλοντος κάμνει ἐλαφροτέραν τὴν σιδερένιαν **παραμίαν**, καὶ τὸ ὑγρὸν σκοτάδι τῆς **μπούκας** περισσότερο ὑποφερτόν.

Αἴ ! τί νὰ γείνη...

Θὰ περάσῃ ἐπιτέλους ὁ κακὸς καιρὸς !

Ὅλιγον κατ' ὀλίγον τὰ πεντόδραχμα καὶ τὰ δίδραχμα τῆς μισθοδοσίας μαζεύονται εἰς τὸ πλατὺ ζωνάρι του, καὶ τὸ Σάββατον, τέλος τοῦ μηνός, ὅταν θὰ πάγῃ εἰς τὴν **χώρον**, θὰ δώσῃ τῆς Μαριναῖς καὶ ἄλλο ἀπόθεμα νὰ τοῦ φυλάξῃ πάλιν εἰς τὸν μικρὸν του θησαυρόν.

Εἶνε ἀλήθεια ὅτι εἰς τὴν ἀρχὴν ἤυρε τὴν ἐργασίαν πολὺ βαρεῖάν, πολὺ κουραστικὴν...

Τὸ ἀδιάκοπον σκύψιμον εἰς τὸν βράχον τοῦ ἔκοβε τὴν μέσην, τὸ σιδερένιον **ματικάπι** ἐγέμιζε πληγὰς τὰ χέρια του, τὸ σκότος εἰς τὸ βάθος τῆς μπούκας τοῦ ἔπιανε τὴν ψυχὴν, καὶ ὅταν ἤρχετο ἡ ὥρα τῆς ἐξόδου, ἔπαιρνε βαθεῖα τὴν ἀναπνοὴν του εἰς τὸν καθαρὸν ἀέρα, σὰν νὰ ξαναεὔρασκε τὴν ζωὴν...

Ἄλλὰ μὲ τὸν καιρὸν, δόξα τῷ Θεῷ, ἐσυνείθισε !

Τώρα πειὰ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ χέρια του εἶχαν πετσώσῃ καὶ τὸ δέγμα εἶχε γείνη σκληρὸν ὅπως τὸ σίδηρον μὲ τὸ ὁποῖον εἰργάζετο.

« Σὰν μεντζεσόλα » ὅπως ἔλεγε καμμιάν φορὰν ἀστενεύμενος εἰς τὴν ἀδελφήν του ἢ ὁποῖα ἐτρόμαξε ὅταν τὸν προτοεῖδε εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν.

Εἶνε ἀλήθεια ὅμως ὅτι δὲν ἦσαν πλέον χέρια ἐκεῖνα ἀλλὰ πετσιά, ὅπου ἔκοπτε μὲ τὸ ξυράφι ὀλόκληρες φλοῦδαις ἀπὸ τὴν παλάμην ἕως τὰ δάκτυλα...

Ἐπὶ τὴν πόλιν ἔβλεπε ἡ σιδερένια παραμυία !

*
* *

Ὁ γάμος τοῦ Σωτήρου καὶ τῆς Μαριναῖς εἶχε γείνη μόλις ἑπέραςε τὸ πρῶτον πένθος.

Ὅλοι ἐβιάζοντο. Καὶ ὁ Σωτήρος νὰ πάρῃ τὴν ἀγαπημένην του, καὶ ὁ Μιχαλιὸς νὰ φύγῃ διὰ τὸν Κουταλά.

Ἡ ἔργασία τώρα τοῦ Σωτήρου μὲ τὴν ψαροπούλα, δόξα τῷ Θεῷ, δὲν ἐπήγαινε ἀσχημα. ἄρχιζαν μάλιστα καὶ νὰ βάζουν κατὰ μέρος κᾶτι διὰ τὸ πρῶτον παιδί.

Καὶ δὲν ἦτο δὰ ἡ ἀνάγκη ποῦ ἐφοβεῖτο ὁ Σωτήρος, διότι καὶ ἡ μητέρα του, ἀπὸ καιρὸν τώρα ἄρχισε νὰ ἐτοιμάζῃ διὰ τὸ ἐγγονάκι.. Ἐπὶ καλὸ κακὸ πάντοτε ἄς εὐρίσκετο κᾶτι περισσότερον...

Τὸ πειὸ λίγο πειράζει, ποτὲ τὸ πειὸ πολὺ !

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν λοιπὸν τοῦ γάμου, θὰ ἔλεγεσ ὅτι χαρὰ καὶ εὐλογία εἶχε πέσῃ εἰς τὸ σπιτάκι τοῦ παρῶ.

Ὅλη ἡ τάξις, ἡ καθαριότης καὶ ἡ νοικοκυροσύνη ποῦ ἦτο εἰς τὸ παλαιὸν σπίτι τῆς κυρᾶ Μοσκοῦς εἶχεν ἔλθῃ καὶ ἐκεῖ τώρα.

Ἐμβαινες καὶ ἄνοιγε ἡ καρδιά σου.

Ὅλα ἦσαν καθαρὰ, τακτικά, νοικοκυρευμένα. Τὸ χῶμα τοῦ πατώματος καλοσκουπισμένον καὶ καταβρεγμένον εἰς ὥραϊα σχέδια, οἱ τοῖχοι γαλαχτισμένοι τῆς ὥρας, τὰ σινδόνια τῶν κρεββατιῶν λευκὰ σᾶν χιόνι, τὰ κουρτινάκια τῶν παραθύρων σιδερωμένα καὶ κολλαρισμένα σᾶν τοῦ κουτιοῦ.

Ἐκείνη ἡ κυρᾶς ἄφεντρουλιὼ ἀνακουφισθεῖσα εἰς τὰς ἐργα-

σίας της, βλέπouσα ὅλα γύρω καθαρά καὶ τακτοποιημένα, ἔχουσα δὲ σύντροφον εἰς τὴν μοναξιὰν τὸ δροσερὸν προσωπάκι τῆς νύφης της ποῦ εὔρισκε πάντοτε σύμφωνον εἰς ὅτι ἔλεγε, εὐχαριστοῦσε τὴν Παναγίαν ὅτι δὲν ἐπλανήθη ἀπὸ τὸν δαίμονα τοῦ χρήματος.

Τώρα ἐπερίμενε μὲ ἀνιπομονησίαν νὰ πιάσῃ εἰς τὰ χέρια της τὸ πρῶτον ἐγγονάκι, καὶ ἠύχετο νὰ τοὺς δώσῃ ὁ Θεὸς τοῦ Ἄβραάμ καὶ τοῦ Ἰσαὰκ τὰ καλά...

Ἐξ ἄλλου ὁ Σωτήρως, οὔτε φίλους, οὔτε ξενύχτια ἤξευρε πειά.. Μόλις ἐνύκτωνε ἦτο εἰς τὸ σπίτι του !

Ἐκεῖ ἐκάθηντο καὶ οἱ τρεῖς, ἡ κυράτσω Ἄφεντρουλιὼ νὰ πλέκῃ φανέλλαις, ὁ Σωτήρως νὰ διορθῶνῃ τὰ δίκτυά του, καὶ ἡ Μαρινιὰ νὰ σκέπιεται μέσα εἰς τὴν κρεββαταριὰ τὸν ἀδελφόν της.

Ἄχ ! πότε θὰ ἐτελείωνεν ἐπὶ τέλους ἐκεῖ κάτω, νὰ πάρῃ καὶ αὐτὸς τὴν Κρινιὼ του καὶ νὰ ζήσουν εὐτυχισμένοι ὅλοι μαζί!..

Ἐλυωνε ἡ καρδιά της ὅσον τὸν ἐσυλλογίζετο εἰς τῆς σκουριαῖς τοῦ Κουταλά...

Ἄλλὰ τί νὰ γείνη !

Ἐπρεπε !

Καὶ τί μεγάλη διὰ τὸν ἄνθρωπον εἶνε ἡ λέξις αὐτή!...

Β΄.

“Ονειρα τῆς μπούκας !

Κάτω εἰς τὸν Κουταλᾶ, ὁ Μιχαλιός, μὲ τὸ σφυρὶ εἰς τὸ ἓνα χέρι καὶ τὸ ματικάπι στηριγμένον μὲ τὸ ἄλλο ἐπάνω εἰς τὸ βράχον, λογαριάζει σιωπηλά.

Εἶνε στοὰ σκοτεινὴ καὶ ὑγρὰ, ὑψηλὴ ὅσον ἀνθρώπινον ἀνάστημα, εἰς τὴν ὁποίαν χύνουν κιτρινωπὴν λάμψιν τὰ φανάρια τῶν μεταλλωρῶν.

Δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ φαίνονται τὰ χονδρὰ ξύλα τῶν στηριγμάτων ποῦ κρατοῦν τὰ τοιχώματα, δοκοὶ ὄρθιαι καὶ λοξαί, εἰς τὰ διάκενα τῶν ὁποίων προβάλλει ὁ ἀπότομος σιδηροπυρίτης, μαυρωπὸς καὶ σχισμένος εἰς ἀποτόμους γωνιαῖς.

Ἡ θερμοκρασία εἶνε πνιγηρά!

Ἐγγρὰ ζεστὴ λουτροῦ καὶ μούχλας βαρύνει τὸ στήθος, τὰ πόδια τσαλαβουτοῦν ἐδῶ καὶ κεῖ εἰς μαζευμένα νερὰ καὶ μεγάλαι σταγόνες, κοκκινωπαὶ ἀπὸ τὴν σκουριὰν, ποῦ σχηματίζονται εἰς τοὺς χαμηλοὺς θόλους, πίπτουν μὲ μονότονον ἤχον εἰς τὸ μουσκευμένον δάπεδον.

Ἄλλα σφυριὰ δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ κτυποῦν τὸ ματικᾶπι εἰς τὸν βράχον, ἄλλα ὄνειρα προσπαθοῦν νὰ κρημνίσουν τὸν σιδηρένιον φραγμὸν ποῦ τὰ χωρίζει ἀπὸ τὴν πραγματικότητα...

Μήπως εἶνε μόνος αὐτὸς ποῦ ποτίζει μὲ τὸν ἰδρωτὰ του τὸν βωμὸν τῆς τύχης ;...

Εἶνε καὶ ἄλλοι πολλοὶ ὅπως αὐτός !

Χά ! λοιπὸν ἀκόμη δυνατώτερα..

Χά ! γιὰ τὴν Κρινιῶ.. γιὰ τὸ σπιτάκι.. γιὰ τὴν φαροποῦλα...

Ὅπισω ἀπὸ τὸ σιδηρένιον βράχον ποῦ κομματιάζει, εἶνε ὁ λογαριασμὸς τῆς ἐβδομάδος, εἶνε τὰ πεντάδραχμα τοῦ μισθοῦ, ὁ ἔρως, ἡ εὐτυχία, ἡ ἀνάπαυσις...

— Χά! ἀνάθεμα τὸν πατ..ἐπαναλαμβάνει εἰς τὸ πλάγι του καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Παναγούλια. Ἄναθεματισμένη πέτρα..χά !

Μακρὰν εἰς τὴν στοάν, ἀκούεται ὁ τριγμὸς τῶν βαγονιῶν ποῦ μετακομίζουν τὸ μετάλλευμα.

.....

— Ἐκατό,.. ἑξακολουθεῖ νὰ λογαριάζη ὁ Μιχαλιός. Ἐκατὸ τὸν περασμένο μῆνα, καὶ πενήντα ἢ δύο ἐβδομάδαις, ἑκατὸν πενήντα.. καὶ εἰκοσιπέντε ποῦ θὰ πάη μεθαύριο στὴ Μαρινιά... Ἄ !.. θὰ γείνουν !. θὰ γείνουν !. Θ'ἀγοράσῃ τὸ σπιτάκι..θὰ ἔλθῃ σιγὰ σιγὰ κι' ἡ φαροποῦλα...

Κάθε κτύπημα τοῦ σφυριοῦ εἰς τὸ ματικᾶπι εἶνε καὶ ἓνα καρφὶ τῆς φαροπούλας ἢ μία πέτρα τοῦ σπιτιοῦ...τοῦ σπιτιοῦ των..αὐτοῦ καὶ τῆς Κρινιῶς...

Ἄγάντα Μιχαλιό !

.....

Κ' ἔπειτα γίνονται οἱ γάμοι..

Ἔβλεπε τὸν Παπᾶ-Οἰκονόμο νὰ τοὺς ἀλλάζῃ τὰ στέφανα..
νὰ τοὺς γυρίζῃ μὲ τὸ «Ἡσαΐα χόρευε»..νὰ μαλλώνῃ τοὺς
ἀτάκτους...

Τώρα τοὺς ἔφερεν τὴν κοῦπα μὲ τὸ γλυκό...

— Ἔλα..**χάσκα!**..

Καὶ αὐτὸς τὴν ἔχαφτε μὲ ὅλην του τὴν ὄρεξιν! Τὰ κο-
ρίτσια ἔγελοῦσαν, οἱ φίλοι του ἔρριχναν κουφέτα, τὰ παι-
διὰ ἐχώνοντο νὰ τὰ μαζεύσουν μὲ τὰ τέσσαρα, ἀνάμεσα εἰς
τὰ πόδια των.

Ἄχ πότε θὰ ἔλθῃ αὐτὴ ἡ εὐλογημένη ὥρα!

.....

Ἐπειτα ἔβλεπε τὸ σπιτάκι των... Κάτασπρον ἀπὸ ἀσβέ-
στη, καλοπατημένον, σιγυρισμένον σὰν νυφοῦλα... Αὐτὸς
ἐδιόρθωνε τὰ δίχτυα καὶ ἡ Κρινιώ ἔπλενε δίπλα του ἡ ὕφαι-
νε στὴν κρεββαταριά...

Κκορίκ-κράκ! ἡ κρεββαταριά...κκορίκ! κράκ!

Καὶ τὸ σφυρὶ ἐπιπτε ἀκόμη δυνατώτερα ἐπάνω εἰς τὸ
ματικάπι...

Χά! ἀκόμη μία φορά...

.....

Γ'.

Νύκτες τοῦ Κουταλά!

Σελήνη ὀλόχρυση, βασίλισσα μέσα εἰς στερέωμα σκοτεινογάλαζον, ἀναδεύει πελώριον ἀνημωμένον κομήτην εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Αἰγαίου.

Γύρω, τὰ βουνά, ἡ μπούκαις, τὰ ζαριά, τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, εἶνε βυθισμένα εἰς βαθὺν ὕπνον, σὰν νικωμένα ἀπὸ τὰ μυστικὰ μάγια ποῦ ὑφαίνει ἐπάνω εἰς ὅλα, τὸ χλωμὸν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ.

Τὸ φῶς, λευκόν, ἄῦλον, γαλακτόχρωμον, κατεβαίνει εἰς τὸ βαρὺ φίλτρον, πλημμυρίζει κάθε προᾶγμα καὶ δίδει περὶ ὅσον ὄψιν εἰς τὴν κοιμωμένην γῆν.

Θὰ ἔλεγε κανεὶς, ὅτι εἶνε κάποιος κόσμος νεκροφανῆς καὶ μαγευμένος, ἐξυπνῶν μέσα εἰς θαμβὴν ὀμίχλην παραρτιοῦ...

Ὅλίγα φῶτα τρεμολάμπουν ποῦ καὶ ποῦ εἰς τὰς ὑπὸ οὐρανοῦ τοῦ Κουταλά, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ βαθμηδὸν σβύνουν καὶ χάνονται.

“Όλα κοιμοῦνται...

Οὔτε κρότος φουρνέλλου πλέον, οὔτε κτύπος λουστοῦ...

“Υπνος μόνον καὶ κάματος, ὄνειρα καὶ ἐλπίδες!.

*
* *

Καὶ ἤσυχα ἤσυχα μία φωνὴ ἀνεβαίνει καὶ σκορπίζεται εἰς τὴν φαντασμαγορίαν τοῦ σεληνοφωτίστου τοπέιου. Τραγοῦδι μακρυνὸν καὶ μελαγχολικὸν ποῦ χύνει τὸν πόνον κάποιου ἀγρουπνοῦντος μεταλλωρῦχου...

“Ο Μιχαλιὸς μὲ τὸν ἀγκῶνα εἰς τὸ παράθυρον, μένει ἀκίνητος ἐμπρὸς εἰς τὴν ἀπέραντον αὐτὴν μεγαλοπρέπειαν.

Μέσα εἰς τὸν θάλαμον, οἱ σύντροφοί του κοιμοῦνται, δαμασμένοι ἀπὸ τὸν κόπον καὶ τὴν ζέστην τῆς ἡμέρας.

Οἱ περισσότεροι ἀναπνέουν ἤσυχα καὶ ἔχουν τὴν παράδοξον ἔκφροσιν βυθίσματος ποῦ χύνει εἰς τὰ πρόσωπα ὁ βαθὺς ὕπνος.

“Ο καθεὶς ὄνειρεύεται σπιτάκια μακρυνὰ ὅπου τὸν ἀγαποῦν, σχέδια μέλλοντος, τύψεις ἴσως χαμένου παρελθόντος...

Τί ὄνειρα ἄρα γε νὰ περνοῦν ὀπίσω ἀπὸ τὰ ἀκίνητα μέτωπα τῶν κουρασμένων μεταλλωρῦχων;...

.....

“Ο Μιχαλιὸς ἐξακολουθεῖ νὰ ὄνειροπολῇ καὶ αὐτός...

Προχθὲς ἦτο εἰς τὴν **χώραν**, ἔφαγαν μὲ χαρὰν εἰς τῆς Μαρινιάς καὶ ἔπειτα γύρω εἰς τὸ τραπέζι εἶπαν ἀστεῖα, ἐγέλασαν, ἐπλασαν τὸ μέλλον ὅπως τὸ ἠθελαν νὰ εἶνε..

Τὸ ἀπόγευμα εἶδε καὶ τὴν Κρινιὸν εἰς τὸν Πλακανό, ὠμίλησαν μίαν ὥρα. εἶπαν ἓνα σωρὸν πράγματα, τῆς διηγῆθη πόσα χρήματα εἶχε φέρῃ πάλιν χθὲς ἀπὸ τὴν δουλειά του, πότε ἤλπιζε νὰ εἶχε κερδίση πλέον ἀρκετά...

Τί καλά ποῦ εἶχαν περάση προχθές εἰς τὴν χώρα !

Τώρα, Κουταλᾶς πάλι..τὸ σκοτάδι τῆς μπούκας .τὸ μα-
τικᾶπι, τὸ σφυρί...

Ἄχ ! δὲν θὰ περάσουν λοιπὸν ποτὲ αὐτοὶ οἱ μῆνες !...

.....

Ἐξω, τὸ τραγοῦδι τοῦ μεταλλωρύχου ἔχυνε πάντοτε τὸ
πάθος του εἰς τὸν κοιμισμένον Κουταλᾶ...

Τὸ χλωμὸν φεγγάρι ἐξηκολούθει νὰ πλημμυρίζῃ με μυ-
στικὸν φεγγοβόλημα τὰ βουνά, τὰς χαράδρας, τοὺς λόφους
τῆς Σερίφου, ἀέριναί ὀπτασίαι ἐχόρευαν εἰς τὴν ἄλω του
καὶ κάτω εἰς τὸ σκοτεινὸν πέλαγος, ἀπέραντον σελάγισμα,
σᾶν νὰ ἐχύνετο λαμπρὸς χείμαρρος ἀπὸ ἀναλυμένον ἄργυ-
ρον, ἀνεδεύετο βιαστικὸν μέσα εἰς τὰ νερά...

Καὶ εἰς τὴν παλαιάν του γῆν, μὲ τὰ φιλήματα τῆς Σελή-
νης του, ἀνέζη πάλιν ὁ Ἐνδυμίων...

Δ'.

‘Ο Παναγούλιας μᾶς χαιρετᾶ !

— Τὸ λοιπὸν τὸ ἀποφάσισες ;... φεύγεις στ’ ἀλήθεια Παναγούλια;...

— Αἶ.. τί νὰ σοῦ πῶ βρὲ ἀδερφε! βαρέθηκα πειὰ τὸ **ματικάπι** καὶ τὴ μοῦχλα τῆς μπούκας... Πάω νὰ πάρω λίγο φρέσκο θάλασσας... ν’ ἀλλάξω λιγάκι... Ἐμένα βλέπεις δὲν μ’ ἀρέσει νὰ παραστεναχωρᾶω τὴν ζαχαρένια μου... Πλώρη γιὰ τὸ Δειβάδι λοιπὸν...

Τὸ Δειβάδι.. ἡ θάλασσα!

Ἄχ ! ναί.. πόσον τὴν ἐπεθύμησε καὶ ὁ Μιχαλιός ! Πόσον τὴν ἐνοστάλησε, τόσον καιρὸν τώρα φυλακισμένος—κακόμοιρο θαλασσινὸ πουλί—μέσα εἰς τοὺς σκοτεινοὺς καὶ ὑγροὺς αὐτοὺς τάφους...

Καὶ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν, τοῦ ἐφαίνετο ὅτι τὴν ἀγαποῦσε ἀκόμη περισσότερο, τὴν ἐποθοῦσε ἀκόμη θερμότερα ἀπὸ ἄλλοτε !

.....
Ψαροπούλες, κακκαβιές, τράτες, παραγάδια !...

Στεναγμὸς ἐφούσκωσε τὸ στήθος του.

— Καὶ σύ ;.. ἠρώτησεν ὁ Παναγούλιας.

— "Α! ἐγὼ δὲν μπορῶ ἀκόμη νὰ φύγω.. εἶπε μελαγχολικῶς, τέσσερες μῆνες τοῦλάχιστον ἀκόμη λογαριάζω...

— Τέσσερες μῆνες !.. ἀνεβόησεν ὁ ναυτικός, τέσσερες φοραῖς θὰ εἶχα πεθάνῃ ὡς τότε ἐγώ... "Ὡστε ἐγὼ σ' ἀσὴνω γειά... Ποιὸς ξέρει ὅμως !. ἐξηκολούθησεν ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγην σκέψιν.. Μπορεῖ ἀφοῦ θὰ μείνης τόσο, ἂν ἔρθουν τὰ χρόνια δίσεχτα νὰ ξαναβρεθοῦμε πάλιν ἐδῶ...

Δέξου με δενδρὶ δέξου με κυπαρίσσι !...

.....
 Ὁ Μιχαλιὸς ἐγέλασε μὲ ὄλην τὴν κακὴν του ὄρεξιν.

— Τὸ λοιπόν... **ἀντίο** τῆς παρέας !. ἀπεχαιρέτισεν ὁ Παναγούλιας. Καλὴ ἀντάμωσι...

— Σιὸ καλὸ Παναγούλια ! ἀπήντησεν ὁ ψαρᾶς σφίγων τὸ πετωμένον χέρι τοῦ συντρόφου του. Καλὴ ἀντάμωσι καὶ χαιρετίσματα σιὸ σπίτι...

"Ἐπειτα, ἀκίνητος εἰς τὴν θέσιν του, παρηκολούθησε τὸν θαλασσινὸν, μὲ τὸ πλατὺν σκιάδι χωμένον βαθειὰ ὡς τὰ αὐτιά καὶ τὴν τριμμένην **πατατοῦκαν** εἰς τὸν δεξιὸν ὤμιον, ν' ἀπομακρύνεται πρὸς τὸν βραχώδη δρόμον τοῦ Λαβαδιοῦ.

— « **Διὰ σιδηροδρομικῆς πατούχας!**.. » ὅπως ἔλιγε ὁ ἴδιος, διασταυρώνων ἀποστολικῶς τὸ ἓνα πόδι μὲ τὸ ἄλλο..

Δόξα νᾶχῃ ὁ Θεός, βαστοῦν ἀκόμη ἢ ῥόδες !.. Μόνο ἄλειμμα πολὺ ποῦ θέλουνε !.

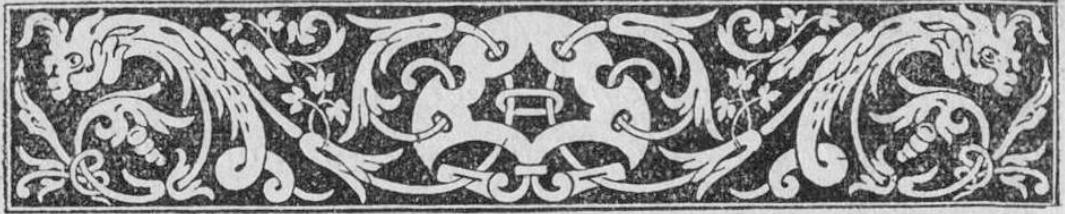
Ὁ Μιχαλιὸς ἔμεινε ἀφηρημένος παρατηρῶν τὸν ἀπεμακρυνόμενον σύντροφόν του...

Πάει καὶ ὁ Παναγούλιας !..

Τώρα τοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἦτο περισσότερο μόνος, περισσότερο ἐρημωμένος, ὁ Κουταλᾶς περισσότερο ἀπελπιστικὸς καὶ ἀνυπόφορος...

Ἐστάθη εἰς τὴν θέσιν αὐτήν, ἕως ὅτου τὸν εἶδε νὰ χάνεται ὀπίσω ἀπὸ τὸν λόφον, καὶ τότε ἀστέναξε καὶ ἐγύρισε εἰς τὴν ἐργασίαν του βαρύκαρδος καὶ σιωπηλός!

Ε΄.

Κακή ὥρα !

Ντάκ.. ντούκ !. ντάκ.. ντούκ !...

Τὰ σιδερένια σφυριά τῶν μεταλλωρύχων ἀντηχοῦν βαρεῖα εἰς τὸν σκληρὸν βράχον, ἀνοίγοντα τῆς τρύπαις τῆς δυναμίτιδος.

Ντάκ... Ντούκ ! ἔξακολουθοῦν κτυπῶντα πάντα βαθυτέρα τὸ ματικάπι.

Δύο τρία συρματοπλεκτα φανάρια χύνουν θαμβὸν φῶς εἰς τοὺς ἐργαζομένους, ζωγραφίζοντα σκυμμένους κορμούς, εὐρωστοδεμέναις πλάταις, χρωματιστὰ ὑποκάμισα καὶ χονδρὸς βραχίονας, ποῦ ρίπτουν ἀνακινούμενα σχήματα εἰς τὴν μελανὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σιδηροπυρίτου.

Ἐφοσιωμένος εἰς τὴν ἐργασίαν του ὁ Μιχαλιός, κτυπᾷ τὸ ἐργαλεῖον μὲ ὅλην τὴν δύναμιν ἐτοιμάζων τὴν νέαν τρύπαν.

Τὸ σφυρὶ ἀναπηδᾷ ἐπάνω εἰς τὸν σίδηρον καὶ ὁ μεταλλ-

λικὸς ἤχος του καταπνίγει τὰς συνομιλίας τῶν ἄλλων ἐργαζομένων.

Δίπλα του κάποιος νέος Ἀντιπαριώτης, ἀντικαταστήσας εἰς τὴν γλῶσσαν τὸν Παναγούλια, τραγουδεῖ μὲ σιγαλὴν φωνὴν τὴν « Ἀντριάνα » κόπτων τὸν στίχον κατὰ διαλείμματα καὶ κτυπῶν δυνατώτερα τὸ ἐργαλεῖον του.

.....

Πάρε με Ἀντριάνα μου...χά !..

νὰ σὲ βοηθῶ στὴν πλύσι...χά !..

.....

νὰ σὲ βοηθῶ στὴν πλύσι...χά !..

.....

Ὁ Μιχαλιὸς δὲν λέγει λέξιν...

Κατόπιν ἀπὸ τὸν Ἀντιπαριώτην, σκύπτει ἐργαζόμενος ὁ Σπῦρος, ὁ παλαιὸς του ἀντίζηλος εἰς τὴν ἀγάπην τῆς Κρινιῶς καὶ αὐτὸ χωρὶς νὰ θέλῃ, τοῦ κόπτει τὴν ὄρεξιν...

.....

καὶ νὰ σοῦ κουβαλῶ νερό...χά !.

.....

Ἐξακολουθεῖ ὁ Ἀντιπαριώτης σφίγκων πλέον τὴν δυναμίτιδα εἰς τὴν τρύπαν καὶ κτυπῶν ἑλαφρὰ διὰ νὰ χώσῃ τὸ φυσίγγιον ἀκόμη βαθύτερα...

— Χά ! καὶ σᾶς ἔφαγα!..ἐκραύγασε κτυπῶν μίαν ἀκόμη δυνατώτερα... Σὲ λίγο ἐγὼ βουλώνω καὶ βάζω τὴ μίτσα... Σᾶς ἔφαγα καὶ ἔπειτα θὰ φουμάρω καὶ τὸ τσιγαράκι μου..

.....

....καὶ νὰ σοῦ κουβαλῶ νερό

ἀπ' τὸ Βαθρακονῆσι.. ὦχ !.

.....

Βρόντος ὁμως τρομακτικὸς ἐκλόνησε ἔξαφνα τὴν μποῦ-

κα, τιναγμὸς βιαιότατος ἀνεποδογύρισε ὅλους κατὰ γῆς καὶ σύννεφον ὑποκιτρίνου καπνοῦ ἔπνιξε τὸν ἀέρα.

Συγχρόνως κομμάτια βράχων, χώματα, ξύλα, ἐσκέπασαν τὸ ἔδαφος καὶ τὰ φανάρια θρυμματισμένα ἐβύθισαν τὴν μποῦκαν εἰς σκότος βαθύ...

Ἔπειτα τίποτε!

Μόνον ὁ ὑποκίτρινος καπνὸς ποῦ εὔγαινε ἀπὸ τὸ στόμιον, ἦτο τὸ μόνον ἄφωρον καὶ τρομακτικὸν μαρτύριον τοῦ δράματος ποῦ συνέβη εἰς τὰ ἔγκατά της...

Δρομαῖος τώρα ἔφθαναν ὁ ἐργολάβος, ὁ ἐπιστάτης, ὁ ἱατρός, κατόπιν δὲ καὶ ὅλοι οἱ μεταλλωροῦχοι, ἀφήσαντες τὰς ἐργασίας των καὶ ζητοῦντες μὲ ἀγωνίαν πληροφορίας.

— Πῆρε φωτιά, αἱ!;.. ἄχ! τοὺς φουκαράδες..

— ὦ! τοὺς κακομοίρηδες!..

Οἱ πρῶτοι ποῦ ἐφάνησαν ἀπὸ τὸ στόμιον τῆς μπούκας ἦσαν οἱ **μπαζαδόροι**, οἱ ὁποῖοι κυλίνοντες κατὰ καλὴν τύχην τὴν στιγμὴν αὐτὴν τὸ βαγόνι τοῦ μεταλλεύματος κοντὰ εἰς τὴν ἔξοδον, ἐγλύτωσαν μὲ μόνον μὲ ἑλαφρὰ τραύματα καὶ τὸν φόβον.

Μόλις συνελθόντες ὅμως καὶ σχεδὸν μὴ πιστεύοντες ἀκόμη ὅτι ἦσαν σῶοι, δὲν εὐρίσκοντο εἰς κατάστασιν οὔτε νὰ δώσουν ἐξηγήσεις, οὔτε νὰ ἐκφρασοῦν...

Ἐκαμναν δύναμιν νὰ κινήσουν τὰ χεῖλη ἀλλ' ὁ λόγος ἐσβύνετο εἰς τὸν λάρυγγα!

Ὁ καπνὸς ἐν τούτοις ἦτο ἀκόμη τόσο πυκνὸς ὥστε κανεὶς δὲν ἀπεφάσιζε νὰ κάμη θάρος καὶ νὰ ἔμβη μέσα.

Τέλος, οἱ θαρραλεώτεροι ἀνάπαντες φανάρια, ἐπροχώρησαν ἀποφασιστικοὶ εἰς τὸ στόμιον καὶ ἀρχισαν νὰ προχωροῦν ψάχνοντες τὸν ὑγρὸν βράχον.

Και ἄυτὸν τὸν τρόπον ἐπροχώρησαν ἀρκετά.

Τὸ φῶς τῶν φαναριῶν μόλις κατώρθωνε νὰ διαπερνᾷ τὸν καπνὸν καὶ ἡ μυρωδιὰ τῆς πυρίτιδος ἐκεντοῦσε τὴν μύτην.

Τέλος ἠκούσθη κάπου ἀδύνατον βογγητόν.

— Ἐδῶ κάτι ἀκούω !.. εἶπεν ὁ ἐπιστάτης σκύπτων καὶ προσπαθῶν νὰ διακρίνη. Ἐδῶ τὰ φανάρια...

— Νά ! ἐφάναξε καὶ ἄλλος αἰσθανόμενος μαλακὸν σῶμα εἰς τὸ πόδι του. Ἐδῶ εἶνε ἕνας...

Ἐσκυψε νὰ ψηλαφήσῃ καὶ τὰ χέρια του ἐβράφησαν εἰς χλιαρὸν ὑγρόν..

— Αἵματα ! εἶπε μὲ φρίκην, Παναγία μου!...

Τὰ φανάρια τότε ἐπλησίασαν καὶ ἐφώτισαν παλαιὸν αἱματωμένον ὑποκάμισον καὶ ἓν σῶμα κουβαριασμένον κάτω ἀπὸ τοὺς σωρευμένους βράχους...

Τὸ πρόσωπον ἦτο γυρισμένον πρὸς τὴν γῆν, ἐνῶ τὰ χέρια ἀπλωτὰ ἐφαίνοντο ν' ἀγκαλιάζουσι τὸ χῶμα..

— Ὁ Σπῦρος εἶνε.. ἐφόναξε κάποιος.. ᾶ ! τὸν κακομοίρη !..

— Ἐμπρὸς παιδιὰ.. τὸ βαγόνι!.. ἓνα χέρι ἐδῶ ...

Δέκα πρόθυμα χέρια ἀπλώθησαν ἀμέσως καὶ ἀνεσήκωσαν τὸν πληγωμένον.

— Τρέμει σὰν τὸ ψάρι ὁ δύστυχος.. εἶπε συγκεκινημένος ὁ πρῶτος, ποῦ ἀκριβῶς ἐκράτει τοὺς ὤμους . . . Σηκώνεται ἡ τρίχα μου ποῦ τὸν νοιώθω...

Τὴν ἴδιαν στιγμήν, κατορθώθη νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸν τόπον τοῦ δυστυχήματος καὶ τὸ βαγόνι κυλιόμενον εἰς τὰς σιδερένιας γραμμάς, καὶ τὸ σῶμα ἐτοποθετήθη ἐπάνω εἰς τὸ μετάλλευμα.

Ἡ ἔρευνα ἐξηκολούθησεν.

Ὁ καπνὸς εἶχε γείνει πλέον ὀπωσοῦν ἀραιότερος καὶ τὸ φῶς τῶν φαναριῶν κατώρθωνε νὰ φωτίζη μὲ ἀμυδρὰν λάμψιν τὴν μπούκαν, ἀλλὰ τόσοι βράχοι καὶ ξύλα καὶ δοκοὶ ἦσαν σωρευμένοι κατὰ γῆς, ὥστε δυσκόλως εἰμποροῦσε κανεὶς ὄχι νὰ ψάξη ἀλλὰ καὶ νὰ βαδίση ἀκόμη.

— Ἐδῶ !. ἀκούσθηκε ἔξαφνα πάλιν μία φωνή.

— Νά !. ὁ Κυριάκος εἶνε.. αὐτὸς βογκάει...

— Τὸ νοῦ σας τὸν ὤμο του.. ἐκεῖ φαίνεται χτυπημένος..

Τέσσαρες ἐργάται, ἄλλοι ἀπὸ τὰ πόδια, ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ὤμους, μετέφεραν εἰς τὸ βαγόνι καὶ τὸ δεύτερον σῶμα, ἐνῶ ὁ ἰατρὸς ἔσκυπτε ἐπάνω προσπαθῶν νὰ διακρίνη προχείρως τὸ τραῦμα...

— Ἄλλος τώρα !.. πόσοι ἦταν μέσα ;..

— Μά !. τέσσερες νομίζω !. εἶπεν ὁ μπαζαδόρος συνελθὼν ἐντελῶς πλέον καὶ διηγούμενος τὴν σκηρῆν. Ἐκεῖ ἦταν ὁ Κυριάκος, ἐδῶ ὁ Σπῦρος, ἐκεῖ ὁ Νικολῆς καὶ ὁ Μιχαλιός. Ἐμεῖς εἶχαμε πάρη προᾶμμα καὶ σκουντούσαμε τὸ βαγόνι.. ἀκούγαμε ἀκόμη τὸν Κυριάκο νὰ τραγουδάη, ὅταν ἔξαφνα ἀκούστηκε ὁ βρόντος...

— Νά! κνιτάξτε ἐδῶ.. ἀκούστηκε ἄλλος δεικνύων μὲ φρίκην εἶδος ἀλοιφῆς ἀπὸ αἷμα, τρίχας καὶ δέρμα ἐπάνω εἰς τὸν βράχον...

— Νά ! κι' ὁ ἄλλος, κι' ὁ ἄλλος.. ἐκεῖ στὴν γωνιά.. μεσ' στῆς πέτραις...

— Ὁ Μιχαλιός εἶνε.. νά ! ἀνασαίνει νομίζω...

— Ἐμπρός!. ἓνα χέρι...

Τὰ τέσσαρα σώματα ἐτοποθετήθησαν τὸ ἐν κοντὰ εἰς τὸ

ἄλλο ἐπάνω εἰς τὸ μετάλλευμα καὶ τὸ πένθιμον βαγόνι ἐκινήθη τρίζον μέχρι τοῦ στομίου.

Φῶς ζωογόνον καὶ πλημμυριστικὸν ἐκεῖ ἔλουσεν ἀμέσως τὴν πένθιμον συνοδείαν. Ὅλοι ἀνέπνευσαν. Τοὺς ἐφαίνεται ὅτι νὰ εὐγαιναν ἀπὸ κανένα Ἄδην.

Τὰ σώματα ἐτοποθετήθησαν εἰς φορεῖα καὶ ἤρχισεν ἡ πορεία διὰ τὸ μικρὸν νοσοκομεῖον τοῦ συνοικισμοῦ.

Οἱ μεταλλωρῶχοι ἤρχισαν νὰ σκορπίζονται πάλιν εἰς τὰς θέσεις των, συζητοῦντες τὸ γεγονὸς μὲ σφιγμένην καρδιά.

Κᾶτι ὅτι ἀόριστος ἀπειλὴ ἔσκυπτε τοὺς ὄμους των καὶ ἐκράτει ἀφηρημένα τὰ βλέμματά των.

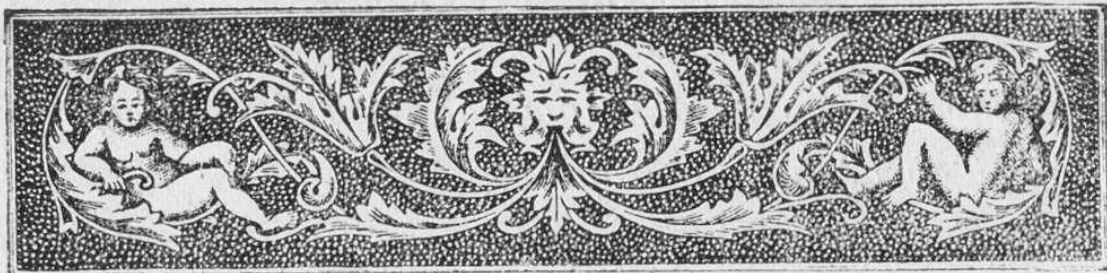
Ποιὸς εἴξευρε τί ἐφύλλατε καὶ δι' αὐτοὺς ἡ μοῖρα!.

Ἡ μποῦκα βγάζει παρᾶ, τρώγει ὅμως καὶ κορμιά!..

.....

Ἐπειτα ἀπ' ὀλίγον οἱ κρότοι τῶν φουρνέλλων ξανάρχιζαν πάλιν εἰς τὰς ἐκτάσεις τοῦ Κουταλᾶ καὶ ὁ κρότος τοῦ σφυριοῦ ἔνωσε τὸν μεταλλικὸν ἤχον του μὲ τὸν βαρὺν τόνον τῆς παραμίας.

51.

Μιὰ μάννα !

Όταν ὁ Μιχαλιὸς συνῆλθεν, εὐρέθη εἰς βαθὺν σκότος γεμάτον βόμβους καὶ ταραχὴν.

Δὲν ἤκουε κανένα κρότον, καὶ ὅμως μύριαι ἄγνωστοι φωναὶ ἐβογκοῦσαν καὶ ἐφώναζαν γύρω του...

Τί συνέβαινε λοιπόν ;..

Προσεπάθησε νὰ ἐνθυμηθῆ καὶ ἐνέτεινε τὴν προσοχήν του· ἀλλ' ἡ προσπάθεια ὑπῆρξεν ἐπὶ ματαίῳ, διότι μόνον πόνον δυνατὸν ἠσθάνθη εἰς ὅλας τὰς ἴνας τοῦ ἐγκεφάλου του..

Ἐσθάνετο σὰν νὰ ἐγύριζε μέσα εἰς τὴν κεφαλὴν του κάποιον ἐλατήριον, τοῦ ὁποίου ἐννοοῦσε καθαρὰ τὰς κινήσεις καὶ τοὺς ῥυθμούς...

Τί συνέβαινε λοιπόν ;..

Τότε ἐνεθυμήθη τὴν **μπούκαν**, ξαναεἶδε τὸ σφυρί του νὰ κτυπᾷ τὸ **ματικάπι**, τὸν μπαζαδόρον νὰ ρίπτῃ μὲ βαρὺν

ικρότον τὸ μετάλλευμα μέσα εἰς τὸ βαγόνι, ἤκουσε ἀκόμη πὴν τελευταίαν στροφὴν τοῦ τραγουδιοῦ..

Καὶ ἔπειτα ἤρχετο ἓνας βρόντος, μία συντέλεια, μία κα-
παστροφή, ὅπου ἡ μνήμη του ἐσιαματοῦσε καὶ ὅλα διεκό-
πιοντο.

Μελανὸς πέπλος ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην κατέβαινε εἰς
πὴν ζωὴν του.

Ἦτο πληγωμένος λοιπόν ;..Ποῦ ἦτο, καὶ πόσος καιρὸς
ἐπέρασε ;..

Προσεπάθησε ν' ἀνοίξῃ τὰ μάτια, ἀλλὰ τὰ βλέφαρά του
πὸν ἔκαυσαν, ἐνόησε δὲ τὰ χέρια του τυλιγμένα μέσα εἰς πα-
χεῖς ἐπιδέσμους.

Ναί ! θὰ ἦτο πληγωμένος...

Ἀκίνητος τότε ἄρχισε νὰ κάμνῃ χιλίας δύο ὑποθέσεις
διὰ τὴν σοβαρότητα τῆς πληγῆς, διὰ τὸ μέρος ὅπου εὑρίσκε-
το, διὰ τὸν καιρὸν ποῦ εἶχε περάσῃ.

Κάτι ὅμως σὰν θοῆνος, σὰν μοιρολόγι ἀπηλπισμένον καὶ
πένθιμον ἔφθανεν ἕως τὴν ἀκοήν του..

Ἐδιπλασίασε τὴν προσοχήν.

Τί νὰ ἦτο ;..

Πράγματι μία φωνή, φωνὴ περιέργως γνωστή, ἐμυρολο-
γοῦσε διακοπτομένη ἀπὸ θοῆνους...

« Ἦλιε μου πῶς ἐβιάστηκες καὶ πᾶς νὰ βασιλέψῃς.. »

Κάτι σὰν ἀναφυλλητὰ καὶ λυγμοὶ διέκοψαν τὴν συνέχειαν..

« ..καὶ πᾶς νὰ βασιλέψῃς... »

« καὶ μ' ἄφησες ὅτι σκοτεινὰ καὶ πᾶς ἄλλοῦ νὰ φέξῃς... »

ἔξακολούθησεν ἡ φωνὴ πλέον σπαρακτικὴ καὶ ἀπηλπισμένη..

Περίεργον ! Αὐτὴ ἡ φωνὴ δὲν ἦταν σὰν τῆς μητέρας τοῦ Σπύρου ;.. τῆς κυράτσα Μαρουλιᾶς ;..

Τί ἔτρεχε ;.. Μήπως ;..

Ἡ φαντασία του, ἔδειξεν ἀμέσως εἰς αὐτόν, τὸν Σπῦρον νεκρὸν, τὸ σῶμα του ξαπλωμένον μέσα εἰς τὰ αἵματα, τὰς ἀδελφάς του καὶ τὴν γερόντισσαν μητέρα του νὰ χαράσσουν ἀπηλπισμέναι τὸ πρόσωπον μὲ τὰ νύχια...

Ἐλάτε ὄλαις ἢ ἔμμορφαις... ἔξακολούθει ἡ φωνὴ
κι' ὄλαις ἢ λυπημέναις,

νὰ σμίξωμε τὰ δάκρυα νὰ κάμωμε ποτάμι...

νὰ πᾶν ἐδῶ νὰ πᾶν ἄλλου, στοῦ χάρου τὸ περιβόλι,..
ποῦ χει τῆς νειαῖς γιὰ λεμονιαῖς, τοὺς νειοὺς γιὰ κυπα-
[ρίσσια..

Ξεφώνημα σπαρακτικὸν διέκοψε πάλιν τὸ μοιρολόγι.

Κάποια γυναῖκα ἔλειποθύμησε ..

— Σπῦρο μου ! Σπῦρο μου.. ἔσχιζαν τὸν ἀέρα πολλαὶ φωναὶ τώρα μαζί.

Ἦτο ὁ Σπῦρος λοιπόν ;.. πράγματι... αὐτός...

Κακὴ χαρὰ μίαν στιγμὴν ἀνεκούφισε τὸ στήθος του.

Ἐάντιζήλος του, ἔλειψε ἀπὸ τὴν μέσην ! . Πάει διὰ παντός...

Ἀμέσως ὁμως τὸ καλὸν βᾶθος τοῦ χαρακτῆρος του, ἐνίκησεν ἐπάλιν...

Ἐνθυμήθη ὅτι καὶ αὐτὸς ἦτο ὁ μόνος προστάτης τῆς γρηᾶς μητέρας του καὶ τῶν δύο ἀδελφῶν του, ὅτι ἀπὸ τὰ

χέρια του ἐπερίμεναν νὰ ζήσουν ὄλαις ἢ γυναῖκες αὐταῖς...
Καὶ τί δουλευτής.. τί φιλότιμος..

Τί ἔπαιε τώρα καὶ αὐτὸς ἂν ἀγαποῦσε τὴν Κρινωῖ ; ..

Ἦμποροῦσε νὰ πάγη ἐναντίον σιτὴν καρδιά του ; ..

Ἦθῆλῃσε νὰ κινήθῃ, νὰ ἐρωτήσῃ, νὰ βεβαιωθῇ, καὶ ἀνοι-
ξε τὰ χεῖλη του...

Ἀμέσως ὅμως τότε, ἠσθάνθη ἕλαφρὸν φύσημα νὰ τοῦ
δροσίξῃ τὸ πρόσωπον.. μίαν φωνὴν γνωστήν.. Ἐνόησε.

— Μαρισιά ; ..

— Μιχαλιό μου!..

Εἶχε δὲ τέτοιον τόνον ἢ φωνὴ αὐτή, ὥστε ὁ Μιχαλιὸς
συνεκινήθη ἕως τὰ βάρη.

— Τί ἔτρεξε ; .. εἶμαι χτυπημένος Μαρισιά ; ..

— Ναί ! λιγάκι.. εἶπεν ἡ κόρη τρέμουσα, μὴ φοβᾶσαι
ὄμως καὶ δὲν εἶνε τίποτα !, ..

— Καὶ ποῦ χτυπήθηκα ; .. δὲν νοιώθω νὰ πονάω..

— Στὸ πρόσωπο μόνο λιγάκι...

— Καὶ γι' αὐτὸ μοῦ ἔχουν τὰ δέματα στὰ μάτια μου ; ..

— Ναί !. μὴ βάζῃς ἀπάνω τὰ χέρια σου.. ὁ γιατρὸς εἶπε
νὰ μὴ τὰ πειράξῃς...

— Καὶ πῶς ἤρθες ἐσὺ ἀπ' τὸ Δειβάδι ; ..

— Ἐμάθαμε τὴν εἶδησι καὶ ἤρθαμε καὶ γὼ καὶ ὁ Σω-
πῆρος.. Τώρα ἦτανε καὶ κείνος ἐδῶ...

— Καὶ δὲν μοῦ λές !. αὐτὰ τὰ μοιρολόγια.. δὲν εἶνε ἡ
μητέρα τοῦ Σπύρου ποῦ φωνάζει ; ..

— Ἄ ! ἄκουσες !.. εἶπε ἀνήσυχος ἐκείνη. Ναί !. ὁ κα-
κομοίρης ὁ Σπῦρος...

— Πάει αἶ ; ..

Ἡ βεβαίωσις τοῦ πράγματος ἐπανεφέρε ζωηρότερα τὰς σκέψεις τῆς τελευταίας στιγμῆς.

— Κακόμοιρε Σπῦρο.. Ὁ Θεὸς συχωρέσ' τον !..

Ὅλιγα δάκρυα ἔκαυσαν τὰ βλέφαρά του.

Μία ἄλλη φωνὴ τώρα ἐξακολουθοῦσε τρεμουλιαστὴ καὶ πένθιμος.

.....

Κίνησε ὁ χάρος κ' ἔφτασε στὸ ἄτι καβαλλάρης...

**Μαῦρος εἶνε, μαῦρα φορεῖ, μαῦρο ἔνε τ' ἄλογό του
μαῦρα λουλούδια πέφτουνε τριγύρω στὸ πλευρό του...**

.....

Κάτι πένθιμον ἔσφιξε τὴν καρδιὰ τοῦ ψαρῶ. Ὁ τόνος αὐτὸς ἀνέλνε τὰ αἰσθήματά του καὶ πόθος δακρῶν ἐφούσκωνε τὰ στήθη του.

— Ποιὰ εἶνε αὐτὴ ποῦ μοιρολογάει.. ἠρώτησε, σιγὰ σιγὰ.

— Ἡ Ἀθηνοῦλα, ἡ ἀδερφή του...

— Μαριλιά, ἐπανελάβε ἔπειτα ἀπ' ὀλίγον ὁ Μιχαλιός. Περίεργο !.. πῶς μὲ καῖν τὰ μάτια μου.. τσούζουν σὰν νὰ εἶχαν σαποῦνι...

— Ναί !. τὰ ἐτσουρούφλισε λιγάκι τὸ μπαροῦτι φαίνεται.. εἶπεν ἐκείνη μὲ τρέμουσαν φωνήν, μὰ δὲν εἶνε τίποτα.. θὰ περάση...

— Εἶμαι καῦμένος λοιπὸν πολὺ ;..

— Ὅχι !. μὰ πάντα τσούζει λιγάκι τὴν πρώτη στιγμὴ..

— Καὶ θὰ τὸν θάψουν ἐδῶ τὸν Σπῦρο ;.. ἠρώτησε πάλιν μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἐκεῖνος.

— Ἔξρω κι' ἐγώ !. εἶπεν ἡ νέα, ἔτσι φαίνεται...

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ὁ ἰατρός ἤνοιξε τὴν θύραν.

— Αἴ ! βλέπω ὅτι πᾶμε καλά.. εἶπεν.

...Πῶς εἶσαι παλλήκარი μου ;..

— Ὁ κύριος γιατρός Μιχαλιό !. ἐπεξήγησεν ἡ Μαριτιά.

— Ζαλισμένος γιατρέ μου, καὶ πονῶ στὰ μάτια...

— Μὴ φοβᾶσαι, δὲν εἶνε τίποτε ! Πράγματα περαστικά..

Σὲ λίγαις μέραις θὰ εἶσαι στὸ πόδι...

— Δὲν εἶνε τίποτε φόβος γιατρέ μου ;..

— "Α μπᾶ ! μόνο νὰ μένης ἡσυχος.. τίποτε ἄλλο.. Αἰσθάνεσαι πόνο πονθενά;..ἐξηκολούθησεν ἐξετάζων τὸν σφυγμὸν του. "Οχι ;.. τότε λαμπρά!..Λοιπὸν ἡσυχία καὶ κουράγιο...

— Εὐχαριστῶ γιατρέ μου...

Ἡ θύρα ἔτριξε καὶ σιωπὴ ἐβασίλευσε πάλιν.

"Αχ ! ἐκείναις ἡ φωναῖς ὅμως πῶς ἔκαμναν νὰ πονοῦν τὰ νεῦρα του..Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι κᾶθε φορὰν μαχαίρια ἐσπάραζαν μέσα τὴν καρδιά του !

Καὶ ἡ πρώτη φωνή, ἡ φωνὴ τῆς μάννας, ἐξηκολούθει πάλιν σβυσμένη, σχεδὸν μόλις ἀκουομένη πειά...

.....
 "Ἦλιε μου πῶς ἐβιάστηκες νὰ πᾶς νὰ βασιλέψης...

.....
 καὶ μ' ἄφησες στὰ σκοτεινὰ καὶ πᾶς ἄλλοῦ νὰ φέξης !.

.....
 Καϋμένη μάννα !

Ζ'.

Φῶς ! λίγο φῶς !..

— Ὁ γιατρός ! ὁ γιατρός !..

Βήματα ἀκούσθησαν εἰς τὸν διάδρομον καὶ ἡ θύρα ἤνοιξε.

— Αἴ.. καλημέρα ! Πῶς πηγαίνουμε ἐδῶ ;..

— Καλὰ κύριε γιατρέ μου.. Μιχαλιό !. ὁ γιατρός.. εἶπεν ἡ Μαρινιά συμμαζεύουσα γύρω εἰς τὸν πληγωμένον τὰ σκεπάσματα.

— Πῶς εἶσαι παλληκάρι μου ;.. ἠρώτησεν ὁ ἐπιστήμων πλησιάζων. Αἰσθάνεσαι καλλίτερα ;

— Ναί ! καλλίτερα γιατρέ μου.. εἶπεν ἐκεῖνος προσπαθῶν ν' ἀνασηκωθῆ, μόνο τὸ κεφάλι μου πονεῖ ἀκόμη... τίποτε ἄλλο...

— Ἄ ! καλά... εἴμπορεῖς τώρα νὰ σηκωθῆς λιγάκι νὰ λύσωμε τὸν ἐπίδεσμο ;.. Ναί!.. ἔτσι.. Περικλῆ!.. Φώτη!. βασιᾶτε λιγάκι ἐδῶ...

Οἱ δύο νοσοκόμοι μὲ τὴν Μαρινιά ἔτρεξαν ἀμέσως νὰ

βοηθήσουν τὸν πληγωμένον, ἐνῶ ὁ ἰατρὸς μὲ ἐπιδεξιότητα ἀνθρώπου συνειδημένου εἰς ὅμοια πράγματα, ἐξετύλιξε εἰς δύο κινήματα τὸν ἐπίδεσμον καὶ εὔγαλε τὰ βαμβάκια.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ νέου ἐφάνη γυμνή, κουρευμένη γύρω εἰς τὰ τραύματα καὶ σκεπασμένη μόνον ἀπὸ κομμάτια κιτρίνης γάζας.

— Σουπλιμέ.. βαμβάκι.. εἶπεν ὁ ἰατρός.

Οἱ νοσοκόμοι ἔτρεξαν.

Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγον, κρατῶν μὲ τὸ ἓνα χέρι τὴν κολλημένην γάζαν καὶ μὲ τὸ ἄλλο σιάζων προσεκτικὰ ἀντισηπικὴν, ὁ ἰατρὸς ἐτράβηξε τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο ὅλα τὰ τεμάχια.

Ἡ Μαρινιώ μὴ ἠμποροῦσα νὰ ἀνθέξη, κατέφυγεν εἰς τὴν ἄλλην ἄκρην τοῦ δωματίου.

Ὁ ἀδελφός της! αὐτὸς ἦταν ὁ ἀδελφός της!..

Μόλις ἠμποροῦσε νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ πειὰ, εἰς ἓνα πρόσωπον πρησμένον καὶ φλογισμένον, μὲ κόκκινα βλέφαρα καὶ παραλλαγμένα χαρακτηριστικὰ, τὸ ὁποῖον σοῦ ἐπροξένει φρίκην...

Ὁ ἰατρὸς σκυμμένος ἐπάνω ἐξήταζε μὲ προσοχὴν τὸ δέσμα καὶ τὰ τραύματα.

— Χμ! καλὰ! εἶπε. Ἐδῶ πηγαίνομεν πολὺ καλὰ!. γιὰ νὰ ἰδοῦμε καὶ τὰ μάτια... Κύτταξέ με ἐδῶ παλληκάρι μου.. ἐδῶ! σιὰ μάτια...

— Κυττάζω κύριε γιατρέ μου μὰ δὲν βλέπω τίποτα...

— Διόλου ;..

— Διόλου !..

Ὁ ἰατρὸς ἀνεσήκωσε μὲ τὰ δάκτυλα τὰ βλέφαρα καὶ ἐξήτασε τοὺς βολβούς, τὸν ἓνα ἔπειτα ἀπὸ τὸν ἄλλον.

— Κύριε γιατρέ.. εἶπε μὲ κομμένην φωνὴν ὁ νέος, γιὰτὶ δὲν βλέπω ;.. μήπως ἔπαθαν τίποτε τὰ μάτια μου ;..

— Ἄ ! ὄχι !. ὄχι !. κάθε ἄλλο.. διέκοψε μὲ ζωηρότητα ἐκεῖνος, ὅσον γι' αὐτὸ μὴν ἀνησυχεῖς... Ὑπομονὴ μόνο καὶ ἡσυχία.. ὀλίγη ὑπομονὴ χρειάζεται...

— Μήπως μαθὲς εἶνε τίποτε φόβος νὰ χάσω τὸ φῶς μου ;..

— Ἄ! μπᾶ... Θεὸς φυλάξοι !. οὔτε σ'τὴν ἰδέα νὰ μὴ σοῦ ἔρχεται αὐτό... Νά ! λίγαις ἡμέραις μόνον ἀκόμη καὶ ἔπειτα τελειώνεις... Μήπως θέλεις τίποτε ; τραβᾶ ἢ ὄρεξις σου τίποτε ; ἐξηκολούθησε.

— Ὅχι ! εὐχαριστῶ.. μόνον ποῦ στενοχωροῦμε μεσ' τὸ σκοτάδι αὐτό... Φῶς.. λιγάκι φῶς !..

— Ὑπομονή.. ἐπαρηγόρησε συγκεκινημένος ὁ ἰατρὸς σκύπτων ἀκόμη μίαν φορὰν εἰς τὰ μάτια τοῦ πληγωμένου. Ὑπομονὴ χρειάζεται !. καὶ σείων μὲ λύπην τὸ κεφάλι ἔπνιξεν ἓνα στεναγμόν.

*
* *

— Τὰ μάτια του λοιπὸν κύριε γιατρέ;. εἶπε δειλῶς ἡ νέα.. μόλις εὐρέθησαν ἔξω ἀπὸ τὸ δωμάτιον, μὴν εἶνε κανεὶς φόβος ;.. πῶς τὰ εἶδατε ;..

— Χμ !.. ἀκόμη..εἶπεν ἐκεῖνος ἀορίστως,ἀκόμη δὲν ἠμποροῦμε νὰ ἠξεύρωμε.. θὰ ἰδοῦμε !.. Ὡς τόσο ἐσὺ ἡσύχαζε τον ὅσο εἰμπορεῖς . . ἄλλως τε καὶ νὰ εἶνε τίποτε, ἡ ἔταιρία δὲν θὰ σᾶς ἀφήσῃ ἔτσι...

— Ἄχ ! μοῦ τὸ κρύβεις γιατρέ μου !. ἀνέκραζε ἡ Μαριτιά, παγωμένη ἀπὸ τοὺς τελευταίους λόγους.. δὲν θέλεις νὰ μοῦ τὸ εἰπῆς... Ἐχασε τὰ μάτια του ὁ ἀδερφός μου!..

— ..Δηλαδή.. ὄχι! . προσεπάθησε νὰ τὴν διαβεβαιώσῃ ἐκεῖνος, ἐγὼ δὲν εἶπα τέτοιο πράγμα!.. ἀλλὰ τέλος πάντων ἄνθρωποι εἴμεθα!. Ἡμποροῦμε νὰ ἠξεύρωμε τί τυχαίνει;..

— Ἄχ! δυστυχία!.. ἐθρήνησε κρύπτουσα τὸ πρόσωπον εἰς τὰ χέρια ἢ δυστυχισμένη.

— Πρόσεχε τώρα μὴ τύχη καὶ καταλάβῃ τίποτε.. ἐξηκολούθησε ὁ ἰατρός. Τὰ μάτια σου τέσσαρα.. Ὑπομονὴ νὰ τοῦ λὲς καὶ ἡσυχία.. μ' ἐννόησες;..

.....

— Τί σοῦ εἶπε ἔσένα Μαρινὰ ὁ γιατρός γιὰ τὰ μάτια μου;.. εἶπε μετ' ὀλίγον ἀνησύχως ὁ Μιχαλῖος.

— Ἄ! τίποτα.. τίποτα.. περαστικὰ πράγματα!. μόνο νὰ μὴ στεναχωριέσαι καὶ ὅλα θὰ ἔλθουν δεξιᾶ.. προσεπάθησε νὰ στερεώσῃ τὴν φωνὴν τῆς ἡ κόρης.

— Καὶ πότε εἶπε θὰ ἰδῶ πάλι;..

— Μά.. γι' αὐτὸ ξεύρεις πρέπει νὰ ἔχεις ὑπομονὴ λιγάκι.. ἐξηκολούθησεν ἐκεῖνη προσπαθοῦσα νὰ εὔρη λόγια μήπως προδοθῇ. Αὐτὰ τὰ πράγματα βλέπεις δὲν γίνονται ἔτσι.. Ὑπομονή!. μετὸν καιρὸ καὶ ἔχει ὁ θεός..

— Ἄ! εἶπε χωρὶς νὰ βγάλῃ πλέον λέξιν ὁ πληγωμένος.

ΜΕΡΟΣ Γ΄

Α΄.

Κακόμοιρε Μιχαλιό !

— Κακόμοιρε Μιχαλιό !. Τὸ δυστυχισμένο τὸ παιδί καίγεται ἢ καρδιά μου νὰ τὸ βλέπω.. διέκοψε ἡ κυράτσα Ζαχαρὼ γυρίζουσα ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὸ πρόσωπον. Τέτοιος νέος καὶ τέτοιος λεβέντης νὰ πάη ἔτσι ἄδικα...

— Ἀλήθεια !. εἶνε λύπη νὰ τὸν βλέπῃς.. ἐβεβαίωσε καὶ ἡ ἄλλη γειτόνισσα, παρατηροῦσα μὲ συμπάθειαν πρὸς τὸ πεζοῦλι, ὅπου ὁ τυφλὸς ἀκίνητος καὶ σιωπηλὸς ἐκάθητο εἰς τὸν ἀπογευματινὸν ἥλιον.

— Καὶ τὸν βλέπεις πῶς ἄλλαξε !. Ἀδυνάτισε, ἐμπῆκαν μέσα τὰ μάγουλά του, ἐσοῦρωσε.. Νὰ τὸν θυμᾶται πῶς ἦταν, εἶνε ἀδύνατο νὰ τὸ γνωρίσῃ κανεὶς..

— Ἄμ ! λίγο τῶχεις !. λίγο τῶχεις !.. εἶπεν ἡ καλὴ γυναῖκα στενάζουσα. Εἶναι ἄλλος καῦμὸς σᾶν τὰ μάτια ! Παναγία μου φύλαγε ! καὶ σκύπτουσα εἰς ἓνα μικρὸν ἀραπάκι τὸ ὁποῖον ἐτροίβετο εἰς τὸ φόρεμά της, τὸ ἐσταύρωσε ἀνοικοκλείνουσα τὴν παλάμην εἰς τὸ στήθος του.

Ὁ νέος ἐξηκολούθει νὰ κάθηται εἰς τὸ πεζοῦλι, στηρίζων ἀκίνητα βλέφαρα μακρὰν εἰς τὸν ἀνοικτὸν ὄριζοντα.

Ὁ ἥλιος ἔδνε σιγὰ σιγὰ εἰς τὴν μενεξεδένιαν θάλασσαν τοῦ Αἰγαίου, λούζων μὲ ξανθὸν χᾶιδι τοὺς γυμνοὺς βράχους τῆς Σερίφου, καὶ ἀπλώνων κάποιαν θλιμμένην γαλήνην εἰς τὸν λευκοκίτρινον οὐρανόν.

Τὰ κάτασπρα σπιτάκια τῆς χώρας ἐφαίνοντο ἀκόμη λευκότερα, ἀπὸ φῶς ὄχι πλέον ζωηρὸν καὶ ἄγριον ὅπως τὸ μεσημεριανόν, ἀλλὰ ἡμερον καὶ ἀρρωστημένον, σύμφωνον μὲ τὰν γαλήνην ποῦ ἐχύνετο εἰς τὰ ἀπέραντα βᾶθη τοῦ στερεώματος.

Φωταὶ χαρωπαὶ παιδιῶν ἐφθάναν ἀπὸ τὸ διπλανὸν στενὸν καὶ κάτω ἀπὸ τὸ Διβάδι ἤρχοντο μακρνοὶ καὶ ἐξησθενημένοι ἦχοι κουδουνιῶν...

Αἱ τελευταῖαι ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐφώτιζον καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ τυφλοῦ, ζωογονοῦσαι τὸ μελαγχροινὸν χρῶμα του, χαϊδεύουσαι τὰ πικρὰ μαλλιά του, ἐπιμένουσαι εἰς τὰς οὐλὰς τῶν ματιῶν τὰ ὅποια ἔβλεπον πάντοτε μακρὰν, εἰς τὸ ἄπειρον, ἀκίνητα καὶ σβυσμένα.

Ὅλον τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο πανόραμα ποῦ ἐξαπλώνετο τριγύρω του, ὁ τυφλὸς τὸ ἔβλεπεν μόνον εἰς τὴν ψυχὴν του τώρα...

Τὸ εἶχεν ἰδῆ τόσαις φοραῖς ἀπὸ μικρός, τόσαις φοραῖς τὸ εἶχε θαυμάσει, ὥστε ἔκλεινε τὴν φωτογραφίαν ὀπίσω ἀπὸ τὸ μέτωπόν του, καὶ τώρα τὸ ἐπανέβλεπε μὲ τὰς μικροτέρας λεπτομερείας του. Τὸ ἔβλεπε καὶ τὸ ἠσθάνετο μαζύ...

Ἔνας χρόνος... Πότε ἐπέρασε ἕνας χρόνος;

Ἐκεῖ, εἴτε εἰς τὸ πεζοῦλι, εἴτε εἰς τὴν συνειθισμένην γωνίαν του εἰς τὸ καμαράκι τῆς Μαρινιάς, ἀνεπαρίστανε εἰς

μία νύκτα ἀτελείωτον, κάθε σκηγήν καὶ κάθε πράγμα τὸ ὁποῖον ἔφθανε ἔξω ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον, ὁ ὁποῖος καὶ χωρὶς αὐτὸν ἐξηκολούθει τὴν συνειθισμένην πορείαν του...

Εἰς τὸ ἀτελείωτον σκότος ὅπου ἦτο βυθισμένος, αὐτὸ εἶχε μείνει ἢ μόνη παρηγορία, ἢ μόνη του ἀνακούφισις.

Καμμίαν φορὰν μόνον, τὰ δάκρυα ἐπλημμύριζαν διὰ μιᾶς τὰ βλέφαρά του.. μερικὰ ὀνόματα, μερικαὶ συνομιλῖαι τὸν ἔκαμνον νὰ ἀναβλύζουν ἀκρότητα, ἀλλὰ τὰ δάκρυα αὐτὰ τὰ ἔκρυπτε ἀπὸ τὴν Μαριδιά..

Τί ὄφελος νὰ κάμνη νὰ λυποῦνται καὶ ἄλλοι ;.

Ὅτι καὶ ἂν ἔκαμνεν, ἄδικα πειά !.

Καὶ τώρα τί ἐσκέπτετο ;..

Τίποτε καὶ ὅλα !.

Ὅλα μὲ τὸν καιρὸν εἶχαν ἐνωθῆ εἰς τὴν ψυχὴν του εἰς μίαν ἀπέραντον πίκραν, ἀπέραντον ἀπελπισίαν, ἢ ὁποῖα τοῦ ἔφραττε μὲ μαῦρον παραπέτασμα τὸν ὀρίζοντα.

Τώρα ἦτο καὶ αὐτὸς **ἓνα πράγμα** εἰς αὐτὴν τὴν ἄψυχον φύσιν ποῦ ἠσθάνετο γύρω του, μία πέτρα, ἓνα κάθισμα, ἓνα ξύλον, τὸ ὁποῖον ζῆ μόνον τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων, χωρὶς νὰ ἔχη ἰδικὴν του ζωὴν !.

*
* *

— ..Καὶ τὸ κακόμοιρο παιδί, προπάντων ἀπὸ τότε ποῦ ἔγειναν οἱ ἀρραβῶνες τῆς Κριγιῶς κατάπεσε σ' αὐτὸ τὸ χάλι.. Ὅς τότε φαίνεται κάτι ἔλπιζε, κάτι ἐπερίμενε..

— Ναί ! μὰ ἐπὶ τέλους τί νὰ σοῦ κάνη καὶ αὐτή ;. μποροῦσε νὰ μείνη ἀνύπαντρη, χωρὶς ἀντροῦς πλάτη ;... καθὼς ἀρρώστησε, αὔριο μεθαύριο πέθαινε ἄξαφνα ἢ μάνα της.. τί θὰ γεινότανε τότε ;..

— Δίκηο ἔχεις ζάβαλη κυρὴ ᾿Αφροδίτη μου ! μὰ ἔλα ποῦ στὸν πόνο του δὲν τὰ λογαριάζει κανεὶς αὐτιά !..

— Καὶ τώρα βασιεῖται μόνο μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ πᾶν τὰ μάτια του τάμμα σιτὴ Μεγαλόχαρη καὶ ἐκείνη θὰ τὸν κἀνῃ καλά.. Κακόμοιρο παιδί !.

— Γκᾶα μωρὲ γκᾶταρα.. ἤκούσθησαν ἔξαφνα χαρωπαὶ φωναὶ δίπλα ἀπὸ τὸ κρασοπωλεῖον τοῦ Καμούδη.

— Γκᾶα μωρὲ γκᾶταρα !

— Χμ ! ὁ Μοσχολιὸς θὰ εἶναι !. εἶπεν ἡ κυρὰ ᾿Αφροδίτη προσπαθοῦσα νὰ διακρίνῃ. ᾿Εκεῖνος ὁ σταιρωτὴς ὁ Παναγούλιας δὲν τὸν ἀφήνει σὲ χλωρὸ κλαδί !.

Συγχρόνως ἡ Μαρινιά ἐφάνη εἰς τὸ κατῶφλι.

— Δὲν ἔρχεσαι πειὰ μέσα Μιχαλιό.. εἶπε τρουφερά. ᾿Επεσεν ὁ ἥλιος καὶ κἀνει ψύχρα.. ᾿Ελα μέσα νὰ μοῦ βαστήξῃς τὸ νέμα νὰ τυλίξω κουβάρι..

᾿Ο τυφλὸς εὐπειθὴς σὰν μικρὸ παιδί, ἐσηκώθη χωρὶς ἀντίρρησην καὶ ψηλαφῶν ἐπροχώρησεν εἰς τὴν θύραν.

Μακρὰν, ἀπὸ τὸ κρασοπωλεῖον τοῦ Καμούδη ὅπου διημέρευεν ἡ παρέα τοῦ Παναγούλια, ἔφθαναν ἤχοι λαγούτων καὶ τραγούδια τοῦ Κουχερῆ.

*
* *

— Κι ᾿αὐτὴ ἡ καϋμένη ἡ Μαρινιά.... τὸ χρυσὸ κορίτσι.. εἶδες τὴν ἀγάπη ἔχει ᾿στὸν ἀδερφό της !. ἂν μπορούσε λὲς θὰ ἔσβυνε τὸ μισὸ φῶς της νὰ τοῦ τὸ ἔδινε..

— ᾿Αλήθεια τὸ κακόμοιρο !. ἄς ἔχῃ τὴν εὐχὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας...

— ..καὶ πότε τώρα ὁ γάμος τῆς Κρινιῶς ;..

— Μὰ σ' ἕνα μῆνα λένε ὡς ποῦ νὰ ἐτοιμασθοῦν τὰ προικιά.... Βιάζεται βλέπεις ὁ Ἄργύρης. ..

.....

Καρδιά πῶς ἀποφάσιδες κι' ἄφησες νὰ ριζώση,
τέτοιο δεντιρὶ στὴ μέση σου ποῦ θὰ σὲ θανατώση ;..
ἄρχισε νὰ τραγουδῆ ἔξω μὲ πάθος ὁ Κουχερῆς.

— Ἄαααχ ! ὠγκάνιζε μὲ λαύραν καὶ ὁ Παναγούλιας τε-
τρωμένος φαίνεται ἀπὸ κάποιαν καινούργιαν γάμπαν, εἶδους
«Γενήτικου κανατιοῦ»..

.....

Κόρη μου πὲς τῆς μάννας σου νὰ κάμη κι' ἄλλη γέννα,
νὰ κάψη κι' ἄλλουνοῦ καρδιά ὡς ἔκαψε κ' ἐμένα..

.....

— Κακόμοιρε Μιχαλιό ! ἐπανέλαβεν ἡ κυρὸ Ἄφροδίτη.

*
* *

Μέσα εἰς τὸ σπιτάκι, ὁ Μιχαλιὸς εἶχε καθήση εἰς τὴν
συνειθισμένην θέσιν του, ἐκεῖ ὅπου ἐκάθητο πάντοτε, συμ-
μαζευμένος ὅσον εἰμποροῦσε περισσότερον, νὰ πιάνη ὅσον
τὸ δυνατὸν ὀλιγωτέραν θέσιν καὶ μὲ σκυμμένην κεφαλὴν
ἐπερίμενε νὰ τοῦ βάλῃ εἰς τὰ χέρια τὸ νῆμα ἢ Μαρινιά.

.....

Θὰ μάσσω ξύλα ἀπ' τὸ βουνὸ καὶ φλόγα ἀπ' τὴν καρ-
[διά μου,
καὶ δάκρυα ἀπ' τὰ μάτια μου γιὰ νὰ λουστῆς κυρὰ μου..
ἐξηκολούθει ἀπ' ἔξω ἡ φωνὴ τοῦ Κουχερῆ.

Ἡ Μαρινιὰ ἐπῆρε τὸ μαλλί, τὸ ἐπέρασεν εἰς τὰς τεντωμένας παλάμας τοῦ ἀδελφοῦ της καὶ καθήσασα ἀπέναντι, ἄρχισε νὰ τὸ μαζεύη εἰς μέγαν κουβάρι, παρακολουθοῦσα τὴν κλωστήν ἣ ὁποία ἐξετυλίσσετο πηγαινοερχομένη ἀπὸ δεξιᾶ εἰς τ' ἀριστερᾶ.

.....

Μ' ἐφίλησες κι' ἀρρώστησα, φίλα με γιὰ νὰ γιάνω καὶ πάλι ξαναφίλα με μὴν τύχη καὶ πεθάνω...

.....

— Πές το πάλι... ὦωχ!. οὐρλιάζεν ὁ θαλασσινὸς σπάζων τὰ ποτήρια, τὸ ἔν μετὰ τὸ ἄλλο.

Τὸ πρόσωπον τοῦ τυφλοῦ ἔμενε ἀπαθὲς καὶ ἀκίνητον.

Εἶχε συνειθίσει πλέον νὰ κρούπη τὰς τρικυμίας ποῦ τὸ ἔδεραν καὶ μόνον δύο τρεῖς βαθειαῖς χαραγματιαῖς εἰς τὸ μέτωπον, σκαμμέναι μῆνας τώρα ἀπὸ τὸν σάρακα τοῦ πόνου, ἐφανέρωναν τὸν ἀπηλπισμένον κόσμον ὃ ὁποῖος ἔζη ὀπίσω ἀπὸ τὸν γλωμὸν αὐτὸν θώρακα.

Τὸν εἶχαν συνειθίση πλέον ἔτσι καὶ δὲν τοὺς ἔκαμνε ἐντύπωσιν· ἀλλὰ ἡ ἀδελφὴ δὲν συνείθιζε καὶ κάθε φορὰν ποῦ τὸν παρετήρει ἐρράγιζε ἡ καρδιά της.

— Μὴ κακοκαρδίζεις Μιχαλιό μου. ἔλεγε ἡ καλὴ κόρη. Ἔχε τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ Θεὸς καὶ αὐτὸς δὲν θὰ μᾶς ἀφήσῃ. Κοντεύει τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ποῦ θὰ πᾶμε στὴν Μεγαλόχαρη καὶ ἡ Χάρη της θὰ σὲ κάνῃ πάλι καλά...

Ὁ τυφλὸς ἔμενε σιωπηλός.

Τὰ λαγοῦτα καὶ τὰ τραγούδια ἐξηκολούθουν ἔξω.

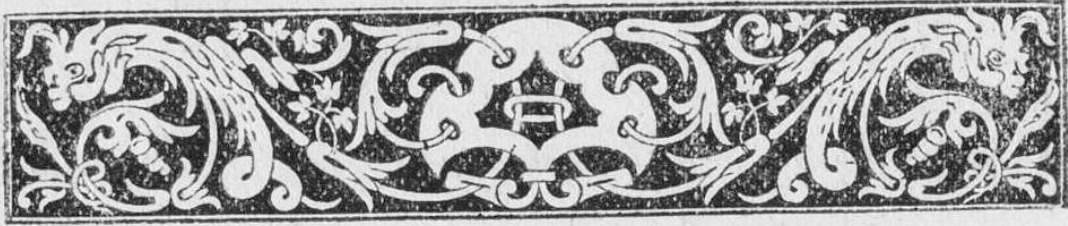
.....

Θάλασσα ποῦ ὅλα τὰ νερὰ καὶ τὰ ποτάμια πίνεις,
πιέ μου καὶ μοῦ τὰ δάκρυα, πλατύτερη νὰ γίνης...

.....
— Ἄκουτα !... ἄχ !. ἐξηκολούθει μὲ περισσοτέραν λαύ-
ραν ὁ Παναγούλιας.

Κακόμοιρε Μιχαλιό !

Β'.

Νυκτερίδες !

Πόσον ἀργὰ περνᾷ ὁ καιρὸς εἰς τὴν δυστυχίαν, ὅταν ἡ ἀγία παρηγορία τῆς ἐργασίας δὲν διασκεδάζη τὴν σκέψιν, τὸν σάρακα αὐτὸν τῆς ζωῆς !

Ἔρχεται ἡ ἡμέρα καὶ ἔπειτα ἔρχεται ἡ νύκτα, καὶ ἔπειτα πάλιν ἄλλη ἡμέρα καὶ πάλιν ἄλλη νύκτα, ὅλαι ἴδιαι, ἀδειαναί, ἀτελείωτοι, καὶ ἐπάνω ἀπὸ τὴν ψυχὴν, ἐμπρὸς εἰς κάθε ἀνάπασιν καὶ ἡσυχίαν, ἡ νυκτερίς τοῦ σκοτίους, ἀπλώνει τὰ μαῦρα πτερά της, πτερὰ ποῦ κρύπτουν τὸν οὐρανόν.

Ὁ Μιχαλιὸς ἔταξείδευεν εἰς ἓν πέλαγος σκοτεινὸν καὶ ἀτελείωτον, ὅπου δὲν εἶχε κανὲν φῶς γὰ τὸν βοηθήσῃ, καμμίαν ἐλπίδα γὰ τὸν στηρίξῃ καὶ ὅπου τὸν ἐτριγύριζαν μόνον τὰ φαντάσματα τῆς περασμένης ζωῆς...

Βαθυμῆδὸν τὸ καλοκαῖρι ἐπέρασε.

Μετὰ τὰ πρωτοβρόχια τοῦ φθινοπώρου, τὰ πρῶτα κρύα τοῦ χειμῶνος ἐμάζευσαν εἰς τὰ σπιτάκια τοὺς κατοίκους τοῦ νησιού.

Δι' αὐτὸν ὅμως, μέσα εἰς τὸ αἰώνιον σκότος του, τὸ ἴδιον βάθος, τὸ ἴδιον πλαίσιον ἐπίπλωναν τὰς σκέψεις καὶ τὴν ζωὴν του.

...Ψαροπούλα, δίχτυα, θάλασσα, Κριγιώ....

"Ολα αὐτὰ ἦσαν παλαιὰ, ἡ καλὴ ζωὴ! Κάτι πολὺ μακρυνὸν καὶ λησμονημένον, τὸ ὁποῖον καθημέραν ἔφευγε περισσότερον, ἐκρούπιετο βαθύτερα εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν ὁμίχλην ποῦ ἐσκέπαζε τὰ σβυσμένα μάτια του...

Μόνον ἐν ἀμυδρὸν φῶς εἰς τὴν ἄκρην τοῦ ὁρίζοντος, ἐλπίς γλυκυτάτη, ἀληθινὸς φάρος ἐλπίδος, τοῦ ἔχαμογέλα καὶ τὸν ἐφώτιζε ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν.

"Αν ἔκαμνε ἡ Βαγγελίστρα τὸ θαῦμά της!...

"Αν ἤθελε νὰ τὸν ἐλεήσει ἡ Παναγία..

"Αχ! Νὰ ἐγένετο πάλιν καλά.... νὰ εἶχε πάλιν τὸ φῶς του.. ὅπως πρὶν!

Πόσον μακρυνὸν, πόσον ἀπραγματοποίητον τοῦ ἐφαίνεται ἓνα τέτοιον προᾶγμα..

Ἄλλὰ πάλιν, εἰς τὴν λάμπριν αὐτὴν ἡ ὁποία τὸν ἐφώτιζε μίαν στιγμὴν, κάποιον κακὸν φάντασμα, ἐσηκώνετο καὶ ἐσκέπαζεν ὅλα μὲ τὴν μαύρην σκιάν του...

Αἶ! κ' ἔπειτα.. τί;. τοῦ ἐφώναζε ἡ σκιά.... "Αδिका πειά.. ἄδικα!. Ὡς τότε θὰ ἦταν ἄπανδρευμένη ἡ Κριγιώ..

Καὶ τί νὰ τὴν ἔκαμνε τὴν ζωὴν ἀφοῦ ἡ Κριγιώ δὲν θὰ ἦταν πειὰ δική του!.

Γ΄.

᾽Αντιφωνίαι!

— ᾽Ελα... χάσκα!

᾽Ο παπᾶ-Οἰκονόμος, μὲ τὰ καλά του χρυσοκόκκινα ἄμφια καὶ τὸ ποτῆρι μὲ τὸ ξυστὸ κυδῶνι εἰς τὰ χέρια, φέρνει τὸ κουταλάκι γεμάτον εἰς τὸ στόμα τῆς νύφης.

— ᾽Ανοιξε καλὰ τὸ στόμα μὴ σοῦ στάξη.. φωνάζει κάποιος γελῶν.

᾽Η Κρινιὸ μὲ τὸ ἄσπρον στεφάνι καὶ τὰ χρυσὰ τρές εἰς τὸν νυμφικὸν πέπλον, καταπίνει μὲ χαμηλωμένα μάτια τὴν κουταλιά.

᾽Αχ! πικρὸ γλυκὸ ποῦ εἶν' αὐτό!...

᾽Ο ᾽Αργύρης κατόπιν χάρτει ἥρωϊκῶς τὴν ἰδικήν του.

— Αἴ! αἴ!. ὄχι καὶ τὸ κουταλάκι γαμπρέ.. φωνάζει πάλιν ὁ κουμπάρος, θέλων νὰ κάμῃ τὸν ἄστεϊον εἰς τὰ κορίτσια.

— Κύνταξε ὄρεξι ποῦ τὴν ἔχη ὁ διάβ..

Ὁ Φώτης δαγκάνει τὴν γλῶσσα του εἰς ἓν αὐστηρὸν βλέμμα τοῦ παπᾶ-Οἰκονόμου.

Ὁλίγον ἔλειψε νὰ εἰπῆ «διάβολος» μέσα στὴν ἐκκλησία!...

Ἡ σειρὰ τοῦ κουμπάρου τώρα.

— Ἔλα κουμπάρε!

— Ἀ.. ἄ! δὲν τ' ἀνοίγει πολὺ.. θέλει νὰ δείξῃ πῶς ἔχει μικρὸ στόμα..

Καὶ τὸ μοίρασμα τοῦ ξυστοῦ ἐξακολουθεῖ ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου καὶ τῆς εὐθυμίας. Ὅλοι ἔχουν τὸ μερίδιόν των καὶ ὁ δίσκος τοῦ παπᾶ-Οἰκονόμου γεμίζει ἀπὸ δίδραγμα καὶ μονόδραγμα.

Αἶ.. μὲ τὶ ὄρεξιν δίνει τῆς κουταλιαῖς ὁ εὐλογημένος ὁ παπᾶ-Οἰκονόμος, ποῦ νὰ ἔχετε τὴν εὐχοῦλα του..

Γύρω γύρω, τὰ παιδιά, παλληκάρια ἠλιοψημένα, θαλασσινοὶ καὶ μεταλλωρῦχοι τοῦ Κουταλᾶ καὶ τοῦ Ἀβυσσαλοῦ, φρεσκοξυρισμένοι καὶ στολισμένοι «σὰν γαμπροί», προσπαθοῦν ποῖος νὰ δείξῃ περισσότερον πνεῦμα, ποῖος νὰ ἐπιδειχθῆ περισσότερον εἰς τὰ κορίτσια.

Εἶνε ἐκεῖ ὁ Παναγούλιας ἀρχιστράτηγος ἐν παντὶ καὶ πάντοτε, ὁ Κουρταβέλης, ὁ Φρουδᾶς, ὁ Καμούδης, ὁ Μητός, ὅλοι οἱ παλαιοὶ φίλοι ὅσοι θὰ ἤρχοντο καὶ εἰς τὸν γάμον τοῦ Μιχαλιοῦ.

Καὶ δίπλα ἢ νησιωτοπούλαις μὲ τὰ καλά των, ζωηρὰ προσωπάκια, κόκκινα μάγουλα καὶ κατάμαυρα μαλλιά, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀπὸ στολίσματα διὰ νὰ δείξουν τὴν χάριν των, γελοῦν, κρυφομιλοῦν, ἀνταλλάσσουν βλέμματα καὶ νοήματα μὲ τοὺς καλοῦς των, συλλογίζονται πότε θὰ ἔλθῃ καὶ δι' αὐταῖς ἡ ὥρα, νὰ σταθοῦν νυφούλαις ἐμπρὸς

εἰς τὸν παπᾶ, γὰ τοὺς δώση τὴν κουταλιὰ μὲ τὸ ξυστὸ κυ-
δῶνι...

Ἄχ! πότε θὰ ἔλθῃ καὶ γι' αὐταῖς ἡ καλὴ ἡ ὥρα !.

— Καὶ στὰ δικά σου Βαρσαμοῦλα μου !..

— Σ' τὸ γάμο τῆς Γλυκερίας σου κυρ' Ἀφροδίτη !..

— Καλλιό.. Παναγιώτα.. Ἀθηνοῦλα.. καὶ στὰ δικά
σας....

*
* *

Τώρα ἡ πομπὴ ἐξέρχεται εἰς τὴν **Πιάτσα** καὶ ἀρχίζει ἡ
παρέλασις εἰς τὰ στενὰ δρομάκια μὲ τοὺς νεονύμφους ἐπὶ
κεφαλῆς.

Τὴν πρωτοπορείαν ἔχουν πάρει πάλιν τὰ βιολιά, ὁ Νικο-
λίκος καὶ ὁ Χοϊδᾶς, γεμίζοντες τὸν κόσμον μὲ τὰ τραγούδια
καὶ τὰς συμφωνίας των.

Μόνον ὁ Κουχερῆς λείπει, ἐξάδελφος αὐτὸς τοῦ συχω-
ρεμένου τοῦ Σπύρου, Θεὸς σχωρῆσ' τὸν κακομοίρη.

Πάει, ξεχάστηκε κι' ὅλας !. Οὔτε ἦταν, οὔτε φάνηκε,
οὔτε τὸν συλλογίζεται κανεὶς πειά.. Ἡ Κρινιὸ ὀλιγώτερον
ἀπ' ὄλους !.. Ἔτσι εἶνε ὁ κόσμος αὐτός..

Ἡ Σέριφος ἠχολογᾷ.

Ἄολον τὸ νησάκι εἶναι εἰς τὰ παράθυρα καὶ ραίνει τοὺς
νεονύμφους μὲ γεμάταις φούκταις ἀπὸ σιτάρι καὶ ρῦζι.

— Σιδηροκέφαλα.. εὐτυχισμένα..

— Καλορροίζικα ! καλοὺς ἀπογόνους..

— Ἡ Βαγγελίστρα γὰ σᾶς ἔχη καλά..

Σιγὰ σιγὰ ἡ πομπὴ διαβαίνει· τώρα περνᾷ ἔμπρὸς ἀπὸ
τὸ σπίτι τοῦ Σωτήρου.

Ἐρημιὰ ἐκεῖ, κατάκλειστα, ἡσυχία ! Ἡ Μαρινιὰ ἔχει

πάρει ἀπὸ τὸ πρῶν τὸν ἀδελφὸ τῆς καὶ κατέβηκαν εἰς τὸ Λειβάδι, μαζὺ μὲ τὸν Σωτῆρο καὶ τὴν κυράτσ' Ἀφεντρουλιῶ καὶ ὁ τυφλὸς τῶρα κάτω ἀπὸ μίαν συκιά, κρατεῖ τὸ κεφάλι μέσα εἰς τὰ χέρια του καὶ χονδρὰ δάκρυα κυλοῦν εἰς τὰ σκαμμένα μάγουλά του.

Ἀπὸ ἐπάνω, ἐδῶ καὶ ἄλλοι, φθάνουν ἐξασθενημένοι οἱ ἤχοι τῶν λαγούτων καὶ τῶν βιολιῶν...

Τώρα ἡ συνοδεία φθάνει εἰς τὸ σπίτι τοῦ Ἀργύρη.

Ἀγάντα! καὶ θὰ τὸ κάψωμε!

*
* *

Ἡ νύφη καὶ ὁ γαμπρὸς κάθηνται ἐπὶ τὸ ἐπισημότερον εἰς τὸν καναπέ νὰ δεχθοῦν τὰ συγχαρητήρια καὶ τὸ σπιτάκι γεμίζει ἀσφυνκτικῶς. Ὁλος ὁ κόσμος ἔρχεται νὰ τοὺς χαιρετίσῃ.

Αἱ γυναῖκες φιλοῦν εἰς τὰ δύο μάγουλα τὴν Κρινιώ, οἱ ἄνδρες σφίγγουν τὸ χέρι τοῦ Ἀργύρη, καμμιά φορὰ τὸν φιλοῦν καὶ αὐτοί, ἐνῶ οἱ συγγενεῖς τοῦ σπιτιοῦ τρέχουν νὰ φροντίσουν διὰ τὰ **τραταρίσματα**.

Τὸ παστέλι, κομμένον εἰς μικρὰ τριγωνικὰ κομμάτια, ἀρχίζει νὰ κυκλοφορῇ συνωδευμένον μὲ ποτηράκια **μαστίχας**. Ὁ καθεὶς μασσᾷ μὲ γερὰ δόντια τὸ κομμάτι του, καὶ ρουφᾷ εἰς ὑγίαν τῶν νεονύμφων τὴν μαστίχα.

— Νὰ ζήσετε!. νὰ γεράσετε.. καλοὺς ἀπογόνους!

— Νὰ μᾶς ζήσουν κυρὰ Κατέ.. εὐτυχισμένοι!. καλὰ γεράματα...

— Καὶ στὰ παιδιά σας.. ὅτι ἐπιθυμεῖτε..

*
* *

Τὸ ἐπίσημον τραπέζι τοῦ γάμου εἶνε εἰς τὸ τέλος του, τὰ

πινάκια μὲ τὰ λείψανα τῶν φαγητῶν ἀφήνονται ἐδῶ κ' ἐκεῖ περιφρονημένα καὶ ὁ καλὸς Θεὸς Διόνυσος ἐπιβάλλει ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ παλαιὸν του βασίλειον.

Τὸ ἀληθινὸν γλέντι, ἀρχίζει.

— **Καὶ οἶνος καρδίαν ἀνθρώπου εὐφραίνει....** εἶπεν ὁ παπᾶ-Οἰκονόμος. Ὁ Θεὸς ἔδωσε τὸ κρασί εἰς τὸν ἄνθρωπον !

— Βέβαια τὸ κρασί δὲν εἶνε ἁμαρτία.. βεβαιώνει μετὰ πεποιδήσεως ὁ Παναγούλιας καταιβάζων μίαν γερὴν **καντήλαν**.

Οἱ γεμᾶτοι στόμαχοι χρωματίζουν τὰ πρόσωπα, κάμνουν ζωηρότερα τὰ μάγουλα καὶ λαμπρότερα τὰ μάτια.

Ἐκ τῶν τρία τραπέζια, τὸ ἐν τῆς νύφης καὶ τοῦ γαμπροῦ, τὸ ἄλλο τῶν κοριτσιῶν καὶ τὸ τρίτον τῶν νέων, ἀρχίζουν νὰ ἀνταλλάσσονται δῶρα καρφωμένα εἰς τὰ πηρούνια ἀπὸ τοὺς νέους εἰς τὰ κορίτσια, ἀπὸ καθένα ἐρωτευμένον εἰς τὴν ἀγαπημένην του.

Τὰ παιδιὰ δὲν προφθαίνου νὰ πηγαινοέρχωνται μὲ τὰ πηρούνια ἀπὸ τὸ ἐν δωμάτιον εἰς τὸ ἄλλο, φέροντα μεζέδες, μῆλα, πορτοκάλια, χαρτονομίσματα ἀκόμη καμμίαν φορὰν.

— Καὶ στὰ δικά μας.. καὶ στὰ δικά μας..

— Τὰ βιολιά μωρέ !. τὰ λαγοῦτα.. Νικολίκο !. μωρὲ Νικολίκο.. ποῦ εἶσατε μωρέ ;.

Εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ Παναγούλια αὐτῆ.

— Ἐνα ἀπὸ κεῖνα.. ὅπως τὰ ξέρεις Νικολίκο!. ἐκεῖνα τὰ πῶς τὰ λέν...

Ὁ Νικολίκος δὲν ζητεῖ τίποτε καλλίτερον.

— Στήν υγείά μας παιδιά.. νὰ καλοπανθρευτοῦμε ! ἔξα-
κολουθεῖ ὁ θαλασσινός.

.....
Τὰ μάτια σου εἶνε θάλασσαις κι' ἀγέρας δὲν τὰ πιάνει,
χαρὰ στὸ ναύτη ποῦ θὰ βρῆ στὰ μάτια σου λιμάνι..

.....
ἀρχίζει ὁ Χοῖδᾶς.

— Ὦχ ! ἄς φέξῃ... ἄς πάῃ καὶ τὸ παληάμπελο..

— Στήν υγεία τοῦ Ἀργύρη..

— Στήν υγεία τῆς Κριγιῶς.

Ἡ Κριγιῶ σιγὰ-σιγὰ λησμονεῖ, παρασύρεται κι' ἐκείνη.
Ἡ μελαγχολία της διαλύεται...

.....
**Ξάστερα μάτια γαλανὰ σὰν τὰ οὐράνια μοιάζουν
καὶ ψιχαλίζουν κάποτε χωρὶς νὰ σκοτεινιάζουν...**

.....
ἔξακολουθεῖ ὁ Χοῖδᾶς μὲ περισσοτέραν ὄρεξιν.

— Στήν υγεία καὶ τοῦ κουμπάρου... Στήν υγεία σου
κουμπάρε.. νὰ μᾶς ζήσουν !

— Στήν υγεία τοῦ Μοσχολιοῦ βρέ.. τὸ ξεχάσαμε..

— Αἰ ! αἰ ! αἰ !..χά.. χά..γιουῖχα..Γιουῖχα τοῦ Μοσχολιοῦ..

— Στήν υγεία τοῦ μπάρμπα Χαραλάμπη.. Τὸν Χα-
ράμπη μωρὸ Χοῖδᾶ ! ἔτσι νὰ μοῦ ζήσης.. τόση ὥρα τὸν
ξεχάσαμε.. Ἀφησε! ἐγὼ θὰ τὸν πῶ.. Βάρα ἐσύ !

.....
**Ἔλα βρὲ Χαραλάμπη νὰ σὲ παντρέψωμε,
νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε καὶ νὰ χορέψωμε...**

.....

— *Νὰ πιουῦμε ! νὰ πιουῦμε ! ἐγὼ νὰ πιῶ θέλω...*

— *Βρὲ παιδιὰ τί λέτε !. δὲν σᾶς φαίνεται ὅτι ἄρχισαν νὰ τρωῶν τὰ πόδια ;.*

— *Ναί ! ναί ! γαμπρέ.. Φρουδᾶ.. Κανέλλο.. πᾶμε στοῦ Διενῆ.. Ὅλοι ἐδῶ.. κορίτσια !*

— *Ναί ! ναί ! ἐβόησαν ὅλοι. Καιρὸς νὰ τὸ στήσωμε..*

— *Ἐμπρὸς παιδιὰ !... κορίτσια.. ὅλοι μαζύ.. τὸν γαμπρὸ μπροστά.. στοῦ Διενῆ !.*

Μετ' ὀλίγον ὅλοι οἱ κεκλημένοι, μὲ τὰ βιολιὰ ἔμπρὸς, ἄφηναν τὸ τραπέζι καὶ ἐχύνοντο πρὸς τὸ σπίτι τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐνοικιασθῆ διὰ τὸν χορὸν.

*
* *

Αἱ σκιαὶ τῆς νυκτὸς ἀπλώνονται σιγὰ-σιγὰ ἐπάνω εἰς τὰ βουνὰ καὶ τὰ σπιτάκια τῆς Σερίφου. Οἱ πολυέλαιοι τοῦ οὐρανοῦ ἀνάπτουν τὰ διαμαντένια κεράκια των, ν' ἀγρυπνήσουν τὴν ἀνάπαυσιν ἀπὸ τὸν κόπον τῆς ἡμέρας. Ἡ θεία εἰρήνη τῆς νυκτὸς χύνεται ἐπάνω εἰς τὸ νησί ! Εἰς τοῦ Διενῆ ὅμως, τὰ κατάφωτα παράθυρα καὶ οἱ ἤχοι τῶν βιολίων δεικνύουν ὅτι διασκεδάζουν ἀκόμη. Τὸ γλέντι ἔχει ἀνάψη πειά..

«Τραβᾶ τὸν κάβο» πρῶτος καὶ καλλίτερος ὁ Παναγούλιας ἀκολουθοῦν δὲ μὲ χαμηλωμένα μάτια ἢ Πολυξένη, ἔπειτα ὁ Φώτης, ἢ Ἀθηνουῖλα, ἢ Χρυσώ, ὁ Μητός, ὁ Φρουδᾶς, ὁ Κουρταβέλης !

Ὁ ναύτης εἶνε εἰς τὸν οἴσιρον του. Μὲ τὸ βλέμμα ἀπλανὲς καὶ θολωμένον ἀπὸ τὸ κρασί, σύρει τὸν χορὸν κά-

μνων δυναταῖς στράκαις μὲ τὸν ἀντίχειρα ἐπάνω εἰς τὰ ἄλλα δάκτυλά του...

.....
Στῆς ἀκρί.....ἄϊτε μπρέ !.

στῆς ἀκρίβειας τὸν καιρό..

**Στῆς ἀκρίβειας τὸν καιρό,
 ἐπαντρεύθηκα κι' ἐγώ..**

**Καὶ μοῦ δώκαν μιὰ γυναῖκα
 ποῦτρωγε γιὰ πέντε δέκα...**

.....
 Καὶ ὅλοι οἱ χορευταὶ ἐπαναμβάνουν τοὺς στίχους ἀκολουθοῦντες μὲ βήματα τὸν ὄρθρον.

.....
**Κ' ἤθελε στὴν καθισιά της
 προβατίνα μὲ τ' ἄρνιά της..**

"Ἦθελε...ἄϊντε μπρέ .

ἤθελε πρωῖ καὶ βράδυ

πέντε φούρνους παξιμάδι.

.....
 Ὁ ἰδρὼς ῥέει ἀπὸ τὰ μέτωπα, τὰ μάτια λάμπουν, οἱ λάρυγγες τεντώνονται καὶ τὰ δίδραχμα κολλοῦν ἀδιακόπως εἰς τὸ μέτωπον τοῦ Χοῖδᾶ.

Νά ! ὁ Παναγούλιας πάλι καλλᾶ ἄλλο . Αὔριο δὲν θὰ ἔχη δεκάρα.. Ἄλλὰ δὲν βαρυνέσαι.. μπᾶ !. Χριστὲ κι' ἄς φέξη...

— Ἄς φέξη... ὦχ...

*
 * *

Ἄλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου ὅπου εἶνε τὸ σπιτάκι τοῦ Κουχεροῦ, ἄλλο ἓνα τραγούδι ἀπαντᾶ εἰς τὰ ἐπιθα-

λάμια, σκορπιζόμενον ἐπάνω εἰς τὸ κοιμισμένον νησάκι καὶ τὴν γαλήνην τοῦ ἀστροστολίσιου οὐρανοῦ.

Ὁ Κουχερῆς χύνει τὸν πόνον τοῦ ἑξαδέλφου του ἐπάνω εἰς τὸ λαγοῦτο, καὶ τὰ μνημόσυνα τοῦ λησμονημένου, ποῦ κοιμᾶται εἰς τοὺς βράχους τοῦ Κουταλά, ἔρχονται νὰ ἐπαυτήσουν παράπονα εἰς τὰ τραγούδια τοῦ γάμου...

.....
 Ἡ πίκραις κόβουν γόνατα κ' οἱ λογισμοὶ γερνοῦνε,
 καὶ γὼ ποῦ ἔχω καὶ τὰ δύο, πῶς δέ με κατελοῦνε ;..

.....
 Ξεχνοῦν τὰ ἄνθια τὸ κλαρὶ καὶ τὸ φιλιὶ τὸ στόμα...
 καὶ τὸ κορμὶ στὴν ἀγκαλιά.. Ἄλλοι ποῦ μπῆ στὸ χῶμα!..

.....
 Καὶ πάρα κάτω ἀκόμη, εἰς ἓν κατάκλειστον σπιτάκι, τρεῖς μαυροφορεμένοι γυναῖκες, ὠρφανευμένοι ἀπὸ τὸ μόνον στήριγμά των εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, κλαίουν μὲ ἀναφυλλητὰ καὶ φράσουν περισσότερο τὰ πορᾶθυρα νὰ μὴν ἀκούουν τὰ τραγούδια...

.....
 Εἰς τὸ ἰδικόν των στόμα τὰ τραγούδια φέρουν μοιρολόγια...

.....
 Κακόμοιρε Σπῦρο !

.....
 Χεῖλι μου γλυκομίλητο, κυπαρισσένιο σῶμα,
 κι' ἀγγελικὸ μου πρόσωπο, πῶς σ' ἔφαγε τὸ χῶμα;..

.....
 Κακόμοιρε Σπῦρο, μὰ καὶ κακόμοιρε Μιχαλιό !

.....
 Δὲν εἰξεύρει κανεὶς ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο εἶνε περισσότερο κερδισμένος...

.....
 Εἰς τὸ διάλειμμα τῶν τραγουδιῶν αἱ μουσικαὶ τοῦ χο-

ροῦ ἀκούονται πάλιν σὰν μακρονὰ ἁρμονικὰ κύματα καὶ ἔπειτα ἡ φωνὴ τοῦ Κουχεροῦ ἑξακολουθεῖ πάντοτε μὲ περισσό-
 σότερον πάθος..

.....

Ἰτιά, ποῦ πίνεις τὰ νερὰ κακότηχη στοχάσου !
 μὴν πιῆς ἀγάπης δάκρυα καὶ κάψης τὰ κλαριά σου...

.....

*
 * *

Ἡ αὐγὴ γλυκοχαράζει πλέον πρὸς τὰ βουνὰ τῆς Σίφνου καὶ οἱ χορευταὶ μὲ ἀγρουπνισμένα μάτια καὶ χλωμὰ πρόσωπα, ἐπιστρέφουν εἰς τὰ σπιτάκια των ν' ἀναπαύσουν τὰ κουρασμένα των μέλη.

Ὅλα ἔπαυσαν καὶ μοιρολόγια καὶ ἐπιθαλάμια... Τὰ φῶτα σβύνουν σιγὰ σιγὰ καὶ ἀπὸ τοῦ Διενῆ εἰς τὸ δροσερὸν ἀεράκι καὶ τὴν ἀμφιβολίαν τῆς αὐγῆς, τὴν ὁποίαν ταράττουν μόνον ἐδῶ κ' ἐκεῖ βραχνὰ λαλήματα πετεινῶν.

Ἐν τούτοις, μία σκιὰ ἀκόμη φαίνεται τρικλίζουσα εἰς κάποιον δρομάκι μὲ διαφόρους εὐκόλως ἐξηγουμένας ἐπισταθμίας, ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρόν, φωνὴ βραχνὴ καὶ παρατονισμένη, ξυπνίζει σὰν κρωγμὸς τὴν κοιμισμένην ἡχώ..

.....

Τὴ μάμμα σου τὴ μ..μ..ἀγισσα
 κρ..ρασι θὰ τὴν ποτίσω...

.....

...κρασι θὰ τὴν ποτίσω..ἄχ!

Νὰ πέση ν' ἀποκοι . . μ . . ηθῆ . . .
 νὰ ῥθῶ νὰ σὲ φιλήσω . . .

.....
 νὰ ῥθῶ νὰ σὲ φιλήσω . . . βάχ ! . .

.....
 Εἶνε ὁ φίλος μας Παναγούλιας, φορῶν μόνον τὸ ἓνα μα-
 νίκι τῆς πατατούκας του, μὲ τὸν κοῦκον στραβὰ καὶ τὸ ζω-
 νάρι συρόμενον κατὰ γῆς, ἔξακολουθῶν ἀκόμη τὴν γαμήλιον
 ὄλονυκτίαν...

Δ'.

“Αλλος για τὴ Μεγαλόχαρη !

— “Αλα.. βίρα.. τελείωνε...

— Μόλα !...

Ὁ Παραγούλιας μὲ τὸν Δημητρὸ εἶχαν ἀνασύρη τὴν ἄγκυραν καὶ τὴν ἑκαπονιάριζαν ἀποστάζουσας εἰς τὰ σανίδια τῆς πρῶρας, ἐνῶ ὁ τρίτος ναύτης ἔλυνε τὸν τελευταῖον στίγκον τοῦ πανιοῦ.

— Κατευόδιο !... κατευόδιο !...

— Σταυρουδάκια.. τὰ σταυρουδάκιά μου ἀπὸ τὴν ᾽Βαγγελίστρα..

— ᾽Εμένα χαϊμαλιά.. μὴν ξεχάσης...

— Τὸ κερὶ μου κυρὰ Κατερινιώ..

᾽Απὸ τὴν παραλίαν, τὸ πλῆθος ποῦ κατέβη νὰ ξεπροβοδίση, συγγενεῖς καὶ περίεργοι, ἄνδρες μὲ ξεθωριασμέναις βράκαις καὶ γυναῖκες μὲ ἄσπραις μαγουλίκαις εἰς τὰ πρόσωπα, ἐνθύμιζαν μεγαλοφώνως τὰς παραγγελίας των, πα-

ρακολουθοῦντες μὲ βλέμματα ἑλαφροῦς ζήλειας τοὺς εὐτυχεῖς προσκυνητάς.

Ἦδη τὰ πανιὰ εἶχαν φουσκώσει μεγαλοπρεπῶς καὶ ὁ καπετὰν Μαισαπλῆς ὀρθίος κοντὰ εἰς τὸ πηδάλιον, ἐγύριζε ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ δοιάκι, διευθύνων τὸ σκάφος εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ λιμένος.

— Κατευόδιο.. κατευόδιο.. ἐξηκολούθουν ἀπὸ τὴν παραλίαν οἱ ἄλλοι.

— Καλὴν ἐντάμωσι !.

— Τὰ σταυρουδάκια μου.. ἐφώναζεν ἀκόμη μὲ τὰ πόδια εἰς τὰ κύματα ἢ μικρὰ Ζαμπώ, σκύπτουσα τὸν κορμὸν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ καϊκιοῦ καὶ φέρουσα ὡς σάλπιγγα τὰς παλάμας εἰς τὸ στόμα.

Τὸ καῖκι καμαρωτὸν ἐπήγαινε κατ' εὐθεΐαν τὸν δρόμον του.

Ὅλιγον κατ' ὀλίγον ἢ παραλία ἄρχισεν ν' ἀπομακρύνεται, τὰ περιβόλια ἔγειναν ἑλαφρὰ πράσινη πινελλιά καὶ ἡ χώρα ἐφάνη κάτασπρη ὡς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου, σὰν ἀνθοδέσμη ἀπὸ κρινάκια ἐπάνω εἰς τοὺς κιστρίνους βράχους της.

Τώρα ἔφθανεν εἰς τὴν εἴσοδον.

Σιγὰ σιγὰ τὸ Λειβάδι ἐχάθη, οἱ βράχοι ἄρχισαν νὰ μένουν ὀπίσω καὶ τὰ κύματα ἔγειναν βαρύτερα τρεφόμενα ἔλευθέρως πλέον ἀπὸ τὴν μεγάλην θαλασσίαν ἀναπνοήν.

Ἦσαν εἰς τὸ πέλαγος.

*
* *

Μέσα εἰς τὸ καῖκι, εἴκοσι περίπου ἄτομα, στρυμωγμένα τὸ ἓν κοντὰ εἰς τὸ ἄλλο, ἀνεδεύοντο δεξιᾷ ἀριστερᾷ, προσπα-

θοῦντα νὰ οἰκονομήσουν ὀλίγον τόπον διὰ νὰ στρώσουν τῆς βελέντζαις των καὶ νὰ ἐτοιμάσουν καμμιὰν γωνιὰν διὰ τὸν βραδυνὸν ὕπνον.

Κάτω ὁ μπαλαοῦρος εἶχε γεμίσει ἀπὸ γυναῖκας.

Αἱ φωναὶ καὶ αἱ ὀμιλίαι ἀντήχουν ἀπὸ τὴν προῶραν εἰς τὴν πρύμνην, ὅπου ὁ καπετὰν Ματσαπλῆς μεγαλοπρεπῆς ὡς ποντοκράτωρ Ποσειδῶν εἰς τὸν θρόνον του, μόλις συγκατένευε νὰ ἀπαντᾷ μὲ ἑλαφρὰ κινήματα τῆς κεφαλῆς εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῶν ἐπιβατῶν του.

Ἐν τῷ μεταξύ, δύο μωρὰ, τὰ ὁποῖα ἔχασαν τὴν ἡσυχίαν των μέσα εἰς τὸ πανδαιμόνιον τοῦ μπαλαοῦρου, ἄρχισαν νὰ στριγγλίζουν μὲ ὄλην τὴν δύναμιν τῶν οὐὰ οὐὰ των, ἐνῶ τὰ κύματα σπάζοντα μὲ πλατὸν πάφλασμα εἰς τὰ παλαιὰ πλευρὰ τοῦ σκάφους, ἐρράντιζαν τὸ ἀνθρώπινον φορτίον του.

Ὁ ἀνοιξιάτικος ἥλιος ἐπλημμύριζε τὸ Αἶγαῖον μὲ πλημμύρισμα ἀσημωμένου φωτός, ἀναδευομένου βιαστικὰ εἰς θαμβωτικὰ ἐλάσματα, φλογοβολοῦντα μίαν στιγμὴν εἰς τὸ πλάτυσμα τῶν κυμάτων καὶ ἀμέσως ἐξαφανιζόμενα διὰ νὰ ξαναφανοῦν εἰς τὴν ἰδίαν μεριάν.

Αἱ ἀκτῖνες ἦσαν θαλπεραὶ, ὁ ἀχνὸς τῶν κυμάτων γεμάτος ἄλμην, τὸ φῶς ἀναζωογονητικόν, καὶ τὸ καίκι γυρομένον ἑλαφρὰ ἀπὸ τὴν δύναμιν τῶν καμπυλωμένων πανιῶν του, τρίζον ξηρὰ εἰς κάθε παρακύλημα, ἀνεσῆκωνε τὴν προῶραν καὶ τὴν ἄφηγε πάλιν νὰ πέσῃ, σημειῶνον μὲ ἀφροὺς καὶ φλύαρα ψιθυρίσματα τὸ γοργόν του πέραςμα.

Οἱ ἐπιβάται συνωμίλουν, ἐγελοῦσαν, ἐκαθάριζαν πορτοκάλλια ἢ ἐροροκάνιζαν παξιμάδια ἀπὸ τὰς προμηθειῶν των.

Κοντὰ εἰς τὴν πρῶμναν κάποιος γέρω-βρακᾶς μὲ λιγδω-
μένην φέσαν, διηγείτο εἰς κύκλον τὰ περυσινὰ θαύματα τῆς
Εὐαγγελίστρας.

“Ἐνα τυφλὸν ποῦ εἶδε τὸ φῶς ἔμπρός του. — ἔμπρός του
καλέ.. νὰ ! πῶς νὰ σᾶς τὸ πῶ !. — ἓνα παραλυτικὸ παιδάκι
ποῦ ἐπεριπάτησε μόλις τὸ ἐπῆγαν ν’ ἀνασπασθῆ, ἓναν ἄλ-
λον κουλὸ ποῦ μόλις ἐμβῆκε στὴν θύρα ἐσήκωσε τὸ χέρι
καὶ ἔκαμε τὸ σταυρὸ του... ” Ἄλλο πρῶμμα νὰ τὸ βλέπη κα-
νεὶς καὶ ἄλλο νὰ τ’ ἀκούη...

Ἐκεῖ κοντά, μαζευμένος εἰς μίαν γωνιὰν τῆς κουπαστιῆς
καὶ ὁ Μιχαλιός, ἀκούει τὰς διηγήσεις τοῦ βρακᾶ μὲ τὸ σβυ-
σιμένον βλέμμα του σκυμένον κάτω.

Περιμένει... ἐλπίζει καὶ αὐτός!

“Ἀχ ! νὰ ἔκαμνε τὸ θαῦμα της ἡ Μεγαλόχαρη !...

Ἄλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευρὰν αἱ φωναὶ τοῦ Ἄργύρη
ποῦ ἐταξείδευε καὶ αὐτὸς μαζὺ διὰ τὴν Τῆνον, τὰ ἀνάλατα
ἀστεῖα του καὶ οἱ στεναγμοὶ τῆς Κρινωῶς τὴν ὁποίαν εἶχεν
ἐνοχλήσει ἡ θάλασσα, τοῦ ἔσφιγκαν τὴν καρδιὰν καὶ τοῦ
ἐδηλητηρίαζαν τὴν γλυκύτητα τῆς ἐλπίδος.

Ἡ κακὴ του τύχη, ἠθέλησε νὰ τὴν φέρη καὶ εἰς τὸ ταξειδί
αὐτὸ ἀκόμη δίπλα του, μὲ τὸν ἄνδρα της, μὲ τὰ γέλια, μὲ
τῆς φωναῖς, μὲ τὸν θόρυβόν του, θόρυβον ἀνθρώπου εὐχα-
ριστημένου, ποῦ κνιτάζει νὰ περάσῃ τὸ ταξειδί ὅσον τὸ δυ-
νατὸν καλλίτερα.

Καὶ κατὰ διαλείμματα, κῆμα μίσους ἐφούσκωνε τὸ στή-
θος του κατὰ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, τοῦ ἀντιπαθητικοῦ, τοῦ
ἀνόστου... κατὰ τῆς εὐτυχίας του, κατὰ τῆς χαρᾶς του, ποῦ
ἔφθαναν σὰν ὕβρις ἕως αὐτόν... ” Ἐτσι νὰ τὸν εἶχε εἰς τὰ χέ-
ρια του, νὰ τοῦ ἔσφιγγε τὸν λαιμόν, νὰ τὸν ἐπετοῦσε στὴν

θάλασσα, νὰ ἔπεφτε καὶ αὐτὸς μαζὺ του, νὰ ἔπνιγε μέσα εἰς τὸ πλατὺ σάβανόν της ὅλον τὸ μῖσος καὶ τὴν κακοτυχίαν του...

Ἄλλὰ τὸ μέτωπόν του ἔμενε ἀτάραχον· τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ δὲν ἐφαίνετο ἐπάνω καὶ ἔμενε ὅλον ἐν σκυμμένον μετὰ τὸ πρόσωπον εἰς τὰς παλάμας του.

Δίπλα του, ὁ Σωτῆρος ἦτο ἐνασχολημένος νὰ στρώνη τὰ σκεπάσματα καὶ νὰ τοποθετῆ τὰ καλάθια, ἐνῶ ἡ Μαρινιὰ αἰσθανομένη ὅπως ἔλεγεν ὁ Παναγούλιας, τὰς πρώτας **ραδιουργίας** τοῦ στομάχου της, εἶχε τρέξει μετὰ προφανεῖς διαθέσεις εἰς τὸ πλάγι τῆς κουπαστῆς, ὅπου ἔμεινεν ἐκτάκτως ἀπνησχολλημένη, καθὼς ἐφάνερονεν ἡ μεγάλη προσήλωσις μετὰ τὴν ὁποίαν ἔσκυπτεν εἰς τὴν θάλασσαν...

Ἡ Στυλιανή, συνταξειδεύουσα καὶ αὐτὴ γιὰ τὴν Χάρι της, εἶχεν ἐπιτύχει μίαν καλὴν γωνίαν κοντὰ εἰς τὸ κατάρτι καὶ ἐρροκάνιζε μετὰ ὄρεξιν μεθυσμένα κουλουράκια (*) συζητοῦσα μετὰ τὸν Σαράντον ὁ ὁποῖος ἔστριβε εὐχαριστήμενος τὸ τσιγαράκι του.

Ἀπὸ τὴν ἀπέναντι μεριὰν ὁ γέρω-βρακᾶς ἐξηκολούθει πάντοτε τὴν ἱστορίαν τῶν θαυμάτων, ἐνῶ ὁ Παναγούλιας μαζὺ μετὰ τοὺς ἄλλους, ἐπείραζαν τὸν Μοσχολιὸν καὶ ἔφθαναν ἕως ἐκεῖ αἱ φωναὶ καὶ τὰ γέλια των.

Ἡ Μαρινιὰ ἐν τῷ μεταξύ, ἀνακουφισθεῖσα ὀπωσοῦν ἀπὸ δύο τρεῖς γενναίας ἐκφορτώσεις, εἶχε συρθῆ λευκὴ ὡς σουδάριον κοντὰ εἰς τὸν Μιχαλιό, ἀσθενῶς ἀντιπαλαίουσα κατὰ νέας ἀνάγκης νὰ πάρῃ πάλιν τὸν ἴδιον δρόμον...

(*) Νησιώτικα κουλουράκια ζυμωνόμενα μετὰ ρακῆν.

— Ὠόπ ! νὰ ἡ Σερφοποῦλά μας.. ἔλεγεν ὁ Παναγούλιας δείχνων ἀριστερᾷ ὑπόμαυρον νησιάκι, ὅπου τὰ κύματα σπάζοντα ἀνύψωναν μεγάλους λευκοὺς ἀφρούς.

— Κύτταξε!. κύτταξε ! ἐπρόσθεσε καὶ κάποιος ἄλλος, τί εὔμορφα εἶναι γύρω τὰ νησιά.. δύο.. τρία.. τέσσερα.. πέντε.. Ποιὸ εἶναι ἐκεῖνο ἐκεῖ κάτω Παναγούλια ;.

— Ἡ Κύθνος.. τὰ Θερμιὰ πᾶ νὰ πῆ... Μὰ τόσο δὰ προᾶμμα δὲν ξέρεις πειὰ χριστιανέ μου! Τί ἄνθρωπος εἶσαι σὺ ;. Ποιὸ νησὶ ἔχουμε ἀπὸ πάνω ἀπ' τὴ Σέρφο κατὰ τὴν Τραμουντάνα ;..

— Ἄμ' μηγαρὶς ξέρω κ' ἐγώ; ἀπήντησεν ἐκεῖνος· γκεμιτζῆς εἶμ' ἐγώ ;

Ὁ ναύτης τὸν ἐκύτταξε μὲ ὕφος βαθυτάτης περιφρονησεως.

Ἄκοῦς ἐκεῖ ἄνθρωπος ποῦ νὰ μὴν ξέρῃ τὰ Θερμιὰ!..

— Κ' ἐκεῖνο πέρα ; ἠρώτησεν ἄλλος δείχνων δεξιᾷ τῆς Σύρου.

— Αὐταῖς εἶναι ἡ Δῆλος.. Μία μικρὴ καὶ μία μεγάλη, κ' ἀπ' ὀπίσω ἡ Μύκονος μὲ τῆς εὔμορφαις κοπέλλαις..

— Εὔμορφαις αἱ !. δὲν ἠμπόρεσε νὰ μὴ διακόψῃ ὁ Μοσχολιός.

— Εὔμορφαις καπετάνιο μου ἀπὸ ὅλες τῆς εὔμορφαις.. ἔτσι ποῦ νὰ χαρῆς τὴ νειότη σου.. Λένε τᾶχατες πῶς τὸν καιρὸν τῆς Τουρκιᾶς, οἱ Σουλτάνοι ἐξώριζαν ἐκεῖ ὅλαις τῆς χανούμισαις ποῦ τοὺς ἄρεσαν τὰ ξυνά.. Κ' ἔτσι, δὸς του σιγὰ·σιγὰ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά οἱ Μυκωνιάταις, ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ χανούμισσαις..

— Χά .. χά.. χά!. ὥστε σὸν νὰ λέμε οἱ σημερινοὶ Μυ-

κωνιάταις εἶνε Σουλτανόπουλα.. διέκοψε κάποιος μὲ πλατὺ γέλιο

— Δηλαδή δὲν βάζω τὸ χέρι μου στὴ φωτιά. ! εἶπαμε !. ἐξηκολούθησεν ὁ Παναγούλιας σηκώνων λιγάκι περισσότερον τὴν φωνὴν διὰ ν' ἀκούεται καὶ ἀπὸ τὰς γυναῖκας· ὁ κόσμος λέει.. Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ ξέρω εἶναι, ὅτι ἐγὼ τοῦλάχιστον, ἂν ἤμουν σὰν τοὺς μακαρίταις τοὺς Μυκωνιάταις ἐκείνου τοῦ καιροῦ, δὲν θὰ ἐδυσκολευόμουν διόλου νὰ ἔκανα σύγγαμτρο τὸ Σουλτάνο...

Οἱ κάταρες ἐγέλασαν.

— Ἐπεὶ σεῖς... διέκοψεν ἔξαφνα ὁ Νικολῆκος δείχνων μὲ μισόκλεισμα τοῦ ματιοῦ πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἦσαν αἱ γυναῖκες... προσέξατε τὴν Κριγιῶ ῥέ;...

ἘΟ Μιχαλῖος χωρὶς νὰ σηκώσῃ τὴν κεφαλὴν ἐτέντωσε τὴν ἀκοήν του.

— Τί ;. τί ;. εἶπαν μερικάῖς φωναῖς κοιτάζουσαι μὲ περιέργειαν πρὸς τὸ μέρος τῆς Κριγιῶς.

— Νά !. ξέρω ῥγώ... Πόσους μῆνες εἶνε ποῦ παντρεύθηκαν... καὶ μοῦ φαίνεται σὰν..

— Μῶρε δίκηο ἔχεις... ναί !. ἄρχισε νὰ φουσκώνῃ τὸ τουλοῦμι...

— Αἶ !.. μ'... καὶ τί θέλεις καὶ σύ !.. Τέτοιο κομμάτι πέτυχε αὐτὸς ὁ ἀσκημάντρας ὁ Ἀργύρης καὶ ἤθελες νὰ κάθεται μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια του;.. Ἐπειτα «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε..» λέει ὁ παπᾶς..

Δίκοπον μαχαῖρι ἐπέρασε ἀπὸ τὴν καρδιά τοῦ λησμονημένου.

ἘΗ Κριγιῶ... ἢ Κριγιῶ...

Αἶ ! βέβαια !. γιατί ὄχι ;.. τί τὸ παράξενον;..

Καὶ τότε κῦμα πίκρας ἐπέρασεν ἀπὸ τὸ δυστυχησμένον ἐνυλάρμενον καϊκάκι, τὸ καταδικασμένον τῆς τύχης.. τὸ ἐπλημμύρισε, τὸ ἐπνιξε, τὸ ἔρριψε ἐπάνω εἰς τοὺς βράχους τοῦ πόνου καὶ ἐκεῖ τὸ ἄφησε γυρομένον εἰς τὸ πλευρόν...

Ὁ κύκλος ἐν τῷ μεταξὺ ἔσκαζεν ὀμηρικὰ γέλια.

Ναί! πράγματι.. τὸ φόρεμα ἐφούσκωνε καταφανῶς εἰς τὴν μέσην τῆς Κοιτιῶς... Καλὰ τὰ κατάφερε ὁ Ἀργύρης!..

Ὅσον γι' αὐτὸν! τίποτε, οὔτε κἂν κανεῖς τὸν ἐσυλλογίσθη...

Αἶ! δὰ τώρα θὰ ἐπρόσεχαν τί κάνει καὶ ὁ στραβός!..

*
* *

Τὴν στιγμὴν ὅμως αὐτὴν, δυνατώτερον κῦμα ἔσπασε βαρεῖα εἰς τὸ πλευρόν τοῦ καϊκιου καὶ ἐπλημμύρισε τὰ σάνδια.

— Ὅρροτσα.. ἐκραύγασεν εὐθύμως ὁ Παναγούλιας.

Αἱ γυναῖκες ὅμως ἔβαλαν ἀμέσως τῆς φωναῖς, ἐνῶ οἱ ἄνδρες κρατούμενοι ἐδῶ καὶ κεῖ ἀπὸ τὰ ἐξάρτια, ἔτρεχαν νὰ τὰς βοηθήσουν διὰ νὰ σηκώσουν τὰ σκεπάσματα τὰ ὁποῖα εἶχαν βραχῆ..

— Κακὴ νυχτιὰ θὰ περάσουμε ἂν πάη ἔτσι ὁ καιρός.. ἔμουρμούρισε ὁ Μοσχολὸς αἰσθανόμενος τὰς πρώτας διαταραχὰς εἰς τὸ στομάχι του καὶ ἀρχίζων νὰ κιτρινίζη..

— Δὲν βαρυνέσαι!.. ἰδέα σου!.. τὸν ἐπαρηγόρησεν μὲ προθυμίαν πολλὰ σημαίνουσαν ὁ Παναγούλιας.. ἔννοια σου ἐσὺ καὶ θὰ ἰδῆς..

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως, ὁ ταλαίπωρος **κάταρας**, αἰσθανόμενος τὸ στομάχι του νὰ χειροτερεύη καὶ ἀνησυχῶν μήπως

ρεξιλευθῆ ἔμπρὸς εἰς ὄλους, ἰδιαιτέρως δὲ ἔμπρὸς εἰς τὸν χαιρέκακον ναύτην ὅστις τὸν παρηκολούθει μὲ τὴν ἄκρην τοῦ ματιοῦ, συλλογιζόμενος ἀκόμη ὅλην τὴν ἀτελείωτον νύκτα ποῦ εἶχε νὰ περάσῃ εἰς τὸ βρεγμένον κατάστρομα, ἄρχιζε νὰ μετανοῇ διὰ τὴν ἀπερισκεψίαν νὰ πεισθῆ εἰς τὴν προδοικὴν εὐγλωττίαν τοῦ Παναγούλια καὶ νὰ γίνῃ πανηγυριώτης, ἐνῶ ἤμποροῦσε αὐτὴν τὴν ὥραν νὰ εἶναι ἕξαπλωμένος εἰς τὸ κρεββάτι του. Τώρα ἄρχισε νὰ σκέπτεται μὲ πόθον πλέον τὸ ἥσυχον σπιτάκι, τὴν ζεστὴν γωνιὰν του καὶ τοὺς καλαμῶνας τῆς φραγῆς.

Καὶ αἱ διαμαρτυρίαι τοῦ στομάχου του ἐγείνοντο πάντοτε μεγαλήτεραι, ἐνῶ ἡ μούρη του εἶχε σιγὰ-σιγὰ τόσον θειάφωθῆ, καὶ ἡ μύτη του τόσον σουρώσῃ, ὥστε ὁ δῆμιος λοξοβλέπων πρὸς αὐτὸν μὲ σατανικὸν γέλιο, ἄρχισε νὰ σιγοτραγουδῆ·

Κίτρινό μου λεμονάκι..

στὸ κλωνάρι.. στὸ κλωνάρι κρεμαστό..

.....
— Πανηγύρια μοῦ ἤθελες.. ἐσκέπτετο τραγικῶς ὁ Μοσχολιός. Τράβα τα τώρα !

Ὁ καιρὸς ὅμως ἐδυνάμωνε ὀλονὲν περισσότερον. Τὰ κύματα ἔσπερναν εἰς ὄλον τὸ πέλαγος λευκοὺς ἀφρούς, τὰ παφλάσματά των ἔγειναν συχνότερα εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ καϊκιοῦ καὶ ἡ ψύχρα ἄρχισε νὰ τρουπᾶ κόκκαλα.

Αἱ γυναῖκες εἶχαν τρουπώσει βαθμηδὸν ὄλαι εἰς τὸ ἀμπάρι, ἐνῶ ἐπάνω, μέσα εἰς τὰ ἀδιάκοπα ραντίσματα τῶν ἀφρῶν, τὸ γλέντι ἔφθανεν εἰς τὸ κατακόρυφον μὲ τὸ μοι-

ραῖον ἀποτέλεσμα τῶν βασάνων τοῦ **κάταρα**, ὑπὸ τὰς ἰαχὰς τοῦ Παναγούλια.

— **Βάρδα ρουκέτα !**. ἤκούετο καγχάζων ὁ ναύτης.
Κάργα !.. Στῆς υἰγείαις μας.. ἄλλη μιὰ !.

Ἄλλ' ἐκεῖνος οὔτε ἤκουεν, οὔτε ἐπρόσεχε.. Προύμυτα ἐπάνω εἰς τὰ σανίδια, μὲ τὴν βρακίτσαν σουρωμένην μέσα εἰς τὰ σκέλη καὶ κλονιζόμενος ἀπὸ σπασμωδικὸν κυματισμὸν εἰς ὅλον τὸ σῶμα, ἐκένωνε διαδοχικῶς εἰς τὴν θάλασσαν ὅσα κουλούρια καὶ πορτοκάλια εἶχε φάγει ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ ταξειδίου, ἀναίσθητος καὶ εἰς τὰ γέλια καὶ εἰς τὸ ρεζίλευμα.

— Ἄγάντα καπετάνιο μου !. ἐξηκολούθει ἀσπλάχνως ὁ ναύτης.. Ἄγάντα καὶ πεινούσανε καὶ τὰ καϋμένα τὰ ψάρια.. τί θὰ γείνουνε κι' αὐτά..

* *

Ὅσον ὁμως ἐπλησίαζε τὸ βράδυ, λευκὴ δμίχλη πάντοτε πυκνοτέρα ἄρχισε νὰ φράσῃ γύρω τὸν ὁρίζοντα.

Αἱ σκιαὶ τοῦ λυκόφωτος κατέβησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐπάνω εἰς τὴν φύσιν μὲ τὰ ἀπότομα τινάγματα τῶν κυμάτων, τοὺς τριγμοὺς τῶν ἀρμένων καὶ τὸ ἄφρισμα τῆς θαλάσσης ἢ ὅποια ἐσαλεύετο ἀγριωτέρα καὶ ἐχθρική.

Ὅλοι τυλιγμένοι εἰς καμμίαν κουβέρταν, προσεπάθουν ν' ἀποφεύγουν ὅπως εἰμποροῦσαν καλλίτερα τὰ ραντίσματα, ἐνῶ κάτω αἱ γυναῖκες, αἱ περισσότεραι ἐνωχλημέναι ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ἀκούοντο ν' ἀγκομαχοῦν ἢ νὰ ἐπικαλοῦνται τὴν Μεγαλόχαρη.

Ἐν τούτοις ὁ καιρὸς ἦτο εὐνοϊκὸς διὰ τὸ ταξεῖδι.

Τὸ καΐκι εἶχε τὸν ἄνεμον **λασκάδα** καὶ μὲ τὸν φλόκο καὶ τὰ δύο λατίγια, ἔφευγε σὰν σκοτεινὸν θαλασσινὸν πουλὶ ἐπάνω εἰς τὰ κύματα, ἀφῆνον θυμωμένα ψιθυρίσματα εἰς τὸ πέρασμά του.

Ε΄.

Τὸ ὄνειρον !

Ἡ νύκτα ἤλθε συννεφωμένη καὶ σκοτεινή, μὲ λεπτὸν μισοφέγγαρον σελήνης, τὸ ὁποῖον πότε ἐκρύπτετο καὶ πότε ἐφαίνετο ὀπίσω ἀπὸ μαῦρα φαντάσματα συννέφων.

Ὁ Παναγούλιας ἔκαμνε **βάρδια** εἰς τὴν πρόραν, προσέχων τὸν ὀρίζοντα, ὁ δὲ καπετὰν Ματσαπλῆς ἐκράτει τὸ **δοιάκι**, διευθύνων τὴν πορείαν.

Αἱ συνομιλῖαι εἶχαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον σιωπήσῃ καὶ ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλον **οἱ γκάταρες** οἰκονομηθέντες ὅπου ὅπου, προσεπάθουν νὰ ἀρπάξουν κανένα ὑπνάκον ἢ ἐσυμμαζεύοντο σιωπηλοί.

Ὁ Μιχαλιὸς τυλιγμένος εἰς τὴν κουβέρταν τοῦ ἐλαγοκοιμᾶτο, ἐπαναυρίσκων εἰς τὸ σάλευμα καὶ τὸν θόρυβον αὐτὸν τὴν περασμένην ζωὴν του, προσπαθῶν νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἦσαν ψεύματα ὅσα ἔγειναν, ὅτι ἦτο ἀκόμη ὁ ναύτης τοῦ παλαιοῦ καιροῦ καὶ ὅτι ἔκαμνε τὴν **βάρδια** του ἐπάνω εἰς τὴν **κουβέρτα**.

Κοντὰ εἰς τὸ ταμποῦκι καὶ ὁ δάσκαλος μαζευμένος εἰς μίαν γωνίαν, μὲ τὸ λευκόμαλλον κεφάλι σκεπασμένον ἀπὸ τὸ χονδρὸν ἔπανωφόρι του, ζαλιζόμενος ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπὸ τὸ ἀδιάκοπον παρακύλημα, ὄνειροπόλει.

Ἐπάνω τὰ σύννεφα ἔφευγαν γρήγορα γρήγορα, σὰν γιγάντειαι εἰκόνες φωτοσκιαζόμεναι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ τὸ σεληνόφως, ἠψύχρα μὲ τὴν ὑγρασίαν ἐμούσκευαν τὸ σῶμα καὶ γύρω εἰς τὴν σκοτεινὴν θάλασσαν, τὸ ἀδιάκοπον σάλευμα τῶν κυμάτων ἔδιωχνε λάμπεις ἀναλυτῆς πίσσας, γεμάταις ἀγριότητα καὶ ἀπειλήν.

Ὁ ὑγρὸς δοῦπος εἰς τὰ πλάγια τοῦ καϊκιου, ἀντήχει μέσα εἰς τὸ στήθος του σὰν νὰ ἐκτυποῦσε αὐτὸν τὸν ἴδιον, τὸ σφύριγμα τοῦ ἀνέμου εἰς τὰ ἑξάρτια ἔφθανεν εἰς τὴν ἀκοήν του σὰν τραγοῦδι τῆς τρικυμίας καὶ σιγὰ σιγὰ τὰ βλέφαρά του ἔκλειναν νανουριζόμενα ἀπὸ τὸν σάλον καὶ τὴν βοήν.

Ἐν τούτοις ἂν τὸ σῶμα ἔδαμάζετο, τίποτε ἀπὸ τὴν γύρω κακοπάθειαν δὲν εἶχεν ἐπίδρασιν εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ γέροντος δασκάλου, ἢ ὅποια οὔτε εὗρισκετο κἂν ἔπάνω εἰς τὸ καῖκι τὴν στιγμὴν αὐτήν...

Ἡ ψυχὴ του, θρεμμένη μὲ τὸ πλούσιον νέκταρ τῶν Ὀμηρικῶν παραδόσεων, ποτισμένη μὲ τὸ ὄπιον τῶν θελκτικῶν ἀρχαίων θρύλλων καὶ τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος ποῦ ξυπνᾷ τόσον ἐντόνως εἰς κάθε πέτραν τῆς σημερινῆς, ἀνέπλαττε τὴν μακρυνὴν ἐκείνην ζωὴν, εἰς περιστάσιν πολὺ ὁμοίαν.

Ἦτο εἰς τὸ μικρὸν σκάφος μὲ ἀδελφούς του ἀπογόνους τῶν ἀρχαίων αἱμάτων, τὰ κύματα τοῦ Αἰγαίου τοὺς ἐσάλευνον ὅπως ἄλλοτε, καὶ γύρω αἱ Κυκλάδες εἰς κύκλον περὶ τὸ

σκάφος, τοὺς προέπεμπον ὡσάν εἰς θριαμβευτικὴν πομπήν...

Διὰ τὴν Τῆνον ;..

Ἦχι διὰ τὴν Τῆνον, ἀλλὰ διὰ τὴν νῆσον τοῦ Ἀπόλλωνος...

Ἦσαν προσκυνηταὶ διὰ τὴν Δῆλον!

Ἦ Τῆνος καὶ τὰ κατάλευκα κωδωνοστάσια τῆς Εὐαγγελιστρίας, οἱ σταυροὶ καὶ αἱ εἰκόνες τῶν Βυζαντινῶν ἁγίων συνεχέοντο σιγὰ σιγὰ εἰς τὴν φαντασίαν του, ἀγάλματα καὶ ὠραῖοι θεοὶ ἐζωγραφίζοντο μέσα εἰς κάποιαν ὀμίχλην καὶ ἔμπρὸς ὠρθώνετο ἡ Δῆλος—ἡ ἱερὰ Δῆλος—καὶ ἡ Ρήνεια!

Εἰς τὰ μύχια τῆς εἰδωλολατρικῆς ψυχῆς του, ἡ ὁποία μεθ' ὅλας τὰς αὐστηρότητας τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, ἔμεινε ὅπως εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας κατὰ βάθος πιστὴ εἰς τὸ κάλλος τῶν ἀποθαμένων θεῶν, ἀνέζη κάτι τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου καὶ ἦτο ὁ εὐλαβῆς προσκυνητής, ὁ ταξειδεύων ἐπὶ μιᾶς ὀγκάδος νὰ φέρῃ τὰς εὐχὰς του εἰς τὸν θεὸν τοῦ φωτός...

Ἦτιο ἡ Δῆλος.. ναί !. καὶ ὄχι ἡ Τῆνος.

Ἦ Δῆλος τοῦ Ἀπόλλωνος, γύρω εἰς τὴν ὁποίαν, αἱ Κυκλάδες, νύμφαι τῶν κυμάτων, δίδουν τὰς χεῖρας εἰς γαλανὸν κύκλιον.

Σέ μεν περὶ τ' ἀμφί τε, νῆσοι,

κύκλον ἀμφεβάλλοντο καὶ ὡς χορὸν ἐποιήσαντο...

Νῆσος νεκρά, τάφος κόσμου μακρυνοῦ, πλατὺ κοιμητήριον ἔρασμίων θεῶν καὶ περασμένων θρούλων, ὅπου μόνον ἀναμνήσεις καὶ νοσταλγίαι πλανῶνται ἐπὶ τῶν σιωπηλῶν πετρῶν...

Ἐρημία, σιωπή, τὸ κράτος τοῦ θανάτου !

Οἱ αἰῶνες διεδέχθησαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ὁ καιρὸς ἐπέ-
ρασε ρίπτων εἰς ἐρείπια βωμοῦς καὶ θρησκείας, σκεπάζων
τὰ πάντα μὲ τὸ σιωπηλὸν σάβανον τῆς λήθης καὶ τῆς κα-
ταστροφῆς..

Ἀπέθανεν ἡ Δῆλος !

....« Οὐκέτι Φοῖβος ἔχει καλύβαν.... »

Ἐχλώμιασαν καὶ ἔσβυσαν οἱ ὠραῖοι Ὀλύμπιοι θεοί !.

Ἦσαν.. Δὲν εἶναι πλέον !

Ἐλᾶτε ἀπόγονοι τῶν ἁμαρτωλῶν αἱμάτων, ἀπόγονοι
τοῦ μεγάλου καὶ ὠραίου αὐτοῦ κόσμου νὰ πλανηθῆτε εἰς
τοὺς τάφους τῶν πατέρων σας, προσευχηθῆτε ἐπάνω των
καὶ ὄνειρευθῆτε τοὺς θρούλλους ποῦ ἐνανούρισαν τὴν ὕπαρ-
ξίν των...

*
**

Ἄλλ' ἀπέναντι εἰς τὸν ἓνα τάφον, ἄλλη ζωὴ ἐσκόρπιζε
τὸν γλυκὺ τῆς φῶς !

Ἡ Δῆλος ἐκλείπουσα, ἄφησε τὸν τόπον τῆς εἰς τὴν γεί-
τονα ὅπου ἔψαλλε τῆς Ἡρίνης ἡ λύρα, καὶ ὅπου ὀλίγας
αἰῶνας κατόπιν, ἐσκόρπιζε τὴν συγγνώμην τῶν μητρικῶν
τῆς βλεμμάτων, ἡ γλυκυτάτη τῶν συμβολικῶν κρίνων
μορφή...

Ἄλλὰ μήπως ἀπὸ τὸ σκότος τοῦ τάφου δὲν εὐαγγελίζεται
ἡ ἐλπίς τῆς ἀναστάσεως ;... μήπως ἐκ τοῦ θανάτου δὲν
ἀναθάλλει ἡ ζωή..;

.....

Εἶνε γνωστὸν ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας εἰς τὴν
Τήνον εἶνε κατὰ μέγα μέρος κτισμένος ἀπὸ ἐρείπια τῆς Δῆλου, ἥτις ἐπὶ
αἰῶνας ἐχρησίμευεν ὡς ἀπέραντον λατομεῖον εἰς τοὺς κατοίκους τῶν
γύρω νήσων.

Τὰ βλέφαρα τοῦ γέροντος ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔκλεισαν, ἡ κεφαλή του ἐστηρίχθη εἰς τὸ ξύλινον ταμποῦκι, καὶ τότε καὶ παράδοξον συνέβη τριγύρω του...

.....

.....

Ἐξημέρωνε καὶ ἡ δόξα λαμπροῦ ἡλίου ἐσκόρπιζε τὸ ἀναλυτὸν χρυσάφι τῆς ἐπάνω εἰς τὸν κάμπον τῆς γαλανῆς θαλάσσης.

Γύρω, αἱ Κυκλάδες πεπλοφόροι χειροπιασμένοι νύμφαι, ἐπρόβαλλαν ἀπὸ τὴν ἑλαφρὰν ὀμίχλην ροδόχρυσοι, ὁ οὐρανὸς ἦτο ἔνδοξος σὰν νέος θεὸς καὶ ὁ αἶρας ἡδονικὸς σὰν ζωογόνον φίλτρον..

Καὶ ἀπὸ παντοῦ εἰς τὰ ἀνοικτὰ πτερά του ἔφθαναν μακρνοὶ ὕμνοι, περιεργοὶ μελωδίαι, ἤχοι αὐλῶν..

Ὁ γέρω δάσκαλος ἀνεσηκώθη εἰς τὸν ἀγκῶνα καὶ παρετήρησεν ἔκπληκτος.

Παντοῦ ἡ θάλασσα ἦτο γεμάτη ἀπὸ ἰστία λευκά, βυσσινόχρωμα, κίτρινα, πορφυρᾶ, ὀλκάδες γεμάτοι ἀπὸ ἀνυπόμονον πλῆθος ἔγυρναν βαρυφορτωμένοι καὶ ὑπερήφανοι **θεωρίδες**, μεγάλαι τριήρεις μὲ μακροὺς πέπλους κυματίζοντας εἰς τὸν ἄνεμον, ἔσχιζαν τὰ κύματα σὰν κοπάδια λευκοπιτέρων κύκνων.

Καὶ οἱ αὐλοὶ καὶ τὰ κύμβαλα ἀντήχουν πάντοτε πλησιέστερον, αἱ μελωδίαι ἐγέμιζαν τὸν αἶρα καὶ ὁ ἄνεμος ἔφερε κατὰ πνοὰς ἐξησθενημένας χορωδίας, αἱ ὁποῖαι ἔψαλλον τὸ ἐγκώμιον τῆς νήσου τῶν Θεῶν..

.....

Χαῖρε ᾧ θεοδμήτη, λιπαροπλοκάμου

παίδεσσι Δητοῦς, ἡμεροέστατον ἔρνος,
πόντου θύγατερ, εὐρείας χθονὸς ἀκίνητον τέρας
ἦν τε βροτοὶ

Δῆλον κικλήσκουσι, μάκαρες δ' ἐν Ὀλύμπῳ
τηλέφαντον κυανέας χθονὸς ἄστρον...

Οἱ πέπλοι ἐκυμάτιζαν, ἡ θάλασσα ἐσελάγιζε, καταρρά-
κται χρυσῶν σπινθήρων ἀνεδεδύοντο εἰς τὰ γαλανὰ τῆς νῶτα
καὶ αἱ σειραὶ τῶν μακρῶν κουπιῶν ἐσηκῶνοντο καὶ κατέ-
πιπτον σὰν πτέρυγες τερατωδῶν πουλιῶν.

Ἦτο ἀπίστευτον καὶ ὅμως ἦτο πραγματικότης!. Τὴν
ἔζη.. τὴν ἔβλεπε..

Καὶ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὁρίζοντος κᾶτι σὰν λευκὴ ὀπτασία
ὕψωνετο μέσα εἰς τὴν ἑλαφρὰν ὁμίχλην.

Σειρὰ ἀβροτεχνημένης δαντέλλας σκαλισμένης εἰς τὸ
ἀγνότερον μάρμαρον, κόσμος λευκῶν Ἑλυσίων ἀπὸ γραμ-
μὰς ἁρμονικῶν κιόνων, ἀετωμάτων, πυλώνων, κιονοκρά-
νων, ἐπάνω ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀνέβαινον ἕως τὰ γαλάζια ὕψη
λευκοφώτιστοι σιῆλαι καπνοῦ.

Ἐκεῖ ἔσπευδεν ὁ κόσμος τῶν ὀλκάδων καὶ τῶν τριήρων
καὶ τῶν ἰστιῶν...

Ἦτο ἡ Δῆλος καὶ ἦσαν τὰ Δῆλια !

*
* *

Ἦδη τὸ σκάφος εἰσῆρχετο ἐν μέσῳ κραυγῶν, μουσι-
κῶν, θορύβου εἰς τὸν ἱερὸν λιμένα καὶ κύματα κόσμου
ἀπεβιβάζοντο διαρκῶς εἰς τὴν λιθόστρωτον ἀποβάθραν

ἀτελείωτον μυρμηκίασμα ἀπὸ πολυχρώμους χλαμύδας, λαμπυρίζοντα ὄπλα καὶ χαρμοσύνους μορφάς.

Ὅλαι αἱ φυλαὶ καὶ αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἦσαν ἐκεῖ.

Ἀθηναῖοι μὲ βοστρυχωτὸν γένειον, χρυσοῦς τέτιγας εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς κομποτέρας Ἑλληνικὰς χλαμύδας, Κορίνθιοι, ἀμιλλώμενοι τὸν πλοῦτον καὶ τὸν συρμόν τῶν κεντημάτων, ἂν ὄχι τὴν χάριν πρὸς αὐτούς, Σπαρτιᾶται τραχεῖς καὶ μελαποὶ μὲ λιτὰς ἐνδυμασίας καὶ σοβαρὰς μορφάς, Βοιωτοὶ μὲ σκαιὸν καίβαρὸν βάδισμα, Θεσσαλοὶ ξανθοὶ καὶ κεραμόχρωμοι μὲ καμπύλα ἀπὸ τὴν συνεχῆ ἵππασίαν σκέλη, Κρηῖτες λιγυροὶ καὶ εὐστροφοὶ μὲ ἔλαφρον βάδισμα καὶ πανοῦργον βλέμμα, Ἴωνες, Κυραῖοι, Αἰγύπτιοι, Μακεδόνες, Ἡπειρῶται, Θραῖκες, Μικρασιᾶται, Σικελοί, μέλη ὅλης τῆς μεγάλης Πελασγικῆς οἰκογενείας, φέροντες ὅλας τὰς ποικιλίας τῆς ἐνδυμασίας καὶ ὁμιλοῦντες ὅλας τὰς διαλέκτους τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.

Καὶ μεταξὺ αὐτῶν διεκρίνοντο στρατηγοὶ ἢ μεγάλοι ἄρχοντες συνοδευόμενοι ἀπὸ ὁμίλους σωματοφυλάκων, ὄπλιται μὲ λοφωτὰς περικεφαλαίας καὶ λαμπρὰς ἀσπίδας, δοῦλοι μὲ ἀμφιμασχάλους χιτῶνας καὶ δερματίνους ζώνας, ἑταῖροι τυλιγμένοι μὲ διαφανεῖς πέπλους, ροδοχρώμους, λευκοκνάνους, ἰοχρώμους, λευκοῦς. Οἰκογένειαι ἀστῶν ἢ χωρικῶν ἀκόμη, ἐρχομένων πανοικεῖ εἰς τὴν πανήγυριν, μικροπωληταί, ἀχθοφόροι, ξένοι ἔμποροι, ὄχλος παντοειδῆς, χυνόμενος εἰς πλατὺ κῦμα πρὸς τὴν εἴσοδον τῶν Μεγάλων Προπυλαίων, εἰς τὴν πομπικὴν ὁδόν.

Ὁ γέρον, μηχανικῶς, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ καὶ αὐτὸς πῶς, εὐρέθη μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν προκυμαίαν καὶ ζα-

λισμένος, θαμβωμένος, σπρωχνόμενος, ἠκολούθησε τὸ ἀνθρώπινον κῦμα πρὸς τὸ μέρος τῶν στοῶν.

*
* *

Τὴν στιγμήν αὐτὴν ἀνεβιβάζοντο οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἀθηναίων. Λευκογένειοι στρατηγοὶ μὲ χρυσᾶ ὄπλα καὶ μακροὺς λευκοὺς λόφους εἰς τὰς περικεφαλαίας, ἐν μέσῳ πολυαρίθμου συνοδείας δορυφόρων, ὄπλιτῶν, ἀκολουθῶν, φέροντες τὰ δῶρα τῆς πόλεως πρὸς τὸν μέγαν Θεόν.

— Ἄχ! αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι!. ἐπιθύρισε δίπλα του κάποιος μυρωμένος Θεσσαλὸς νεανίσκος, προσπαθῶν νὰ πτυχωθῇ τὴν χλαμύδα ὅπως ἔβλεπε νὰ τὴν φέρουν ἐκεῖνοι καὶ παρακολουθῶν μὲ βλέμμα μελαγχολικοῦ θαυμασμοῦ τὴν διάβασίν των. Κανεὶς δὲν εἴμπορεῖ νὰ φορέσῃ χλαμύδα ὅπως αὐτοί..

Συνέχεια τῆς θεωρίας κατόπιν, ἤρχετο χορὸς ὀλόκληρος ἐφήβων καὶ νεανίδων, ἐπίσης λευκοφόρων καὶ ἀνθοστεφανωμένων, οἱ ὅποιοι ἔφαλλον «προσόδιον», φέροντες τὸν ἐτήσιον τῶν Ἀθηναίων χρυσοῦν στέφανον, ἀριστεῖον εἰς τὸν Θεόν.

Ὁ συνωστισμὸς ἐπὶ ὀλίγα λεπτὰ ἔγινε τόσος, ὥστε τὸ πέρασμα ἐφράχθη καὶ οἱ ὄπλιται ἄρχισαν νὰ σπρώχνουν τὸ πλῆθος διὰ ν' ἀνοίξῃ δίοδον. Κάποιος ἀπ' αὐτοὺς ἔσπρωξε καὶ τὸν γέροντα, ἀλλ' ἐκεῖνος οὔτε ἐπρόσεξε κἄν.

Αὐτὴν τὴν στιγμήν, διέβαινε θαυμαστὸς ἔφηβος, μὲ σγουρὰν κόμην πλαισιώνουσαν θαμβωτικῆς καλλονῆς πρόσωπον, ἀληθινὸν ἄνθος θριαμβευτικῆς ἡβης, μαζὺ μὲ λευκογένειον γέροντα ὑπερόχως γαλήνιον καὶ εὐγενῆ τὴν ἔκφρασιν, ἐν

μέσω πυκνῆς συνοδείας φίλων, ὄλων ἐπίσης ὠραίων, ὑπερφάνων, ἀνεπιτηδεύτως ἐπιβλητικῶν, οἱ ὅποιοι ἐσκόρπιζον διερχόμενοι κάποιον τόνον ἀνεκφράστου ἐρασμιότητος καὶ μεγαλοπρεπείας.

Ψιθυρισμὸς θαυμασμοῦ διεχύνετο εἰς τὸν δρόμον των, οἱ θεαταὶ ἀννυώνοντο εἰς τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν διὰ νὰ τοὺς ἰδοῦν καὶ αἱ ἑταῖραι ἔρριπτον πρὸς αὐτοὺς τὰ ἄνθη ποῦ ἐστόλιζαν τὰς κεφαλὰς των.

Δύο ὀνόματα ἐψιθυρίζοντο ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, ὀνόματα τὰ ὅποια ἔφεραν ῥῖγος συγκινήσεως εἰς τὸν γέροντα.

Τὸ ἐν τοῦ μεγαλητέρου τῶν φιλοσόφων, καὶ τὸ ἄλλο τοῦ μεγαλητέρου ἀσώτου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οἱ ὅποιοι ἄφησαν τόσον διαφορετικόν, ἀλλὰ καὶ τόσον φωτεινὸν τὸ ἴχνος των εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν ἐποχὴν...

Εἰς ὄλον ὁμως αὐτὸν τὸν θρίαμβον ποῦ ἀνοίγειο γύρω του, ὁ ὠραῖος ἔφηβος παρήρχετο ἀδιάφορος, μὲ τὸ μέτωπον ἐπάνω, οὔτε καταξιῶν κἂν νὰ στρέψη τὴν κεφαλὴν..

Δὲν κατεδέχθη νὰ ταπεινώσῃ τὸ Ἀπολλώνειον βλέμμα του οὔτε εἰς αὐτοὺς τοὺς στοίχους τῶν ἑταιρῶν, τῶν ὁποίων τὰ ἄνθη ἔπιπτον εἰς τοὺς ὤμους καὶ εἰς τοὺς σγουροὺς του βοστρύχους.

Ἦτο **Φοῖβος** καὶ αὐτός μέσα εἰς τοὺς ὁμοίους του, ἡμίθεος, ἄνθρωπος — Ἥλιος, ἀκολουθῶν πολὺ ὑψηλὰ τὴν εἰμαρμένην του ὥστε νὰ προσέξῃ τὴν ἐντύπωσιν τῶν κοινῶν ἀνθρώπων.

— **Ἐα, θεοεἰκελε !. ὄλβιε...** ἀνέκραξεν ἔξαφνα θαμβωμένη μία ξανθὴ Ἰωνίς, σκορπίζουσα πρὸ τῶν βημάτων του τὰ ρόδα ὠραίου στεφάνου τὸν ὅποιον ἔφερεν εἰς τὸ ἱε-

ρὸν τῆς Ἀρτέμιδος. Καὶ ἐπαναλαμβάνουσα τὸν στίχον τῆς Ὀδυσσεΐας:

Θεὸς νῆ τίς ἦ βροτὸς ἔσσι ;..

.....

Καὶ τόνος τῆς φωνῆς ἦτο τόσον βαθέως εἰλικρινής, τὸ κίνημα τόσον αὐθόρμητον, ὥστε ὁ ὑπερήφανος ἔφηβος δὲν εἰμπόρεσε νὰ μὴ στρέψη τὴν κεφαλὴν του. Ἐστήριξε τότε τὸ βλέμμα εἰς τὴν Ἰωνίδα, τῆς ἐμειδίασε καὶ τῆς ἔρριψεν ἓν ἄνθος, τὸ ὁποῖον ἐκείνη ἔφερεν ἀμέσως εἰς τὰ χεῖλη μὲ θελκτικὸν κίνημα περιπαθοῦς θαυμασμοῦ...

.....

Ἡ πομπὴ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον της·

Κατόπιν ἤρχοντο ἄλλοι ἀκόμη. Στρατηγοὶ χρυσοθώρακες καὶ ἔφηβοι εὐγενεῖς, ἄρχοντες καὶ ἱερεῖς μεγάλων θεῶν, δάσος ὀλόκληρον δοράτων καὶ περικεφαλαίων, αἱ ὁποῖαι ἔλαμπύριζαν ὡς φωτεινὰ μετέωρα εἰς τὸν ἥλιον τῆς φωτοπλημμυρίστου ἡμέρας.

Ὁ γέρον ἀφείθη νὰ παρασυρθῇ πρὸς τὴν πομπικὴν ὁδὸν, ἐν μέσῳ τῶν βωμῶν καὶ τῶν ἀγαλμάτων.

Ἀριστερᾶ, ἐπάνω ἀπὸ τὴν θάλασσαν τῶν κεφαλῶν διεκρίνοντο τὰ Μεγάλα προπύλαια καὶ αἱ λευκότητες τοῦ Ἀρτεμισίου, δεξιᾶ δὲ οἱ ὑψηλοὶ κίονες τῆς Μακροῦς στοᾶς καὶ τὰ προπύλαια τῶν Ἀθηναίων, περικλείοντα ὡς ἁρμονικὸς διάκοσμος τὸν ὀπισθόδομον τοῦ ναοῦ, ὅπου ὑψώνετο τὸ πελώριον ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος.

Ὁ Θεὸς, ἐκ παρθενικοῦ Παρίου μαρμάρου, ἀφιέρωμα τῶν Ναξίων, παρίστατο γυμνὸς τὸν κορμόν, φέρων μόνον

περὶ τὴν ὀσφὺν ἑλαφρὰν χλαμύδα ἐκ μετάλλου καὶ ἀτενίζων μακρὰν, τὰς κτανότητας τοῦ ὀρίζοντος.

Μέσα εἰς τὸν ναόν, ὁμοιάζοντα πολὺ τὸ σχῆμα πρὸς τὸ Θησεῖον, περιβαλλόμενον ἀπὸ τεσσαράκοντα Δωρικούς κίονας καὶ ἀπαστράπιοντα ἐξ ἀναθημάτων, λευκοχίτωνες ἱερεῖς μὲ σεβασμίας γενειάδας καὶ ἱερατικὰ στέμματα ἐδέχοντο τ' ἀφιερώματα.

Δῶρα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ πολυτελῶν ὑφασμάτων καὶ λίθων τιμίων· ἀργυρίδας καὶ κρατῆρας καὶ ἠδυποτίδας, κύλικας καὶ κύμβας καὶ ποδοσιπιτήρας, τριήρεις μικροτεχνημένας καὶ φιάλας διαχρύσους, σκῆπτρα, σιλεγγίδας, στέμματα καὶ στεφάνους, ὅ,τι ἢ ἀνάγκη καὶ ἢ τέχνη παρήγαγε πολῦτιμον, εἰς πᾶσαν ὕλην, πᾶν εἶδος, πᾶσαν μορφήν...

Ἡ «ἱερὰ κιβωτὸς» καὶ αἱ «στάμνοι» ὅπου ἐφυλάσσετο τὸ μειρητὸν χρῆμα θὰ ἐξεχειλίζαν καὶ ἐφέτος πάλιν..

Εἰς τὰ πινάκια τῶν ἱερέων ἐσωρεύοντο ἀδιακόπως μναῖ καὶ στατηῆρες καὶ τάλαντα καὶ χρυσοῖ Δαρεικοί...

«Καὶ τότε ἀργύριον εἰσήκει τῷ Θεῷ..»

.....

Ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ἐθάμβωνε τὸν ἀέρα ἀναμιγνύμενος μὲ τοὺς διαπεραστικούς ἤχους τῶν διαύλων καὶ τὰς εὐλαβεῖς ζῦχὰς τῶν πιστῶν.

Ἦμνεῖτο ὁ μέγας νικητὴς τοῦ Πύθωνος, ὁ Παιᾶν καὶ Μουσηγέτης, Φοῖβος καὶ Λοξίας καὶ Λύκιος, Θεὸς τοῦ ζωοδότου ἡλίου καὶ τοῦ φωτός...

Καὶ κάποια πνοὴ ὑπερτέρας καὶ ἐξιδανικευμένης πίστεως ἐπλανᾶτο εἰς τὰ πρόσωπα τῶν παρεσιώτων...

Ἐβλεπε κανεῖς ὅτι ἢ Ἑλληνικὴ ψυχὴ δὲν ἐλάτρευεν

ἀπλῶς καὶ μόνον μὲ τὴν εὐλάβειαν τοῦ φανατισμοῦ, τὸν θεὸν ποῦ τῆς ἐκκληρονόμησαν οἱ πατέρες της, ἀλλὰ συγχρόνως προσεκύνει εἰς αὐτὸν καὶ τὴν προσωποποίησιν τῆς αἰωνίας ἁρμονίας, τὸ αἰώνιον καλόν, τὸ ὁποῖον ἐμάνθανε νὰ θεοποιῇ ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων...

Καὶ τὰ βλέμματα ἐνεψυχώνοντο ἀπὸ λατρείαν συγχρόνως καὶ τρυφερότητα πρὸς τὸν ὠραῖον θεόν, ὅστις ὕψωνε τὸν ἐπέραστον κορμὸν καὶ τὴν ὀλυμπίαν μορφὴν του, ὄραμα κάλλους καὶ θείου μεγαλείου εἰς τὸ νεφελοσκέπαστον βάθος τοῦ ἱεροῦ...

*
* *

Ἐξω, ἐπάνω εἰς τὸν πελώριον **Κεράτινον βωμόν**, ἕνα ἀπὸ τὰ ἐπιτὰ θαύματα τοῦ κόσμου, ἔχοντα μῆκος ἐξήκοντα ἐπιτὰ περίπου μέτρων καὶ ὑποβασταζόμενον ἀντὶ κιονοκράνων ἀπὸ διπλοῦς μαρμαρίνους βόας, οἱ καπνοὶ τῆς θυσίας ἔφθανον μέχρις οὐρανοῦ, ἐνῶ γύρω παρθένοι τῆς Δήλου σχηματίζουσαι ἄλυσσον, ἐχόρευον ἐν μέσῳ ἀσφυκτικῆς συρροῆς τὸν περίφημον «**Γέρανον**», τὸν θρησκευτικὸν χορόν των, τοῦ ὁποίου τὰς κινήσεις συνώδευον ὀξύτονοι μελωδίαὶ αὐλῶν.

Ἐθυσίαζον οἱ Κορίνθιοι, καὶ ὀλόκληρος ἑκατόμβη, ἑκατὸν ἐκλεκτοὶ βόες μὲ χρυσομένα καὶ ἀνθοστόλιστα κέρατα, προσεφέροντο ἐξιλαστήρια θύματα εἰς τὴν ἀπέραντον μαρμαρίνην λεκάνην.

Εἰς τὴν θέσιν τῆς τιμῆς, πλησίον τῶν ἱερέων, οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς πόλεως χρυσοστόλιστοι στρατηγοὶ καὶ ἄρχοντες, παρηκολούθουν μὲ εὐλάβειαν τὴν ἱεροτελεστίαν, καὶ ἐνῶ οἱ οὐλοχύται ἐσκορπίζοντο, οἱ βραχίονες ὑψώνοντο παρα-

κλητικοὶ πρὸς τὸν μεσουρανοῦντα ἥλιον, ἐπικαλούμενοι ὑπὲρ τῆς πόλεώς των, τὴν εὐνοίαν τοῦ μεγάλου θεοῦ.

Καὶ τὸ αἷμα τῶν θυμάτων ἐρροιάκιζεν ἐπάνω εἰς τὸ λευκὸν μάρμαρον, σπονδαὶ ἐχύνοντο εἰς τὸ ἱερὸν ἔδαφος καὶ οἱ ἤχοι τῶν αὐλῶν ἀνεμιγνύοντο μὲ τὰς εὐχὰς τῶν ἱερέων, οἱ ὁποῖοι λευχίμονες καὶ ἐστεμμένοι τὸ ἱερὸν στέμμα ἐρράντιζον τοὺς θύοντας μὲ δαυλοὺς σβυνομένους εἰς τὸ ἱερὸν ὕδωρ, ἐξαγνισμόν καὶ ἀγίασμα.

— **Εὐφημεῖν χρὴ !**

.....

Ἄλλοι ἀκόμη παρέκει, ἐτεμάχιζαν ἢ ἐτοίμαζαν διὰ τὴν ὑστάτην πληγὴν τὰ ἐπόμενα σφάγια, ὠραίους βόας μὲ μακρὰς χηλὰς καὶ μεγάλα ἡμερα βλέμματα, σβυνόμενα εἰς ἀπλανῆ παράπονα πρὸς τὸν φωτεινὸν οὐρανόν, ἄλλοι πάλιν ἀνέτρεπον τὴν κεφαλὴν τῶν θυμάτων νὰ ραντισθῇ ὁ βωμὸς μὲ τὸ αἷμα, κριθὴ ἐσκορπίζετο, καὶ οἱ ἐπιθανάτιοι μυκηθμοὶ ἀνεμιγνύοντο μὲ τὰς μονοτόνους εὐχὰς τῶν ἱερέων, ἐνῶ ἡ κνῖσσα ἀνήρχετο εἰς ὑπόλευκα σύννεφα νὰ φθάσῃ τὸ ἄρμα τοῦ διφορηλάτου θεοῦ.

*
* *

Προπάντων ὅμως εἰς τὰς διαφόρους ἀγορὰς ἔξω ἀπὸ τὸν ἱερὸν περίβολον, ὁ συνωτισμὸς ἦτο ἀπερίγραπτος· βροασμὸς συνεχῆς, νευρικός καὶ μυριόφωνος, ὁ ὁποῖος δὲν ἔπαυεν οὔτε νύκτα οὔτε ἡμέραν.

Ἦσαν ἐκεῖ ἔμποροι ἀπὸ ὅλα σχεδὸν τὰ μέρη τοῦ γνωστοῦ κόσμου.

Ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἰωνίας ἕως τὰ βάθη τῆς ἔνδον Ἀσίας, ἀπὸ τὴν μυστηριώδη Αἴγυπτον ἕως τοὺς μυχοὺς τοῦ Πόντου, Ῥωμαῖοι Ἐρμαῖοι καὶ Ποσειδωνιασταὶ τῆς Βηρυτιοῦ καὶ Ἡρακλεῖοι τῆς Τύρου, ἐκθέτοντες εἰς ἀτελειώτους σειρὰς, τὰ περιεργότατα καὶ πολυτιμότερα προϊόντα τῶν μακρυνῶν πατριδῶν τῶν.

Μαζὺ δὲ μὲ αὐτοὺς, σμήνη πλανοδίων μικροπωλητῶν, δοῦλοι κραύγασοι καὶ αὐθάδεις, ἐπαρχιῶται παραζαλισμένοι, ὅλοι ἀνακινούμενοι εἰς συγκεχυμένην βοήν ἀπὸ φωνὰς, ἀντεγκλήσεις, ὕβρεις ἀκόμη, μόλις κατευναζόμενας ἀπὸ τοὺς ἀγορανόμους, οἱ ὁποῖοι μὲ τὸν ἱμάντα ἀνὰ χεῖρας, εἰριγύριζαν τοὺς κύκλους ἐπιμελούμενοι τῆς τάξεως.

*
* *

Τὸν ἐκλεκτότερον ὅμως κόσμον ἐπροκάλει ἡ εὐρεῖα ἀγορὰ τῶν δούλων, ἀριστερᾶ τοῦ περιβόλου, ὅπου ἐσωρεύετο πρὸς πώλησιν ἀνθρώπινον ἐμπόρευμα, πάσης ἡλικίας, πάσης τιμῆς καὶ μορφῆς.

Δυστυχησμένα πλάσματα, ἀπὸ τὴν πέραν τοῦ Εὐφράτου χώραν ὅπου οἱ ἄνθρωποι εἶχον τὸ χρῶμα τοῦ χαλκοῦ καὶ ἐφόρουν ἐνδύματα στολισμένα μὲ τεμάχια χρωματιστῶν ὑέλων, ἀπὸ τὰς σιέππας τοῦ Τανάϊδος ὅπου κατοῶκουν οἱ γαλακτοτρόφοι Σκύθαι, σιμοὶ καὶ πρόγναθοι καὶ πλατυπρόσωποι βάρβαροι ὁμιλοῦντες ἀκαταλήπτους γλώσσας, μέχρι τῆς χώρας τῶν πυγμαίων, εἰς τὰ βάθη τῆς Διβυκῆς ἐρήμου καὶ τὰ ὅρια τῶν Ἡρακλείων στηλῶν.

Καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ πολύχρωμον, πολύμορφον καὶ ἀπο-

φασισμένον, αἱ γυναῖκες ψιμνυθιωμένα διὰ τὰ ἐλκύουν περισσότερο τὰ βλέμματα, οἱ ἄνδρες ἐπιδεικνύοντες λαξευτοὺς μῦς καὶ εὐτονα σώματα, ἐξετίθητο εἰς μακρὰς σειρὰς ὑπὸ τὸν ζωογόνον Δῆλιον ἥλιον καὶ τὸ ἔτοιμον πάντοτε βούνευρον τῶν δουλεμπόρων.

Ἐκεῖ ἔκαμναν τὸν περίπατόν των οἱ πλούσιοι Δῆλιοι μετὰ τοὺς μεγάλους χρυσοῦς δακτυλίους εἰς τὸν λιχανόν, ἐκεῖ ξένοι ἄρχοντες περιφέροντες ἐρευνητικὰ βλέμματα εἰς τὰς σειρὰς τῶν ἐκτιθεμένων, ἐκεῖ οἱ κομποὶ παρεπίδημοι νεανίσκοι ἀπὸ τὰς διαφόρους **Θεωρίας**, ὅλοι τριγυρίζοντες τὸ ἔμπόρευμα, ψάυοντες ὡς ἐμπειρογνώμονες τὰς γυμνὰς σάρκας, ἀνοίγοντες τὸ στόμα διὰ τὰ πεισθοῦν διὰ τὴν κατάστασιν τῶν ὀδόντων, δοκιμάζοντες τὰ μέλη, ὡς τὰ ἐπρόκειτο ν' ἀγοράσουν πρόβατον διὰ θυσίαν ἢ τὰ εὐρίσκοντο εἰς ἵππαγοράν.

Ἄλλοι ἐξ αὐτῶν ἤρχοντο διὰ κανένα στιβαρὸν δοῦλον, ἄνθρωπον τῆς ἐργασίας διὰ τὰ κτήματά των, ἄλλοι πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ὑπηρετικοῦ των, ἄλλοι τέλος πρὸς ἄγραν καμμιᾶς σπανίας καλλονῆς ἢ ὁποῖα τὰ ἐστόλιζε τὸ περιστύλιον τοῦ γυναικωνίτου των.

Καὶ οἱ δυστυχισμένοι, πότε πρόθυμοι, πότε τρομαγμένοι, πότε ἀδιάφοροι μέσα εἰς τὸ πολύχρωμα ράκη των, ὑπέμεναν ἀγογγύστως τὰ βλέμματα, τὰ ψασίματα, τὰς δοκιμασίας, ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν μόνον, φωναὶ πόνου ἐφανέρωναν ὅτι τὸ βούνευρον τοῦ δουλεμπόρου, ἐπανέφερεν εἰς τὴν τάξιν κάποιον ἀπειθῆ.

Ἐπίσης ὁμως μεγάλην συνάθροισιν εἶχε καὶ ἡ ἀγορὰ τῶν ὑφασμάτων, τῶν ψιμμυθίων καὶ τῶν κοσμημάτων, ἀριστοτεχνημάτων τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἀσιατικῆς τέχνης, ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ λίθων παντοδαπῶν.

Ἐκεῖ προπάντων ἦσαν ἑταῖραι, παμπληθεῖς ὡς ἐφήμερα γύρω εἰς τὸ φῶς λύχνου, κατατρῶγουσαι μὲ τὸ βλέμμα τὰ Αἰγυπτιακὰ περιδέραια, τοὺς γλυπτοὺς δακτυλιολίθους ἢ τοὺς χρυσοῦφάντους Ἀσιατικοὺς πέπλους καὶ προσπαθοῦσαι νὰ ἐλκύσουν μὲ σπουδασμένους ἀκκισμοὺς τὴν προσοχὴν τοῦ σοβαροῦ Αἰγυπτίου, ἢ τοῦ τρυφηλοῦ Πέρσου, ὅστις τὰ ἀνεκίνει ἐμπρὸς των ἐπιδεικτικῶς.

Αὐταὶ ἐν τούτοις ἦσαν αἱ μεσαίας τάξεως ἑταῖραι, αἱ προωρισμέναι διὰ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς ἀστούς.

Αἱ ἄλλαι, ἐκλεκταὶ τὴν ὄψιν καὶ τὸ σῶμα, ἀπόφοιτοι τῶν σχολῶν τῆς Μιλήτου καὶ τῆς Λέσβου, ἀνίκητοι εἰς τὴν τέχνην τοῦ ἔρωτος, ἴσαι πρὸς τοὺς σοφιστὰς εἰς τὴν διαλεκτικὴν, σύντροφοι διασήμεων στρατηγῶν ἢ μεγάλων ἀρχόντων, διαθέτουσαι τὴν ζωὴν φαλάγγων δούλων καὶ σκορπίζουσαι τὸ χρυσίον ὡς ἄμμον κοινήν, δὲν ἤρχοντο ν' ἀναμιχθοῦν μὲ τὸν πολὺν κόσμον, περιφρονοῦσαι τὸν ὄχλον καὶ τὸν συνωστισμόν.

Αὐταὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διηυθύνοντο νωχελῶς ἐξηπλωμέναι ἐπὶ φορείων πρὸς τὸν :

«Κύνθιον ὄχθρον, φοίνικα θ' ἀβροκόμαν,
 » δάφνην τ' εὐερνέα καὶ γλαυκᾶς θαλλὸν ἱερὸν ἐλαίας,
 » Δατοῦς ᾠδῖνι φίλον, λίμνην δ' εἰλίσσουσαν ὕδωρ
 » κύκλιον, ἔνθα κύκνος μελωδὸς Μούσας θεραπεύει!...»

νὰ διασκεδάσουν ρίπτουσαι γλυκίσματα ἀπὸ μέλι εἰς τοὺς ἱε-

ροὺς κύκνους ἢ νὰ ἐπισκεφθοῦν τὸ ἱερὸν ἄλσος μὲ τὰς ἀσημοφύλλους ἐλαίας, ὅπου ἡ Λητώ ἔφερεν εἰς τὸ φῶς τὸν μέγαν θεόν.

Ἐκεῖ, λαϊκοὶ ραψωδοὶ ἀνεβασμένοι ἐπὶ μαρμαρίνων βάρθρων διηγοῦντο τὴν ἱστορίαν τοῦ θαύματος, ἐνῶ τὸ πλήθος, φανατικαὶ γερόντισσαι μὲ ρυτιδωμένα πρόσωπα, παιδάκια μὲ περίεργα βλέμματα καὶ ξένοι ἔμποροι, εὐρίσκοντες εὐχαρίστως τὴν εὐκαιρίαν νὰ πλουτίσουν μὲ ἓνα ὀβολὸν τὰς θρησκευτικὰς γνώσεις των, τοὺς περιεκύκλωνε προσηλωμένον εὐλαβῶς.

Καὶ ἐν μέσῳ τῆς σιωπῆς, τὴν ὁποίαν διέκοπτε μόνον τὸ φλυάρισμα τῶν πουλιῶν καὶ ὁ θροῦς τῶν ἀσημοφύλλων κλάδων, ἡ ρυθμικὴ ἀπαγγελία ἐξηκολούθει νὰ στέλλῃ εἰς τὴν ἠχὴν τοῦ ἱεροῦ ἄλσους, τὰς στροφὰς τοῦ ὕμνου, ὅπου ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος διηγεῖται τὰς τύχας τῆς θείας μητρὸς.

.....

«... Ἡ πότνια Λητώ, ἐγκαταλελειμμένη καὶ καταδιωκόμενη ἀπὸ τὴν ὀργὴν τῆς ἀνεξιλάστου Ἥρας, πλανᾶται εἰς τὸν κόσμον ζητοῦσα καταφύγιον ὅπου ν' ἀποθέσῃ τὸν θεῖον καρπὸν τῆς μητροότητός της.

» Ἡ περιπλάνησις διαρκεῖ ἐπὶ μακρὸν ἀπηλπισμένη καὶ ἀβοήθητος. Κανεὶς, οὔτε θεὸς οὔτε ἄνθρωπος, τολμᾷ ν' ἀψηφήσῃ τὴν μῆνιν θεᾶς ὅπως ἡ Ἥρα..

» Τέλος ὁμως ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου ἀνανεύει τὰς κυανέας ὀφρῦς του.. Δὲν θέλει νὰ ἴδῃ ἐπαναλαμβανόμενον τὸ ἀνοσιούργημα τῆς Σεμέλης καὶ ὁ βαθυχαίτης ἀδελφός του, ὁ

» κύριος τοῦ μέλανος πόντου, ἀπαντᾷ πρόθυμος εἰς τὸ
» νεῦμα αὐτό..

» Μὲ τὴν σιδηρᾶν τρίαينάν του κτυπᾷ τὸ γαλανὸν Αἰγαῖον
» καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἀφριζόντων κυμάτων προβάλλει νέα νῆ-
» σος... Ἡ Δήλος! Εἰς αὐτὴν θὰ εὖρη καταφύγιον ἢ διωκο-
» μένη Δητώ.

» Τὸ ἔργον ὁμως δὲν ἐτελείωσε...

» Ἐννέα ἡμέρας καὶ ἐννέα νύκτας διαροῦν αἱ ὠδῖνες,
» διότι ἡ Ἥρα ἔχει καταπέσει τὴν μογοστόκον Εἰλείθυϊαν
» νὰ μὴ ἔλθῃ ἀρωγός...

» Γύρω εἰς τὴν ἐπίτοκον εἶναι συνηθροισμένοι αἱ ἄρισται
» ἀπὸ τὰς ἄλλας θεάς. Ἡ Θέμις, ἡ Διώνη, ἡ Ρέα, ἡ Ἴχ-
» ναία, ἡ Ἀμφιτρίτη. Ἡ συμπάθεια ὁμως καὶ ἡ προθυμία
» των δὲν ὠφελοῦν εἰς τίποτε! Ἡ ἀγωνία ἐξακολουθεῖ χωρὶς
» καμμίαν ἐλπίδα...

» Τότε αἱ θεαί, ἀποφασίζουσιν νὰ στείλουν κρυφὰ ἀπὸ τὴν
» Ἥραν, τὴν Ἴριδα εἰς τὴν Εἰλείθυϊαν καὶ νὰ τῆς ὑποσχεθοῦν
» ἂν ἐπέιθετο νὰ δώσῃ τὴν βοήθειάν της, ὠραῖον περιδέ-
» ραιον, ἐννέα πήχεις τὸ μῆκος ἀπὸ ἀγνὸν χρυσόν...

» Ἡ Ἴρις πράγματι διασχίζει ταχεῖα ὡς περιστερὰ τὸ διά-
» στημα ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανόν, εὕρισκει τὴν Εἰλεί-
» θυϊαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ὀλύμπου ἐν μέσῳ χρυσοῦ
» νέφους καὶ κάμνει τὰς προτάσεις της.

» Τὸ δέλεαρ εἶναι ἐλκυστικόν, ἡ Εἰλείθυϊα παραπεύθεται,
» δέχεται, καὶ φεύγει μαζὺ μὲ τὴν θεϊαν ἀγγελιαφόρον, μόλις
» δὲ φθάνει εἰς τὸ ἔδαφος τῆς Δήλου καὶ αἱ ὠδῖνες ἀρχίζουσιν.

« ..τὴν τότε δὴ τόκος εἶλε.. »

.....
» Ἡ Δητὼ ἐναγκαλίζεται μὲ τὰ θεῖα χέρια τῆς τὸν φοίνικα

«..κεκλιμένη πρὸς μακρὸν ὄρος καὶ Κύνθιον ὄχθον
ἀγχοτάτῳ φοίνικος, ἐπ' Ἴνωποῖο ρεέθροις..

.....
«ἀμφὶ δὲ φοίνικι βάλε πήχεις, γούνα δ' ἔρεισε
λειμῶνι μαλακῶ..»

» καὶ φέρει εἰς τὸ φῶς, ἐπάνω εἰς τὴν μαλακὴν χλόην, χάριμα
» τῆς Ἑλλάδος, τὸν ὠραῖον θεόν..

» Τότε τὸ φῶς ἔλαμψεν ἀκόμη φωτεινότερον, ὁ κόσμος
» ἐγέλασε, αἱ γύρω θεαὶ ἔβαλον φωνὰς χαρᾶς...

«..μείδῃσε δὲ γαῖ ὑπένερθεν..

ἐκ δ' ἔθορε προφύως δε, θεαὶ δ' ὀλόλυξαν ἀπασαι..»

» Ἄμέσως, τὸ βρέφος ἐλούσθη εἰς καθαρὸν νερόν, ἐτυλί-
» χθη εἰς λευκὸν φάρος καὶ ἐσφίχθη μὲ χρυσοῦν φασκιάν,
» ἐνῶ ἡ Θέμις τοῦ ἔδιδε πρώτην φορὰν νὰ γευθῆ τὴν τρο-
» φὴν τῶν θεῶν. Νέκταρ καὶ ἀμβροσίαν.

» Μόλις ὅμως ἡ ἀμβροσία ἤγγισε τὰ χεῖλη του—θαῦμα!
» ἡ χρυσοῦν φασκιά ἐλύθη, τὸ λευκὸν φάρος ἔπεσε... δεσμὰ νεο-
» γνοῦ δὲν τὸν ἐκράτουν πλέον..

» Δὲν ἦτο πλέον τὸ νεογέννητον, τὸ ροδαλὸν νήπιον ποῦ
» μόλις εἶδε τὸ φῶς !.

» Ἦτο ὁ ὠραῖος ξανθὸς θεός, μὲ τοὺς βοστρύχους πύ-
» πτοντας σὰν σγουροὺς ὑακίνθους γύρω εἰς τὸ ὀλύμπιον
» μέτωπον, ἦτο ὁ ὑπέροχος διφρηλάτης τοῦ ἡλίου, ὁ Μουση-
» γέτης ὁ ἀκερσεκόμης, ὁ Λοξίας, ὁ Πύθιος ὁ ἔκαεργός..

«Εἶη μοι κίθαρὶς τε φίλη καὶ καμπύλα τόξα,

χρήσω δ' ἀνθρώποισι Διὸς νημερτέα Βουλὴν.. (*)

ἦσαν αἱ πρῶται λέξεις, τὰ πρῶτα τοῦ θεῖα δῶρα καὶ σύμ-

(*) Ἐκ τοῦ Ὀμηρικοῦ ὕμνου πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα. (Carmina minora).

βολα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐχαιρέτιζε γύρω τὸν ἐορτάζοντα κόσμον.

«..Πῶς τ' ἄρ' ὑμνήσω πάντως εὐῦμνον ὄντα ;...»

ἐξηκολούθουν ἐνθουσιωδῶς οἱ ραψωδοί...

Τὸ πλῆθος διεχύνετο πλέον παντοῦ· εἰς τὰ ἱερά, τὰ θυσιαστήρια, τὰς πλατείας, τὰς στοάς, γύρω εἰς τὸ δάσος τῶν ἀγαλμάτων, ἐξεχείλιζε εἰς τὰς πλευρὰς τοῦ Κύνθου, ὅπου μακρὰι σειρὰι προσκνητῶν ἐφαίνοντο ἀναρριχώμεναι κατὰ μῆκος τῶν ναῶν τῶν ξένων θεῶν, πρὸς τὸ ἱερὸν τῶν Καβείρων ἢ τὰ προσκνήματα τοῦ ἄντρου τοῦ Ἐπόλλωνος, μέχρι τῆς κορυφῆς, ὅπου ἐλεύκαζε τὸ ἱερὸν **Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς Κυνθίας**.

Πρὸς τὴν διεύθυνσιν ἐκείνην ἐφέροντο καὶ οἱ εὐτυχεῖς, ὅσοι ἔχοντες γνωστούς, συγγενεῖς, ἢ φίλους ἐκ παλαιᾶς ξενίας μεταξὺ τῶν Δηλίων, ἐφιλοξενοῦντο ὑπὸ ἀσφαλῆ στέγην, ἀποφεύγοντες τὴν δυσκολίαν εὐρέσεως **πανδοκείου** καὶ τὸν ἀνυπόφορον συνωστισμόν.

Πρὸς τὸ μέρος αὐτὸ μεταξὺ Κύνθου, ἱεροῦ περιβόλου καὶ θαλάσσης, ἀπλώνετο ἡ πόλις, μὲ τοὺς λιθόστρωτους, στενοὺς καὶ πολυδαίδαλους δρομίσκους τῆς, τὰ κιονωτὰ περιστύλια καὶ τὸν ἐξαιρετικὸν πλοῦτον, τὸν ὁποῖον ὅμως, ὅπως εἰς τὰς σημερινὰς Ἀραβικὰς οἰκίας αἱ ὁποῖαι διέσωσαν μέχρι τῶν ἡμερῶν μας τὸν ἀρχαῖον τύπον, μόνον ὅταν εἰσέλθῃ εἰμπορεῖ νὰ θαυμάσῃ κανεὶς.

Ἐκεῖ ἔζη ὁ ζωηρός, ὁ εὐθυμος, ὁ ἄφροντις καὶ τρυφηλὸς πληθυσμὸς τῆς ἱεραῆς νήσου, οἱ εὐτυχεῖς Δῆλιοι, οἱ ὁποῖοι ἔνεκα τῶν ἀτελευτήτων πανηγύρεων, τῶν ἐορτῶν,

τῶν θυσιῶν καὶ τοῦ ἀφθόνως συρρέοντος χρήματος, εἶχαν καταντήσει ἀληθεῖς Συβαρίται τῶν Κυκλάδων, ὀκνηροὶ, κοιλιόδουλοι καὶ φιλοπόται, μὴ ἀποβλέποντες ἢ εἰς τὸ «εὖ καὶ ἡδέως ζῆν» ὥστε νὰ ὀνομάζονται σκωπτικῶς ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας «παράσιτοι τοῦ θεοῦ» «καρυκοποιοὶ» καὶ «ἐλαιοδύται»...

*
* *

Ἄλλὰ σιωπή.. Τί ἀκούεται μακρὰν ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Ἄρτεμισίου ;..

Κήρυκες εἰδοποιοῦν ὅτι τὴν ἐπαύριον ἀρχίζουν οἱ μουσικοὶ ἀγῶνες, ὅτι τὸ δειλινὸν θὰ διδαχθῆ εἰς τὸ θέατρον ὁ «Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶν» τοῦ Σοφοκλέους, καὶ ὅτι ὁ ἴδιος ποιητὴς ἀποτελῶν μέρος τῆς Θεωρίας τῶν Ἀθηναίων θὰ παρασιῆ εἰς τὸ θέατρον.

Βοὴ ἐπιδοκιμασίας ἐσκέπασε τὴν φωνὴν τοῦ κήρυκος καὶ ἐνῶ αἱ πολύχρωμοι γλαμύδες, ὁ ὀρείχαλκος τῶν περικεφαλαιῶν, ὁ χρυσὸς τῶν θωράκων, αἱ αἰχμαὶ τῶν μακρῶν δοράτων ἠκτινοβόλουν ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους, αἱ μουσικαί, ὁ βόμβος καὶ οἱ καπνοὶ τῶν θυσιῶν, ἀνέβαινον εἰς τὸν αἰθέρα ἀπὸ τὸ κέντρον τῶν Κυκλάδων, ὡς ἄπειρος ὕμνος ζωῆς, λατρείας, χαρᾶς, ἐορτῆς...

.....
.....

Δυνατὸν τίναγμα ἐξύπνισεν ἕξαφνα ἀπὸ τὸν ὕπνον τὸν γέροντα..

Ἀνετινάχθη, ἐκύταξε γύρω ζαλισμένος, εἶδε μέσα εἰς τὸ σκότος τὸ παλαιὸν καΐκι μὲ τὰ χονδρὰ λατίνια, τὸ μουσκευμένον κατάστρωμα μὲ τοὺς συμμαζευμένους συντρό-

φους του, ἄκουσε τὸ πάφλασμα τῆς θαλάσσης... Τὰ εἶδε ὅλα αὐτὰ ἀκόμη μίαν φορὰν, καλῆτερα, ὡσὰν διὰ νὰ πεισθῆ ἔντελῶς, καὶ ἐστέναξε !

Ἦτο ὄνειρον.. ὄνειρον μόνον !

Ἄ ! ἡ ὠραία ὀπτασία, διατί νὰ μὴ διαρκέσῃ τοῦλάχιστον ὅλην τὴν νύκτα ;.. ὅλην του τὴν ζωὴν !. διατί νὰ φύγῃ τόσο γρήγορα ;...

Νὰ μὴ εἰμποροῦσε νὰ δώσῃ ὅ,τι εἶχε εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, ὅσα ἔτη τοῦ ἔμεναν ἀκόμη, νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ καλὸν ὄνειρον μέσα εἰς τοὺς ναοὺς, εἰς τὰς χλαμύδας καὶ τοὺς δοξατοφόρους ὀπλίτας, εἰς τὸν λατρευμένον αὐτὸν παλαιὸν Ἑλληνικὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος εἶχε κάμει ὠραίαν τὴν ταπεινὴν του ζωὴν ;...

Τίποτε ὅμως !

Δῆλος, ναοί, ἀγάλματα, εἶχαν χαθῆ πλέον..

Ὁ ἐράσμιος κόσμος ποῦ δι' ὀλίγην ὥραν εἶχεν ἀναστηθῆ εἰς τὸ ὄνειρόν του, ἐδίπλωσε πάλιν τὰ ἀέρινα περὰ του διὰ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν θαμβὴν ὁμίχλην τῶν περασμένων αἰώνων, καὶ μόνον ἡ ἰδία παλαιὰ θάλασσα τὸν ἐράντιζε μὲ τοὺς ψυχροὺς τῆς ἀφροῦς...

Ὁ ἄνεμος ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε δυναμώσει, ὁ Παναγούλιας βοηθούμενος ἀπὸ τὸν Σωτῆρον, σὰν σκοτεινὰ φαντάσματα ἔδεσαν **μουῦδες** εἰς τὰ πανιά, ἐνῶ ὁ καπετὰν Ματσοπλῆς χωμένος εἰς τὴν χονδροὴν πατατούκαν του, μόλις διακριόμενος καὶ ἐκεῖνος εἰς τὴν πρύμνην, ἔφερε κάθε τόσο μὲ ὅλην τὴν δύναμίν του **ὄρτσα** τὸ πηδάλιον.

Ἡ ἀντίθεσις ἦτο πλήρης καὶ ὁ γέρω δάσκαλος ἔμεινε θλιμμένος καὶ σιωπηλός!...

Ἡ.

Ἡ πραγματικότης !

Ἐλάχιστον κατ' ὀλίγον, ἑλαφρὸν ἀντιφέγγισμα, προάγγελον τοῦ λυκαυγοῦς, ἀπλωνόμενον μεταξὺ Νάξου καὶ Μυκόνου, ἐφανερώωνεν ὅτι ἡ Ἥως ἄφηγε τὸ λέχος τοῦ γέρω-Τιθωνοῦ διὰ νὰ φέρῃ τὸ φῶς καὶ τὴν ζωὴν εἰς τὸν κόσμον.

Τὰ τρεμοσβύνοντα ἄστρα τοῦ στερεώματος ἄρχισαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ χλωμιάζουν καὶ νὰ χάνωνται, καὶ κάποιον ἀμφίβολον ἀνταύγασμα νὰ δείχνῃ καθαρώτερα τὰ γύρω βουνά, τὰ ἐξάρτια τοῦ καίκιου καὶ τὰ συμμαζευμένα σώματα τῶν κοιμωμένων εἰς τὸ κατάστρωμα.

Τὰ βουνὰ τῆς Σύρου ἐχθρικὰ καὶ ἄγρια εἰς τὸ πρωῒνον σκότος ἦσαν ἀριστερᾶ.

Τὸ Βελοστάσι ἔδειχνε τὴν πετρῶδη ἄκρην του, τὸ Ἄσπρονησι ἐσκεπάζετο ἀπὸ λευκοὺς ἀφρούς, βαθεῖα δὲ, ἔμπρός, εἰμποροῦσε νὰ διακρίνῃ κανεὶς τὰς γραμμὰς Τήνου, βυθισμένας ἄκόμη εἰς τὸν ὕπνον καὶ τὴν ἀσάφειαν.

Δεξιᾷ τέλος ἐπρόβαλλεν ἡ Δῆλος καὶ Ρήγεια, μὲ τὰ βουνὰ τῆς Μυκόνου μόλις τινάσσοντα καὶ αὐτὰ τὴν προωϊνὴν νάρκην.

Ὅλιγον κατ' ὀλίγον ὅμως τὸ θέαμα μετεμορφώνετο.

Τὸ μαργαροῦδες ἀνταύγασμα τῆς ἀνατολῆς ἐξαπλώθη εἰς ὅλον τὸν οὐρανόν, τὸ πέλαγος ἔλαβε βαθὺν, ἔπειτα ἀνοικτὸν χροῶμα μενεξέδων, αἱ ὑψηλαὶ κορυφαὶ ἐροδόισαν χρυσονώμεναι καὶ τὰ βουνὰ γύρω ἐφάνησαν περισσότερον φιλόξενα καὶ προσδεκτικά.

Ὅλιγοὶ κατακίτρινοι σκόπελοι ἀριστερᾷ τοῦ καϊκιοῦ, ἀφροσκέπαστοι ἀπὸ τὸ ἀδιάκοπον σπάσιμον τῶν κυμάτων, ἐβάφθησαν διὰ μιᾶς ἀμαράντινοι, σᾶν γὰ ἐπεριεχύθησαν μὲ ἀγνὸν κρόκον.

Ὅταν δὲ τέλος τὸ χρυσοῦν βλέφαρον τῆς ἡμέρας, ἐσκόρπισε ἐπάνω ἀπὸ τὴν Σῦρον τὴν ζωὴν εἰς τὸν κόσμον, ζωογονοῦν εἰς ῥόδινα χρώματα τὰς ῥάχεις τῶν βουνῶν καὶ ἀπλῶνον γλυκὺν γαλανὸν φῶς εἰς τὰ βάθη τοῦ στερεώματος, μυριάδες λαμπρὰ ἐλάσματα χρυσοῦ ἐπλανήθησαν διὰ μιᾶς ἐπάνω εἰς τὰ κοπάδια τῶν κυμάτων καὶ πελώριος ξανθὸς κομήτης ἐγλύστρησε τὴν οὐρὰν του εἰς τὴν θάλασσαν.

Τότε βαθμηδὸν ἄρχισε γὰ ἀραιώνεται καὶ ἡ ἐλαφρὰ ομίχλη τῶν βουνῶν τῆς Τήνου καὶ κᾶτι σᾶν λευκὸν σημεῖον ἐφάνη γὰ ζωηρεύη καὶ γὰ διακρίνεται καθαρώτερα, κάτω, κοντὰ εἰς τὴν θάλασσαν.

— Αἶ !. ἀκόμη θὰ κοιμᾶσθε τ' ἀρχοντόπουλα ;.. ἐφώναξε τότε ὁ Παναγούλιας, ὁ ὁποῖος ἐστενοχωρεῖτο μόνος. Μωρὲ τρόπο ποῦ τὸν ἔχετε !. Σηκωθῆτε πειὰ καὶ φάνηκε ἡ Βαγγελίστρα..

— Ἡ Βαγγελίστρα ;... ἡ Βαγγελίστρα ;. ποῦ ;. ποῦ ;.

ἤρώτησαν μερικοί, ἀνασηκωνόμενοι ἀπὸ τὰ σκεπάσματα ἢ προβάλλοντες τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τὸ ἄνοιγμα τοῦ μπαλαοῦρου..

— Χμ !. καλὰ σας ξυπνητούρια ! ἐξηκολούθησεν ἐκεῖνος. Νά την ! ἐκεῖ κάτω σιτὴν ἄκρη τοῦ βουνοῦ...

— Ἡ Βαγγελίστρα.. ἡ Βαγγελίστρα ! ἐβεβαίωσαν μὲ συγκίνησιν ὅλοι, ἀτενίζοντες πρὸς τὰ ἐκεῖ καὶ σταυροκοπούμενοι. Ἔλα Παναγία μου μεγαλόχαρη !. μεγάλο καὶ θαυμαστὸ τὸ ὄνομά σου..

Τότε καὶ οἱ ἄλλοι, ὁ ἓνας κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἄρχισαν νὰ ξετυλίγωνται σὰν σαλιγκάρια ἀπὸ τὰ σκεπάσματά των, ἢ νὰ προβάλλουν δειλὰ τὰ κεφάλιά των εἰς τὸ ψυχρὸν φύσημα τοῦ πρωῖνοῦ ἀέρος μὲ κατακίτρινα πρόσωπα καὶ προσημένα ἀπὸ τὴν κακουχίαν μάτια.

— Τσά !. τσά !. ἐπανελάμβανε πρόσχαρα ὁ ναύτης.. Νά τους τὰ καλομαθημένα μου ! Ἄμ' μοῦ ἀγουροξυπνήσατε δά !. Καὶ πῶς μοῦ τὰ καλοπεράσατε ;. Καλὰ ;. χαίρουμαι.. Ἄμ' ἐλάτε τὸ λοιπὸν στὸ πανόραμα !. Ἐλεύθερα.. ἐγὼ κερνάω..

— Κέφι ποῦ σιῶχει πρωῖ πρωῖ.. ἐμουρμούρισεν ὁ Μοσχολιὸς μόλις κινῶν τὰ μουδιασμένα μέλη του.

— Κύτταξε τὸν μπάρμπα Μοσχολιό !. ἐξηκολούθησε μὲ μεγαλητέραν ἀκόμη εὐθυμίαν ὁ ναύτης, σὰν στυμμένο λεμόνι ἔχει γείνει τὸ μουτροάκι του, π' ἀνάθεμά το.. Σωστὸ καδράκι μοῦ εἶσαι μπάρμπα Μοσχολέοντα.. Ἄμ' ἔτσι δὰ θὰ πᾶμε νὰ μᾶς δῆ καὶ νύφη !. Βλαστήματα !

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ περισσότεροι γκάταρες, τυλίξαντες τὰ σκεπάσματά των καὶ δαγκώνοντες κανὲν παξιμάδι, παρητήρουν μὲ περίεργα βλέμματα τὰ γυμνὰ βουνὰ τῆς Σύρου

καὶ τοὺς ἀποκρήμνους σκοπέλους, ὅπου ἔσπαζαν τὰ κύματα, τινάσσοντα ὑψηλοὺς ἀφρούς.

Συγχρόνως ὁμως, καὶ εἰς τὸ κῦτος ἄρχισεν ὁ θόρυβος τῶν γυναικοπαίδων, φωναὶ παιδιῶν καὶ κλανθμηροίσματα νηπίων, σιγὰ σιγὰ δέ, μόλις ἔπεσαν «πίσω ἀπ' τὴ στερειά» κατὰ τὴν φράσιν τοῦ καπετὰν Ματσαπλῆ καὶ τὰ βουνὰ ἔπιαναν τὸ κῦμα, αἱ γυναῖκες εἰμπόρεσαν νὰ στρώσουν πάλιν τὰ χράμιά των ἐπάνω εἰς τὸ κατάστρωμα καὶ ν' ἀρχίσουν τὰς ὀμιλίας.

Μόνον ἡ Κρινιὸ ἐπροτίμησε νὰ μείνῃ κάτω εἰς τὴν θέσιν της, μὴ ἀποφασίζουσα νὰ κινηθῆῖ πρὶν φθάσῃ εἰς τὴν Τῆνον.

Ἐο καιρὸς πράγματι ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκαλλιτέρευεν καὶ θαλπερὸς ἥλιος ἐξωογόνει τοὺς πανηγυριώτας.

Ἄλλοι ἐγελοῦσαν, ἔτρωγαν, ἀστειεύοντο. Ἐο Κουχερῆς μάλιστα καὶ ὁ Νικολῆκος ταξειδεύοντες μὲ τὰ ὄργανά των νὰ κερδίσουν τίποτε παραδάκια εἰς τὸ πανηγῦρι, ἄρχισαν ὁ ἕνας μὲ τὸ βιολὶ καὶ ὁ ἄλλος μὲ τὸ λαγοῦτον εὐθύμα ναυτικὰ τραγουδάκια, ὅσων διθυράμβους εἰς τὸ πρωϊνὸν ἀεράκι, τὸ γεμᾶτον ἀρμύραν καὶ δροσιάν.

Ἐο Μιχαλιὸς εἶχε πιάσει κι' αὐτὸς ἕνα παξιμάδι μὲ πορτοκάλλι ποῦ τοῦ ἔφερεν ἡ Μαρινιὰ καὶ ἔπειτα ἔπεσε πάλιν εἰς τὴν πρώτην ἀκινήσιάν του.

Ἐο Ἄνέπνεε μὲ ἡδονὴν τὸν δροσολουσμένον ἀέρα ποῦ εἶχε ζήσει, ἀλλ' ἐνῶ τὸ σῶμά του ἔπεργε καινούργιαν ἰκμάδα, τὰ μάτια του, ὅσων μολυβένιον βάρος, τὸν ἔσυρναν πάλιν εἰς τὴν γῆν.

“Ὀλη ἡ χαρὰ τῶν ἄλλων ἦτο κόσμος ξένος δι’ αὐτόν...
Τὸ αἰώνιον σκοτάδι τὸν ἐχώριζεν ἀπὸ ὅλα !

*
* *

Τώρα πλέον ἐφαίνεται καθαρὰ καὶ ἡ Σύρος, ἡ πόλις τῶν
λουκουμιῶν !

Τρεῖς πελώριαι κάτασπραις **τουρταῖς** σπιτιῶν, ὑψωνόμεναι
κατὰ σειρὰν εἰς τὰ πλάγια ἰσαρίθμων λόφων μέσα εἰς τὴν
ἐλαφρὰν προῖνὴν ὀμίχλην, σὰν πεπλοφόραις νυφοῦλες
κρυμμέναις εἰς τὰ κιτρινωπὰ γύρω βουνά.

Μόλις προφθάνει ὅμως νὰ τῆς καλοῖδῃ κανεὶς καὶ σὰν
νὰ εἶνε εἰς πανὶ κινηματογράφου ἐπέρασαν...

Γρήγορα γρήγορα οἱ λόφοι διπλώνονται πάλιν καὶ τῆς
κρύπτουν.

Τώρα, ἀπέναντι, εἶναι τὸ μακρουλὸν βουνὸν τῆς Τήνου
βαθυγάλαζον εἰς τὸ φωτοκολύμβητον πέλαγος καὶ τὸ βλέμ-
μα εἰμπορεῖ νὰ διακρίνῃ καθαρὰ κοντὰ εἰς τὴν θάλασσαν,
τὰ ἄσπρα σπιτάκια τῆς πόλεως καὶ τὸ ὑψηλὸν κωδωνο-
στάσιον τῆς Εὐαγγελιστρίας.

Πανάκια γέροντον ἐμπρὸς, ὀπίσω, δεξιᾷ ἀριστερᾷ . . .
Βρατσέραις καὶ καϊκάκια καὶ ταπεινὰ λατίνια, ἐνίοτε καὶ ὁ
καπνὸς κανενὸς ἐμπορικοῦ, ὅλα ἐορτάσιμα καὶ σημαιοστόλι-
στα, πλέοντα πρὸς τὸν ἴδιον δρόμον, εἰς θάλασσαν δόξης καὶ
φωτός.

Οὐρανὸς ἐπάνω γελαστὸς καὶ καταγάλανος, θάλασ-
σα ἀπὸ ἀνοικτὸν λουλάκι, γύρω τριγύρω τριαντα-
φυλλιά βουνά, χωριουδάκια σφηνωμένα εἰς τὰ πλά-
γιά των, ἀκανόνιστα τετράγωνα περιτοιχισμένων κτημάτων,

κιτρινόμαυροι, κουφαλωμένοι βράχοι και παντοῦ εἰς ὅλον τὸ πέλαγος ὁ ἀτελείωτος χορὸς τῶν κυμάτων, ἀνασηκῶνων μὲ τὴν ὀρχήστραν τοῦ ἀνέμου ἑκατομμύρια **προβατάκια** καὶ σκορπίζων διαφανεῖς ἀχνούς.

Καὶ εἰς κάθε ἀχνὸν καὶ εἰς κάθε ἀτμίδα, ὁ ἥλιος ἐσχημάτιζε χιλίων χρωμάτων μικρὰς ἴριδας, ἀπλώνων εἰς τὸν δρόμον τοῦ καϊκιοῦ πλατειαῖς κάτασπραις σαπουνάδαις αἱ ὁποῖαι ἔσβυναν ὀπίσω μὲ μυσικὰ ψιθυρίσματα.

Δὲν ἦτο ταξεῖδι αὐτὸ ἀλλὰ πέρασμα δόξης εἰς ἡμέραν Ἄλκνονίδα, σκηνοθεσία πανηγύρεως ποῦ ἔφερε εἰς τὸν νοῦν, ὀαριστύας θαλασσίων θεῶν ἀναδυομένων ἔξαφνα μέσα ἀπὸ τὰ κύματα, κόγχας συρομένας ἀπὸ δελφίνας, Νηρηίδας, Ναϊάδας, Τρίτωνας, σχηματίζοντας ἀλύσσεις χορῶν καὶ συνοδεύοντας μὲ ὕμνους κάποιαν θριαμβευτικὴν πορείαν...

Χαμόγελα εἰς τὸν οὐρανόν, πανήγυρις εἰς τὴν θάλασσαν, ὠσαννὰ ζωῆς εἰς τὸν αἴρα...

Καὶ τὰ πανάκια χρυσιωτόμενα ἀπὸ τὸν ἥλιον, ἐξηκολούθουν τὸν δρόμον των εἰς πέλαγος ἀγαλλιάσεως καὶ χρωμάτων.

Ζ'.

Ἐμπρὸς εἰς τὴν μεγάλην μητέρα !

Τὸ γαλανὸν λιμανάκι τῆς Τήνου, ἡμικύκλιον ἀπὸ λευκὰ σπιτάκια, στρογγυλαῖς καμάραις καὶ μικρὰν προκυμαίαν ὅπου τὸ κῦμα κτυπᾷ μὲ μεταλλικὸν ἦχον τὰ τραγουδάκια του, εἶνε γεμᾶτον θόρουβον, κίνησιν καὶ ζωὴν.

Παντοῦ γαλανόλευκοι σημαῖαι !.. ἀτελείωτον ἀνέμισμα ἀπὸ ταινίας λευκὰς καὶ γαλάζιαις παιγνιδίζει εἰς τὸν ἀέρα, σὰν ἀρραβῶν τοῦ στερεώματος μὲ τὰ ἀσπρισμένα σπιτάκια τοῦ νησιοῦ.

Βρατσέραις, θαλαμηγοί, ἐμπορικὰ ἀτμόπλοια, καΐκια Κυκλαδικά, Μικρασιατικά, Σαμιώτικα, Κυπριακά, Κρητικά, τῆς Προποντίδος, ἀπὸ κάθε γωνίαν Ἑλληνικῆς θαλάσσης, ἀπλώνουν σήμερον μὲ ὅλην τὴν εὐλάβειαν τῆς ψυχῆς των, τὴν γαλανόλευκον σημαίαν μαζὺ μὲ ὅλα τὰ ἄλλα μπαντερόλια των.

Κατὰ γραμμὴν εἰς τὸν μικρὸν λιμενοβραχίονα, εἶναι ἀγ-

κυροβολημένοι καὶ τρεῖς ἀτμομυνοδρομῶνες. Τρία ἀπὸ τὰ «ποτάμια» ὅπως τὰ ὀνομάζουν οἱ ναυτικοί μας, μὲ τοὺς ὄρειχάλκους λάμποντας εἰς τὸν ἥλιον, πλαγιοδετημένα εἰς τοὺς ἀφροσκεπάσιους ὄγκολίθους.

Εἶναι αἱ πρακτικαὶ σχολαὶ τῶν ναυτῶν, ὁ « Ἀχελῷος » ὁ « Εὐρώτας » καὶ ὁ « Ἀλφειὸς » γεμᾶτοι ἀπὸ καθαροφορεμένα ναυτάκια, μὲ καινούργιαις μπιλλαμάναις, νεοσιδερωμέναις κολλαρίναις, καλοξυρισμένα καὶ μὲ τὸ πιλήκιον στραβὰ-στραβὰ.

Ἐν ἀπὸ τὰ μεγάλα θωρηκτὰ ἔχει ἀγκυροβολήσει ἔξω διότι δὲν χωρεῖ εἰς τὸ λιμανάκι καὶ ἡ μελανὴ κατατομὴ του μὲ τοὺς ὑψηλοὺς πύργους καὶ τὰ μεγάλα τηλεβόλα, ζωγραφίζεται εἰς τὸ γαλανὸν τῆς θαλάσσης, σὰν πλωτὸν φρούριον ριζωμένον μέσα εἰς τὰ βαθειὰ νερά.

Ἀτιμόπλοια καταφορτωμένα, μερικὰ κλίνοντα εἰς τὸ πλευρὸν ἀπὸ τὸ βάρος, φθάνουν τὸ ἔν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ὅλα ἀνεμίζοντα σειρὰς πολυχρῶμων σημάτων, γεμίζοντα τὸν ἀέρα μὲ σφυρίγματα, βρυγμοὺς βαρούλκων καὶ μουσικὰς.

Ἐξω ἄλλα ἰστιοφόρα **μπρατσάρουν** λοξοδρομοῦντα διὰ νὰ ἔμβουν εἰς τὸν λιμένα, ἄλλα **μαϊνάρουν** μὲ ὄξυν τριγμὸν τῶν καρουλιῶν ἐτοιμαζόμενα νὰ ἀγκυροβολήσουν, πάντοτε δὲ νέα πανάκια καὶ νέα ἐξάρτια προβάλλουν εἰς τὸν ὄριζοντα, ἕως κάτω, ὅπου γαλανίζουν τὰ βουνὰ τῶν γύρω νησιῶν.

Δύο φοραῖς τὸ ἔτος Δεκαπεντάγουστον καὶ Εὐαγγελισμοῦ, ἡ Τήνος παρουσιάζει θέαμα γραφικὸν καὶ ἀξιοπερίεργον, ἄξιον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἐνδιαφέροντος καὶ σπουδῆς. Δύο φοραῖς τὸ ἔτος, ἀπὸ κάθε γωνίαν Ἑλληνικῆς θαλάσσης,

θεωρίαι ὀλόκληροι καϊκιῶν ἐτοιμάζουν τὰ πανιά των καὶ χιλιάδες προσκυνητῶν συρρέουν, ὅπως ἄλλοτε εἰς τὴν πλαγινὴν Δῆλον, νὰ προσκυνήσουν τὴν Παρθένον καὶ νὰ φέρουν τὰ δῶρά των, ἀναθήματα εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστιῶν.

Εἰς τὸ μέρος ὅπου πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἔτῶν, μυστικοπαθῆς καλογρηὰ ὠνειρεύθη καὶ ἀνεῦρε τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα, σήμερον ἐγείρεται μεγαλόφημος ναὸς σωρεύων ἄπειρα πλούτη καὶ ἐλκύνων χιλιάδας πιστῶν.

Καὶ ἡ συρροὴ κατ' ἔτος αὐξάνεται. οἱ ξένοι πάντοτε ἔρχονται περισσότεροι, ἡ πανήγυρις γίνεται πάντοτε μεγαλοπρεπεστέρα, ἀφορμὴ συγκεντρώσεως κόσμου, ἑορτὴ διὰ τοὺς κατοίκους, Πανελλήνιον προσκύνημα δι' ἐλευθέρους καὶ δούλους, ἀδελφωνομένους εἰς τὸν κοινὸν δεσμὸν πατρίδος καὶ πίστεως.

*
* *

Εἶναι ἡ ἑορτὴ τῆς Μαρίας, ἡ ἑορτὴ τῆς Παρθένου!
Ἡ τρυφερωτέρα τῶν ἑορτῶν, ὅσας ποτὲ ἄνθρωποι ἐώρτασαν, κλίνοντες τὰς καρδίας πρὸ τῶν συμβολικῶν κρίνων μητρὸς Παρθένου καὶ ζητοῦντες εἰς τοὺς ἀχράντους πόδας τῆς παραμυθίαν καὶ καταφυγὴν...

*
* *

Δὲν ἠρνήθη καὶ δὲν ἀρνεῖται ποτὲ εἰς κανένα τῶν οἰκιτριμῶν τῆς τὰ πλήθη...

Κοιτάξατέ τὴν εἰς τὰ ὕψη τῶν χρυσοστολίστων ἀψίδων ὀπίσω ἀπὸ τὰς ἀστροστολίστους φωτοχυσίας τῶν

κιτρίνων μανουαλιῶν... Κυττάξατε τὴν γλυκυτάτην μη-
τρικὴν μορφήν της μὲ τὰ χρυσᾶ φωτοστέφανα καὶ
ἐνθυμηθῆτε καὶ σεῖς τὴν μητέρα σας.. μίαν μητέρα ἢ
ὁποία ἐπόνεσε τὸν ἰδικόν σας πόνον, καὶ ποῦ δὲν
ἔχετε ἴσως πλέον εἰς τὸν κόσμον αὐτόν...

*
* *

Εἶναι ἡ ἑορτὴ τῆς Μαρίας, ἡ ἑορτὴ τῆς Παρθένου !

Ὁ θρηῆνος της εἶναι ἡ ἀγάπη ὅλων τῶν μητέρων,
τὸ βλέμμα της οἱ ἀγαπητοὶ ὀφθαλμοὶ τοὺς ὁποίους
ὅλοι εἶδατε νὰ σκύπτουν ἐπάνω ἀπὸ τὸ λίκνον σας, τὸ
σύμβολόν της, μυστικοὶ κρῖνοι Εὐαγγελισμῶν πλεγμέ-
νοι μὲ τὸν ἀκάνθινον στέφανον τοῦ ἑσταυρωμένου...

Εἶναι ἡ μεγάλη μητέρα Αὐτή..

Ἀνοίξατε τὰς καρδίας σας καὶ ταπεινώσατε τὰς ψυ-
χάς σας!...

.....
.....

Η΄.

Τῆνος !

Τὰ ἀτμόπλοια τῶν πανηγυριστιῶν, σημαιοσιτόλιστα, μαυρίζοντα ἀπὸ τὴν μυρμηκιδιὰν τῶν ἐπιβατιῶν, φθάνοντα τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, γεμίζουν τὸν ἀέρα μὲ ἀτελείωτα σφουρίγματα καὶ μουσικάς.

Μέσα εἰς τὸν λιμένα ὁ θόρυβος καὶ ἡ κίνησις εἶναι ἀπερίγραπτοι.

Καὶ ὄλονέν νέα ἀτμόπλοια ἔρχονται καὶ οἱ λεμβοῦχοι πηγαίνουν, ἔρχονται, χώνονται παντοῦ, μαλλώνουν, βλασφημοῦν..

Ἄν ἦτο δυνατὸν ὁ καθεὶς νὰ πάρῃ μόνος ὅλους τοὺς ἐπιβάτας καὶ νὰ τοὺς ἀποβιβάσῃ διὰ μιᾶς...

Τὰ καταστρώματα δὲν φαίνονται ἀπὸ τὸν κόσμον· μόνον ἓνας μαῦρος βρυσασμὸς διακρίνεται, πυκνὸς σὰν μαζευμένον μελίσι, χυνόμενος ἀπὸ πρῶρας εἰς πρύμνην, ἀπὸ τὴν γέφυραν ἕως τὰ ἑξάρτια...

Ἀπέναντι, ἀπλώνεται ἡ ἀσβεστόχριστος κωμόπολις, λουσο-

μένη εἰς τὸ φῶς τοῦ χρυσοῦ ἡλίου, μὲ τὸ κομψὸν κωδωνοστάσιον τῆς Εὐαγγελιστρίας σὰν στέμμα κεντημένον εἰς τὸν γαλανὸν οὐρανόν.

«Γκορ...ορρ...ορρ !» ἀκούεται μετ' ὀλίγον ἡ ἀλυσίδα τῆς ἀγκύρας.

Φωναὶ τότε, κακό, ἀλαλαγμός, πανδαιμόνιον..

Ἡ βάρκαις περικυκλώνουν διὰ μιᾶς τὸ πλοῖον, οἱ λεμβοῦχοι σκαλώνουν ἐπάνω σὰν πειραταί, μαλλώνουν διὰ τοὺς ἐπιβάτας, ἀρπάζουν τὰς ἀποσκευάς... Ἐὰν ἦτο δυνατὸν θὰ τοὺς ἔπαιρναν εἰς τὸν ὦμον καὶ τοὺς ἰδίους ἐπιβάτας..

Ἄδίκως πλοίαρχοι, ὑποπλοίαρχοι, λοστρόμοι φωνάζουν.. Τίποτε !

Ἐξ ἄλλου καὶ τὸ κῦμα τῶν ἐπιβατῶν συσφιγγόμενον καὶ ξεχειλίζον ἔχει μαζευθῆ ὀλόκληρον εἰς τῆς σκάλαις σὰν νὰ θέλῃ νὰ ἐκχυθῆ διὰ μιᾶς...

Οἱ ἄνδρες φωνάζουν ὑπερασπίζοντες τὰς ἀποσκευάς των, αἱ γυναῖκες παρασυρθεῖσαι εἰς τὸν συνωστισμόν καλοῦν μὲ διαπεραστικὰς κραυγὰς τοὺς συζύγους των, τὰ μικρὰ πνιγόμενα εἰς τὸν κόσμον, κλαίουν γοερῶς ἀγκιστροωνόμενα εἰς τὰ φορέματα τῶν μητέρων των...

— Ἐδῶ κυρά... ἐδῶ στή βάρκα...

— Ἐλένη !. Κοῦλα !. ἀπὸ δῶ.. τὸ καλάθι...

— Βρὲ θὰ ἀβαράρης ἢ θὰ σοῦ πάρῃ ὁ...

— Ἐδῶ !. νὰ τὰ πράγματα...

— Ἀγαντάρισε ἐδῶ...

— Κυρά.. νὰ ἡ βάρκα.. ἀπὸ ἔδῶ μιὰ δεκάρα τὸ κεφάλι..

Ἡ βάρκαις τώρα ἔχουν σφιχθῆ τόσο πολὺ ὥστε καμμία δὲν εἰμπορεῖ νὰ κινήσῃ, ἡ κουπασταῖς ξύνονται, τὰ

κουπιὰ συγκρούονται, καὶ εἶδος πεζομαχίας πλέον συγκροτεῖται μεταξὺ λεμβούχων, ἀποσκευῶν καὶ ἐπιβατῶν..

Ἐκεῖ, κάποιος ἀποχωρισθεὶς ἀπὸ τὰ παιδιὰ καὶ τὴν γυναῖκα του μαλλώνει καὶ φοβερίζει τὸν λεμβοῦχον... "Ἄλλος χάσας ἔμπρὸς εἰς τὰ μάτια του τὸ καλάθι καὶ τῆς κουβέρταις του βλασφημεῖ καὶ πηδᾷ σὰν κολασμένος ἀπὸ βάρκαν εἰς βάρκαν..." Ἄλλοι φωνάζουν τοὺς ἰδικούς των, προσπαθοῦν νὰ περάσουν ἀπὸ κουπαστὴν εἰς κουπαστὴν, γλυστοῦν, κρατοῦνται ἀπὸ τοὺς ἄλλους, πίπτουν, σηκώνονται μέσα εἰς πανδαιμόνιον φωνῶν, ἀλαλαγμῶν, βλασφημιῶν, τὸ ὁποῖον ἐνώνεται μὲ τὸν παφλασμὸν τοῦ κύματος καὶ τὸν τριγμὸν τῶν συγκρουμένων λέμβων.

— Μαρία.. Ἄσπασώ.. Βασιλικούλα..

— Τὸ καλάθι, τὸ καλάθι..

— Αἱ! ἐσὺ τῆς κουβέρταις.. ποῦ τῆς πᾶς βρὲ τῆς κουβέρτες !.

— Μαμᾶ.. μαμᾶ..

— Ἄπ' ἐδῶ Ἐλενιώ.. πρόσεχε τὴν σκάλα..

— Τί σκουντᾶς βρέ ! δὲν βλέπεις ἔμπρὸς σου...

"Ἐξαφνα ὁμως παρέκει σπαρακτικὰ ξεφωνήματα..

Κάποια χονδρὴ Σμυρναία, παραπατήσασα εἰς τὸν Ρουβίκωνα, μεταξὺ σκάλας καὶ βάρκας, εὐρίσκειται ἔξαφνα εἰς τὴν θάλασσαν..

— Ἄααα.. ἄαα ! βοήθ' !. ἄ.. ἄ!

Φωναί, κακό, ταραχή...

— Μιὰ γυναῖκα στὴ θάλασσα.. ἐκεῖ.. πιάστε τὴν !.

Δέκα χέρια τὴν ἀρπάζουν ἀμέσως ἀπὸ τὰ φορέματα τὰ ὁποῖα ἐπιπλέον σὰν ἀερόστατον καὶ τὴν ἀνασύρουν ξεφω-

νίζουσαν μὲ πνιγμένην φωνήν καὶ κελαρῦζουσαν σὰν σφουγγάρι.

Ἄδίκως ὁμως ὅσοι εἶνε μαζὺ, προσπαθοῦν νὰ τὴν καθησυχάσουν ὅτι δὲν εἶνε τίποτε, νὰ τὴν βεβαιώσουν ὅτι εὐρίσκεται εἰς ἀσφάλειαν..ἐκείνη ἐξακολουθεῖ νὰ ξεφωνίζῃ σὰν σφαζόμενον γουρουνόπουλον χωρὶς νὰ φαίνεται ὅτι τοὺς ἀκούει...

— Σκασμὸς λοιπὸν ἐπὶ τέλους ! ἀκούεται κᾶποια ἀνυπόμονη φωνή.. τί γκαρίζεις πειά !.

— Ἡ Παναγία νὰ σὲ πνίξῃ παληάνθρωπε !..ἐξακολουθεῖ ἐκείνη.. Ἄ..ἄ..ἄ.. φτοῦ.. ἄάχ ! πιάσε ἐδῶ τὸ μαντήλι Ἄσπασώ.. ἄχ...τί κακὸ ποῦ ἔπαθα... Παναγία μου μεγαλόχαρὴ μου !..

.....

Τέλος ἡ ἀποβίβασις γίνεται.

Ἐολόκληρον τὸ πλῆθος ἀλληλοπατεῖται εἰς τὰ στενὰ σκαλοπάτια τῆς προκυμαίας καὶ χύνεται κατὰ μῆκος τοῦ μικροῦ λιμενοβραχίονος εἰς τὸν πεζουλωτὸν παραλιακὸν δρόμον, σπρωχθὲν, σπρωχγόμενον, λογομαχοῦν καὶ σῦρον τὰς παραδοξοτέρας καὶ πλέον ἀπιστεύτους ἀποσκευάς...Καλάθια, μπόγους, κασσέλαις προκατακλυσμαίας, προῖκας βεβαίως πρὸ καιροῦ ἀναπαυθεισῶν ἐν Κυρίῳ προμητόρων, δέματα πολυειδῆ καὶ πολύμορφα, χράμια, ἐφαπλώματα, εἰς ἓν ἀνακάτωμα βαβυλωνίας ἀπερίγραπτον ἀλλὰ καὶ ζωηρότατα γραφικόν.

Ἀπὸ τὴν ἄκρην τοῦ μικροῦ μώλου ὅπου τὸ καφενεῖον, ἕως τὸ στενὸν δρομάκι ποῦ φέρει εἰς τὴν πλατεῖαν, ὅλα τὰ μικροκαταστήματα, ἰδίως παντοπωλεῖα καὶ μαγειρεῖα, τὰ

περισσότερα τῆς περιστάσεως, ἐκθέτουν ἐπιδεικτικῶς τὰ ὀρεκτικὰ μαγειρεύματά των. Πασχαλινὰ ἢ νηστήσιμα κατὰ τὴν ὀρεξιν.

Πιατέλαις μὲ πυραμίδας τηγανητὰ σηκοτάκια, ἄρνια σφαγμένα, πουλερικά, ὄρνιθας, διάνους μὲ τὸ κίτρινον λίπος εἰς τὴν κοιλιάν, λαχανικὰ παντὸς εἶδους, κάνιστρα μὲ κομμένον ψωμὶ ἢ κουλούραις ὀλοκλήρους, λεκάναις μὲ ἐλθαῖς καὶ τουρσιά, ὄρμαθούς ἀπὸ λαχταριστὰ μπαρμπούνια, σωρούς ἀπὸ μαρίδες τηγανηταῖς κολλημέναις πέντε πέντε σὰν ὀπίδια, ἄλλα ψάρια μαρινᾶτα μαυροκόκκινα ἀπὸ τὴν σάλτσαν, θαλασσινὰ τέλος, μύδια, πίνναις, κνδώνια, ἀχυβάδαις ὄλον τὸν πλοῦτον τῶν ἐναλίων βυθῶν.

Τὰ τηγάνια τσιτσιρίζουν μὲ νέα πάντοτε σηκοτάκια ἢ ἀλευρωμέναις μαρίδες, οἱ τεντζερέδες σκορπίζουν τὰ ἑτεροκλιτότερα ἀρώματα, καὶ ἔμπρὸς εἰς τὴν παράταξιν αὐτήν, τὸ ἀνθρώπινον ῥεῦμα περνᾷ χωρὶς διακοπὴν εἰς τὴν πλατειάν τῶν καφενείων, κῦμα μελανὸν καὶ πολύχρωμον ἀπὸ ἡμίψηλα, ῥεμπούπλικες, φεσάκια, μαγουλίκαις, τσεμπέρια, κούκους, σκούφους, ὅλα τὰ καλύμματα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.

Εἶνε Σμυρναῖοι—ὄλος ὁ Φασουλᾶς — μὲ τὰς γραφικὰς ἐνδυμασίας του, πλατεῖα κόκκινα ζωνάρια, χονδρὰ τουζλούκια καὶ μεταξωτὰ μανδήλια εἰς τὰ κεφάλια, ζωηραὶ μελαγχροιναὶ μορφαὶ σφραγισμέναι μὲ τὸ θαλπερὸν χάϊδι τοῦ ἡλίου τῆς Ἰωνίας. Κοῆτες μὲ πολυπτύχους βράκας καὶ κίτρινα ὑποδήματα ἀναγνωρίζόμενοι ἀμέσως ἀπὸ τὰ μεγάλα ἀναστήματα, τὰ πυκνὰ σγουρὰ γένεια καὶ τὰ πονηρὰ βλέμματα. Ἕλληνες τῶν ὑποδούλων μερῶν μὲ κόκκινα φεσάκια καὶ πλατειαῖς νοικοκυριστικαῖς φυσιογνωμίας. Ἀλβανοὶ μὲ λυγηρὰ κορ-

μιὰ καὶ λευκοὺς σκούφους, χωρικοὶ φουστανελλοφόροι μὲ μαλλωταῖς φλοκάταις ἢ δασυτρίχους κάπαις, νησιῶταις βρακάδες μὲ κεντητὰ κοντογούνια, καὶ ἔπειτα οἰκογένειαι ὀλόκληροι παραδαρμένων, πατέρες θυμώνοντες καὶ φωνάζοντες, γέροι παραζαλισμένοι, μητέρες σύρουσαι στρατεύματα στριγγλιζόντων παιδιῶν...

Χωριατοπούλες τῶν Μεσογείων ἀκόμη μὲ τὸ μεταξωτὸν κρήδεμνον καὶ τὰς χρυσοπλέκτους πλεξίδαὶς ἕως τὴν μέσην, καμαρωταῖς διὰ τὰ τόσα λοῦσα, φέρουσαι εἰς τὸ στηῆθος ὀλόκληρον τὴν προῖκα των εἰς νομίσματα, Κωνσταντινᾶτα καὶ φλωριὰ ἀληθινά, Μεγαρίτισσαι μὲ τὸ ἀρχαῖκόν πτυχωτὸν φουστάνι, κοντὸν ὥστε νὰ φαίνονται ἢ ἄσπραις κάλτσαις των σχεδιαγραφοῦσαι χυτοὺς ἀστραγάλους, νησιώτισσαι μὲ τὰ κίτρινα μπουλέτσια καὶ βελούδινα πολκάκια, Σμυρναῖαι τέλος καταπληκτικῶν διαστάσεων, ἀληθινοὶ ὄγκοι σαρκῶν, σύρουσαι ἐκ περισσοῦ εἰς μπόγους ἢ καλάθια, ὀλόκληρον σχεδὸν τὸ νοικοκυριό των..

*
* *

Ἐν μέσῳ τῆς βοῆς καὶ τοῦ ἀλληλοπατήματος αὐτοῦ, τὸ ἀνθρώπινον κῦμα ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον του, χυνόμενον πρὸς τὴν πλατεῖαν τῶν καφενείων, ἐνῶ οἱ κώδωνες τῆς Εὐαγγελιστρίας σκορπίζουν χαρμοσύνως τοὺς πανηγυρικοὺς τόνους των.

Τὸ κῦμα ἐδῶ στενοχωρεῖται, σφίγγεται ἀκόμη περισσότερο, μεταξὺ τῶν γεμάτων τραπεζιῶν τῶν καφενείων καὶ τῶν ἀναλογίων τῆς μουσικῆς.

Ὁ θόρυβος γίνεται ἀκόμη μεγαλείτερος καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη διασταυρῶνονται αἱ φωναὶ τῶν μικροπωλητῶν.

— Κουλούρια.. κουλούρια τῆς κανέλλας.. Πάρτε κουλουράκια γιὰ τὰ μικρὰ παιδάκια..

— Νερό.. νερό.. μιὰ πεντάρα τὸ ποτηρι..

— Ἕνα μέτριον γλυκὺν καὶ δύο Συριαναάα.

— Πορτοκάλλια.. Κρητικὰ πορτοκάλλια.. ἓνα στήν πεντάρα τὰ βάλαμε..

— Τάμματα.. ὠραῖα τάμματα.. πάρτε τάμματα γιὰ τὴ Βαγγελίστρα.. χέρια, πόδια, μάτια, παιδάκια.. ἀπ' ὅλα ἔχουμε!

Καὶ εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς φωνάς, ἐνώνονται καὶ οἱ ἦχοι ἀπὸ δύο τρεῖς λατέρονας, αἱ ὁποῖαι μετακομισθεῖσαι διὰ τὴν περίστασιν ἀπὸ τὴν Σῦρον, χύνουν εἰς τὸν ἀέρα τοὺς γαργαλιστικούς τόνους τοῦ **Καλαματιανοῦ** καὶ τοῦ **μπάρμπα-Χαραλάμπη**, παρακολουθουμένους ἀπὸ κτυπήματα τεφιοῦ.

Γύρω, σπίτια καὶ ἐξῶσται εἶναι πανηγυρικῶς στολισμέναι μὲ μύρτα καὶ σημαίας. Οἱ ἐξῶσται καὶ τὰ παράθυρα εἶναι γεμάτα ἀπὸ γυναικεῖον κόσμον, καὶ τὰ καθίσματα τῶν καφενείων στενάζουν ἀπὸ οἰκογενείας προσκυνητῶν.

Αἱ φωναὶ τῶν βιαστικῶν ὑπηρετῶν διασταυρῶνονται ἀδικόπως, τραγουδισταί, ἀνακατωμένοι μὲ τσίγκρισμα ποτηρίων καὶ κρότους ἐκτινασσομένων βουλωμάτων ἀπὸ λεμονάδαις γκαζόζ.

— Ἕνα ναργιλεές γιαβάασικο..

— Ἕνα Συριανό.. τρεῖς μαστίχαις.

— Βαρὺν καὶ ὄχι γλυκὺν.. πέντε λουκούμια..

*
* *

Ἡ λατέρονα ἐξακολουθεῖ τώρα κᾶποιαν Ἀνατολικὴν

μελωδίαν γεμάτην λαύραν καὶ περιπάθειαν, ἐνῶ τὸ τέφι τὴν παρακολουθεῖ μὲ τόνους μικροὺς καὶ κομμένους.

— Ὡχ ! κραυγάζει λιγωμένος καὶ μὲ μισόκλειστα μάτια ὁ παίκτης, κτυπῶν τὸ ντέφι του ἀπὸ τὸν ἀγκῶνα εἰς τὸ γόνατον καὶ ἀπ' αὐτὸ πάλιν εἰς τὸν ἀγκῶνα.

Εἶναι περίεργος τύπος αὐτός, μελαχροινὴ Ἀνατολικὴ φυσιογνωμία μὲ λαδωμέναις ἀφέλειες ποῦ φθάνουν σὰν μαῦροι σμάλτοι ἕως τὰ φρύδια, μὲ πεσμένον μουστάκι καὶ βλέμμα χασισοπότου ἢ δραματιστοῦ.

Περιστρέφει σὰν ζωντανὸν προᾶγμα τὸ στρογγυλὸν τέφι εἰς τὰ χέρια του, τὸ κτυπᾷ εἰς τὸ γόνατον, εἰς τὰ πόδια, εἰς τὸ κεφάλι, εἰς τοὺς ὤμους, τὸ δονεῖ ὥστε νὰ ἤχοῦν τὰ μετάλλινα τάσσια τῶν πλευρῶν καὶ ἔπειτα γλυστροῶν κατὰ μῆκος τοῦ τεττωμένου δέρματος τὸν ἀντίχειρα, τὸ κάμνει νὰ τρέμη καὶ νὰ ἀναπηδᾷ, σὰν νὰ το ἔπιανε φρενῆτις !

Ὅλα δὲ αὐτὰ σὰν ὑπνωτισμένος, ἀκίνητος, μὲ τὸ κεφάλι ὑψηλὰ καὶ μισόκλειστα μάτια, ὥστε νὰ νομίζῃ κανεὶς πρὸς στιγμὴν ὅτι ὅλη ἡ ζωὴ του ἔχει συγκεντρωθῆ εἰς τὸ ὄργανον, τὸ ὁποῖον ἐνεψυχώθη καὶ κορυβαντιᾷ...

Καὶ κοντὰ του, ἡ λατέρνα, ἱερατικὴ καὶ μεγαλοπρεπὴς σὰν βωμός, στολισμένη μὲ πολυχρώμους φοῦντες, μὲ ταινίας, μὲ χάρτινα ἄνθη, μὲ ἄλλα παράξενα κοσμήματα, ἐπιδεικνύει θριαμβευτικῶς εἰς τὸ μέσον τὴν γυμνόστηθην εἰκόνα κάποιας νωχελῶς ξαπλωμένης Ἀνατολίτισσας, ὡς τὸ ἰδανικὸν εἶδωλον γύρω τοῦ ὁποῖου ὁ παίκτης τοῦ τεφιοῦ εἶναι ὁ φανατικὸς ἱεροφάντης, παραδεδομένος εἰς τὸν παροξυσμὸν τῆς λατρείας του. .

.....

— Πάρτε τάμματα.. ὠραῖα τάμματα γιὰ τὴν Βαγγελί-

στρα... χέρια, πόδια, μάτια, άντρες, γυναίκες, παιδάκια..
 απ' όλα έχουμε..

Είναι ο πωλητής τῶν ταμμάτων αὐτός· τῶν ἀργυρῶν
 ἀναθημάτων τὰ ὁποῖα οἱ προσκυνηταὶ ἔρχονται νὰ ἀφιερώ-
 σουν εἰς τὸ θαυματουργὸν εἰκόνημα!

Μικρὰ προθήκη, ἀπλοῦς δίσκος καμμιὰ φορὰν, κρα-
 τούμενος εἰς τὸ ἓνα χέρι καὶ μέσα εἰς αὐτὸν σωροὶ ἀρ-
 γυρῶν ἐλασμάτων ποῦ ἀπομιμοῦνται μέλη τοῦ σώματος,
 εἶναι ὅλον τὸ ἐμπόριόν του.

Εἶναι χέρια, πόδια, κεφάλια, δάκτυλα, καρδιαῖς, σπίτια
 ὀλόκληρα, ζῶα ἀκόμη, ἀγελάδες, ἄλογα, πρόβατα, ὅτι ἄλλο
 δύναται νὰ φαντασθῇ ὁ νοῦς τῶν χρυσοχόων διὰ νὰ προσελ-
 κύσῃ τὸ χρῆμα τῶν ἀγοραστῶν.

Τοὺς διασταυρῶνει κανεὶς παντοῦ, ἐπάνω, κάτω, δεξιᾷ,
 ἀριστερᾷ, διαλαλοῦντας μεγαλοφώνως τὸ ἐμπόρευσμά των,
 σείοντας ἐπιδεικτικῶς τὰ τάμματα, στρέφοντας αὐτὰ ἀπὸ
 ὅλα τὰ μέρη πρὸ πάντων ἐμπρὸς εἰς τὰ ἔκπληκτα μάτια
 τῶν χωρικῶν.

— Τάμματα.. πάρτε ὥραϊα τάμματα..

.....

Παρέκει πλανόβιος ἰταλὸς ὀδοντοῖατρος ὄρθιος ἐπάνω
 εἰς ἓνα κἀθισμα διαλαλεῖ τὰς μοναδικὰς ἀρετὰς τῶν φαρ-
 μάκων του, ἀνακατεύων εἰς τὴν δημηγορίαν του ξενογλώσ-
 σους ἀκαταλήπτους λέξεις καὶ διεστραμμένους ἐπιστημονι-
 κοὺς ὄρους.

— Πονεῖ κέρι.. ἔξακολουθεῖ στομφωδῶς, κόβει κέρι..
 πονεῖ πόντι.. κόβει πόντι.. πονεῖ ὅμως ντόντι, ντὲν κόβει..
 βγκάζει ντόντι..

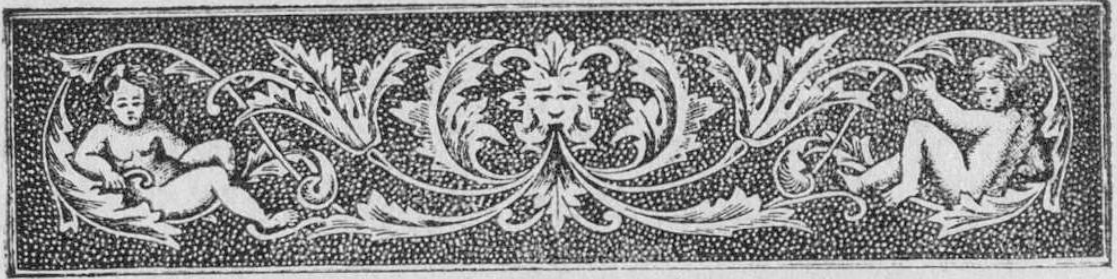
— "Ωστε καλά.. πονεῖ μάτι.. βγάζει μάτι.. πονεῖ κεφάλι.. κόβει κεφάλι;

— "Οχι.. ὄχι!. ντὲν κόβει.. ἔξακολουθεῖ ἐκεῖνος ἀτάραχος, βγκάζει ντόντι.. βγκάζει..

Καὶ συγχρόνως ἀνακινεῖ ἓνα φρικτὸν κόκκινον ῥάκος μὲ τὸ ὁποῖον σπογγίζει τὰ αἵματα, ἐπίτηδες κόκκινον διὰ νὰ μὴ φαίνονται αἱ πολυχρόνιαί του ὑπηρεσίαι...

Ἐὸ φιλάνθρωπος ὅμως Ἀσκληπιάδης, πωλεῖ εἰς τὸ χάσκον ἀκροατήριον μαζὺ μὲ τὴν τέχνην του καὶ ὑγρὸν διὰ τοὺς λεκέδες, σκόνη διὰ τοὺς κορέους καὶ χαρτάκια διὰ τὸν πονοκέφαλον...

Ε΄.

Ἡ ἱερὰ ὁδός !

Τὸ ἀνθρώπινον κῦμα ὅλον ἐν τροφοδοτούμενον ἀπὸ τὴν προκυμαίαν, ἐκβάλλει κυρίως δεξιᾶ πρὸς τὸ λιθόστρωτον δρομάκι, τὸ ὁποῖον ὁδηγεῖ εἰς τὸν ναόν.

Ἄς ἀφήσωμεν νὰ μᾶς παρασύρη.

Ἄπ' ἐδῶ καὶ πέραν πλέον ἀρχίζει ὁ δρόμος τῆς ἐκκλησίας, ἡ **πομπικὴ ὁδός**, λιθόστρωτος, ἀνώμαλος, ὀλίγον ἀνηφορικὴ, γεμάτη μικροκαταστήματα, οἰνοπωλεῖα, μπακάλικα, καφενεῖα, τὰ ὁποῖα μόλις προχωρήσῃ κανεῖς, συνεχίζουν μικρὰ νησιώτικα σπητάκια μὲ ἀσπρισμένα πεζούλια καὶ φουντωμέναις γλάστρες βασιλικῶν.

Διγάκι ἂν σκύψη κανεῖς εἰμπορεῖ νὰ διακρίνη ὀλόκληρον τὸ ἐσωτερικόν των. Τὸ ὑποκίτρινον ἀπὸ τὸ σφουγγάρισμα πάτωμα, τὰ κολλαρισμένα μπερντεδάκια ὀλίγον γαλάζια ἐνίοτε ἀπὸ τὴν πολλὴν χρῆσιν λουλακιοῦ, τὰς χρωμο-

λιθογραφίας τῶν τοίχων, τὸν ἀσπροστροωμένον καναπέ.

*
* *

Προαύλια καὶ πάλιν προαύλια, πεζουλάρια κάτασπρα ἀπὸ τὸν ἀσβέστην, βασιλικά, γεράνια, γαρυφαλιᾶς, καὶ μέσα εἰς αὐτὰ ζωηρὰ προσωπάκια, μελαχροινὰ ἢ ξανθὰ, φιλόγελα, σεμνὰ ἐν ταῦτι, ποῦ προβάλλουν πρόσχαρα ἀπὸ τὰ παράθυρα, ἢ κάθηνται ἀφελῶς μὲ τὸ ἐργόχειρον εἰς τὰ χέρια.

Ἐνίοτε εἶναι καὶ συντροφιαῖς τεσσάρων ἢ πέντε, κακογλωσσεύουσαι τοὺς διαβάτας, γελῶσαι μὲ καμμίαν κωμικήν μορφήν ἢ καμμίαν παράξενην ἐνδυμασίαν, προσέχουσαι ἰδίως εἰς τὰς λεπτομερείας τῶν γυναικείων φορεμάτων, ρίπτουσαι ἴσως ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ κανὲν πλάγιον βλέμμα καὶ εἰς τὴν καμπὴν τοῦ δρόμου, μὴ τυχὸν φανῆ καμμία ἀναμενομένη μορφή...

Τί τάχα ! μήπως καὶ ἐδῶ δὲν ἔχει ἡ καρδιὰ τὰ δικαιώματά της !

*
* *

Ἄλλαι μικρότεραι δύο-δύο τρεῖς-τρεῖς, μὲ πλεγμένα χέρια καὶ τὴν πλεξίδα ὀπίσω, ἀνεβοκατεβαίνουν διαρκῶς ἀπὸ τὸ προαύλιον τῆς Παναγίας ἕως τὴν ἀγοράν, γελῶσαι, ἀστεειεύομεναι, σπρωχνόμεναι, προσπαθοῦσαι νὰ πωλήσουν τὰ κομψὰ ἐργόχειρά των, χανδρίνους κεντητοὺς σταυρούς, γαϊτάνια καὶ τὰ ὀνομαστὰ **χαιμαλιά**, τρίγωνα φυλακτὰ ἐπίσης ἀπὸ πολυχρόμους χάνδραις, τὰ ὁποῖα κρεμῶνται ἀπὸ τὸν λαιμὸν καὶ προφυλάττουν ἀπὸ τὴν βασκανίαν.

Τὰς βλέπετε διαρκῶς ἔμπρὸς σας μὲ τὰς γελαστὰς παιδικὰς φυσιογνωμίας των καὶ τὰ ἔξυπνα ματάκια, μάτια γαλανὰ σὰν χαμόγελα τοῦ Αἰγαίου ἢ μαῦρα σὰν ἑλθαῖς τῶν Δελφῶν, νὰ σᾶς παρουσιάζουν μὲ χάριν τὰ ἔμπορεύματά των, τοὺς σταυρούς, τὰ χαϊμαλιά, τὰ σειρήτιά των...

— Πενήντα λεπτὰ τὸ ἓνα μόνο . εἰκοσιπέντε λεπτά.. εἰκοσιπέντε λεπτά!

Καὶ εἶναι μὲ τόσην ἐπιμέλειαν καὶ καλαισθησίαν κεντημένα ὅλα αὐτὰ τὰ μικροπράγματα, ἀπὸ χάνδραις ἄσπραις, μαύραις, κίτριναις, γαλάζιαις, προπάντων γαλάζιαις μὲ τὰ χρώματα τῆς Ἑλληνικῆς σημαίας, ὥστε αἰσθάνεται κανεὶς διπλὴν εὐχαρίστησιν, μὲ τόσον ὀλίγην δαπάνην, ν' ἀγοράζη μίαν μίαν ἀνάμνησιν καὶ νὰ δίδῃ μίαν χαράν...

Ὅλοκλήρους μῆνας τὰ μικρὰ χάνδρινα ἔργόχειρα εἶναι ἢ διαρκῆς ἀπασχόλησις τῶν κοριτσιῶν μὲ τῆς μαύραις ἢ ξανθαῖς πλεξίδαῖς, ὄνειρα πλέκονται μὲ κάθε χάνδραν των, σχέδια μὲ κάθε κλωστήν των, μικρὰ περιορισμένα σχέδια τῆς ψυχῆς τῶν ταπεινῶν, τὰ ὁποῖα δὲν ἠξεύρει κανεὶς ἂν θὰ ἰδοῦν ποτὲ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας..

Καὶ ἀφοῦ τελειώσουν, περιμένουν κλεισμένα εἰς τὸ συρτάρι τὰς δύο ἐπισήμους ἡμέρας, Εὐαγγελισμοῦ καὶ Δεκαπενταύγουστον, αἱ ὁποῖαι περιβάλλονται εἰς τὴν φαντασίαν των φωτιστέφανα ἀποθεώσεων καὶ ἑορτασμῶν.

Ἄ ! μὲ τί καρδιοκτύπει χαρᾶς περιμένει ὁ μικρόκοσμος τοῦ νησιοῦ, τὰς δύο ἡμέρας τῆς Εὐαγγελίστρας!

.....

Ἀγοράσατε πολλὰ χαϊμαλιά, ἀγοράσατε ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερα ἀπὸ τὰ δροσερὰ τριανταφυλλιά προσωπάκια,

ποῦ σᾶς τὰ ἀπλώνουν μὲ τὴν ἀνίκητον παράκλησιν τῶν παιδικῶν λόγων καὶ τῶν ἀθῶων ματιῶν..

Ἐγοράσετε χαϊμαλιά.. ναί! Ἀπολαύσατε τὴν χαρὰν των καὶ φύγετε καὶ σεῖς παρηγορημένοι, ἀπὸ τὸ μύρον αὐτὸ τῆς δροσιᾶς καὶ τῆς νεότητος ποῦ ἐπέρασε ἀπὸ τὴν ψυχὴν σας...

Εἶναι τόσον εὐμορφον πρᾶγμα ἡ χαρὰ εἰς παιδικὰ πρόσωπα...

Ἐκεῖ δὲν ἐπέρασεν ἀκόμη ἡ σκέψις, τὸ σαράκι τῆς ζωῆς !.

*
* *

Ἡ καμπάναις τῆς Εὐαγγελιστρίας ἀκούονται τῶρα πλησιέστερα, σκορπίζουσαι ἀδιακόπως τοὺς χαρμοσύνους ἤχους των.

Πλησιάζομεν εἰς τὴν ἐκκλήσιαν.

Ἐδῶ πλέον ὁ δρόμος γίνεται ὀλίγον πλατύτερος, ἀνηφορικώτερος, καὶ ἔξαφνα, εἰς τὴν στροφὴν, φαίνεται σὰν στέμμα εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κωμοπόλεως τὸ κατάλευκον μοναστήρι μὲ τὸ δαντελλωτὸν καμπαναριό του.

Δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ πλανόδιοι ἔμποροι ἔχουν στήσει τὰς φορητὰς προσθήκας των, ἁμαξάκια, σανίδαις, τραπεζάκια ὀλόκληρα μὲ καθίσματα καὶ μικραῖς τένταις, ἐκθέτοντες εἰς τὰ βλέμματα τῶν προσκυνητῶν τὰ ἐλκυστικώτερα καὶ ἀνομοιότερα τῶν πραγμάτων.

Μεταξωτὰ τῶν Καλαμῶν, ψεύτικα δακτυλίδια, ἔμπροσθέντα ζωηρῶν χρωμάτων, τάπητας καὶ ὑφάσματα, σιδηρικὰ παντοειδῆ, πακέτια καπνοῦ καὶ σιγαρέττων, ζαχαρωτὰ πολύχρωμα, μερικὰ μάλιστα τόσον ὑπόπιου ὄψεως, ὥστε

νά εἰμπορῆ κανεῖς ἀσφαλῶς νά τὰ χρονολογήσῃ ἀπὸ τὴν περασμένην πανήγυριν...

Ἐπειτα πυραμίδας ὀπωρικῶν καὶ δροσιστικῶν. Πορτοκάλια φλογοπόρφυρα σὰν βασιλεύοντας ἡλίους, λουκούμια μὲ νερό, λεμονάδες γκαζόζ, σῦκα ξηρὰ τῶν Καλαμῶν, σταφίδας Κορινθιακάς, χουρμάδες πατημένους εἰς ξύλινα κασσελάκια...

Ἐδῶ καὶ κεῖ ἀκόμη, εἶναι πωληταὶ μοσχολιβάνου καὶ μαστίχας τῆς Χίου, Χῖοι καὶ αὐτοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲ μικραῖς βράκαις καὶ πονηρὰς φύσιογνωμίας μισὲ-Τζαννήδων...

Τὸ μαργαριταρένιον προῖον τῆς ὠραίας νήσου, ἀπλώνεται κατὰ πυραμίδας εἰς μικρὰ καθαρὰ τραπέζια ἢ πῆλινα Χιακὰ κανατάκια, γεμᾶτα μέχρι στεφάνης, ἐνῶ δίπλα ἐπάνω εἰς πρόχειρον κεραμίδι, καίει κομματάκι μοσχολιβάνου, ἀνασηκῶνον ἑλαφρὰν στήλην καπνοῦ.

Εἶναι δεῖγμα τοῦ ἐμπορεύματος τὸ ὁποῖον σωρεύεται παραπλεύρως εἰς μικρὰ τετραγωνάκια, μελανὰ καὶ χρυσομένα ἀπὸ τὴν μίαν μεριάν.

Παρέκει εἶναι πωληταὶ χρωμολιθογραφιῶν, μεταβάλλοντες τοὺς τοίχους εἰς σωστὰ μουσεῖα, ἀραδειάζοντες εἰκόνας ὄλων τῶν εἰδῶν καὶ ὄλων τῶν θεμάτων, κατὰ προτίμησιν ὅμως φαντακτεραῖς, μὲ κτυπητὰ χρώματα, ἀπὸ τοῦ ἑσταυρωμένου καὶ τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, μέχρι τῆς Γενοβέφας καὶ τῆς μάχης τῶν Γιανιτσῶν.

Ἐπίσης πωληταὶ κηριῶν εἰς μεγάλα τραπέζια σκεπασμένα μὲ λευκὰ τραπεζομάνδυλα. Λαμπάδων λευκῶν ἢ κιτρινωπῶν, ὄλων τῶν τιμῶν καὶ ὄλων τῶν μεγεθῶν, ἀπὸ

τῶν μεγάλων ποῦ στοιχίζουσι πέντε καὶ ἕξ δραχμάς, ἕως τῶν μικρῶν κιτρίνων τῆς πεντάρας.

— Λαμπάδες.. πάρετε λαμπάδες γιὰ τὴν εἰκόνα τῆς Βαγγελίστρας...

*
* *

Ἐδῶ εἶναι καλαθάκια, ἐγγώρια καλαθάκια πλεγμένα ἀπὸ κιτρίνην ψάθαν μὲ κοκκινοπράσινα στολίδια, τὰ ποιητικὰ καλαθάκια τῶν σχολείων, ποῦ ὅλοι εἰξεύρετε ἀπὸ τὸν μικρόκοσμον τῆς σάκας, ποῦ ὅλοι ἴσως ἐκρατήσατε μικροί...

Ἐδῶ στέκομαι μίαν στιγμὴν!

Ἀπὸ τὰ μικρὰ αὐτὰ κιτρινωπὰ πραγματάκια τῶν ὁποίων χρυσίζει τὴν ψάθαν ὁ ἥλιος, τὰ καλαθάκια μὲ τὰ κοκκινοπράσινα στολίδια, κᾶτι σὰν φίλτρον ἀνανεώσεως καὶ ὀπισθοδρομήσεως ἀνεβαίνει εἰς τὴν ψυχὴν μου, κᾶτι σὰν δροσιὰ ἀνοίξεως χύνεται γύρω μου...

Εἶναι παλαιὸς φίλος ποῦ εὐρίσκειται ἔμπρὸς σας ἔπειτα ἀπὸ χρόνια, ποῦ σᾶς χαμογελᾷ ὅπως ἄλλοτε τὸ παλιὸν του καλὸν χαμόγελον καὶ σᾶς χαρίζει ἕνα κόσμον ποῦ ἐχάσατε πρὸ πολλοῦ...

Κακόμοιρα λησμονημένα χρόνια, τριμμένα θρανία καὶ μελανωμένα χεράκια, μαραμμένα μορφὰ δασκάλων καὶ χἀϊδια μητέρων, παλιὰ δικά μας καλαθάκια, σὲ ποιὸν νεκρὸν κόσμον ἔχετε τώρα χαθῆ!

.....
.....
— Ὅριστε κύριοι εἰς τὸ πανόραμα..χαρτάκια, ποικιλία τῆς τύχης.. μιὰ πεντάρα μόνον τὸ πανόραμα!

Ἐδῶ εἶναι οἱ πλανόβιοι ἐκθέται πανοραμάτων. Μεγάλον τετράγωνον κουτὶ μὲ φακοὺς ὁμοιάζον μὲ περιστερεῶνα, τὸ ὁποῖον ἔχει δι' ἐπικουρίαν εἰς τὸ ἐπάνω μέρος, περιστέρια, πουλάκια τῆς τύχης καὶ ἄσπρους μικροὺς ποντικούς.

Μὲ μίαν πεντάραν μόνον, ὁ ἰδιοκτῆτης βγάζει ἔξω, ἐπάνω εἰς τὸ δάκτυλόν του ἓνα πουλάκι, τὸ πλησιάζει εἰς τὴν θήκην ὅπου εἶναι τὰ διπλωμένα χαρτάκια καὶ ἐκεῖνο ραμφίζει ἐν ἅπ' ὅλα· τὴν μοῖρα σας.

Ἐχει χαρτάκια δι' ὅλας τὰς ἡλικίας. Διὰ νέους, γέροντας, κορίτσια, ὑπανδρευμένους καὶ ἀνυπάνδρους, διὰ χήρους ἀκόμη, καὶ ὅλα ἀναλόγως, προλέγουν πλούτη, τιμὰς, μακροζωΐαν, γρήγορον γάμον ἢ καλὴν ψυχὴν!

Δὲν στενοχωροῦνται πολὺ εἰς τὰς προσρήσεις των τὰ μικρὰ κόκκινα ἢ πράσινα χαρτάκια... Τὰ μαντεύματά των εἶναι πάντοτε εὐνοϊκὰ καὶ δὲν ἀφήνουν κανένα δυσαρεστημένον.

Καὶ κρὶκ-κρὰκ ἢ σοῦστα τοῦ πανοράματος.

—... Ἐδῶ βλέπετε κύριοι τὸ φοβερὸ καὶ τρομερὸ Μπιζάνι ποῦ ἔφαγε κόσμον καὶ κοσμάκη καὶ τὸ πῆραν μὲ τὴ λόγχη τὰ εὐζωνάκια μας...

Κρὶκ-κρὰκ!

—... Ἐδῶ εἶναι ἡ φοβερὰ καὶ τρομερὰ μάχη τῆς Κρέσνας.. Βλέπετε τὰ ντουφέκια, τὰ κανόνια, τῆς μπόμπες ποῦ πέφτουν, καὶ τὸν Κωνσταντῖνον μὲ τὸ σπαθὶ σιτὸ χέρι καβάλα σιτὸ ἄλογο..

Κρὶκ-κρὰκ!

—... Ἐδῶ βλέπετε τὰ παλάτια ποῦ κατοικοῦσε ἡ συχωρεμένη ἢ βασιλοποῦλα μας ἢ Ἀλεξάντρα...

Τί διαμάντια.. τί πιρλάντια
 τί ζωή χαριτωμένη
 ἔπερνοῦσε ἔδῶ πέρα
 ἢ βασιλοπούλα ἢ καϋμένη..

.....

Μία πεντάρα μόνο κύριοι τὸ πανόραμα.. μία πεντάρα μόνο..

Καὶ τὸ διαλάλημα ἔξακολουθεῖ πάντοτε πομπωδέστερον, ἀραδειάζον τὰς παραδοξωτέρας φράσεις καὶ τὰς πλέον κτυπητὰς λέξεις, ἔξαντιλοῦν ὅλην τὴν ἐφευρετικότητά του, προπάντων ὅταν ὁ ἀπλοϊκὸς χωρικός ἢ ὁ εὐκολόπιστος Τουρκομερίτης, στέκουν διστάζοντες ἔμπρὸς εἰς τὸν μαγικὸν κόσμον ποῦ εἰμπορεῖ μὲ μίαν πεντάραν ν' ἀνοιχθῇ ἔμπρὸς εἰς τὰ μάτια των...

.....

"Ἄλλος παρέκει διαλαλεῖ κάποιον τέρας ποῦ ἐκθέτει..

"Ἐμπρὸς εἰς τὴν θύραν ἀνοικιάσιου μικρομαγαζεῖου τὸ ὁποῖον μετέβαλε προσωρινῶς εἰς μουσεῖον, ἔχει ἀπλώσει πλατὺν μουσαμᾶν, ὅπου εἶναι ζωγραφημένη μία Γοργώνα μὲ κεφαλὴν γυναικὸς μαστοὺς παραμάνας καὶ σῶμα φώκης, ἐν ἄρῳ μὲ ἕξ ποδάρια καὶ διάφορα ἄλλα φανταστικὰ τέρατα.

Αὐτὸς ὅμως δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν φωνήν του ἀλλ' ἔχει εἰς ἐπικουρίαν καὶ μικρὸν κουδοῦνι, τὸ ὁποῖον κτυπᾷ κατὰ διαλείμματα.

— "Ορίστε κύριοι τὸ ἄξιον-περίεργον..μία δεκάρα ἢ εἴσοδος ! "Ἐνα ἄρῳ μὲ ἕξη πόδια, δύο κεφάλια τέσσαρα μάτια.. "Ορίστε κύριοι εἰς τὸ πρωτοφανές.. "Ορίστε νὰ ἰδῆτε

τὴν Γοργώνα, μισὸ ψάρι, μισὴ γυναῖκα, ποῦ τραβάει τοὺς ναῦτες καὶ πνίγει τὰ καράβια.. Μία δεκάρα μόνο ἡ εἴσοδος..

Καὶ τίγκι-τάγκα, τίγκι-τάγκα τὸ κουδοῦνι, ἔξακολουθεῖ νὰ ἐπιτείνῃ ἐπίμονον τὸν θόρυβον καὶ τὴν βοήν.

*
* *

Περισσότερον ὅμως ἀπὸ ὅλα αὐτά, κάτι ἄλλο νικᾷ κάθε θόρυβον, κυριαρχεῖ καὶ δεσπόζει.

Μονότονος, ἐκνευρίζουσα, κουραστική, φθάνει ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη ἢ ἀδιάκοπος ψαλμωδία τῶν ζητιάνων, ἀνηλεῶν καὶ ἐπιμόνων, οἱ ὅποιοι ἐλκυσθέντες καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὴν ἐλπίδα καλοῦ κέρδους, ἔχουν στήσει τὸ βασίλειόν των, βοῶντες, κεκραγότες, λέγοντες καὶ καταλαμβάνοντες εἰς ἀτελειώτους σειρὰς κάθε κενὸν τόπον εἰς τὰ πλάγια τοῦ δρόμου.

Ἔχουν συναθροισθῆ καὶ αὐτοὶ εὐλαβεῖς προσκυνηταί, ἀνελλιπεῖς δύο φοραῖς τὸ ἔτος εἰς τὴν πανελλήνιον πανήγυριν, κουλοί, κουτσοί, ἄχειρες, κολοβωμένοι, μὲ μισὸν σῶμα, μὲ ἓν τρίτον σώματος, μὲ ἓν κομμάτι μηροῦ, ἐπιδεικνύοντες ἐπιμόνως τὰ εἰδεχθέστερα ἔλκη καὶ τὰ ἀηδέστατα κολοβώματα, στρέφοντες καὶ ἀναστρέφοντες αὐτὰ εἰς τὸ φῶς ὅπως θὰ ἔκαμνε ἔμπορος διὰ τὸ ἐμπόρευμά του, ἀνακινουῦντες τὰ ἀτροφικὰ μέλη καὶ ἀπλώνοντες πιατάκια, χέρια, τασάκια, μανδήλια, μὲ ὅλους τοὺς τόνους τῆς ἀπελπισίας, διὰ νὰ κινήσουν ἐπιτυχέστερα τὸ ἔλεος τῶν διαβατῶν.

Κάποιος, σύρεται χάμω μὲ τὰ δύο χέρια του φέρον ἐπιτηδες κρούπεζα διὰ νὰ μὴ πληγῶνῃ τὰς παλάμας. Ἄλλος βαδίζει μὲ τὰ τέσσαρα σὰν ἔξαφνικὸν θηρίον, στεκόμενος ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μόνον διὰ νὰ ψαλμωδῆσῃ τὰ συχώ-

ρια του. Τρίτος περιστρέφει εἰς τὴν θέσιν ὅπου ἦσαν ἄλλοτε τὰ μάτια, λευκωποὺς βολβούς, κραυγάζων μὲ φωνὴν τόσον γοερὰν ὥστε νὰ πρήσκωνται αἱ φλέβες τοῦ προσώπου του.

Παρέκει ἀκόμη, ἄλλος ἐπιδεικνύει πόδι λεπρὸν σκεπασμένον ἀπὸ φορικώδη λέπια, ἄλλος βογκᾷ μὲ φωνὴν τόσον πένθιμον σὰν νὰ βγαίνη ἀπὸ τὸ βάθος κανενὸς τάφου ὅτι πάσχει ἀπὸ ἐπιληψίαν, ἄλλος πάλιν, ἀπόγονος τῶν παλαιῶν ραψωδῶν, τυφλὸς καὶ αὐτὸς μὲ πράσινα ὄμμα-τόγνυα, παίζει μικρὰν Κρητικὴν λύραν κλαίων τὰ πάθη του...

.....

**Ἴδέτε πῶς κατήντησα
κόσμο νὰ μὴνε βλέπω..**

.....

Καὶ τὰ συχώρια, αἱ ψαλμωδίαί, τὰ παρακάλια, φθάνουν σὰν βοή γιγαντιαίας κυψέλης ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη εἰς τὴν ἀκοήν.

— Ὁ Θεὸς νὰ συγχωρέσῃ τῆς ψυχαῖς τῶν ἀποθαμμένων σας..

— Ὁ Θεὸς νὰ ἀναπαύσῃ τὸν πατέρα καὶ τὴν μα-
νοῦλα σας.. (ἔστω καὶ ἂν αὐτοὶ ἀπολαύουν πλήρη ὑγείαν
καὶ δὲν ἔχουν καμμίαν διάθεσιν νὰ ἀναπανθοῦν..)

— Στῆς ψυχοῦλες ποῦ σᾶς κάψανε..

— Κόσμο ἀκούω καὶ κόσμο δὲν βλέπω..

— Ἐλεήσατε τὸν ἄομματον... (αὐτὸς ἐλληνίζει).

— Τυφλὸς καὶ ὑστερημένος κυρία μου !.

— Δὲν εἶναι καῦμὸς μεγαλείτερος ἀπὸ τὸ φῶς !.

.....

Καὶ ὅλος αὐτὸς ὁ δρόμος, ὁ ἀνωμάλως λιθόστρωτος, μὲ

τὸν πολυποίκιλον κόσμον καὶ τὴν Βαβυλωνίαν τῶν φω-
 νῶν, ὁ εὐωδιάζων ἀπὸ καπνοῦς μοσχολιβάνου, ἡ ὁδὸς τῆς
 Παναγίας, δὲν ἠξεύρω πῶς μοῦ φέρει εἰς τὴν μνήμην τὴν
 ἱερὰν ὁδὸν τοῦ Δελφικοῦ προσκυνήματος εἰς τοὺς πρόπο-
 δας τοῦ Παρνασσοῦ, λιθόστρωτον καὶ αὐτὴν, στενὴν, ἀνηφο-
 ρικὴν, ὅταν κόσμος ὁλόκληρος εἰς τοὺς καιροὺς τῆς πα-
 λαιᾶς θρησκείας, συνέρρεε ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος
 νὰ προσφέρῃ τὴν λατρείαν του εἰς τὸν Θεὸν τοῦ φωτός.

ᾠ ! πῶς ἀλλάζουν φαινομενικῶς μόνον ἐδῶ κάτω ὅλα
 τὰ πράγματα, μορφαί, ἐπιφάνειαι, ὀνόματα, ἐνῶ ἡ αἰωνία
 ψυχὴ μένει πάντοτε ἰδία, διψασμένη κατόπιν τοῦ ἀγνώ-
 στου, καίουσα τὸ θυμίαμα σήμερον εἰς τὸν ἕνα, αὔριον
 εἰς τὸν ἄλλον βωμόν, χθὲς ἔμπρὸς εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, σή-
 μερον ἔμπρὸς εἰς τὴν Παναγίαν...

*
 * *

— Τόπον ὁμως.. τόπον !.

Ἐὸ κόσμος τρέχει πρὸς τὸ ἴδιον μέρος, ἀλληλοπαιεῖται,
 ἀλληλοσπρώχνεται...

Τί συμβαίνει ;...

Ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ὁδοῦ φαίνεται νὰ προχωρῇ μικρὰ
 συνοδεία, τῆς ὁποίας προπορεύονται τέσσαρες πέντε γυναῖ-
 κες βουτηγμέναι εἰς τὰ μαῦρα καὶ μὲ ξέπλεκα μαλλιά.

Εἶναι προσκυνήτριαι, τῶν ὁποίων ἡ Μεγαλόχαρη εἰσή-
 κουσε τὴν παράκλησιν καὶ αἱ ὁποῖαι ἐκτελοῦν τὸ τάξι-
 μόν των.

Ἡ πρώτη ἔχει τάξει νὰ ἀναίβῃ μὲ τὰ γόνατα ὅλον τὸ
 διάστημα ἀπὸ τὴν προκυμαίαν ἕως τὸν ναόν, καὶ σύρεται

μὲ κόπον εἰς τὴν μέσῃν τοῦ δρόμου, καταμετροῦσα ἐπιπό-
νως μίαν πρὸς μίαν τὰς τριμμένας πέτρας τοῦ λιθοστρώ-
ματος.

Ἄλλη βαδίζει γυμνόποδη φέρουσα εἰς τὴν ἀγκαλιὰ μα-
ραμένον βρέφος, ἄλλαι δὲ ἀκόμη ἀκολουθοῦν ἀπλῶς πεν-
θηφοροῦσαι ἢ κρύπτουσαι κάτω ἀπὸ μαῦρον πέπλον τὸ
πρόσωπον.

Δύο νέοι ναῦται κατόπιν, φέρουν ἐπ' ὤμου πελωρίαν
λαμπάδα μήκους πέντε μέτρων, μεγάλην σὰν κατάρι
πλοίου, ἐνῶ ὀπίσω ἔρχεται ἀσκεπής, ἡλιοψημένος γέ-
ρω-καπετάνιος, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν στιγμήν τοῦ κινδύνου,
ἔταξεν εἰς τὴν Εὐαγγελίστραν νὰ τῆς φέρῃ μίαν λαμπάδα
ἴσα μὲ τὸ κατάρι τῆς μπρατσέρας του...

Μία νησιώτισσα ἔπειτα, ὀδηγεῖ ἀπὸ τὸ χέρι μικρὸν χλω-
μὸν παιδάκι μόλις σωσμένον ἀπὸ σοβαρὰν ἀρρώστειαν, τὸ
ὁποῖον ἔχει ἐνδύσει καλογεράκι, μὲ μικρὸν μαῦρον ράσον
καὶ μοναχικὸν σκοῦφον, ζωντανὸν ἀφιέρωμα εἰς τὴν θαυ-
ματουργὸν **χάρη** τῆς..

Καὶ εἶνε ἀκόμη καὶ ἄλλοι, μὲ τάμματα, μὲ μεγάλας λαμ-
πάδας, βαρέλια λάδι, ἄλλα λογιῆς λογιῆς ἀφιερῶματα, ἀνα-
φερόμενα εἰς περιστάσεις ὅπου ἐφυλάχθησαν μὲ τὴν βοή-
θειαν τῆς Εὐαγγελίστρας.

Καὶ ὁ κόσμος τρέχει πάντοτε ὀπίσω των σπρωχρόμενος
καὶ σχολιάζων, τὰ παράθυρα γεμίζουν περιέργους καὶ τὰ
γραῖδια συζητοῦν σοβαρῶς τὴν ἀξίαν τοῦ ταξίματος.

— Τόπον !. τόπον !.

Γ΄.

Τὸ προσκύνημα !

Ὁ δρόμος ποῦ περιεγράψαμεν μὲ τὴν πολυθύρουτον καὶ παραζαλιστικὴν κίνησιν του, καταλήγει εἰς τὴν μικρὰν λιθόστρωτον πλατεΐαν, σχεδὸν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κωμοπόλεως, ὅπου ὑψώνεται ὁ περίβολος τῆς ἐκκλησίας.

Μεγάλῃ τοιχόκτιστος βρύσις εἰς τὴν πρόσοψιν, μὲ ἀλυσσόδετα κύπελλα, περικυκλώνεται ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν διασμένων, σὰν κυψέλη μελισσῶν.

Ἄν ὅμως εἰς ὅλα τὰ μέρη ἡ κυκλοφορία εἶνε δύσκολος, ἐδῶ πλέον γίνεται ἀποπνικτικὴ.

Δύο ἀνεξάντλητα ρεύματα περνοῦν ἀδιακόπως ἀπὸ τὰς δύο πύλας, δύο μάζαι πυκναὶ καὶ πολύχρωμοι, μωσαϊκὰ χρωμάτων, ἐνδυμάτων καὶ μορφῶν.

Ἄς ἐγκαταλειφθῶμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἄς ἀφήσωμεν νὰ μᾶς παρασύρουν.

Αἱ ἀνοιγομέναι δίπλα εἰς τὴν βρύσιν θολωταὶ καμάραι, εἶνε κατάφορτοι τοὺς τοίχους ἀπὸ εἰκονίσματα καὶ ἀγιογρα-

φίας, τὰς ὁποίας πωλεῖ γέρον καλόγερος, μαζὺν μὲ ἓνα σωρὸν ἄλλα θρησκευτικὰ μικροπραγματάκια.

Ἐγιορείτικα κομβολόγια, σκαλιστὰ κουτάλια, ξυλογλυφήματα, καλογηρικαῖς ξύστραις, μοσχολίβανον, ζωγραφισμέναις θαλασσιναῖς κόγχαις καὶ μικρὰ κόκκινα σταυρουδάκια ποῦ ὅταν πλησιάσῃ κανεὶς τὸ μάτι, βλέπει ἀπὸ μικρὸν φακὸν τὴν ἐκκλησίαν τῆς Εὐαγγελίστρας μεγεθυνομένην καὶ πανοραματικὴν.

Καὶ ἐδῶ πάλιν εἶνε ἄλλαι σειραὶ ζητιάνων, φορικωδῶν, ἐπιμόνων, ἀπαιτητικωτάτων, οἱ ὁποῖοι τραβοῦν καὶ ἀπὸ τὰ ἐνδύματα ἀκόμη, διὰ νὰ ἐλκύσουν καλλίτερα τὴν προσοχὴν..

Τὸ ὄρεῦμα ὁμως ἐξακολουθεῖ νὰ μᾶς παρασύρῃ.

*
* *

Ἀπὸ τῆς καμάραις αὐταῖς, ὀλίγα σκαλοπάτια φέρουν εἰς τὴν πλακοστρωμένην πλατεῖαν, εἰς τὸ μέσον τῆς ὁποίας ὑψώνεται κιονωτὸς καὶ μαρμαρόκτιστος ὁ περίφημος ναὸς, στεφανώνων τὴν ἀρχιτεκτονικὴν του μὲ κατάσπρον θυριδωτὸν κωδωνοστάσιον.

Ἄν φαντασθῇ τώρα κανεὶς γύρω εἰς τὴν μεγάλην αὐλήν, πελώριον τετράγωνον ἀπὸ δύο πατώματα ἀσπρισμένων κελλιῶν, μὲ καμάραις εἰς τὸ κάτω πάτωμα, μὲ ἐξώστην εἰς τὸ ἐπάνω, καὶ εἰς τὸ κέντρον τὸν ναὸν μὲ τὸ λευκομάρομαρον προστύλιον τῆς ἐμπροσθινῆς ἐπιφανείας, ἔχει πλήρη ἐκὼνα τοῦ θεάματος.

Τὸ πλῆθος ἐν τῷ μεταξὺ ἐξακολουθεῖ τὴν ἀνάβασιν εἰς τὴν διπλὴν μαρμαρένιαν κλίμακα, ἐν μέσῳ δύο σειρῶν στρατιωτῶν οἱ ὁποῖοι ἐπιτηροῦν καὶ κανονίζουν τὴν πορείαν.

Ἐσωτερικῶς, εἰς τὸ βασιλεῦον μυστηριῶδες σκιόφως, τὸ καταστερισμένον ἀπὸ συστοιχίας κανδυλιῶν, ὁ ναὸς σελαγίζει κατακόσμητος ἀπὸ ἀγιογραφίας, λαμπάδας καὶ ἀναθήματα.

Παντοῦ ἀντανγάζει ὁ χρυσοὸς καὶ ὁ ἄργυρος.

Τὰ ἀναθήματα, μερικὰ βαρυτιμότατα εἰς ἐργασίαν καὶ ὄγκον, κρέμονται ἀναρίθμητα ἀπὸ τοὺς τοίχους, τὰ κανδύλια, τὰς εἰκόνας καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ὄροφὴν.

Εἶναι πλοῖα ἄργυρᾷ ἀπομιμούμενα μὲ ἐντέλειαν κἀθε λεπτομέρειαν τῶν ἐξαριτῶν, ἄγγελοι χρυσοκόσμητοι, Σεραφείμ μὲ πτέρυγας ἀπλωμένας, βαρειαῖς κανδήλαις λεπτοτάτης ἐπεξεργασίας, συστοιχίαι ὀλόκληροι μικροτέρων κανδυλιῶν, σπίτια, εἰκόνας, μανουάλια, ὅλα εὐλαβῆ ἀφιερῶματα ὀλοκλήρων γενεῶν, διαρκῶς αὐξανόμενα μαζὺ μὲ τὴν φήμην καὶ τὰ θαύματα τῆς εἰκόνας.

Καὶ αὐτοὶ οἱ τοῖχοι ἀκόμη δὲν εἶναι ἐλεύθεροι.

Καὶ αὐτοὶ εἶναι σκεπασμένοι ἀπὸ πλῆθος μικρῶν ταξιμάτων, χειρῶν, ποδιῶν, κορμῶν, προσώπων, ἀντικειμένων ὄλων τῶν σχημάτων καὶ ὄλων τῶν μορφῶν.

Ἡ εἰκὼν, μετρία τὸ μέγεθος καὶ ὑαλοσκεπάστος, εἶναι ἀριστεροῦ, ἐπάνω εἰς καταστόλιστον κουβούκλιον καὶ παριστάνει τὸν Εὐαγγελισμόν.

Δύο μόνον πρόσωπα ἀμανρὰ καὶ δυσδιάκριτα εἰμπορεῖ νὰ διακρίνη κανεῖς. Τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεομήτορος.

Τὸ ἐπίλοιπον, σκεπάζεται ἐντελῶς ἀπὸ παχὺ χρυσοῦν ἔλασμα, ἀπομιμούμενον τὰς λεπτομερείας τῆς εἰκόνας καὶ σειρὰς βαρυτίμων γυναικείων κοσμημάτων τὰ ὁποῖα στοιχίζουν μόνον αὐτὰ ὀλόκληρον περιουσίαν.

Εἰς δύο πελώρια μανουάλια δεξιᾷ καὶ ἀριστεροῦ, χιλιά-

δες κηριῶν ἀνάπτουν καὶ σβύνουν, μένοντα μόλις μίαν στιγμήν ἔμπρὸς εἰς τὴν εἰκόνα καὶ ἀμέσως ἀντικαθιστάμενα ἀπὸ ἄλλα, τὰ ὅποια ἀδιακόπως ἀπλώνουν δεκάδες χεριῶν.

Ὁ κανὼν εἶναι ἄσπλαγχνος.

Μόνον μίαν στιγμήν ἀναμμα καὶ ἔπειτα σβύσιμόν, νὰ οἰκονομηθῇ θέσις καὶ διὰ τοὺς ἄλλους... Τὰ δὲ ἀπόκερα ριπτόμενα εἰς μεγάλα κιβώτια κάτω τῶν μανοναλιῶν, ὑψώνονται ἀμέσως εἰς μεγάλους κιτρίνους σωρούς, ἀδιακόπως αὐξάνοντας, ξεχειλίζοντας, καὶ μόλις ἀδειασθοῦν ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ πάλιν ἀνανεουμένους.

*
* *

Ὁ ναὸς εἶναι ἀσφυκτικῶς γεμᾶτος· θάλασσα ἀνακινουμένων κεφαλῶν ἢ ὅποια σφίγγεται ἐπάνω εἰς τοὺς τοίχους, τοὺς κίονας, τὰ στασίδια, προπάντων ὅμως γύρω εἰς τὸ κουβούκλιον τοῦ προσκυνήματος, ὅπου τὸ σπρώξιμον καὶ τὸ ἀλληλοπάτημα δὲν ἔχουν περιγραφὴν.

Δὲν εἶναι πλέον προσκύνημα, ἀλλὰ πάλη ἀληθινή, ὅπου μόλις οἱ φρουροὶ στρατιῶται κατορθώνουν νὰ συγκρατοῦν τὴν τάξιν.

Ὅλοι μίαν σκέψιν ἔχουν καὶ ἓνα ἄγῶνα... Πῶς νὰ πλησιάσουν ἀδιαφοροῦντες διὰ τὰ λοιπά.

Τὰ χέρια κινοῦνται νευρικά, τὰ πρόσωπα εἶναι κατακόκκινα, τὰ χεῖλη μερικῶν φανατικῶν σπασμωδοῦν, ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρόν, διαπεραστικαὶ φωναὶ ὑστερικῶν γυναικῶν, σχίζουν σὰν δυνατὰ ραγίσματα τζαμιῶν τὸν εὐωδιάζοντα ἀπὸ μοσχολίβανον ἀέρα.

Αὐτῶν, τὰ χαρακτηριστικὰ εἶναι τραβηγμένα σπασμω-

δικῶς, τὰ μάτια κατακόκκινα, ὅλη δὲ ἡ ἔντασις αὐτῆ τῶν νεύρων, ἡ ταραχή, καὶ ἡ παραφορά, συγκεντρώνονται εἰς ἓν ἀπηλπισμένον φίλημα ξεχειλίζον ἀπὸ πίστιν καὶ λατρείαν.

Ἔστω ἡ ζωὴ καὶ ὅλη ἡ ὑπαρξίς των συγκεντροῦται τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐκεῖ..

Εἰς τὰ κατακόκκινα πρόσωπά των μεγάλα δάκρυα αὐλακῶνουν πρὸς τὰ κάτω τὰ μάγουλα, ἀναφυλλητὰ ἐξογκώνουν τοὺς λάρουγκάς των, καὶ ἡ ὑποβολὴ τῆς πεποιδήσεως, ἐνεργεῖ, κυριεύει, θαυματουργεῖ...

Μὴ ἀπιστεῖτε εἰς τὰ θαύματα τῆς Τήνου...

Ἡ πίστις ἐνεργεῖ εἰς τὸ ἐξόχως κατάλληλον ἔδαφος νευρικήσ ἐξάψεως καὶ ὑποβολῆσ.

Ἐπιστεύων σωθήσεται...λέγει τὸ Εὐαγγέλιον.

Καὶ πράγματι σώζεται...ἀπαντᾷ ἡ ἐπιστήμη.

Εἰμπορεῖ νὰ σωθῇ...

.....
Ἔξαφνα : Θαῦμα...θαῦμα !..

Μία ὑστερική, παράλυτος, κυριευθεῖσα ἀπὸ παραξυσμόν, ἀνεῦρε τὴν χρῆσιν τῶν μελῶν της, ἐσηκώθη..ἐπεριπάτησεν..

Αὐτὸ τουλάχιστον μεταδίδεται ἀπὸ στόματος εἰς στόμα..

Εἰς τὸ μέρος τῆς εἰκόνοσ ἡ συρροὴ πλέον γίνεται μαλλοκόπημα, ἀλληλοπάτημα...

Ἐπὶ τὸ πλῆθος θέλει νὰ ἰδῇ, νὰ κορέσῃ διὰ μιᾶσ τὴν περιέργειάν του καὶ περισφίγγει εἰς ἀδιάσπαστον κύκλον, ἀποπνίγει σχεδὸν τὴν εὐτυχισμένην ποῦ ἐδέχθη τὸ θεῖον ἔλεος.

Εἶνε μελαγχροινὴ νέα, χλωμὴ καὶ πτωχοφορεμένη, γονυπετὴς κάτω ἀπὸ τὸ χρυσοῦν πετραχῆλι τοῦ λευκοκάλλη

ιερέως, κλαίουσα μὲ νευρικούς λυγμούς καὶ τρέμουσα δλόσωμος σὰν φύλλον.

— Αὐτή; αὐτὴ εἶνε ;..

— Ναί! ναί! αὐτὴ ἢ ἀδύνατη ..ἢ γονατιστή!..

— Μεγάλη ἢ χάρη σου Εὐαγγελίστρα μου!

— Μνήσθητί μου Κύριε ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου!
Ρῖγος ἱεραῶς φρίκης διατρέχει τὸ πλῆθος.

Τὸ μυστήριον τοῦ ἀγνώστου οἰστροηλατεῖ τὸ σῶμα καὶ κεντρίζει τὸν φανατισμόν.

Εἰς μίαν στιγμὴν προαύλια, κελλιά, διάδρομοι, αὐλή, ὅλα κινουῦνται σὰν ἓνα μόνον κραδαινόμενον σῶμα, ριπταζόμενον ἐδῶ καὶ ἔκει ἀπὸ ἀκαταγώνιστα ρεύματα.

— Θαῦμα! θαῦμα! ἄλλο θαῦμα ἢ Μεγαλόχαρη...

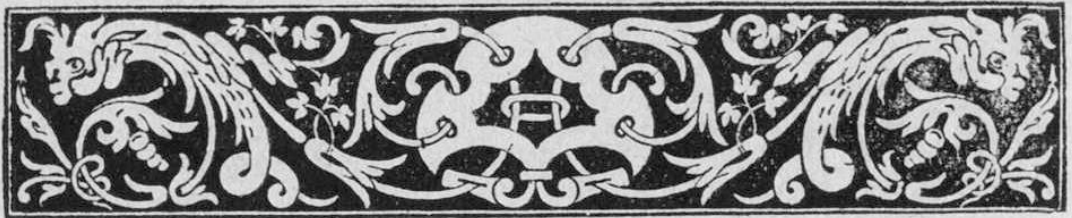
Ἐὸ κόσμος φρικιάζει, σταυροκοπεῖται, τρέχει θαμβωμένος ἀπὸ δάκρυα νευρικά...

Ἡ θεραπευθεῖσα ὅμως, ἀφοῦ ἐσώθη ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, τώρα κινδυνεύει νὰ πνιγῇ ἀπὸ τὸ πλῆθος τὸ ὁποῖον τὴν ζώνει ἀσφυκτικῶς.

Καὶ ἔξαφνα ἀναρπάζεται ἀπὸ τοὺς φανατικούς, ἀνασηκώνεται εἰς τοὺς ὄμους φέρεται ἐν θριάμβῳ ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν μὲ τὰ μαλλιά ἀτάκτως λυμένα εἰς τοὺς ὄμους καὶ τὸ πρόσωπον δακρύλουστον, ἐνῶ παραφορὰ, παραφροσύνη ἀληθινή, περνοῦν σὰν μεγάλα ἠλεκτρικὰ ρεύματα ἀπὸ τὴν κραδαινομένην ἀνθρωπίνην μάζαν...

— Μεγάλα καὶ θαυμασιὰ τὰ ἔργα σου Εὐαγγελίστρα μου!..

ΙΑ΄.

Τὸ τάμμα !

Μία φωνὴ ἀπελπιστικὴ, ἀγωνισμένη, χαθεῖσα μέσα εἰς τὸ σπρώξιμον καὶ τὸ ἀλληλοπάτημα..

— Μαρινιά.. Μαρινιά !. Ἐδῶ Μαρινιά!

Ἄλλο σπρώξιμον ἀπὸ μεγαλήτερον ῥεῦμα τὸν ἀποχωρίζει ἐντελῶς καὶ τὸν φέρνει ἀκόμη μακρότερα. Ἐπιπτα ἀπὸ μέρους εἰς μέρος, τὸν ἐκβράζει εἰς τὴν ἄκρην τοῦ προαυλίου καὶ ἀπ' ἐκεῖ τὸν παρασύρει πάλιν εἰς τὸν διάδρομον τῶν κελλιῶν.

Ἀπηλπισμένος, παλαίων μὲ ὄλας τὰς δυνάμεις, νομίζει ὅτι ἀκούει ἀκόμη μίαν φορὰν τὴν φωνὴν τῆς ἀδελφῆς του. Ἐπειτα τίποτε..

Φωνάζει ἀκόμη, παρακαλεῖ, παραδέρνει..

Οὔτε ποῦ εὐρίσκεται εἰξεύρει, οὔτε ποῦ νὰ διευθυνθῇ..

Τὸ πλῆθος τὸν διαγκωνίζει, τὸν σπρώχνει βιαστικὸν καὶ αὐτὸς μένει εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, μὴ τολμῶν νὰ κινηθῇ, ἔξαπλώνων μόνον ἐξ ἐνστίκτου τὰ χέρια εἰς τὴν αἰωνίαν νύκτα

του τὸ ἀσημένιον ἀφιέρωμα τὸ ὁποῖον ἐπήγαινε εἰς τὴν Παναγίαν.

— Μαρισιά !. Μαρισιά !. ἐπανέλαβε μὲ ἀγωνίαν.

Ἄλλὰ κανεῖς πάλιν δὲν ἄκουσε τοὺς λόγους του, καὶ ἔξαφνα ἀκόμη μίαν φορὰν ἀνηροπάχθη, παρεσύρθη, καὶ εὐρέθη τοιχοκολλημένος εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ναοῦ.

Ἄλλά.. ἐκεῖ! δεξιᾷ του.. Δὲν ἦταν ἡ φωνὴ τοῦ Ἀργύρη αὐτή ;. δὲν ἦτο ἡ φωνὴ τῆς Κριγιῶς ;..

Ναί! αὐτοὶ ἦσαν.. Ἐσώθη !

Μίαν στιγμὴν ὁ πόνος ἀντεπάλαισε ἀκόμη μὲ τὸ ἔνστικτον τῆς αὐτοσυντηρήσεως, ἀλλὰ τὸ ἄσπλαχνον σκούνημα τὸ ὁποῖον τὸν παρέσυρε σὰν ἀκυβέρνητον καΐκι, ὁ φόβος του δυστυχήματος, τοῦ συνεπῆρε τὸν δισταγμόν.

— Κριγιώ !. Ἀργύρη.. ἐφώναξε μὲ ἀγωνίαν, πρὸς τὸ μέρος ὅπου τοὺς ἄκουσε, γιὰ ὄνομα Θεοῦ.. μὴ μὲ ἀφήνετε.. ἔχασα τὴ Μαρισιά καὶ δὲν εἰξεύρω ποῦ εἶμαι...

Τὸ πρῶτον κίνημα τῆς Κριγιῶς ἦτο νὰ κινηθῆ πρὸς τὸν παλαιὸν ἀρραβωνιαστικόν της, ἔκαμε μάλιστα νὰ τρέξῃ... ἀλλ' ὁ Ἀργύρης μὲ κακὸν βλέμμα τὴν ἐκράτησε..

— Ἐλα ἀπὸ ἴδῳ μωρή.. ποῦ πᾶς ;..εἶπε βαρβάρως παρασύρων αὐτὴν πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος. Νὰ δά ! ἐξηκολούθησεν, ἄλλη ὄρεξι δὲν ἔχω νὰ τραβάω μαζύ μου καὶ τὸν στραβούλιακα..

Ἡ Κριγιώ δὲν ἀπήντησε καὶ ἠκολούθησε τὸν ἄνδρα της· δάκρυα ὅμως ἐθάμβωσαν τὰ μάτια της καὶ τοῦτο ἐσκλήρυνε ἀκόμη περισσότερο τὸν ζηλότυπον νησιώτην.

— Χμ! βλέπεις, δὲν μποροῦμε νὰ ξεχάσωμε τὸν παλιό μας..εἶπε πικροχόλως, ἐξακολουθῶν νὰ τὴν παρασύρη πρὸς τὴν ἀντίθετον πλευράν.

Ὁ Μιχαλιὸς εἰς τὴν σκληρὰν αὐτὴν ἀπάντησιν ποῦ ἔφθασεν μ' ὄλον τὸν θόρυβον εἰς τὴν ἀκοήν του, ἔννοιωσε καὶ σὰν βαρὺ κτύπημα εἰς τὸ στήθος του.

Καὶ τὸν ἐγονάτισε, τὸν ἔσκυψε, τὸν ἐξεμηδένισε.. καὶ τὴν σιγμὴν αὐτὴν ἐγκαταλελειμμένος καὶ ἀβοήθητος ἠσθάνθη περισσότερον ἀπὸ ἄλλοτε τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς του..

Ὁ στραβούλιακας !.. Ναί ! ἦτο ὁ στραβούλιακας...

Ἀχρηστος εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, βάρος εἰς τοὺς ἰδικούς του, παιγνίδι τοῦ καθενός, τί θὰ ἔκαμνε ; τί θὰ ἐγείνετο ;

Ὁλος αὐτὸς ὁ κόσμος γύρω του ἦτο ξένος, ἄγνωστος, ἀδιάφορος.. Κανεὶς δὲν τὸν ἐπονοῦσε, κανεὶς δὲν τὸν ἐγνώριζε...

Ἴσως καμμιάν ἡμέραν θὰ καταντοῦσε νὰ ἀπλώσῃ καὶ τὸ χέρι νὰ ζητήσῃ ἐλεημοσύνην, ὅπως ὅλοι ποῦ ἤκουε δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ του, κακόμοιρο ξυλάρμενον καϊκάκι, χαμένον εἰς τὴν ἀνεμοζάλην τῆς ζωῆς..

Ὁ πόνος τὸν ἐπνιξε σὰν πικρὸν κῦμα ἀπὸ τὸ στήθος εἰς τὸν λάρυγγα, καὶ τότε εὐχήθη σιωπηλά, ἐγκάρδια, ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδιᾶς του, ἂν ἡ Εὐαγγελίστρια δὲν τοῦ ἔδιδε τὸ φῶς, νὰ τὸν ἔπερνε καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον...

— Ναὶ Εὐαγγελίστρά μου ! ἂν δὲν εἶνε νὰ μοῦ δώσῃς τὸ φῶς μου, πάρε με καὶ ἐμένα.. Πάρε με καὶ ἴμένα..

Καὶ ἡ σπαρακτικὴ αὐτὴ παράκλησις ἀνέβη σὰν θυμιάμα ἀπογνώσεως ἐμπρὸς εἰς τὸν θρόνον τῆς Παναγίας..

.....

Γύρω ἡ βοή, ὁ θόρυβος, αἱ χαρούμεναι συνομιλίας, αἱ φωναὶ τῶν παιδιῶν, δισταυρώνοντο πάντοτε ἀδιάφοροι σὰν νὰ μὴ ὑπῆρχε αὐτὸς εἰς τὸν κόσμον, σὰν νὰ μὴν ὑπῆρξε ποτέ.. Αὐτὸς μόνος ἦτο ξένος !

Καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἄλλο ῥεῦμα τὸν παρέσυρε πάλιν χωρὶς θέλησιν, χωρὶς νὰ εἰμπορῇ ν' ἀντιστασθῇ... Τὸν ἔσφιξαν, τὸν διαγκώνισαν τὸν ἐπάτησαν, καὶ τέλος τὸν ἐκόλλησαν εἰς ἓνα μαρμάρινον κίονα ὅπου ἀγκιστρῶθη μὲ ἀπελπισίαν. Ἐκεῖ τοῦλάχιστον εἶχε μίαν ἄγκυραν.

Εἰς τὴν πάλην ὅμως αὐτὴν, τὸ τάξιμον ἔφυγε ἀπ' τὰ χέρια του καὶ ἐκυλίσθη κατὰ γῆς...

— Τὸ τάμμα.. τὸ τάμμα μου.. ἐφώναξε μὲ ἀπελπισίαν προσπαθῶν νὰ σκύψη καὶ νὰ ψάξη τὰς πλάκας.

Δύο τρεῖς τότε ἐλκυσθέντες ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν του, ἐφάνησαν νὰ δίδουν κἄποιαν προσοχήν.

— Τί λέει ;. ἠρώτησαν..

— Τὸ τάμμα μου.. δύο μάτια ἀσημένια ποῦ βαστοῦσα.. μοῦ ἔπесαν ἐδῶ κάτω.. ἐξηκολούθει ἐκεῖνος προσπαθῶν νὰ σκύψη μέσα εἰς τὸν κόσμον.. Νά!.. ἐδῶ.. ἐδῶ..

— Στραβὸς εἶνε ὁ κακόμοιρος.. εἶπε συμπαθῶς μία γυναικεία φωνή· μ' αὐτὸν ὅμως τὸν κόσμον ζάβαλη ποῦ νὰ ψάξη κανεὶς !...

— Ἐδῶ !. ἐδῶ !. ἐξηκολούθησε ἐκεῖνος προσπαθῶν ν' ἀντιπαλαίση ἀκόμη, ἂν εἴσαστε Χριστιανοί..

— Γιὰ σταθῆτε μιὰ στιγμή.. ἐξηκολούθησε πρὸς τὸν κόσμον ἢ καλὴ γυναικοῦλα, ὁ κακόμοιρος αὐτὸς ὁ στραβὸς ἔχασε τὸ τάξιμό του.. τὰ μάτια του.. Μιὰ στιγμή !.

Δύο τρεῖς πράγματι ἐπροσπάθησαν νὰ παραμερίσουν, ἀλλὰ τὸ τάξιμον δὲν ἐφαίνεται πουθενά.

— Τί νὰ σοῦ κάμω παιδί μου.. κόσμος βλέπεις καὶ κοσμᾶκης.. εἶπε ἡ γυναικοῦλα, περίμενε λιγάκι νὰ εἰδοποιήσωμε καὶ τὸν ἀστυφύλακα...

Ὁ Μιχαλὶδὸς ἔμεινε ἀπηλπισμένος.

Πάει τὸ τάξιμο! Ἡ Εὐαγγελίστρια δὲν ἤθελε τὸ ἀφιέρωμά του..

Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἔφθανε καὶ ὁ ἀστυφύλαξ καὶ προσεπάθησε ν' ἀπομακρύνῃ τὸν κόσμον, νὰ φανῆ τοῦλάχιστον ὅτι κάμνει κᾶτι τι.. Ἀλλὰ μᾶλλον ἐφαίνεται ἀπησχολημένος νὰ μὴ λερώσῃ τὴν καινούργιαν στολήν του καὶ τὰ ἄσπρα γάντια του.

— Νὰ δὰ τώρα!.. ψύλλους στ' ἄχυρα.. ἂν δὲν προσέχῃς ὁ ἴδιος, τί νὰ σοῦ κάμω σὲ τέτοιον κόσμο κ' ἐγώ..

Καὶ τὸ τάξιμον δὲν εὐρίσκειτο.

— Τί τρέχει ;. τί τρέχει ;. ἐρωτοῦσαν οἱ περιεργοί.

— Ἕνας στραβὸς ἔχασε τὰ μάτια του.. ἐλογόπαιξε ἕνα λουστράκος.

— Χὰ χὰ χὰ !. ἐγέλασεν ὁ κόσμος.

— Ἕνα τάξιμο.. ἕνα ζευγάρι μάτια τοῦ ἔπεσαν τοῦ κακομοίρη.. ἐξηκολούθησεν ἡ πονετικὴ γυναικοῦλα.

— Ἕνα ζευγάααα..ρι μάτια.. ποιὸς τᾶχασε νὰ ταῦρη!. ἐγέλασεν ὁ μικρὸς λοῦστρος πηδῶν εἰς τὰ σκαλοπάτια τῆς ἐκκλησίας.

Τὰ δάκρυα ἐπλημμύρισαν τὰ βλέφαρα τοῦ τυφλοῦ.

— Μὰ ἔτσι ὀλομόναχος εἶσαι ἐδῶ καλότυχο παιδί;.. ἠρώτησε πάλιν ἡ γυναικοῦλα., Ποῦ πηγαίνεις μέσα σ' αὐτὸ τὸ κακὸ καὶ τὸν κόσμο ;..

Καὶ τότε ὁ δυστυχισμένος εὐρίσκων κᾶποιον ποῦ τὸν συνεπάθει, ποῦ ἤθελε νὰ τὸν ἀκούσῃ, διηγήθη μὲ ὀλίγας λέξεις τὸ πάθημά του.. Τὸν χωρισμὸν ἀπὸ τὴν ἀδελφήν του ἡ ὁποία θὰ τὸν ἐζητοῦσε καὶ αὐτὴ τώρα δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ.

Ἡ γυναικοῦλα τότε ἔτρεξε πάλιν εἰς τὸν ἀστυφύλακα,

ὁ δὲ χειροκτιοφόρος φύλαξ τῆς τάξεως, ἀφ' οὗ ἔστρωσε δις ἢ τρίς τὸ μουστάκι του καὶ συνεκρότησε συμβούλιον μὲ τὸν ἑαυτὸν του, κατέληξεν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ φέρῃ τὸν τυφλὸν εἰς τὸ καΐκι τοῦ καπετὰν Μαρσαπλῆ.

Πράγματι δὲ μετ' ὀλίγον κρατῶν τὸν τυφλὸν ἀπὸ τὸ χέρι ἄρχισε νὰ τὸν κατεβάσῃ ἀπὸ τὴν σκάλα, ὅταν φωνὴ χαρᾶς ἔσχισε τὸ πλῆθος, φωνὴ ἀγαπημένη, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Μιχαλῆς ἐστράφη ἀποτόμως καὶ ἔκαμε νὰ τρέξῃ πρὸς τὰ ἐκεῖ...

— Μαρινιά!. Σωτήρο!.

Ὁ παρᾶς μὲ τὴν Μαρινιά ἐντὸς ὀλίγου κατώρθωσαν νὰ διασχίσουν τὸν κόσμον καὶ περιεκύκλωναν ἀνήσυχτοι τὸν τυφλόν.

— Εὐχαριστῶ κύρ ἀστυφύλακα, νὰ τους οἱ ἴδιοί μου ! ἔλεγεν ὁ Μιχαλῆς εἰς τὸν ἀστυνομικόν.. Εἶνε ἡ ἀδελφὴ μου.. ὁ γαμπρός μου..

— Εὐχαριστῶ κύρ ἀστυφύλακα.. ἐπανελάμβανε θερμῶς καὶ Μαρινιά, ὁ Θεὸς νὰ σοῦ δίνῃ καλό.. Εἶχε κοπῆ τὸ αἷμα μου μὴ τυχὸν γλυστροῦσε πουθενὰ καὶ ἔπεφτε ἢ τὸν πατοῦσε ὁ κόσμος...

— Τὸ κακόμοιρο τὸ παιδί ! εἶπεν ἡ γυναικοῦλα ἦταν, σὰν παραζαλισμένο ἐκεῖ μεσ' τὸν κόσμον... τὸ πηγαιναν σὰν κουρέλι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ..

— Ναί ! μὰ τὸ τάμμα μου.. ἐψιθύρισε δειλὰ ὁ δυστυχισμένος, τὸ τάμμα μου κύρ ἀστυφύλακα..

— Θὰ βρεθῇ.. θὰ βρεθῇ κι' αὐτό.. εἶπε παρηγορητικῶς πάλιν ἡ γυναικοῦλα.

— Τί ; ἔχασες τὸ τάμμα σου ; ..ἠρώτησε μὲ ἀνησυχίαν ἡ Μαρινιά.

— Θα βρεθῆ.. μὴ σᾶς νοιάζει.. εἶπε καὶ πάλιν ἡ γυναικοῦλα.. δὲν μπορεῖ νὰ μὴ βρεθῆ.. νά ! τώρα θὰ ψάξωμε ἐκεῖ ποῦ ἔπεσε μὲ τὸν κὺρ ἀστυφύλακα καὶ θὰ τὸ βροῦμε..

— ᾤ ! μὰ γιὰ νὰ σᾶς πῶ !. διέκοψε ἀποτόμως ἐκεῖνος, κακὸς μπελᾶς ἐγείνατε στὸ κεφάλι μου.. Δὲν φτάνει ποῦ ἤραμε τοὺς δικούς του καὶ δὲν κοιμήθηκε ἀπόψε στὸ δρόμο, μὰ μοῦ θέλετε τώρα νὰ σᾶς βροῦ μέσα σὲ τόσον κόσμο δὲν ξέρω καὶ ἄγῳ τι.. Ἔχασε λέει τὸ τάξιμο.. Αἴ !. δόστε πέντ' ἕξ δραχμαῖς νὰ πάρετε ἄλλο.. ᾤ ! μὰ τὸ Θεό..

Καὶ γυρίσας μεγαλοπρεπῶς τὴν ράχιν, ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὴν πρώτην θέσιν του κοντὰ εἰς τὴν εἴσοδον, ἀκουμβῶν τὸ χέρι εἰς τὸ σπαδί του.

ΙΒ΄.

Ἡ παραμονή !

Με τὸ προσκύνημα τῆς εἰκόνης ὁμως, δὲν τελειώνουν ὅλα ὅσα οἱ πανηγυριῶται ἔχουν νὰ ἐπισκεφθοῦν.

Κάτω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὸ μέρος ποῦ κλείνουν αἱ δύο μαρμάρινοι κλίμακες, ἄλλαι μυρμηκιαί κόσμου φαίνονται νὰ τρουπώνουν καὶ νὰ γεμίζουν τὰς στενὰς εἰσόδους.

Εἶναι διάδρομοι πολύπλοκοι, λαβύρινθοι σκοτεινοὶ, μανουάλια μὲ ἀναμμένας λαμπάδας, ἀγιάσματα, παρεκκλήσια ὅπου ψάλλουν εἰς τὸ μυστηριῶδες φῶς ὀλίγων ἀγιοκηρίων παρακλήσεις, ὑπόγεια μὲ μεγάλα πιθάρια ὅπου φυλάσσεται τὸ λάδι τῆς Παναγίας, καὶ τέλος τὸ μέρος ὅπου ἀνεκαλύφθη ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν.

Τὸ μέρος αὐτὸ εἶναι μεγάλη ὀπή εἰς τὸ χῶμα, ὅπου μένει διαρκῶς ἀσπρομάλλης καλόγερος, δίδων ἀντὶ ὀλίγων λεπτῶν μίαν φοῦκταν ἀπὸ τὸ βᾶθος εἰς τοὺς πιστοὺς.

Καὶ ἡ δουλειὰ δὲν πηγαίνει κακὰ.. Ὁ καλόγερος δὲν προ-

φθάνει νὰ σκύπητῃ εἰς τὴν τρύπαν καὶ νὰ δίδῃ χῶμα, τὸ ὁποῖον σφικτιοδένεται εὐλαβῶς εἰς τὰ μανδύλια νὰ γίνῃ ἀργότερα φυλακτὰ ἀνεκτίμητα, τὰ ὁποῖα προστατεύουν ἀσφαλῶς ἀπὸ ἀσθένειαν, ἀπὸ βασκανίαν, καὶ ἀπὸ κάθε κακόν..

*
* *

Ἐν ἀπὸ τὰ γραφικώτερα θεάματα τῆς πανηγύρεως, εἶνε περίπατος διὰ μέσου τῶν διαδρόμων οἱ ὁποῖοι περιζώνουν τὰ κελλιὰ τοῦ ἐπάνω καὶ κάτω πατώματος.

Κελλιὰ, διάδρομοι, αὐλή, ὅλα εἶναι πιασμένα ὡς εἶδος μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἀπὸ ὀλοκλήρους οἰκογενείας, αἱ ὁποῖαι ἀπλώνουν ἀφελέσιστα τῆς κουβέρτες των, τὰ φαγητὰ των καὶ τὰ καλάθια των.

Μόλις εὐρεθῇ μία γωνία, ὀλίγος τόπος ἀπὸ τὸν γείτονα, τὰ χράμια στρώνονται, τὰ προσκέφαλα τοποθετοῦνται, καὶ ἡ οἰκογένεια ἐγκαθιδρύεται.

Μία βραδυνὰ εἶνε αὐτή... θὰ περάσῃ ὅπως ὅπως !.

Ἄλλοι τρώγουν, ἄλλοι κοιμοῦνται, μερικοὶ μάλιστα ροχαλίζουν ὅπως εἰς τὸ καλλίτερον κρεβάτι, ἄλλοι συζητοῦν...

Ἐδῶ μία παχειὰ Σμυρναία ξεχειλίζουσα πᾶν ἀνεβασμένον προζῦμι, ψήνει τὸν καφέν της εἰς μικρὸν καμινέτον, παρέκει ἄλλη σηκώνει τὸ τραπέζι της, μικρὰν πετσέταν γεμάτην φλούδια αὐγῶν, τρίτη τέλος πάντων κοιμίζει τὸν καλοθρεμμένον **δράκο** της ποῦ τὸν ἔφερε καὶ αὐτὸν νὰ γείνη προῶρως προσκνητηής.

Καὶ ἄλλοι διαρκῶς φθάνουν οἰκονομούμενοι ὅπου εὗρουν, χωνόμενοι ὅπως ὅπως μέσα εἰς τοὺς ἄλλους ἢ ζητοῦντες

μὲ τὰς ἀποσκευὰς εἰς τὰ χέρια μέρος νὰ τοποθετηθοῦν.

Παντοῦ εἶναι χράμια, κουβέρταις, ἐφαπλώματα, σώματα ἐξαπλωμένα, χέρια, πόδια, κορμοί, ζωντανὰ ὄδοφράγματα, κάμνοντα ἀδύνατον κάθε ἀπόπειραν διαβάσεως, καὶ ἀποτελοῦντα μίαν φάσιν σκηνίτιδος ζωῆς ἰδιαίτερας γραφικότητος, στεγάζουσαν τὴν ζωὴν της, γύρω εἰς τὴν λευκὴν ἐκκλησίαν ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς Θεομήτορος.

Ἡ Τῆνος ἀντικατέστησε τὴν Δῆλον... Ἀπέθαναν οἱ παλαιοὶ θεοί !

Κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς παλαιᾶς λατρείας, βωμοὶ ἐκρημνίσθησαν καὶ βωμοὶ ἀνηγέρθησαν, ναοὶ ἤρειπώθησαν καὶ ναοὶ ἀνεκτίσθησαν, ἡ πίστις ὅμως ἔμεινεν ἡ ἴδια...

Καὶ τώρα εἰς τὴν θέσιν τοῦ θεοῦ τοῦ φωτός, ἡ γλυκυστάτη μορφὴ τῶν συμβολικῶν κρίνων περιφέρει εὐμενῶς εἰς τοὺς ἀναπανομένους πιστοὺς τὸ μακρόθυμον βλέμμα της, βλέμμα μεγάλης μητρος, γεμᾶτον οἰκτιρομὸς καὶ συγγνώμην...

*
* *

Αἱ σκιαὶ τῆς ἐσπέρας ἀπλώνονται σιγὰ σιγὰ ἐπάνω εἰς τὴν Τῆνον.

Πέπλος σκιᾶς, ὑφασμένος ἀπὸ γαλήνην καὶ ἀποσβέσεις χρωμάτων καταβαίνει βαθμηδὸν σὰν ἀπέραντον σκέπασμα ἐπάνω εἰς τὴν Τῆνον, τὰ προσκυνήματα καὶ τοὺς προσκυνητάς.

Ἔλα ἡσυχάζουν ἐκτὸς τοῦ ἀνθρώπου..

Μυριάδες φώτων ἀνάπτονται ἀπὸ τὴν πλατείαν τῆς προκυμαίας, καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ δρόμου ὅπου οἱ πω-

ληται ἀνάπιουν τοὺς λύχνους των εἰς μακρὰς σειρὰς, ἕως τὸν περίβολον τῆς Εὐαγγελιστρίας.

Παντοπωλεῖα, οἰνοπωλεῖα, καφενεῖα, ξενοδοχεῖα, φωτίζονται, καὶ ὁ κόσμος ἔξακολουθεῖ νὰ βρονάζῃ κυκλοφορῶν εἰς τοὺς δρόμους καὶ τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ἔξακολουθεῖ ἡ ὀλονυκτία τοῦ ἔσπερινοῦ.

.....

— Ὁ ἄγγελος ἔβόα τῇ κεχαριτωμένῃ....

.....

Αἱ παλαιαὶ Βυζαντιναὶ μελωδίαὶ συντονισμέναι καὶ ἰσόχρονοι φθάνουν σχεδὸν ἕως κάτω τὰς στοὰς τῆς εἰσόδου, καὶ ἀπὸ τὰ κατάφωτα ὑελώματα, τὸ μάτι εἰμπορεῖ νὰ διακρίνῃ μέσα εἰς τοὺς ἀστερισμοὺς τῶν κανδηλίων, τὸν ἀσφνκτικὸν συνωστισμόν.

Ὁ ἄλλος κόσμος ὅμως ἔξω, ἔξακολουθεῖ ἀδιάφορος τὴν διασκέδασίν του, τρώγει, πίνει, περιπατεῖ, ἀστειεύεται.

Εἰς τὰ ξενοδοχεῖα, τὰ παντοπωλεῖα, τοὺς διαδρόμους τῶν κελλιῶν, καλάθια τροφίμων ἀνοίγονται καὶ τὰ περιεχόμενά των ἀπλώνονται ἐπάνω εἰς τὰ στρωσίδια.

Σταυροποδητεῖ, γονατιστοὶ ἢ ἔξαπλωμένοι εἰς τὸ πλευρὸν ἀκόμη κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον, οἱ προσκυνηταὶ βάλλουν εἰς ἐνέργειαν τὰ σαγόνια των, ἐνῶ τὰ κορίτσια χειροπλεγμένα, περιπατοῦν ἄνω κάτω εἰς τὴν μεγάλην αὐλὴν ἐρωτολογοῦντα μὲ τοὺς συνομηλικούς των.

Βλέμματα ἀνταλάσσονται, ἐρωταποκρίσεις συνάπτονται συνενοήσεις διεξάγονται.

Ἄ! ὁ νέος κόσμος εἰς τὸ πανηγῦρι τῆς Τήνου δὲν χάνει τὸν καιρὸν του..

Καὶ εἰς τὴν μονομαχίαν αὐτὴν διακρίνονται προπάντων αἱ νέαι Ἰωνίδες, αἱ θυγατέρες τῆς Σμύρνης, ἄξιαὶ ἀπόγονοι τῶν προγόνων των εἰς τὴν σαγήνην τοῦ ἔρωτος καὶ τὴν τέχνην τοῦ ἐλκύειν...

Διαβολεμμένα, μὲ κατάμαυρα Ἀνατολικά μάτια, πρόσωπα ἀπὸ λευκὸν ἀτλάζι καὶ νωχελῆ σώματα Σουλτάνας, εἶνε τὸ κέντρον τῆς πολιορκίας καὶ τῶν ἀψιμαχιῶν...

Τί καὶ ἂν δὲν εἴμεθα στὴν Σμύρνην !.

Γιαβοκλοῦ εὐρίσκονται παντοῦ !.

*
* *

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἀθῶων τούτων ποῦ παιζογελοῦν διὰ τὸν ἰδανικὸν τῆς τέχνης, ὄχι ὀλίγαι εἶνε καὶ αἱ πραγματικαὶ ἰέρειαι.

Ἀπόγονοι τῶν παλαιῶν ἱεροδούλων τῆς Δήλου, τὰς ὁποίας ἔξαποστέλλουν ἢ Σμύρνη πάλιν, ἢ Σύρος, ἢ Κωνσταντινούπολις, αἱ Ἀθηναί, ἔρχονται καὶ αὐταὶ τακτικαὶ προσκυνήτριαι, μὲ βαμμένα πρόσωπα καὶ προκλητικὰς ἐνδυμασίας, μὲ διπλοῦν σκοπὸν ταξειδίου, προσκύνημα καὶ ἄγρον πελατῶν.

Ὅπως ἢ Δήλος καὶ ἢ Τήνος..

Οἱ αἰῶνες ἀντιγράφουν ἀλλήλους..

*
* *

Ἡ κίνησις καὶ ἡ ζωὴ αὐτὴ, διαρκεῖ πολὺν πέραν ἀπὸ τὰ μεσάνυκτα.

Πολλοὶ μάλιστα δὲν κοιμῶνται καὶ διόλου, προτιμῶντες νὰ μείνουν ἄγρυπνοι ἕως ὅτου ἀκούσουν τὴν καμπάναν τοῦ

δρθρον, καὶ τὰ παραμύθια, αἱ φανταστικαὶ περιπέτειαι, αἱ διηγήσεις θαυμάτων, κρατοῦν εἰς μεγάλους κύκλους τοὺς προσκυνητάς.

Ἄλλοῦ ὁμως, εἰς τὰ κελλιά, εἰς τὴν αὐλήν, εἰς τοὺς διαδρόμους ὁ ὕπνος καὶ ἡ κούρασις ἐπιβάλλουν τὴν δύναμίν των.

“Ολοὶ κοιμῶνται ἔξαπλωμένοι ἐδῶ κ’ ἐκεῖ εἰς γραφικὰ συμπλέγματα.

Ροχαλισμοὶ καὶ βαρεῖαι ἀναπνοαὶ διακόπτουν τὴν σιωπὴν καὶ ζωντανεύουν τὸ σκότος, τὸ δὲ θέαμα αὐτὸ εἶνε ἀκόμη περιεργότερον ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, ὅπου ἔχει γείνη ἀληθινὴ μάχη μεταξὺ ἐκείνων, ποῦ εἶτε διότι ἔχουν τάξην, εἶτε διότι περιμένουν θεραπείαν, εἶτε ἀπλῶς διότι τὸ κάμνουν κάθε χρόνον, ἐννοοῦν νὰ κοιμηθοῦν μέσα εἰς τὸν ναόν...

Κάτω ἀπὸ τὸ ἀμυδρὸν φῶς ποῦ κατεβάζουν οἱ σκοτεινοὶ χρυσοστόλιστοι θόλοι, οἱ ἀστερισμοὶ τῶν κανδηλίων καὶ τὰ ἀργυρᾶ ἀναθήματα, τὸ βλέμμα διακρίνει σχήματα συγκέχυμένα, συμπλέγματα ἀόριστα, ἀνακατεύματα γριφώδη, σκεπάζοντα ἐντελῶς τὰς πλάκας καὶ σβυνόμενα εἰς τὴν ἀσάφειαν τῶν σκιῶν.

Σκεπάσματα ἐδῶ, ἓνα χέρι ἐκεῖ, παρέκει ἓνα πρόσωπον ποῦ ἀντιφεγγίζει τὸ τρεμόσβυμα τῶν κανδηλίων καὶ ἐπάνω ἀκίνητοι σὰν ἀγάλματα οἱ κορμοὶ τῶν φρουρῶν στρατιωτῶν.

Καὶ ἔξαφνα ψωνὴ μωροῦ σχίζει τὴν σιωπὴν καὶ οἱ σκιεροὶ θόλοι ἀντηχοῦν ὑπόκωφοι τὰ γοερὰ οὐὰ οὐὰ του..

Δεύτερον ἀμέσως ἐξυπνᾷ ἀπὸ τὸ πρῶτον καὶ τὸ συνοδεύει εἰς τὴν συμφωνίαν του.

Ἐκεῖ κοντά, κάποιος πετάγεται ἀπὸ τὰς φωνὰς καὶ βλασφημεῖ ὅτι τοῦ ἔκοψαν τὸν ὕπνον.

— *Ἡμαρτον Παναγία μου !., μὰ εἶνε πρᾶγμα αὐτό.. νὰ φέρουν καὶ σ' τὴν ἐκκλησία τὰ μωρά των..*

Τρίτος χασμουριέται παρέκει τανυόμενος, προσπαθῶν μὲ ζαλισμένους ὀφθαλμούς νὰ ἐνθυμηθῇ ποῦ εἶνε, καὶ εἰς τὴν γωνιὰν ἓνα παιδάκι ἀγουροξυπνημένον, ἀρχίζει νὰ στριγγλίζει, ζητοῦν ἀπὸ τὴν μητέρα του κᾶτι τὸ ὁποῖον δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἀναφερθῇ...

Πάλιν ὅμως καλὰ ἀφοῦ δὲν προηγήθη ἀπὸ τὴν εἰδοποίησιν τὸ πρᾶγμα...

Τέλος αἱ φωναὶ ἤσυχάζουν ἀφ' οὗ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον ἱκανοποιήθησαν αἱ ἀφορμαὶ των καὶ ἡ γαλήνη ἐπανάρχεται.

Ἐξω ἡ κίνησις βαθμηδὸν ἀραιώνεται. Τὰ φῶτα σβύνουν..

Ὁ ὕπνος καὶ τὸ σκότος βαρύνουν ἐπάνω εἰς τὴν ζωὴν!

ΙΓ΄.

Ἐπόδουλοι !

Ὁλόκληρος ἡ ἡμέρα τῆς παραμονῆς περνᾷ εἰς χάζευμα, εἰς ἀνεβοκατέβασμα τοῦ κοσμοβριθοῦς μεγάλου δρόμου, καὶ περίπατον εἰς τὴν προκυμαίαν, ὅπου μία φιλαρμονικὴ ἔλθοῦσα ἀπὸ τὴν Σύρον ἀνακρούει θούρια.

Τὰ καθίσματα τοῦ καφενεῖου εἶνε γεμᾶτα ἀπὸ κάθε εἴδους κόσμον, προπάντων ὑποδούλους, πολλοὺς μὲ ἀντεριά ἢ φεσάκια, περικυκλωμένους ἀπὸ ὀλοκλήρους οἰκογενείας καὶ σὰν παραζαλισμένους ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ τὸν θόρυβον τῆς μουσικῆς.

Εἰς τὰς ἀγαθὰς καὶ ἀφηρημένας μορφὰς των, μορφὰς ἀνθρώπων εὐρισκομένων ἔξω τοῦ στοιχείου των, ζωγραφίζεται καὶ κᾶτι σὰν δειλία, σὰν ἔκπληξις. Σὰν νὰ μὴ ἤμποροῦν νὰ πιστεύσουν ἀκόμη ὅτι εὐρίσκονται εἰς ἐλεύθερον τόπον, ὅτι ἤμποροῦν νὰ ὀμιλήσουν καὶ τὰ κοιτάξουν καὶ νὰ περιπατήσουν ὅπως οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι...

Αἴ! τί τὰ θέλετε !. εἶνε βαρὺς ἐφιάλτης ἢ δουλεία...

Μία ὀλόκληρος ζωὴ δυσπιστίας καὶ προφυλάξεως κάτω ἀπὸ τὴν φοβέραν τοῦ δεσποτισμοῦ, ἐμαύρισεν εἰς τέτοιον βαθμὸν τὴν ψυχὴν των, ὥστε τώρα αἰσθάνονται ὅτι καὶ ὁ κατάδικος ποῦ ἔζησε μακρὰ ἔτη εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν καὶ ὁ ὁποῖος ἔξαφνα ἐλεύθερος, καμμύει εἰς τὸ φῶς τὰ μάτια!

Καὶ γυρίζουν, τρέχουν παντοῦ, ἀκούουν, βλέπουν, προπάντων βλέπουν, μὲ ὀλάνοικτα παραζαλισμένα μάτια, σὰν χαμένοι μέσα εἰς τὴν πολυκοσμίαν καὶ τὴν βοήν...

*
* *

Ἐνωμοτίας, ἐνωμοτίας, οἱ λευβοῦχοι τοὺς μεταφέρουν εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα ποῦ μαυρίζουν ἔξω ἀπὸ τὸν λιμένα.

Εἶνε τὸ ἄλλο προσκύνημα αὐτό, ἱερόν, μέγαλον, ἅγιον, ὅπως καὶ τὸ πρῶτον..

Τὸ προσκύνημα τῆς πατρίδος, ἔπειτα ἀπὸ τὸ προσκύνημα τοῦ Θεοῦ!

Ἡ βάρκαις κατάφορτοι μεταφέρουν ἀδιακόπως φεσάκια, κοντογούνια, ἄντεριά· ἄνδρας, παιδιά, γυναῖκας.

Ἡ ἀπόστασις ὀλίγον κατ' ὀλίγον σχίζεται μὲ τὴν κουρασμένην κίνησιν δύο μεγάλων κουπιῶν, καὶ μία μεγάλη μαύρη σειρὰ μυρμηκιάζει εἰς τὰ πλευρὰ τῶν πλοίων, χυνομένη εἰς τὰ καταστρώματα καὶ τὸ ἐσωτερικόν.

Ὁ σκοπὸς ναύτης μὲ τῆς ἄσπραις γκέταις καὶ τὴν λόγχην ἐφ' ὄπλου, παρακολουθεῖ ἀπὸ τὴν κορυφὴν τῆς σκάλας ἀκίνητος τὴν παρέλασιν, εἰδοποιῶν μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κανένα παρακινδυνεύοντα εἰς ἀπηγορευμένον μέρος.

Καταστροφώματα ὅμως, πύργοι, θωράκια, καρρὲ ὅλα εἶνε ἐλεύθερα καὶ πλημμυρισμένα ἀπὸ κόσμον.

Δειλοὶ δειλοί, μὲ τὸ φεσάκι εἰς τὰ χέρια, κᾶτι σᾶν ἀναφυλλητὸν ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὸν λάρυγγα, ἀκολουθοῦν σιωπηλὰ τὸν πρόθυμον ναύτην ἢ τὸν ὑπαξιωματικὸν ποῦ ὠρίσθη νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ.

Βλέπουν ὅλα, θαυμάζουν ὅλα, ἐρωτοῦν δι' ὅλα, διὰ τὸν ναύτην αὐτὸν ποῦ σκέκεται μὲ τὸν πέλεκυν ἐπ' ὤμου εἰς τὸ κατάστρωμα, διὰ τὸν ἀξιωματικὸν μὲ τὸ ξιφίδιον τῆς ὑπηρεσίας, τὸ πρόσταγμα κεῖνο ποῦ φθάνει πέραν ἀπὸ τὸ μεσόστεγον..

Θέλουν νὰ τὰ μάθουν ὅλα, νὰ τὰ χορτάσουν ὅλα..

Ἄναβαίνουν προσεκτικὰ προσεκτικὰ τῆς σιδερένιας ἀνεμόσκαλαις τῶν πυροβολείων, ἐγγίζουν δειλὰ τὸν θώρακα, μένουν ἔκθαμβοι ἐμπρὸς εἰς τὰ βαρέα τηλεβόλα, χαϊδεύουν μὲ τὰ μάτια τὰ καινούργια ὄπλα καὶ τὰς σειρὰς τῶν ναυτικῶν πελέκεων...

Ἄχ! νὰ εἰμποροῦσαν ἐκεῖ εἰς τὴν γωνιάν, χωρὶς νὰ τοὺς ἰδῇ κανεὶς, νὰ φιλήσουν κρυφὰ τὸ πελώριον αὐτὸ κανόνι, νὰ σταυροκοπηθοῦν ὅπως ἐμπρὸς εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, νὰ ψιθυρίσουν εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς τὴν εὐχὴν των.... — μίαν μυστικὴν καὶ κρυφὴν εὐχὴν !..

.....

Μέσα εἰς τὰ βαρεῖα αὐτὰ θωρηκτά, ἐγκυμονεῖται διὰ τῆς καρδιαῖς τῶν καυμένων δούλων, ἢ χαρμόσυνος ἡμέρα τῆς ἐλευθερίας, ἢ ἀπολύτρωσις, ὁ ἄλλος Εὐαγγελισμὸς, ποῦ θὰ κηρύξῃ μὲ τὴν μεγάλην φωνὴν τῶν τηλεβόλων τὴν γενικὴν ἀνάστασιν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς !.

Καὶ εἰς τὸ κομψὸν ἐκκλησιδάκι τοῦ μεσοστέγου, μέσα εἰς τὰ τηλεβόλα καὶ τὰς μηχανάς, τρεμουλιαστὰ χέρια σημειώ-

νον ἐπάνω εἰς τὰ ὀργωμένα μέτωπα μεγάλους σταυρούς, ἀνάπτουν κίτρινα κεράκια, καὶ τὰ βλέμματα γεμᾶτα δάκρυα μένουν προσηλωμένα, ἀκίνητα ἐπάνω εἰς τὰς εἰκόνας, σὰν κᾶτι νὰ προσεύχωνται.. σὰν κᾶτι νὰ ζητοῦν..

Εἶδα τὰ δάκρυα αὐτά, τὰ εἶδα πολλαῖς φοραῖς εἰς τὴν ζωὴν μου.. Δάκρυα ταπεινῶν ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων, ποῦ δὲν γνωρίζω, ποῦ δὲν θὰ γνωρίσω ποτέ, καὶ οἱ ὅποιοι εἶνε ἀδελφοί μου, συνδεόμενοι ὅλοι μὲ τὸ ἴδιον αἶσθημα τῆς μεγάλης πατρίδος, μὲ τὸ ἴδιον παρελθὸν αἱμάτων, ἡρωϊσμῶν, παραδόσεων, μὲ τὸ ἴδιον μέλλον ἰδανικῶν καὶ ἐλπίδων..

Τὰ εἶδα, τὰ ἐννοιῶσα καὶ ἐγὼ εἰς μάτια μου ἀπὸ ἀγίαν συγκίνησιν, καὶ εἶπα ὅτι ἐν ὅσῳ ὑπάρχει κόσμος, δὲν θ' ἀποθάνῃς, μεγάλη, ἀκατάβλητος Ἑλληνικὴ φυλή..

.....

Καὶ ὅταν φεύγουν οἱ δυστυχησμένοι, μὲ τὰ ἴχνη του δακρύου των κρυσταλλωμένα ἀκόμη εἰς τὸ ἄκρον τῶν βλεφάρων, ὅταν εὐρεθοῦν πάλιν εἰς τὴν βάρκα ποῦ τοὺς φέρνει πάλιν εἰς τὴν προκυμαίαν, κᾶποιον μυστικὸν ἀντιφέγγισμα τοὺς φωτίζει τὸ μέτωπον, κᾶποιος παλμὸς ὑπερηφανείας κτυπᾷ βαθειὰ εἰς τὴν ψυχὴν των...

Τὸ προσκύνημα αὐτὸ τοὺς μετεμόρφωσε..

Ἐκτὸν δούλοι εἶνε ἄνδρες!

*
* *

Θὰ φύγουν τώρα εἰς τὰς μακρυνὰς χώρας ποῦ τοὺς εἶδαν νὰ γεννηθοῦν, θὰ διασκορπισθοῦν πάλιν εἰς τὰ χωριά, εἰς τὰς πόλεις, εἰς τὰς ἐργασίας των..

Ἐπὶ τὸ βάπτισμα τῶν σιδερένιων θωρηκτῶν ἔχει μείνει

εἰς τὴν ψυχὴν των, καὶ θὰ διηγοῦνται ὅ,τι εἶδαν εἰς τοὺς ἄλλους ἀδελφούς των ἐκεῖ κάτω, θὰ τὰ λέγουν μὲ ὑπερηφάνειαν, καὶ θὰ σπείρουν τὸν ὠραῖον σπόρον τῆς πεποιδήθεως καὶ τῆς ἐλπίδος ὃ ὁποῖος δὲν ἐχάθη ποτὲ εἰς τὸν κόσμον αὐτόν !

.....

Ἐνωμοτίας ἐνωμοτίας οἱ λεμβοῦχοι μεταφέρουν εἰς τὰ πολεμικὰ τοὺς ὑποδούλους. Καλόκαρδαις νοικοκυρικαῖς φυσιογνωμίαις· ἀντεριά, ρεδιγκότας, τουζλούκια· ἄνδρες, γυναῖκες, γέροντες, παιδιά.

Δειλοὶ δειλοί, μὲ τὸ φεσάκι εἰς τὰ χέρια, μὲ μάτια δακρυσμένα καὶ κᾶτι σᾶν ἀναφυλλητὸν εἰς τὸν λάρουγγα, ἀκολουθοῦν σιωπηλοὶ τὸ πρόθυμον ναύτην ἢ τὸν ὑπαξιωματικὸν ποῦ τοὺς ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἐπίσκεψιν.

Εἶνε τὸ ἄλλο προσκύνημα ἐκεῖ μετὰ τὸ προσκύνημα τοῦ Θεοῦ των...

Μέγα, ἱερόν, ἅγιον, ὅπως αὐτό..

Τὸ προσκύνημα τῆς πατρίδος των !

Καὶ εἶνε τάχα ὠραιότερος Εὐαγγελισμὸς ἀπὸ τὴν πίστιν εἰς τὴν ἀνάστασίν της ;..

ΙΔ΄.

Χαῖρε Μαρία !

Ἐο καιρὸς ἠὺνόησε τὴν πανήγυριν !

Ἡ ἡμέρα ἀνατέλλει εἰς οὐρανὸν Ἄλκυόνειον, τὸν ὁποῖον πλημμυρίζει θερμὸς ἀνοιξιάτικος ἥλιος σκορπίζων χρυσάφι καὶ σπιθοβολήματα εἰς ὅλον τὸ Αἰγαῖον.

Τόνοι μουσικῆς φθάνουν κατὰ διαλείμματα ἀπὸ μακρὰν καὶ ἡ βοή τῶν προσκυνητῶν τὴν συνοδεύει σὰν θόρυβος μακρυνῶν κυμάτων.

Εἰς τὸν περίβολον τῆς ἐκκλησίας τὸ πλῆθος εἶνε μᾶζα ἀδιάσπαστος.

Ἐο κόσμος γεμίζει πυκνὸς φράκτας, πεζοδρομία, παράθυρα, πεζούλια, προβάλλει μὲ ἀνυπομονησίαν τὰς κεφαλὰς ἀλληλοερωτώμενος ἂν ἐφάνη, πότε θὰ κινήσῃ τέλος πάντων ἡ πομπή...

Ἐολα τὰ μάτια προσηλώνονται ἀνυπόμονα εἰς τὴν θύραν τοῦ προαυλίου, ὅπου θὰ φανῇ ἡ πρωτοπορεία της.

Ἐκ τῶν παράθυρα, τὰ δώματα, τοὺς ἐξώστους, προβάλλουν, κρέμονται σχεδὸν μαῦρα ἀνθρώπινα σταφύλια, πολυχρωμοὶ βότρυες, ὅπου τὰ τσεμπέρια ἀνακατεύονται μὲ τὰ φέσια καὶ ἡ ἀνοικταῖς ὀμβρέλλαις μὲ τὰ μαῦρα καπέλλα τῶν ἀνδρῶν, κατὰ μῆκος δὲ τοῦ ἱεροῦ δρόμου ἕως ἐκεῖ ὅπου τὸ βλέμμα ἠμπορεῖ νὰ φθάσῃ, κάτω ἀπὸ τὸ ἀνέμισμα τῶν κναυολεύκων, πελώριον μαῦρον φίδι ἀπλώνει ἀεικίνητον σῶμα ὅλον μυρμηκίασμα καὶ βρουασμόν.

Γωνίτσα δὲν μένει ἄδεια, ἀκόμη καὶ εἰς τὸ λιθόστρωτον τοῦ δρόμου, ὅπου ἀπλώνεται θέαμα παράδοξον καὶ πρωτοφανές.

Ἐκ τῆς θύρας τοῦ προαυλίου. ἕως κάτω ὅπου φθάνει τὸ βλέμμα, ἀπέραντος σειρὰ ἀνθρωπίνων σωμάτων εἶνε ἐξαπλωμένη εἰς στρωμα ἀδιάκοπον κατὰ γῆς.

Ὅλοι οἱ πάσχοντες, τυφλοὶ, λεπροὶ, ἀνάπηροι, αἰμορροοῦντες, ἐξηλκωμένοι, ὅλη ἡ ἀνθρωπίνη δυστυχία, ἔχει ἐξαπλωθῆ εἰς τὰς πέτρας, σῶμα πρὸς σῶμα, πλευρὸν πρὸς πλευρὸν, εἰς σφιγμένην γραμμὴν ἢ ὁποῖα γεμίζει ἀκριβῶς τὸ μέσον τοῦ δρόμου, διὰ νὰ περάσῃ ἐπάνω των ἡ θαυματοργὸς εἰκὼν, διὰ νὰ τοὺς λυπηθῆ καὶ τοὺς ἐλεήσῃ ἡ Παναγία...

Ὡς ἐπι τὸ πλεῖστον εἶνε βασανισμένα πρόσωπα ἀνθρώπων τοῦ ὄχλου, κακόμοιρα καϊκάκια ναυαγισμένα εἰς τὰ κύματα τῆς βιοπάλης· πρασινισμένοι μποξάδες καὶ γυμνὰ πόδια, μορφαὶ σκαμμένοι ἀπὸ δυστυχίας ἀγνώστους καὶ μέλη στραβωμένα ἀπὸ τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν κακοπάθειαν.

Καὶ ἀπλώνονται ἐκεῖ σὰν ἀπαισία ἐκθεσις παθολογικοῦ μουσείου, σώματα διαβρωμένα ἀπὸ ἔλκη ἄγνωστα, πρό-

σωπα φαγεδαινικά, κοιλία τυμπανιαῖαι, κεφάλια ἐκζεματώδη, μέλη κολοβωμένα καὶ ἀτροφικά.

Καὶ ὁ κόσμος ἀπὸ τὰ δύο πλάγια περιεργάζεται, συζητεῖ, σταυροκοπεῖται μὲ φρίκην, ἐνῶ ἐκεῖνοι ἀκίνητοι, ψηνόμενοι ὑπομονητικῶς εἰς τὸν ἥλιον, περιμένουν τὴν μεγάλην ὥραν· τὴν εὐσπλαχνίαν τῆς Μεγαλόχαρης!

*
* *

Ἄλλὰ νά! τέλος πάντων ἡ λιτανεῖα προβάλλει. Ἡ κεφαλή της ἐφάνηκε ἀπὸ τὴν μεγάλην θύραν τῆς αὐλῆς.

Βοή συγκεχυμένη, ἀνακατωμένη μὲ ψαλμωδίας καὶ τόνους μουσικῆς φθάνει καθαρώτερα εἰς τὸ πλῆθος, τὸ ὁποῖον κυματίζει σὰν ταραγμένη θάλασσα.

Προπορεύεται ἀργὰ ἀργὰ ἡ μουσικὴ τοῦ ναυτικοῦ, μελαποὶ ναῦται μὲ ἠλιοψημένα πρόσωπα στρογγυλωμένα ἀπὸ τὸ φύσημα τῶν ὄργάνων, οἱ ὁποῖοι προχωροῦν μὲ βῆμα βραδὺ καὶ κανονικὸν ἐνῶ ὁ ἥλιος πλανᾷ ζωηρὰ σελαγίσματα εἰς τὸ μέταλλον τῶν σαλπύγγων.

Ἀκολουθοῦν κατόπιν τὰ ἱερὰ λάβαρα· πολύχρωμος κυματισμὸς χρυσοῦ, κεντημάτων καὶ πολυτίμων ὑφασμάτων, φανάρια, σταυροί, ἑξαπτερούγα, χερουβῆμ μὲ χρυσᾶς πτέρυγας ἀνοιγμένας εἰς τὸν γαλανὸν ἀέρα, καὶ ὁ ἥλιος πλανᾷ λαμπροὺς σελαγισμοὺς ἐπάνω εἰς τὰ ἄμφια, ἀντανακλᾷται εἰς τὰ μέταλλα τῶν ἑξαπτερούγων, ἀνάπτει ἑξαφνικὰς ἀστραπὰς εἰς τὰ σπαθιά καὶ τὰς ξιφολόγχας τῶν πεζοναυτῶν, ζωογονεῖ εἰς μυριόχρωμον πανόραμα τὴν σφιγμένην καὶ κυματίζουσαν θάλασσαν τοῦ κόσμου.

Εἰς τὸ μέσον γραμμῆς ἱερέων ἔρχεται κατόπιν ὁ ἐπίσκο-

πος, μεγαλοπρεπής και χρυσοσκέπαστος, προχωρῶν ἀργά ἀργά, μὲ σπινθηρίζουσαν Βυζαντικὴν μίτραν καὶ τὴν πολυτελεῖ πατερίτσαν του.

Ἀμέσως πλησίον του φέρεται ἀπὸ ἓνα ἱερέα καὶ τὸ πολυτίμον εἰκόνημα, τὸ ὁποῖον ἀστράπτει ἀπὸ χρυσοῦν καὶ πολυτίμους λίθους, περικυκλωμένον ἀπὸ ξανθὴν αἴγλην, περὶ ἃ σὰν μετέωρον ἀποκαλυπτικῆς ὀπτασίας ἐμπρὸς εἰς τὰ θαμβωμένα μάτια τῶν πιστῶν.

Τὴν εἰκόνα ἀκολουθοῦν οἱ ἐπίσημοι, οἱ προὔχοντες, οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν ναυλοχούντων πλοίων, κρατοῦντες πελωρίας λευκὰς λαμπάδας καὶ βαδίζοντες κατὰ γραμμὰς.

Ἐπειτα ἔρχεται ὁ κόσμος, πυκνός, συμπαγής, ἀσυγκράτητος, οὐρὰ ἀτελείωτη σκεπάζουσα ὅλον τὸν δρόμον καὶ χανομένη ἀκόμη εἰς τὸν περίβολον τῆς ἐκκλησίας, μέσα εἰς ἔλαφρον σύνεφον ἡλιοπλημμυρισμένης σκόνης ἢ ὁποία σπινθηρίζει εἰς τὸν ἀέρα σὰν τρίμματα διαμαντιῶν.

Καὶ ἡ εὐωδία τοῦ μωσχολιβάνου σκορπίζεται ἐκνευροστικῆ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, αἱ ψαλμωδίαὶ ἐνώνονται μὲ τοὺς ἤχους τῆς καμπάνας καὶ τὰ ἐμβατήρια τῆς μουσικῆς, τὰ μάτια ὑγραίνονται ἀπὸ ἱερὰν συγκίνησιν, τὰ δάκτυλα κινουῦνται εἰς ἀδιάκοπα σταυροκοπήματα, τὰ σώματα φρικιάζουν.

Ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐξώστας, τὰ παράθυρα, τὰ πεζούλια καὶ τὸ πυκνὸν στρώμα τοῦ πλήθους, διακρίνεται μόνον μία διαρκῆς καὶ ἀδιάκοπος κίνησις. Σταυροκόπημα ἀτελείωτον χιλιάδων χειρῶν.

Βροχὴ λουλουδιῶν ραίνει εἰς ὅλον τὸ πέρασμα τὴν εἰκόνα, μικρὰ πῆλινα λιβανιστήρια ἀπὸ κάθε σπητάκι σκορπίζουν

συννεφάκια μοσχολιβάνου, τὰ χεῖλη ψιθυρίζουν παρακλήσεις καὶ προσευχάς...

— Μεγάλο τὸ ὄνομά σου Παρθένα μου!..

Δάκρυα νευρικά ὑγραίνουν ὅλα τὰ μάτια, ὑστερικά γυναικες ἀφήνουν διαπεραστικὰς φωνὰς ποῦ κλονίζουν τὰ νεῦρα, ἄλλαι σφίγγουν δυνατὰ τὸ στόμα μὲ τὸ μανδῆλι νὰ μὴ φωνάξουν καὶ ἄλλαι ὀλολύζουν μὲ φλογισμένα καὶ στραβωμένα χαρακτηριστικά.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ συνοδεία χωρίζεται ν' ἀφήσῃ εἰς τὸ μέσον τὴν σειρὰν τῶν ἐξαπλωμένων ἀρρώστων, καὶ ὁ ἱερεὺς μὲ τὴν εἰκόνα διασκελίζει ἕνα πρὸς ἕνα τὰ σώματα ποῦ βρέχουν τὰς σκληρὰς πέτρας μὲ δάκρυα.

— Κάμε τὸ θαῦμα σου Μεγαλόχαρὴ μου..

— Δυπήσου με Εὐαγγελίστρα μου...

— Δός μου τὴν ὑγείά μου Παναγία μου..

Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς μένουν σὰν μαγνητισμένοι εἰς τὸ πέρασμα τῆς εἰκόνας καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ μένουν ἀκόμη σὰν νὰ ἐκοκκάλωσαν εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, ἄλλοι χύνουν θερμὰ δάκρυα, ἄλλοι σείονται ἀπὸ σπασμοὺς καὶ χαράσσουν τὸ ἔδαφος μὲ τὰ νύχια ἐνῶ οἱ συγγενεῖς των προσπαθοῦν νὰ τοὺς τραβήξουν κατὰ μέρος, διὰ νὰ περάσῃ τὸ πλῆθος καὶ ὁ στρατός.

*

* *

Ἡ λιτανεῖα περνᾷ ἀργὰ ἀργὰ τὸν μέγαν δρόμον, στρέφει δεξιᾷ καὶ φθάνει εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως.

Ἐκεῖ στέκει μίαν στιγμὴν, καὶ ὁ ἐπίσκοπος κάμνει παράκλησιν.

Ὅλοι ἀποκαλύπτονται.

Καὶ μέσα εἰς τὴν βαθεῖαν σιωπὴν τὴν ὁποῖαν ταράσσει

μόνον τὸ ἀδιάκοπον κυμάτισμα τῶν γαλανολεύκων ἀπὸ τοὺς γύρω ἐξώστας, ἡ φωνὴ τοῦ διακόνου ὑψώνεται ἱερατική.

— Ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τούτου..τῶν μετὰ πίστεως, εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ ἐπιόντων ἐν αὐτῷ τῷ Κυρίῳ δεηθῶμεν...

.....

— Ὑπὲρ πλεόντων, ὁδοιπορούντων, νοσοῦντων, καμνόντων, αἰχμαλώτων...

.....

— Ὑπὲρ τοῦ θεοσεβεστάτου Βασιλέως ἡμῶν Κωνσταντίνου τοῦ δωδεκάτου..

Καὶ εἰς τὸ ὄνομα αὐτὸ, τὸ ὁποῖον στεφανωμένον μὲ δόξαν, μὲ λατρείαν, μὲ ἐλπίδας, συμβολίζει τὰ ἱερώτερα ἰδανικὰ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἐνῶ ἡ μουσικὴ ἀνακρούει ἐνθουσιωδῶς τὸν Ἐθνικὸν ὕμνον καὶ οἱ στρατιῶται παρουσιάζουν ὄπλα, ὅλος ὁ συσφιγκόμενος ἐκεῖ κόσμος τῶν ὑποδούλων, Μακεδόνες, νησιῶται, Θραῖκες, Μικρασιῶται, ξεσπάζουν μὲ ρῆγος εἰς τὸ σῶμα εἰς μίαν φρενιτιώδη καὶ μυριόστομον κραυγὴν·

— Ζήτω ὁ Βασιλεύς... Ζήτωωωω ..

Καὶ ὁ ἀντίλαλος τῶν βουνῶν, ἡ αὔρα τοῦ Αἰγαίου, πέρνει τὴν φωνὴν αὐτὴν νὰ τὴν φέρῃ μακρὰ εἰς τὰς σκλαβωμένας χώρας, εἰς πεδιάδας καὶ κορυφὰς ποῦ βαρύνει ὁ ζυγὸς τῆς δουλείας, ποῦ περιμένουν ἀκόμη, νὰ τὴν σκορπίσῃ σὰν θυμίαμα Εὐαγγελισμοῦ, σὰν φρικίασμα μυστικὸν ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως...

Ἡ πομπὴ ξαναρχίζει ἀργὰ ἀργὰ τὸν δρόμον τῆς ἐπι-

στρέφουσα δι' ἄλλων δρόμων εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη οὐρὰ ἐξελίσσεται πάλιν κατόπιν τῆς ἐνῶ αἱ μουσικαὶ παιανίζουσι θούρια, τὰ ἱερὰ λάβαρα κυματίζουν εἰς τὸν ἄερα, καὶ ἡ βοή τοῦ πλήθους ἀναμιγνύεται μὲ τὰς μελωδίας τῶν ψαλτῶν...

.....

.....

Εἶναι ἡ ἑορτὴ τῆς Μαρίας, ἡ ἑορτὴ τῆς Παρθένου..
*Ἐλᾶτε ὅσοι εἶχάτε μητέρας, ὅσοι ἀγαπήσατε καὶ ἐν-
 θυμεῖσθε, ὅσοι φυλάσσετε ἀκόμη τὴν ἀνάμνησιν μιᾶς
 εὐλογημένης μορφῆς ποῦ σᾶς ἐχάρισε τὴν ζωὴν καὶ σᾶς
 ἔμαθε τὴν ἀγάπην !*

Εἶναι ἡ μεγάλη, ἡ αἰωνία μητέρα αὐτή..

*Ἀνοίξατε τὰς καρδίας σας καὶ ταπεινώσατε τὰς ψυ-
 χὰς σας !*

*
* *

*Γενεαὶ ἐπέρασαν ἐπὶ γενεῶν, ἱστορίαι καὶ δόξαι καὶ
 θροῦλοι ἐλησμονήθησαν εἰς τὴν κόνιν τῶν αἰώνων, σά-
 βανα ὁμίχλης ἐσκέπασαν παρελθὸν καὶ παρόν, ἀλλὰ
 Σὺ δὲν θ' ἀποθάνῃς μεγάλη μητέρα... διότι ἐνίκη-
 σες τὴν νίκην τῆς καρδιᾶς Σὺ !..*

*
* *

*Δὲν θ' ἀποθάνῃς, ὅπως δὲν θ' ἀποθάνῃ ποτὲ εἰς
 τὸν κόσμον ἡ ἀγάπη, ἡ εὐσπλαγχνία καὶ τὸ ἔλεος..*

*Θὰ μείνῃς αἰωνίως, νὰ ἰλαρύνῃ ἡ γλυκυτάτη μορφὴ
 σου καὶ ἄλλα μέτωπα, νὰ χαρίσῃ γαλήνην καὶ εἰς ἄλ-*

λας καρδίας, παρθένε, μήτηρ, μάρτυς, τριάς τρυφερά
και ἀκατάληπτος, τῆς ὁποίας ὁ θρῆνος ἐπλήρωσε τὴν
ἱστορίαν τῶν γενεῶν !

.....

.....

ΙΕ΄.

Ἡ ἐπαύριον !

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ Εὐῶρος ἐσκέπασε μὲ βαρεῖα σύννεφα τὸν ὀρίζοντα, νοτισμένη σκιὰ κατέβη εἰς τὸ νησάκι, καὶ ἡ θάλασσα ἐχάλασε τὴν μούρη της, ἐσκυθρώπασε καὶ ἔγεινεν ἀγριωπή.

Ἡ τρικυμία ποῦ ἐμαγειρεύετο ἀπὸ καιροῦ ἐφαίνεται ὅτι δὲν θὰ ἀργοῦσε, καὶ ὁ καιρὸς στάσιμος ἕως τὸ μεσημέρι, ἔγεινε κατὰ τὰ μεσάνυκτα.

Ἄραια ἄραια ἡ βροχὴ μὲ πυκνὴν ὀμίχλην ἐσκέπασε τὴν φύσιν καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ σκοτεινιασμένον πέλαγος ἄρχισε νὰ φθάνη βοὴ συγκεχυμένη, βαρὺς καὶ πνιγμένος θόρυβος σὰν ἀπὸ κάποιον μακρυνὸν ἐργοστάσιον ἀτμομηχανῶν.

Ἡ Σοροκάδα ἔδιδε τὸν χορὸν της εἰς τὰ περάσματα τοῦ Αἰγαίου, καὶ ὁ κάβο-Ντόρος ἀπαντοῦσεν εἰς τὸν Τσικνιᾶν !

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον, πελώρια κύματα ἄρχισαν νὰ σπάζουν ἐπάνω εἰς τὸν μικρὸν λιμενοβραχίονα, τινάσσοντα

ἄφρους μέχρι συννέφων καὶ γεμίζοντα τὸν ἀέρα μὲ λεπτοτάτους ἄσπρους ἀχνούς.

Τραπεζάκια καὶ καθίσματα τῶν καφενειῶν ἀμέσως ἐξηφανίσθησαν, αἱ πλᾶκες τῆς προκυμαίας ἐγέμισαν νερὰ καὶ τὰ πιτουλίσματα τῆς θαλασσοταραχῆς ἐτινάχθησαν ἕως τὰ πρῶτα σπήτια.

Τὸ παρακύλημα τῶν πλοίων μέσα εἰς τὸ λιμανάκι ἦτο ἀπερίγραπτον.

Τὰ μικρὰ ἱστιοφόρα μὲ ὄλας τὰς ἀγκύρας καὶ τῆς πρυμάτσαϊς των ἐσείοντο σᾶν μεθυσμένα, ἢ βάρκαις ἀναιβοκατέβαιναν σᾶν καρυδόφλουδα, καὶ ὁ ναυτικὸς κόσμος σκεπασμένος μὲ μουσαμάδες, ἐφαίνετο κινούμενος ἄνω κάτω προσπαθῶν νὰ ἀσφαλίσῃ ὅ,τι εἰμποροῦσε νὰ ἀσφαλισθῇ.

Μακρὰν ἀπὸ τὴν προκυμαίαν, ἡ φοβισμένη μυρμηκιδία τῶν ἐπιβατῶν ἐφαίνετο παρακολουθοῦσα μὲ ἀνησυχίαν τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα.

Καὶ τὰ κύματα ἔφθαναν πάντοτε μεγαλύτερα, τὰ νερά των ἐκτυποῦσαν μὲ λύσσαν τὸ κρηπίδωμα, ἐχύνοντο ἕως τὴν ἀγοράν, ἐρράντιζαν μὲ τοὺς ἀφρούς των τὸ πλῆθος.

Ἔως ἐκεῖ ὅπου τὸ βλέμμα ἔφθανε, εἰς τὸν ὀμιχλοσκεπασμένον ὀρίζοντα τοῦ Νότου, εἰς τὰ σκεπασμένα βουνὰ τῆς Σύρου, τῆς Δήλου καὶ τῆς Μυκόνου, δὲν διέκρινε κανεὶς παρὰ πυκνὸν σάβανον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ θάλασσαν ἀγριωπὴν, ἀγνώριστον, στάκτην θὰ ἔλεγεσ ἀναλυμένην, ὅπου μυριάδες ἀφρισμένων κυμάτων ἐγεννῶντο καὶ ἐξηφανίζοντο καθὲ στιγμῇ.

Προπάντων ὁμως ἔξω ἀπὸ τὸν λιμενίσκον, εἰς τὴν ἀριστερὰν ἀμμουδιὰν τῆς εἰσόδου ὅπου ἡ θάλασσα ἔφθανε

χωρίς κανέν εμπόδιον, τὸ θέαμα ἦτο ἀληθινὰ ἀπερίγραπτον τὴν ὠραιότητα καὶ τὸ μεγαλεῖον.

Πλατειαῖς κορυφογραμμαι ἀφρῶν ἐφαίνοντο νὰ ὑψώνονται ἀπὸ μακρὰν σὰν τάγματα στρατοῦ ἐρχόμενα εἰς ἐπίθεσιν, ἐμεγάλωναν, ἐκαμπυλώνοντο, ἐθέριευαν, παιδιὰ θὰ ἔλεγες ποῦ ἐγείνοντο γίγαντες, καὶ τὰ ὅποια παρασύροντα ὅλα εἰς τὴν διάβασίν των, ἔφθανον νὰ ξεσπάσουν εἰς τὴν ἄμμον μὲ ἀπερίγραπτον λύσσαν καὶ ὄρμην.

Καὶ τότε ὅλη ἡ ἀκτὴ ἄσπριζεν ἀπὸ χιονισμένους καταρράκτας, κιονόκρανα τῶν πολυπλοκωτέρων σχημάτων, φανταστικὰ λουλούδια ἀπὸ σκαλιστὸν μάρμαρον, φθάνοντα μὲ τὴν ὄρμην των σχεδὸν ἕως τὰ θεμέλια τῶν πρώτων σπιτιῶν.

Ἐπειτα πάλιν μὲ πεισνωμένον ψιθύρισμα μέρος τῆς ἀκτῆς ἔμενε γυμνὸν ἀπὸ τὴν ὀπισθοδρομοῦσαν θάλασσαν, ἄμμος καὶ φύκια καὶ παντοειδῆ φρύγανα ἔμειναν σκορπισμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἕως οὔ ἄλλο κῦμα ὀρμητικώτερον ἤρχετο νὰ τὰ ξανακυλίση πάλιν.

Μακρὰν, ἐσχεδιαγραφοῦντο ἀμυδρῶς οἱ μαῦροι ὄγκοι τῶν θωρηκτῶν ἀκίνητοι μέσα εἰς τὴν σκιάν, σὰν φαντάσματα τρικυμίας χαμένα εἰς τὸ ὑγρὸν σάβανον τῆς ὀμίχλης.

Ἐν τούτοις τὸ ἀπόγευμα, μίαν στιγμὴν ὁ ἥλιος διεπέρασε τὰ πυκνὰ σύννεφα, ἐφώτισε μὲ τραγικὴν μεγαλοπρέπειαν τὸ θέαμα τοῦ ἀφηγιασμένου πόντου καὶ αἱ ἀκτῖνες του ἀναλυθεῖσαι εἰς τοὺς πυκνοὺς ἀχνοὺς ποῦ ἀνέβαιναν ἀπὸ τὴν ἀφρολουσμένην θάλασσαν, ἐσχημάτισαν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον χιλιάδας πολυχρῶμων τόξων.

Τότε μαγικὸν σύννεφον χρωμάτων ἐπλανήθη μίαν στιγμὴν ἐπάνω εἰς τὴν μουσκεμένην φύσιν καὶ κᾶτι σὰν ἐλπίς

αϊθρίας ἐλάφρωσε τὴν ψυχὴν τῶν προσκυνητῶν· ἀλλὰ πάλιν εἰς ὀλίγον τὸ φῶς ἐσκιασθη, ὀλίγαι δέσμαι ἐφάνησαν ἑξακοντιζόμεναι μίαν στιγμὴν σὰν φοβισμένοι μέσα εἰς τοὺς ζόφους τῶν συννέφων καὶ ἡ νοτισμένη ὁμίχλη ἐσκέπασε τὴν Τῆνον βαρύτερα ἀπὸ πρῖν.

*
* *

Ἡ τρικυμία ἐκράτησεν ἕως τὴν ἄλλην ἡμέραν, ὅταν ὁ οὐρανὸς ὀπωσοῦν ἐκαθάρισε καὶ ἔπαυσεν ἡ βροχή.

Ἐξω ὅλα ἦσαν μουσκεμμένα καὶ ἀποστάζοντα, προκυμαῖα, δρόμοι, σπίτια, ἀτμόπλοια.

Ἀταξία ἐβασίλευε καὶ εἰς τὸν λιμένα ὅπου ἐφαίνοντο ὄμιλοι ναυτῶν μὲ κιτρίνους μουσαμάδες, συζητοῦντες κοντὰ εἰς μίαν γολέτταν ἢ ὁποία εἶχεν ἐξοκείλει τὴν νύκτα εἰς τὸ παράλιον.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ἄρχισαν νὰ ἔρχονται τὰ ἀτμόπλοια τῶν προσκυνητῶν γεμίζοντα τὸν λιμενίσκον μὲ σφυρίγματα καὶ ἡ παρέλασις τῶν περιφήμων ἀποσκευῶν ἐπανελήφθη ζωηροτέρα.

Ἄλλοι ἐβιάζοντο.

Ἡ βάρκαις καταφορτωμένοι, μὲ τὰς ἰδίας φωνὰς καὶ τὴν ἰδίαν ἀναστάτωση, μετέφεραν πάλιν εἰς τὰ πλοῖα τὴν ἀνυπόμονον ζωντανὴν μυρμηκιά.

Ἐν πρὸς ἓν τὰ σκάφη βρουάζοντα ἀπὸ κόσμον ἄρχισαν ν' ἀποπλέουν...

Οἱ γυρολόγοι τώρα ὑπελόγιζαν τὰς εἰσπράξεις των, οἱ καταστηματάρχαι τὰ κέρδη, ἢ μικραῖς Τηνιακαῖς τὰ εἰσοδήματα ἀπὸ τὴν πώλησιν τῶν χαϊμαλιῶν..

Δόξα τῷ Θεῷ.. καλὰ ἐπῆγαν καὶ φέτος.. καὶ τοῦ χρόνου
Εὐαγγελίστρα μου !...

Ἔπειτα, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, εἰς δύο τρεῖς ἡμέρας, οἱ δρό-
μοι ἐρημώνονται, ἡ πολυσύχναστος πλατεῖα μένει ἄδειανή,
αἱ σημαῖαι φυλάσσονται, τὰ παραπήγματα κλείνουν, καὶ τὸ
νησάκι ἐπαναπίπτει ἕως τὸ προσεχὲς πανηγῦρι εἰς τὴν πα-
λαιὰν καὶ λησμονημένην του ζωὴν !

157.

“Αλα για τήν Σέριφο !

Τὸ καίκι τοῦ καπειτὰν Ματσαπλῆ εἶχε κάμει πανιά τὴν ἰδίαν νύκτα τῆς ἐορτῆς.

Μὲ τὸ ἴδιον τραχὺ καὶ κακότεροπον ὕφος, ὁ γέρω-καρ-βοκύρης ἀφοῦ ἔσφιξε τὰ τακτικά του, εἰδοποίησε τὸ ἀνθρώ-πινον φορτίον του ὅτι τὸ βράδυ θὰ ἐσαλπάριζε, καὶ ὅποιος θὰ ἐρχότανε νὰ ἦταν μέσα.

Δὲν εἶχε πολὺ καιρὸ νὰ χάσῃ σὲ πανηγύρια αὐτός.. “Ὅ,τι εἶδαν, εἶδανε.. “Ὅλοι νὰ εἶχαν μπαρκάρει..

Τὸ κάτω-κάτω ὅποιος δὲν τοῦ ἄρεσε ἄς ἔμενε νὰ ἐρχό-τανε μὲ τὸ ἐμπορικό..

Πράγματι δέ, μόλις αἱ πρῶται σκιαὶ ἔπεσαν εἰς τὸ νησί, ὁ ἕνας κατόπιν τοῦ ἄλλου οἱ πανηγυρισταὶ ἄρχισαν νὰ ἐρ-χωνται συντροφιαῖς συντροφιαῖς· μερικοὶ μάλιστα ἦλθαν καὶ ἐνωρίτερα διὰ νὰ πιάσουν θέσιν.

Μεταξὺ αὐτῶν, τὸ μαντεύετε βέβαια, ἦτο καὶ ὁ φίλος

μας Μοσχολιός, ὁ ὁποῖος ἔσπευσε νὰ ἐγκαθιδρουθῆ εἰς μίαν γωνιὰν τοῦ ἀμπαριοῦ, μὲ στερεὰν ἀπόφασιν νὰ μὴ τὸ κουνήσῃ ἀπ' ἐκεῖ, ὅ,τι καὶ ἂν συνέβαινεν εἰς ὅλον τὸ ταξεῖδι.

Καὶ εἶχε μὲν προσπαθήσει νὰ παρέψῃ διὰ τὸν καιρὸν τὸν καπετάνιον, ἀλλ' αὐτὸς περιορίσθη νὰ φτύσῃ μόνον εἰς ἀπάντησιν καὶ νὰ τοῦ ρίψῃ ἐν πλάγιον βλέμμα, τὸ ὁποῖον τὸν ἔτρεψεν ἀμέσως εἰς φυγὴν.

Ἀπελπισθεῖς τότε ἀπ' ἐκεῖ, ἔστρεψε τὰ δίκτυα του πρὸς τὸν Παναγούλια, τὸν ὁποῖον ἤυρε μὲν πρόθυμον εἰς πληροφορίας ἀλλὰ καὶ εἰς νέα βασανιστήρια.

— Χμ ! πάτησε ἡ βρακίτσα σου στερειά καὶ μοῦ ξανατουρλώθηκε πάλι.. ἐγέλασε ὁ ναύτης. Γιὰ νὰ ἰδοῦμε ὅμως καὶ τώρα ποῦ θὰ βγοῦμε ἔξω κατὰ τὸν Τσικνιά..

— Καὶ εἶναι κακὸς ὁ Τσικνιάς.. αἶ ;..

— Κακὸς νᾶταν μόνος;. Μαῦρο φίδι καὶ κολοβὸ ποῦ μᾶς ἔφαγε μπάρομπα Μοσχολιό !. Δράκου ρίζα νᾶχουμε δὲν γλυτώνουμε !.

Καὶ ὅμως δὲν ἦσαν μόνον πείραγμα τὰ λόγια τοῦ ναύτου.

Ὁ ὀρίζων τοῦ Νότου ὀπίσω ἀπὸ τὰ βουνὰ Δήλου καὶ Σύρου ἐφαίνετο σκεπαζόμενος μὲ λευκοὺς ἀτμοὺς, ἀσημάντους μὲν εἰς τὸν ἀγύμναστον ὀφθαλμόν, πολὺ δηλωτικούς ὅμως διὰ τὸν πολύπειρον γέρω-καπετάνιον, ποῦ ἐπερπατοῦσε ἐπάνω κάτω ἀναμασσῶν κᾶτι σὰν βλασφημίας καὶ φτύνων ἀδιακόπως εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἡ μακρὰ του πεῖρα καὶ τὸ ἐνστικτικὸν τοῦ ἔλεγαν νὰ μὴ φύγῃ, τὸ συμφέρον ὅμως τὸν ἐμπόδιζε ν' ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τοῦ λογικοῦ.

Ὁ καπετὰν Ματσαπλῆς ἦτο ναυλωμένος νὰ μεταφέρει

λεμόνι ἀπὸ τὴν Ἄνδρον, ἡ συμφωνία ἦτο ἱκανοποιητικὴ καὶ κανεὶς καιρὸς, κανὲν ἐμπόδιον, οὔτε αὐτὴ ἡ ζωὴ ὄλων μαζὺ τῶν ἐπιβατῶν του, εἴμποροῦσε νὰ τὸν χασομερήσῃ ἔστω καὶ μίαν μόνον ἡμέραν ἀπὸ τὸ ταξεῖδι του.

* *

Ὁ ἥλιος ἔδυσεν ὀπίσω ἀπὸ τὴν Τῆνον πιγμένος εἰς πυκνὴν στακτερὰν ὀμίχλην, γεμάτην μὲ ὑγρασίαν καὶ ἄσχημα προμήνυματα.

— Σάμπως θὰ πάρῃ σοροκάδα.. ἐγνωμάτευσεν ὁ Παναγούλιας σηκώνων τὴν μύτην εἰς τὸν ἀέρα. Ἐπὶ χθὲς τὸ μῆσημέρι τὰ γυρίζει..

Ὁ καπετὰν Μαισαπλῆς δὲν ἀπήντησεν ἑξακολουθῶν τὸ νευρικὸν του περιπάτημα.

— Σοροκάδα αἶ ;.. ἐπανέλαβεν ἀνήσυχος ὁ Μοσχολιός. Καὶ εἶναι φόβος μὲ τὴν σοροκάδα ;..

— Φόβος λέει;. εἶπε γελῶν ὁ ναύτης. Ἄκοῦς ἐκεῖ ! Φόβος καὶ τούρτουρο..

Ἡ βρακίτσα τοῦ κάταρα ἐμαζεύθη μέσα εἰς τὰ σκέλη του σὰν λάχανον βρασμένον.

— Ἄλα.. μπῆκαν ὅλοι μέσα ; Δεῖπει κανεὶς ;. ἀκούσθη ἕξαφνα ἡ φωνὴ τοῦ καπετὰν Μαισαπλῆ, φτύνοντος μὲ ἀπόφασιν γιὰ τελευταίαν φορὰν εἰς τὴν θάλασσαν.

— Ὅλοι ἐδῶ εἴμαστε καπετάνιο.. ἠκούσθησαν πολλαὶ φωναί.

— Ἄλα.. σάλπα λοιπόν.. Παναγούλια.. Φώτη.. πάρετε τὴν ἄγκουρα.. λύστε τὴν προυμάτσα..

Οἱ δύο ναῦται τρέξαντες εἰς τὴν πρόωρον ἄρχισαν νὰ δουλεύουν τὸ μαγγάνι.

— **Ἄπικου**.. ἀκούσθη ἔπειτα ἀπ' ὀλίγον ἢ φωνὴ τοῦ ἐνός.

— **Μόλα** !. διέταξε ὁ καπετάνιος, τότε δὲ τὰ πανιά ἀπολυθέντα ἐφούσκωναν ἔλαφρὰ εἰς τὸν αἴερα καὶ ἄρχισαν νὰ σπρώχνουν τὸ καΐκι πρὸς τὴν ἔξοδον.

Δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ, ἄλλα καΐκια καὶ ἀτμόπλοια ἐφόρτωναν προσκυνητάς, βάρκαις γεμάτες διεσταυρώνοντο εἰς ὄλας τὰς διευθύνσεις, οἱ δὲ ἐπιβάται των βλέποντες νὰ περνοῦν οἱ πανηγυριῶται, ἄρχισαν νὰ τοὺς ἀποχαιρετοῦν μὲ τὰ μανδήλια καὶ μὲ φωναῖς.

— Ὡρα καλή.. κατενόδιο !.

— Εὐχαριστοῦμε καὶ τοῦ χρόνου.. παρομοίως σας!

Οἱ φίλοι μας τοῦ καΐκιου, ὄρθιοι, ἀπεχαιρέτων τὰ ἄσπρα σπιτάκια τῆς Τήνου καὶ τὸ κωδωνοστάσιον τῆς Παναγίας ποῦ ἐφαίνετο ὑψωνόμενον ἐπάνω ἀπὸ αὐτά.

Σιγά, σιγά, ἔφθασαν κοντὰ εἰς τὴν ἄκρην τοῦ λιμενοβραχίονος, τὸν ἐδιπλώσαν καὶ αὐτόν, καὶ ἔπειτα ὄλα ἄρχισαν σιγὰ σιγὰ νὰ μικραίνουν, ἢ μονὴ τῆς Εὐαγγελιστρίας ἐφάνη ὀλόκληρος εἰς τὸ πλάγι τοῦ βουνοῦ καὶ τὸ ἄφρισμα τῶν κυμάτων ἀντικατέστησε τὴν βοήν τοῦ κόσμου.

Ὁ ἄνεμος ἦτο ὑγρὸς καὶ διαπεραστικός, καὶ ἡ ψύχρα ἄρχισε νὰ περιμαζεύη τοὺς ἐπιβάτας εἰς τὰς γωνίας των, τοὺς ἄνδρας ὅπου ὅπου, τὰς γυναῖκας εἰς τὸ βάθος τοῦ ἀμπαριοῦ.

Τὸ σκότος ἔπεσε σιγὰ σιγὰ, καὶ μακρὰν εἰς τὸν ὀρίζοντα ἄρχισαν νὰ λάμπουν ἀριστερᾷ ὁ φάρος τοῦ Ἀρμενιστῆ καὶ ἔμπρὸς τὸ Γαῖδουρονῆσι.

Ἐν τῷ μεταξὺν κατάστρωμα, πανιά, ἐξάρτια, εἶχαν σκεπασθῆ ἀπὸ ὑγρὰν νοτίδα σὰν νὰ τὰ εἶχε κανεὶς μου-

σκεύση, καὶ τὰ κύματα ἄρχιζαν νὰ σπάζουν μὲ βαρὺν πάφλασμα εἰς τὸ πλάγι τοῦ καϊκιοῦ

— "Ἄμ' καλὰ τὸ εἶπα ἐγώ ! ἔμουρμούρισεν ὁ Παναγούλιας. "Ἐχει γείνει κάτω ἡ Σοροκάδα καὶ θὰ ἔχωμε ἀπόψε χορό...

— Μπρο ! βρὲ παιδιὰ σὰν κρούο νὰ κάνη.. ἀκούσθηκε μία συναχωμένη φωνή.

— "Ἐτσι αἶ ;.. ἐγέλασεν ἡ ἔμπαικτικὴ φωνὴ τοῦ ναύτου Μπά ! κάποιος σ' ἐγέλασε τ' ἀδέρφι.. κουφόβρασι μόνο.. κουφόβρασι..

— Καὶ νὰ παρ' ἡ ὄργη ! ἐξηκολούθησεν ὁ ἴδιος, νὰ μὴν ἔχη κανεὶς μιὰ τρύπα νὰ πάη νὰ χωθῆ..

— Καλὲ γι' αὐτὸ κλαίγεσαι ;.. ἀπήντησε πρόθυμη πάλιν ἡ φωνὴ τοῦ Παναγούλια, ἄμ' τίποτ ἄλλο λόρδε μου.. Καμαρῶτε ! πέρασε τὸν κύριο σ' τὴν πρώτη θέσι..

Οἱ ταξειδιῶται ἐγέλασαν.

— "Ἄμ' ὁ Μοσχολιός ; τί ἔγεινε ὁ Μοσχολιός ! ἀκούσθηκε μία φωνή.

— Ἀλήθεια !. ὁ Μοσχολιός.. ὁ Μοσχολιός.. ἀνέκραξαν πολλοὶ σὰν νὰ ἐδιψοῦσαν θῦμα, κάποιον ἀντιπερισπασμὸν εἰς τὴν ὑγρασίαν ποῦ ἄρχισε νὰ μουσκεύη τὰ ροῦχα των.

— Χμ ! κάπου τρυπωμένος θὰ εἶνε..

— Ἄ ! νάτος ! ἀκούσθηκε ἓνας σκύπτων ἀπὸ τὸ ἄνοιγμα εἰς τὸ ἀμπάρι.. νάτος ! μὲ τῆς γυναῖκες εἶναι.. ἐκεῖ στὴ γωνιά..

— Ὅρίστε μας.. νὰ μὴν κοιτᾶν ἡ γυναῖκες οὔτε νὰ ξαπλώσουν λιγάκι.. εἶπε μία ἀγανακτισμένη φωνή. Νὰρθῆ κι' αὐτὸς ἀπάνω ὅπου εἶνε κ' οἱ ἄλλοι...

— Κύτιαξε τὴν κοκκωνίτσα μου ποῦ νὰ τὴν χαρῶ..

ἔγέλα ὁ Παναγούλιας σκύπτων ἀπὸ τὸ ἄνοιγμα.. σὰν βρογμένη γάτα εἶνε συμμαζωμένη.. **Γκάα.. μωρὲ γκάταρα!**..

Εἰς τὰς ραγδαίας αὐτὰς διαμαρτυρίας ὁ ταλαίπωρος κάταρας, ἀληθινὰ σὰν βρογμένη γάτα καὶ μὲ τὴν βρακίτσα μέσα εἰς τὰ κανάκια του, ἐφάνη ὑψόνων φοβισμένα βλέμματα, τρέμων μήπως ἀναγκασθῆ ν' ἀφήσῃ τὴν ζεστήν φωληά του.

Ἐπὶ τὸν Παναγούλιας ἐφαίνετο ἀμείλικτος.

— Ὅριστε τώρα!. ἐπανελάμβανεν ἐπίτηδες, εἶνε κατάστασις αὐτή! Νὰ μὴ κοιτᾶν ἢ γυναιῖκες νὰ ξύσουν τὸ δόντι τους μπροστὰ στὴ μουτσουνάρα του. Τί;. τὴν λεχώνα θὰ μᾶς κἀνη;..

Ὁ Μοσχολιὸς ἀκόμη περισσότερο συμμαζευμένος οὔτε τὸ κεφάλι κᾶν δὲν ἐσήκωσε.

Μόνον μὲ τὸ βαροῦλκον θὰ τὸν εὔγαζαν ἀπ' ἐκεῖ...

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως τὸ καίκι ἔτρεχε πλησίον, ἀνοῖξαν καὶ τὸν φλόκον ἀκόμη.

Τὰ μελανὰ κύματα ἐσχίζοντο καὶ ἔφευγαν μὲ ὄρμην εἰς τὰ πλάγια, ἐπάνω δὲ εἰς τὰς στακτερὰς ράχεις των ἐπερονοῦσαν γρήγοροι σελαγισμοὶ σὰν ἀστραπαὶ σπαθιδῶν ἢ λαμπυρισμοὶ ἀναλυμένης πίσσας. Μικρὸν φωτεινὸν σύννεφον εἰς τὸν ὀρίζοντα ἐσημείωνε πλέον τὸ μέρος ὅπου ἦτο ἡ πόλις τῆς Εὐαγγελίστρας καὶ ὅπου αὐτὴν τὴν ὥραν θὰ ἐβρούαζεν ἀκόμη ὁ κόσμος τῶν προσκυνητῶν.

Ὅλα αὐτὰ ὅμως τώρα ἦσαν πολὺ μακρὰν..

Μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους καὶ ὁ γέρω δάσκαλος μαζευμένος εἰς τὴν θέσιν του, ἀκίνητος κάτω ἀπὸ τὸ χονδρὸν του ἐπανωφόρι, ἔμενε σιωπηλὸς καὶ σκεπτικός.

Τί ἦσαν δι' αὐτόν, τὸν διανοητικόν, τὸν φιλόσοφον, ποῦ

ἔζη μαζὺ μὲ τὸν κόσμον τῶν περασμένων, ὀλίγαι κακουχίαι καὶ δυσχέρειαι τῆς ζωῆς ;...

Πολὺ ἐπάνω ἀπὸ ὅλα, αὐτὸς ἐξηκολούθει τὸ ὄνειρον τῆς νέας Δήλου, τὴν ὁποῖαν εἶχεν ἰδῆ ν' ἀναζῆ εἰς τὴν Τήνον, ἂν ὄχι μὲ τὴν παλαιὰν χλαμύδα, τουλάχιστον ὅμως μὲ ὅλην τὴν συνοχὴν καὶ τὴν σχέσιν μὲ τὴν ὁποῖαν οἱ αἰῶνες ἐπαναλαμβάνουν τὴν ζωὴν.

Ὁχι ! δὲν εἶχεν ἀποθάνῃ ἢ Ἑλλάς του, ἢ παλαιὰ Ἑλλάς τῶν βιβλίων καὶ τῶν ὀνείρων του...

Εἰς κάθε βῆμα, εἰς κάθε λέξιν, εἰς κάθε πρᾶγμα, ἀνέζη ἀθάνατος ἐπάνω εἰς τὰ ἐρείπιά της, ἀψηφοῦσα τοὺς αἰῶνας τὰς δηώσεις καὶ τὰς καταστροφάς.

Τί τὸν ἔμελλε, ὅτι τὰ χιόνια τῶν ἐτῶν εἶχαν ἀσπρίσῃ τὴν κεφαλὴν του, ὅτι ἡ εἴμαρμένη ἐξέλιξιν τὸν ἔφερε πρὸς ἓν τέλος, πρὸς τὸ τέλος τοῦ προσκαιροῦ ταξειδιοῦ ;..

Ἦτο εὐχαριστημένος, ὅτι εἶχεν ἀφιερῶσιν τὴν ζωὴν του εἰς τὴν ὡραίαν αὐτὴν λατρείαν, εἰς τὸν θαυμαστὸν αὐτὸν κόσμον ποῦ ἐμάγευσε τὴν ψυχὴν του καὶ τώρα θὰ ἔφευγεν εὐχαριστημένος, νὰ τὸν ἐνταμώσῃ ἂν ὑπῆρχε κάτι πέραν τοῦ τάφου, νὰ συζήσῃ ἢ νὰ συναποθάνῃ μαζὺ μ' αὐτόν !

ΙΖ'.

Κλεισμένος κόσμος !

“Ολοι συμμαζευμένοι κάτω ἀπὸ τὰ σκεπάσματά των ἐσώπαιναν μέσα εἰς τὸ καΐκι, καὶ μόνος ὁ Παναγούλιας τυλιγμένος εἰς τὸν μουσαμᾶ του καὶ πρόσχαρος σὰν πουλὶ τῆς τρικυμίας, ἐξηκολούθει νὰ τραγουδῇ δυνατὰ τὸν **μπάρμπα Θεοδωρῆ**.

Δύο τρεῖς φοραῖς εἶχε ριψοκινδυνεύσει πάλιν κοντὰ εἰς τὸν καπειάνιον, καὶ τοῦ ἐπέταξε πόντους γιὰ τὴν Σοροκάδα, γιὰ τὸ κῦμα ποῦ ἐγείνετο μεγαλύτερον, γιὰ τὸν καιρὸν ποῦ ἐγείνετο δυνατώτερος, ἀλλὰ μὴ ἀκούσας ἀπάντησιν ἐξαναγύρισεν εἰς τὴν θέσιν του σηκώνων τοὺς ὤμους.

Ὁ καπειὰν Ματσαπλῆς ὑπελόγιζε προφανῶς, ὅτι εἴμποροῦσε νὰ προφθάσῃ νὰ ἐμπῆ εἰς τὴν Σέριφον πρὶν νὰ γείνη ἐντελῶς ἡ Σοροκάδα.

Ἄλλὰ οἱ ὑπολογισμοὶ του δὲν ἐφαίνοντο πιθανοί !

Τοῦλάχιστον αὐτὸ θὰ τοῦ ἔλεγαν, ἂν δὲν εἶχε πάντα

ἐμπρός του τὸ λεμόνι ποῦ εἶχε νὰ φορτώσῃ εἰς τὴν Ἄνδρον, τὰ σύννεφα, ὁ νοτισμένος ἀέρας καὶ τὸ κουφόκυμα, εἰς κάθε ἄλλην στιγμήν.

Ὁ Μιχαλῖος ἦτο καὶ αὐτὸς ἐκεῖ. Ἡ φωνὴ τοῦ Παναγούλια τὸν ἔφθανε σὰν ὄνειρον, περισσότερο ἐξησθενημένη ἢ δυναμωμένη, μαζὺ μὲ τὸ ἄφρισμα τῆς θαλάσσης καὶ τὸ ἀδιάκοπον σπάσιμον τῶν κυμάτων εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ καϊκιοῦ.

.....

Ἔλα μπρὲ Χαραλάμπη νὰ σὲ παντρέψωμε..
νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε καὶ νὰ χορέψωμε..

Μπάρμπα Θεοδωρῆ

γιατὶ μᾶς κάνῃς τὸ βαρὺ!.

Ἐξακολουθοῦσε ὁ ναύτης ἀνακατεύων δύο γνωστὰ λαϊκὰ τραγούδια, ἐμπερδεύων καὶ τὰ δύο, συμπληρώνων ὁ ἴδιος ὅ,τι δὲν εὔρισκε πρόχειρον.

Ὁ καπετὰν Ματσαπλῆς ρίχνων κάθε τόσο κατσουφιασμέναις ματιαῖς εἰς τὰ φουσκωμένα κύματα, ὀρτσάριζε διαρκῶς.

.....

...**Μπάρμπα Θεοδ...**

ἐξηκολούθει πάλιν ἡ φωνὴ τοῦ Παναγούλια.

Ἐξαφνα ὅμως ὀρμητικὸν κῦμα ποῦ ἔσκασε ἐπάνω εἰς τὴν μάσκα, ἔλουσε τὸν ραψωδὸν ἀπὸ τὴν κορυφὴν ἕως τὰ νύχια καὶ τοῦ ἔφραξε στόμα καὶ μύτην μὲ νερά.

— Φτιοῦ !.. χά !. φτιοῦ.. τὸ κέρατό σου !. ἐγαργάρισε φτύνων ἀφθόνως θάλασσαν καὶ τινάσσων σὰν βρεγμένος πετεινὸς τὸν κελαρύζοντα μουσαμᾶν του.

Ἐμέσως ὁμως ἄλλο κῦμα ἀκόμη ὀρμητικώτερον ἐπλημύρισε πάλιν τὸ κατάστρωμα.

— Μπάα.. μπάα.. σὲ καλό σου !. ἀνέκραξεν ἡ φωνὴ τοῦ ναύτου. Ἐμ' δὲν εἶπαμε ἔτσι!.. αὐτὰ εἶναι ἄταχτα πράγματα...

— Μιχαλιό !. Μιχαλιό !. ἀκούσθηκε καὶ ἡ φωνὴ τῆς Μαρινιαῶς, ἡ ὁποία ἐπρόβαλε μὲ ἀνησυχίαν ἀπὸ τὸ ἄνοιγμα τὸ κεφάλι, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἔλα κάτω.. Μούσκεμμα θὰ ἔχῃς γεῖνει ἐκεῖ..

Ἐκεῖνος ἐκίνησε ἀρνητικῶς τὸ κεφάλι.

Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἐκεῖ, εἰς τὸ μέσον τοῦ θυμοῦ τῶν στοιχείων ξαναεὗρισκε τὴν παλαιὰν ζωὴν του, ἐνεσαρκώνετο τὴν τρικυμίαν καὶ ἦτο πάλιν ὁ ἐρωτευμένος παρῶς τοῦ Δειβαδιοῦ ποῦ ἐπήγαινε νὰ μαζεύσῃ τὰ δίχτυα του κοντὰ εἰς τὴν Σερφοπούλα..

Ἡ θάλασσα ἦτο ἡ ἀληθινὴ ζωὴ του καὶ ἐτιμωρήθη διότι τὴν εἶχε περιφρονήσει διὰ νὰ ζητήσῃ περισσότερα χρήματα ἀλλοῦ!

Ἐκεῖ ἐκοιμήθηκε ὁ πατέρας του—θεὸς σχωρέστον !— ἐκεῖ ἐκοιμῶντο χρόνια καὶ χρόνια τώρα τόσοι σύντροφοι, συγγενεῖς, φίλοι..

Γιατί νὰ θελήσῃ νὰ φύγῃ αὐτός ;..

Μπάρμα Θεοδωρῆ
γιατί μᾶς κάνῃς τὸ βαρὺ..

ἤκούετο πάλιν ἡ παράτονη φωνὴ τοῦ Παναγούλια.

— Δὲν πηγαίνεις παιδί μου κάτω μ' αὐτὸ τὸ κακό.. ἐσυμβούλευσε καὶ ὁ δάσκαλος συρόμενος ἀπὸ σχοινὶ σὲ

σχοινὶ κοντά του. Γιὰ σένα λίγη θέσις πάντα θὰ βρεθῆ...
 Ἄλλ' ἐκεῖνος δὲν ἀπήντησε.
 Ἴσως οὔτε ἄκουσε κἄν!

*
* *

Κατὰ τὰ μεσάνυχτα ὁ καιρὸς ἐχειροτέρευσε, καὶ τὸ κουφόκυμα τοῦ Εὐρου ἄρχισε νὰ φουσκώνη εἰς βαθμὸν ἀνησυχητικόν.

Τὸ καῖκι δυσκολευόμενον εἰς τὸν δρόμον του, ἐτινάσσειτο, ἔσκυπτε, πάλιν ἐσηκώνετο, ἐνῶ τὰ κύματα πλατεῖα καὶ φουσκωμένα ἔφευγαν μὲ ὑπόκωφον δοῦπον πρὸς βορρᾶν, μαστίζοντα τὸ κατάστρωμα μὲ ψυχροὺς ἀφροὺς καὶ ἀφήνοντα κἄποιον ἄγριον ψιθύρισμα σὰν ἀπήχησιν θυμοῦ διὰ τὸ ἐμπόδιον ποῦ εὗρισκαν εἰς τὴν διάβασίν των.

Ὁ οὐρανὸς εἶχε σκεπασθῆ ἐντελῶς ἀπὸ σύννεφα, χαμηλά, λεπτὴ καὶ ἐπίμονη βροχὴ ἄρχισε νὰ πασπαλίζεται σὰν συνέχεια μεταξὺ κυμάτων καὶ συννέφων, καὶ τὸ σκότος ἀπλώνετο τριγύρω πάντοτε βαθύτερον, σὰν νὰ μὴ εἶχε πλέον σκοπὸν νὰ σηκωθῆ ἀπὸ τὸν κόσμον.

Τὰ βαρεῖα κύματα καὶ τὸ τέντωμα τῶν πανιῶν, ἔκαμναν τὸ καῖκι νὰ τρίζη ἕως τὴν καρίνα του σὰν ξεμασχαλωμένον.

Καὶ ἔξαφνα ἀληθινὴ **τρικυμία**, πρῶτον, δεύτερον, τρίτον κῦμα ἀσυγκρίτως ἀγριώτερα ἀπὸ τὰ προηγούμενα, ἔπесαν εἰς τὸ κατάστρωμα, ἐξέπλυναν τὰ καπάκια του καὶ ἔσπειραν τὸν πανικὸν εἰς τοὺς ἔξαπλωμένους.

Οἱ δυστυχεῖς πανηγυριῶται μουσκευμένοι καὶ μὲ τὰ σκεπάσματά των ἀποσιάζοντα, ἄρχισαν νὰ τρέχουν ἐδῶ κ'

ἐκεῖ, προσπαθοῦντες νὰ τρουπώσουν σὲ καμμίαν γωνίαν.

Ἐμέσως τὸ κῦτος ἐγέμισεν. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐστρουμώχθησαν ὅπως ὅπως, μαζύ. Μολονότι ὅμως ἀρκετοὶ ἐτρούπωσαν καὶ εἰς τὴν καμπίνα τοῦ καπετάνιου, ὅχι ὀλίγοι ἀκόμη ἔμειναν ἀναγκαστικῶς εἰς τὰ ὑγρά σανίδια τοῦ καταστρώματος μὴ ἔχοντες ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι.

Ὁ Μιχαλιὸς ἔμεινε καὶ αὐτὸς ἐκεῖ, εἰς τὴν γωνιά του, ἀκίνητος, ἀδιάφορος εἰς τὴν κακοκαιρίαν καὶ τὴν βροχήν.

Δύο τρεῖς φοραῖς ἡ Μαρινιὰ ἤλθε πάλιν ἐπιμόνως νὰ τὸν κατεβάσῃ εἰς τὸ ἀμπάρι, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ἄλλοι εἶχαν κατέβῃ. Ὁ Σωτῆρος ἐπίσης.

Ἄλλ' ἐκεῖνος ἔμενεν ἀμετάπειστος.

Τί τὸν ἔμελλε !

Ἡ Εὐαγγελίστρα δὲν ἔκαμε τὸ θαῦμα της.. Ἐγύριζε ὅπως ἐπῆγε !

Ἡ θάλασσα.. ᾶ, ναί ! ἡ θάλασσα.. ἐκεῖνο ἦτο ποῦ ἐσκέπτετο τὸ ὀλιγώτερον. Ἄν δὲν τὴν ἄφηνε αὐτὴν δὲν θὰ ἐπάθαινε ὅ,τι εἶχε πάθει τώρα..

Καὶ εὔρισκεν κάποιαν ἀπηλπισμένην εὐχαρίστησιν ἐνσαρκωνόμενος τὴν ἀγρίαν ζωὴν της, βρεχόμενος ἀπὸ τὰ κύματα, ραντιζόμενος ἀπὸ τοὺς ἀφρούς.

Αἱ σκέψεις του εἰς ἓν μόνον ἐτριγύριζαν.

Ἡ Εὐαγγελίστρα δὲν ἔκαμε τὸ θαῦμα της !

Τὰ ἄλλα οὔτε τὸν ἐνδιέφεραν κἄν..

Διατί ὅμως τότε ἀφοῦ δὲν τὸν ἔκαμε καλὰ δὲν ἄκουσε καὶ τὴν ἄλλην παράκλησίν του ;

Διατί δὲν τὸν ἐπῆρε καὶ αὐτόν ;

Τί θὰ ἔκαμνε τώρα πειὰ καὶ ποῦ θὰ ἔφθανε ἔστι τὸ πρᾶγμα ;

Καθισμένος πάντοτε εἰς ἓνα κόρκομα, δίπλα εἰς τὸ κου-
βοῦσι τῆς πρῶρας, μὲ τὸ μέτωπον ἐπάνω εἰς τὰ σταυρω-
μένα χέρια του, ἐξανάβλεπε μέσα εἰς τὸ πάφλασμα τῶν κυ-
μάτων καὶ τὸ κτύπημα τῆς βροχῆς ὅλην τὴν περασμένην
ζωὴν του.

.....

Τὰ παιδικὰ του χρόνια πρῶτα πρῶτα, ὅταν μικρὸ ἡλιο-
καμμένον ἀραπόπουλο, μὲ τὰ πανταλόνια σηκωμένα ἐπάνω
ἀπὸ τὰ γόνατα, ἔτρεχεν εἰς τοὺς βράχους τοῦ λιμένος ἢ τὰς
ἄμμους τοῦ Λειβαδιοῦ.

Καβούρια, καρτσινάκια, γαρίδες, πετονιές..

Καὶ μαζὺ μὲ τὴν θάλασσαν ἐπιδρομαὶ εἰς τῆς συκιάς ἢ τὰ
ἀμπέλια, ἐκεῖ δίπλα, μαζὺ μὲ τὴν ἄλλη **παρέα**.. τὸν Φρουδᾶ,
τὸν Παναγούλια, τὸν Κουρταβέλη, τὸν Μητό..

— **Γκᾶα.. μωρὲ γκάταρα**.. Καὶ δός του σῦκα.. δός του
σταφύλια μὲς τὰ πονκάμισα..

Τὰ παιγνιδιά των κατόπιν.. ἀμάδες, κρουφτό, βόλους, ἀμ-
πάροριζα.. ποῦ νὰ τὰ θυμᾶται κανένας !. καὶ μαζὺ τους ἢ
Κρυνιώ, ἢ Ζαμπώ, ἢ Ἀσπασίτσα, ἢ Κατέ.. ὅλα τὰ κορίτσια
ποῦ ἦσαν μεγάλαις τώρα...

.....

Ἐπειτα ἔβλεπε τὸν ἑαυτὸν του μεγαλήτερον, τὴν ψαρο-
ποῦλα τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα του, τὰ ξενύχτια εἰς τὸ πέ-
λαγος, δίχτυα, παραγάδια, τὸ ἀφρισμένο Βοῖδι, τὴν Σερ-
φοποῦλα, τῆς κακαβιῆς ποῦ ἔκαμαν γρήγορα γρήγορα εἰς
δύο πέτραις, μὲ ὀλίγα φρούγανα...

Ἡ Κρυνιώ δὲν ἔπαιζε πειά· καὶ αὐτὴ καὶ ἢ Κατέ καὶ ἢ
Ἀσπασίτσα καὶ ἢ Ζαμπώ, τυλιγμέναις εἰς τῆς ἄσπραις μα-

γουλίκαις, ἔβοηθοῦσαν εἰς τὸ σπῆτι τῆς μητέρας των ἢ ἐπήγαιναν νὰ ραβδίσουν στὰ **ζαριά**.

Τὴν ἔβλεπε μόνον εἰς τὸν Πλακανό, ὅταν ἐπήγαινε γιὰ νερὸ μαζὺ μὲ τὰ ἄλλα κορίτσια, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς.

Καὶ ἔπειτα ἦσαν ἀκόμη ἢ κούνιαι τοῦ Πάσχα, τὰ πανηγύρια, οἱ χοροὶ εἰς τὴν Πιάτσα ἢ τοῦ Βάρδα, ὅταν ἐτραβοῦσε τὸν **κάβο** καὶ ἐκολλοῦσε μονόδραγμα εἰς τὸ κούτελο τοῦ Κουχερῆ..

”Αχ ! πῶς ἐπέρασαν ὅλα αὐτὰ τὰ καλὰ πράγματα !..

”Ἐπειτα διὰ μιᾶς ἢ ἀρρώστεια τῆς ψυχομάνας του, ὁ Κουταλᾶς, τὸ σκοτάδι τῆς μπούκας, ὁ βρόντος τῆς ἐκρήξεως..

.....

Καὶ τώρα ;..

.....

.....

ΙΗ΄.

Ἡ εὐχή!

Γύρω ἢ βροχή ἐξηκολούθει λεπτὴ καὶ ἐπίμονος, τὰ κύματα ἐξέπλυναν τὸ κατάστρωμα πάντοτε ἀγριώτερα, καὶ τὸ καῖκι ἐσηκώνετο καὶ ἐξανάπιπτε σὰν πληγωμένον ἄλογον ποῦ κάμνει ἀπηλπισμένας προσπαθείας νὰ τραβήξῃ ἔμπρός.

Διέκρινε κανεῖς μέσα εἰς τὸ σκοτάδι τὰ κύματα ν' ἀνασηκώνωνται σὰν νὰ τὰ ἔσπρωχνε καμμία μυστικὴ δύναμις, νὰ φουσκώνουν σὰν βουνὰ καὶ νὰ ἔρχωνται ἀγριευμένα νὰ πέσουν ἐπάνω εἰς τὴν πρῶραν.

Ἄλλὰ καὶ ὁ καπετὰν Ματσαπλῆς δὲν ἐκοιμᾶτο. Τὸ μάτι του ἐδούλευε ἄγρυπνον, καὶ πάντοτε ἢ πρῶρα τοῦ καϊκιου εὐρίσκετο εἰς τὸ μέσον καὶ τὰ ἔκοπτε εἰς δύο, σηκωνομένη ὑψηλά, ἐπάνω εἰς τὰ νερά.

Τότε ἐκεῖνα καμπουριασμένα καὶ μελανωπά, σὰν ὕπουλα θηρία ποῦ δὲν κατώρθωσαν τὸν σκοπὸν των, ἔφευγαν εἰς τὰ πλάγια μὲ δυσαρεστημένον ψιθύρισμα, ὅτι δὲν ἤμπορεσαν νὰ τὸ συντρίψουν καὶ τὸ καταπιοῦν.

Τώρα όμως ο γέρω καπειάνιος άρχιζε νά μετανοή διά τὸ ταξεῖδι του.

Ἔβλεπε ὅτι ὁ Σιρόκος ἐγείνεται πάντοτε δυνατώτερος, ὅτι τὰ κύματα ἐγονάτιζαν τὸ καῖκι, καὶ δύο τρεῖς φοραῖς μάλιστα ἐγύρισε τὸ κεφάλι πρὸς τὸ μέρος τῆς Σύρου διστάζων ἂν ἔπρεπε νά ποδίση ἕως ὅτου πέση ὁ καιρός. Ἡ μακρὰ ὅμως συνήθεια τοῦ εἶχε μὲ τὴν θάλασσαν, κάτι ὅμοιον μὲ τὴν ἀδράνεια τοῦ ζώου τὸ ὁποῖον ἅμα βάλλουν εἰς τὸν δρόμον ἐξακολουθεῖ νά πηγαίνει ἔμπρός, τὸ πείσμα ἀκόμη νά μὴ φανῇ ὅτι δέχεται τὴν γνώμην τῶν ἄλλων, τὸν ἔκαμνε νά κρατῇ ἀκόμη τὴν πρώτην πορείαν του.

Ἐξαφνα ὅμως εἰς ἓνα δυνατώτερον κύμα τοῦ ἐσάρωσε τὸ κατάστρωμα, τὰ ξύλα τοῦ καϊκιοῦ ἔτριξαν σὰν νά ἐξεκαρφώθησαν καὶ κάτω ἀπὸ τὸ κύτος ἀντήχησαν τρομαγμένοι φωναὶ γυναικοπαίδων τοῦ ἐβράχησαν ἀπὸ τὰ πλημμυρήσαντα νερά.

— Παναγία μου... Βαγγελίστρα μου !.

— Πρόφτασε Μεγαλόχαρή μου...

Πρὶν προφθάσουν ὅμως νά καλοτελειώσουν, δεύτερον κύμα ἀκόμη ὀρμητικώτερον ἐχύθη σὰν χείμαρρος ἐπάνω εἰς τὸ καῖκι, ἄρπαξε τὸ καπάκι καὶ τὸ παρέσυρε εἰς τὴν θάλασσαν.

Τότε, ὅλος ὁ πληθυσμὸς τοῦ μπαλαούρου, εὐρεθεῖς ἔξαφνα χωρὶς στέγην καὶ μουσκευθεῖς μέχρι κοκκάλων, ἐπετάχθη ἀγριευμένος καὶ ἐξεχύθη εἰς τὸ κατάστρωμα.

Γυναῖκες καὶ παιδιὰ, μὲ τὰ μουσκευμένα φορέματα κολλημένα εἰς τὸ σῶμα, τὰ μαλλιά ἀποστάζοντα καὶ ἔξαγριω-

μένα μάτια ἀγκιστρῶθησαν ἐδῶ καὶ κεῖ εἰς τὰ ἐξάρτια μείεσσι ἀπελπισμέναις φωναῖς.

— Μή !.. μή !.. κάτω !... στὸ μπαλαοῦρο !.. ἀκούσθη-
καν δύο τρεῖς μέσα εἰς τὸ σκοτάδι.

Ἄλλὰ ποῖος τοὺς ἄκουε !..

.....

Μὲ τὸ δεύτερον κύμα ὁ Μιχαλιὸς εἶχε τιναχθῆ καὶ αὐτὸς ὀρθίος, ἐννοῶν ὅτι τὸ καῖκι ἦτο χαμένον.

Ἦκουε γύρω του ν' ἀνεβαίνῃ ὅλη αὐτὴ ἡ ἀπελπισία καὶ αἱ ἡ σύγχυσις, χωρὶς νὰ εἰξεύρῃ οὔτε τί νὰ κάμῃ οὔτε ποῦ νὰ διευθυνθῇ.

Καὶ ἀπὸ ὅλαις τῆς φωναῖς ποῦ σχεδὸν ἀνεγνώριζε τήν ἑν μίαν μὲ τὴν ἄλλην, ἰδιαιτέρως μία ἔφθανε εἰς τὰ κατάβαιθθια τῆς ψυχῆς του καὶ ἔκαμνε νὰ τρέμῃ ἐκεῖ μέσα κάποια πιαταιλὰ ἀρμονισμένη χορδή...

Ἡ φωνὴ τῆς Κρινωῶς, ἡ ὁποία ἐξεφώνιζε δεξιᾶ τῶν, ἀγκιστρῶμένη ἐκεῖ κάπου.

— Παναγία μου πρόφτασε...

— Ἄ ! ἄ ! ἄ !... πνιγόμεστε...

— Σῶσε μας Βαγγελίστρα μου !.

Ὁ πανικὸς καὶ τὰ ἀδιάκοπα κύματα ἔφερναν ἀπελπισίαν εἰς ὅλους. Ἡ φωνὴ τῆς λογικῆς ὀλίγων ποῦ εἶχαν κρατήσῃ τὴν κρίσιν δὲν εἰσηκούετο. Οὔτε ἤκουε οὔτε ἤθελε νὰ τισοῦς ἀκούσῃ κανεὶς !

Ἄλλοι ἔκλαιγαν, ἄλλοι οὔρλιαζαν, ἄλλοι παρεκάλουν γγονατιστοὶ τὴν Βαγγελίστραν καὶ ὅλαι αὐταὶ αἱ φωναὶ μείεσσι εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν τρικυμίαν εἶχαν κάτι ἀπεριγράπτως πένθιμον καὶ τρομακτικόν.

Καὶ ἔξαφνα ἄλλο βαρὺ κῦμα ἔπεσε ἀπὸ τὸ πλάγι εἰς τὸ καΐκι, ἀνεποδογύρισε κάτω ἀπὸ τὸ δοιάκι τὸν καπετὰν Ματσαπλῆ καὶ τὸν ἐστρύμωξε δίπλα εἰς τὸ κουβοῦσι.

Τὸ σκάφος σὰν γενναῖον ἄλογον καταβληθὲν, ἔκαμε ὀρμητικὴν βουτιὰν καὶ ἀκυβέρνητον πλέον, ἄρχισε νὰ **διπλαρῶνῃ**.

— Τὸ τιμόνι.. τὸ τιμόνι.. ἐβόγκησε μισοπνιγμένος ὁ γέρω ναυτικός.

— Τὸ εἰκόνισμα.. τὸ εἰκόνισμα τῆς Βαγγελίστρας.. οὔρλιασαν οἱ ναυαγοί, βλέποντες πλέον τὸν θάνατον ἔμπρός των.

— Βαγγελίστρα μου στὸ τιμόνι...

— Σῶσε μας Βαγγελίστρα μου !.

Ὁ τυφλὸς πιασμένος ἀπὸ ἓνα σχοινί, ἐνόησε εἰς τὰς φωνὰς αὐτὰς κᾶτι σὰν ἠλεκτρικὸν ρεῦμα νὰ περνᾷ ἀπὸ τὸ σῶμα του, νὰ σηκῶνῃ τὰς τρίχας του καὶ νὰ πλημμυρίζῃ μὲ καυστικὰ δάκρυα τὰ βλέφαρά του...

— Βαγγελίστρα μου σ' τὸ τιμόνι...

Ἡ φωνὴ αὐτὴ τῶρα ἔκαμε τὰ νεῦρα του νὰ χοροπηδήσουν σὰν χορδαί, δύο τρία μεγάλα φορτιάσματα ἔτρεξαν εἰς τὸ σῶμα του καὶ κᾶτι σὰν φῶς ἐπέρασεν ἔμπρός εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του...

Δίπλα του ἡ Κρινιὸ ἐφώναζε πάντοτε..

Ἐνόμιζε ὅτι ἔβλεπε τὴν σκηνὴν, ὅτι τοὺς ἔβλεπε ὅλους μέσα εἰς τὸ σκότος, ἐδῶ καὶ κεῖ, σὰν φαντάσματα κολλημένα εἰς τὰ ἐξάρτια, ἄλλους γονατιστοὺς νὰ κλαίουν καὶ νὰ παρακαλοῦν, ἄλλους ἀγκαλιασμένους ἐπάνω εἰς τὸ κατάρτι, τοὺς περισσοτέρους πιασμένους εἰς τὰ κουβούσια ἀπὸ τὰ ξύλα τῶν ταμπουκιῶν.. Ἐνόμιζε ὅτι τὰ ἔβλεπε ὅλα αὐτὰ μέσα εἰς κάποιον θαμβὸν σύννεφον ἀπὸ καυτὰ δάκρυα ποῦ ἐπλημύριζε τὰ βλέφαρά του... Καὶ εἰς κάθε φω-

νήν ὅλον τὸ σῶμα του ἐτινάσσετο σὰν ἀπὸ σπασμόν, τὸ στήθος του ἐπνίγετο, τ' αὐτιά του ἐπονοῦσαν..

Ἔξαφνα ὁμως ἐτινάχθη μὴ θέλων.. μὴ τολμῶν νὰ πιστεύσῃ..

Πῶς ὅλη αὐτὴ ἡ φαντασία ἐξηκολούθει νὰ εἶνε ἐμπρός εἰς τὰ μάτια του;..

Τί ἦσαν αὐτὰ τὰ πράγματα ποῦ ἐκινουῦντο μέσα εἰς τὸ σκοτάδι;.. Δὲν ἦσαν αὐτὰ πανιά;...δὲν ἦτο ἡ κουβέρτα καὶ αὐτοὶ οἱ σύντροφοί του ποῦ ἔβλεπε ἀγκιστρωμένους γύρω του;..

Ἔβλεπε λοιπόν; Ἔβλεπε;..

Βραχνὴ φωνὴ ἀνέβη ἕως τὸν λάρυγγα του, ἐπνίγη ἐκεῖ καὶ ἔφυγε ἀναρῆρος φθόγγος.

— Βαγγελίστρα μου !.

Ἔκαμεν ἐν βῆμα καὶ ἐτέντωσε τὰ βλέφαρά του νομίζων ὅτι ὄνειρεύεται..

— Βαγγελίστρα μου !..

Παραζαλισμένος τότε, θαμβωμένος, ἄλαλος, ἔμεινε ἐκεῖ χωρὶς νὰ ἔχη δύναμιν οὔτε νὰ κινηθῇ, οὔτε νὰ φωνάξῃ.

Ἦταν λοιπὸν ἀλήθεια;...ἀλήθεια;... Ἡ Εὐαγγελίστρα τὸν ἐλυπήθηκε;..

Ἔβλεπε γύρω τὰ ἐξάρτια, τὸν σκοτεινιασμένον οὐρανόν, τὰ κύματα καὶ ἐτέντωνε τὰ μάτια του μήπως ἀκόμη ἦτο ψεύματα.. μήπως τὸν ἐγελοῦσαν...

Θάλασσα, δοιάκι, κίνδυνος, ὅλα ἦσαν ἀδιάφορα δι' αὐτόν..

Αὐτὸς μόνον τὸ θαῦμα του εἶχε ἐμπρός, τὸ θαῦμα ποῦ τοῦ ἐξανάδιδε τὴν ζωὴν του...

Καὶ σιγὰ σιγὰ, λιγύζων τὴν θέλησίν του, ἔκαμε τὴν προ-

σπάθειαν νὰ συμμορφωθῆ μετὴν νέαν κατάστασιν, νὰ σκεφθῆ, νὰ συνειθίσῃ μαζὺ της...

Ἡ Κριγιὼ δίπλα του ἐξηκολούθει νὰ φωνάζῃ πάντοτε..

Ἡ Κριγιὼ !.. ἡ Κριγιὼ !..

Καὶ τότε καίτι ἔκαμε νὰ λάμψῃ περισσότερο ἀκόμη τὸ βλέμμα του, ν' ἀναγαλλιάσῃ ἡ καρδιά του. . Τὰ χεῖλη του ἐκινήθησαν καὶ ἔκαμε νὰ τρέξῃ πρὸς τὰ ἐκεῖ...

— Κριγιὼ !..

Ἄλλ' ἀμέσως ἡ λάμψις ἔσβυσε, ἡ ἔκφρασις του ἄλλαξε καὶ ἔμεινε ἀκίνητος μετὸ ὄνομα μισοτελειωμένον εἰς τὰ χεῖλη.

Κοντὰ εἰς τὴν Κριγιὼ διέκρινε τὸν Ἄργυρον μετὸ κοκκαλιάρικον ἀνάστημα καὶ τὸ ξηραμένον πρόσωπον, ἀσχημότερον καὶ ἀντιπαθητικώτερον ἀπὸ ἄλλοτε, τὸν Ἄργυρον ὁ ὁποῖος τὸν ἐκύτταζε μετὸ κακὸν βλέμμα δυσπιστίας καὶ ἔχθρας.

Ἄ ναί !. ἐξεχνοῦσε.. ἐξεχνοῦσε !.

Μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Κριγιῶς ἦτο διὰ παντὸς πειὰ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, τίποτε δὲν διόρθωνε πειὰ ὅτι ἔγεινε, καὶ ἦταν ὅλα ἄδικα πειὰ..

Ἄδικοι ναί !..

Καίτι σὰν σιδηρένιον χέρι ἔσφιξε τὸ σιῆθος τοῦ ναύτου καὶ ἔδιωξε μακρὰν τὴν εὐτυχίαν του.

Πάει πειὰ ἡ Κριγιὼ !.

Καὶ ποτὲ δὲν ὑπέθετε, ὅτι τὸ πρᾶγμα θὰ τοῦ ἐπροξενούσε τόσον πόνον, ὅτι θὰ τοῦ ἔκαμνε τόσην ἐντύπωσιν ὅσην αὐτὴν τὴν ὥραν ποῦ τοὺς ἔβλεπε ἔμπρὸς του, μαζὺ, ζωντανούς, καὶ τοὺς δύο..

Εἶδε τότε σὰν ἀστραπὴν τὸ Δειβάδι, τὸ σπίτι, τὴν πατρίδα

του, όλα αυτά πλέον χωρίς τήν Κρισιώ, ἐφαντάσθη μίαν ζωήν χωρίς τὸ φῶς αὐτῆς τῆς ἐλπίδος, καὶ τότε ἐνόησε ὅτι ὄλα δὲν ἦσαν τίποτε πειὰ γι' αὐτόν.. Ὅλα τοῦ ἐφάνησαν χωρίς λόγον βαρετά, ἀνούσια... Ἡ πρώτη καλὴ ζωὴ εἶχε ταφῆ ἐκεῖ κάτω, εἰς τὸν Κουταλά, εἰς τὴν μπούκα, καὶ τίποτε δὲ εἰμποροῦσε νὰ τοῦ τὴν ξαναδόσῃ πειά...

Ἐσφιγξε τὸν λάρυγγά του ὅπου κῦμα πίκρας ἀνέβαινε, ἐκοίταξε πάλιν ὄλαγύρω καὶ ἐκοίταξε καὶ τὴν Κρισιώ.

Ὁ γάμος τὴν εἶχε ἀλλάξῃ. Τὸ πρόσωπόν της ἐφαίνεται κουρασμένον, τὸ στήθος της περισσότερον γεμᾶτον καὶ εἰς τὴν μέσην της τὸ φόρεμα ἐφούσκωνε καταφανῶς.

Καὶ ἔξαφνα ἐνθυμήθη τὰ λόγια τοῦ Κουρταβέλη...

Ἡ Κρισιώ ἦτο ἔγκυος!

Καὶ σὰν περίεργος πόθος νὰ γελάσῃ, νὰ βάλῃ ἀδιάφορα γέλια, νὰ ξεσπάσῃ εἰς πικρὰ λόγια ἔσφιξε τὸν λαιμόν του..

Αἶ! ἄς ἦτανε τώρα ὅτι ἤθελε.. ἄς ἐγίνετο ὅτι ἤθελε..

Δὲν ἦταν πειὰ ἡ Κρισιώ αὐτὴ ποῦ εἶχεν ἐκεῖ ἐμπρός του...

Τὸ σῶμα τοῦ ἄλλου εἶχεν ἐνσαρκωθῆ εἰς τὸ σῶμα της τὴν εἶχε μολύνη, τὴν εἶχεν ἀλλάξῃ, καὶ τώρα ἦτο ἓνα ἄλλο πλάσμα, γιὰ τὸ ὁποῖον αὐτὴν τὴν στιγμὴν δὲν εἰμποροῦσε νὰ αἰσθανθῆ παρὰ μνησικακίαν καὶ περιφρόνησιν.

Ἡ παλαιὰ Κρισιώ μὲ τὸ τριανταφυλλὶ φουστανάκι, ἡ Κρισιώ τοῦ Ἀγίου Ἰσιδώρου, τῆς Πιάτσας καὶ τοῦ Δειβαδιοῦ, εἶχεν ἀποθάνῃ πειὰ διὰ παντὸς μαζὺ μὲ τὴν ἄλλην καλὴν ζωὴν του...

Τὴν στιγμὴν ὅμως αὐτὴν, εἰς ἓν βαθύτερον παρακύλημα, φωνὴ ἀπογνώσεως ἀπ' ὄλην τὴν ἀγκιστρωμένην μυρμηκίαν ἔσχισε τὸν σκοτεινὸν ἀέρα καὶ ὁ Μιχαλὶδὸς ἀνετινάχθη σὰν νὰ ὄνειρεύετο...

.....

Δέν ἦτο ὀρθὸς ὄχι ! δέν ἦτο πιασμένος ἀπὸ τὸ σχοινὶ ὅπως ἐνόμιζε.. δέν ἔβλεπε τὴν Κρινιῶ καὶ τὸν Ἀργύρη...

Ἦτο συμμαζεμένος πάντοτε, ὅπως τὴν στιγμὴν ποῦ ἦλθε νὰ τοῦ μιλήσῃ ἡ Μαρινιὰ δίπλα εἰς τὸ κουβοῦσι, εἰς τὴν γωνιὰν τοῦ ταμπουκιοῦ, καὶ δέν εἶχε σηκώσῃ ἀπὸ τὰ χέρια τὸ κεφάλι...

Καὶ τότε μὲ στήθος πνιγμένον ἀπὸ θανάσιμον ἀγωνίαν ἀγκιστρωνόμενος εἰς κᾶποιαν τελευταίαν ἐλπίδα, ἐτέντωσε μὲ τὴν δύναμιν τὰ μάτια του, προσπαθῶν νὰ διακρίνῃ..

Μίαν, δύο, τρεῖς φοραῖς...

Τίποτε !

Τὸ αἰώνιον σκοτάδι, τὸ σκοτάδι τοῦ Κουταλᾶ καὶ τῆς μπούκας ἔπεφτε πάντοτε ἔμπρὸς εἰς τὸν κόσμον του...

Ἦ τρικυμία, ἡ ταραχὴ, αἱ φωναὶ τῆς ἀπελπισίας μόνον, τοῦ ἔφεραν μίαν στιγμὴν τὴν παραίσθησιν ὅτι ξαναἤυρε τὴν ὄρασίν του..

Ἦτο πλάνη τῆς φαντασίας του... ἀπάτη, ὄραμα καὶ τίποτε ἄλλο! Ἦτο πάντοτε τυφλός !

Καὶ διὰ μιᾶς τότε ὁ καλὸς κόσμος ποῦ ἐνόμισε μίαν στιγμὴν ὅτι ξαναἤυρε, ἐδίπλωσε πάλιν τὰ πτερά του καὶ ἐχάθη εἰς τὸ παλαιὸν σκοτάδι του...

Οὔτε καίκι πειὰ, οὔτε θάλασσα, οὔτε Ἀργύρης, οὔτε Κρινιῶ..

.....
Περίεργον ὁμως... "Ὅσον καὶ ἂν ἐπροσπάθει δέν εὔρισκε μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του δι' αὐτὸ καμμίαν ἰδιαιτέραν ἀπελπισίαν...

Τίποτε ἀπὸ ὅτι θὰ ἐπερίμενε ὅτι εἰμποροῦσε νὰ αἰσθανθῇ..

Κᾶτι μόνον σᾶν πίκρα βουβὴ καὶ ἀπέραντος, πέλαγος πλατὺ ἀπὸ ἀπογοήτευσιν καὶ ἀδιαφορίαν, μέσα εἰς τὸ

ὁποῖον τὸ καϊκάκι τῆς ψυχῆς του ἐπνίγετο χωρὶς λύπην καὶ χωρὶς χαράν...

Εἰς πόσῃν ὥραν, εἰς πόσα δευτερόλεπτα ὅλαι αὐταὶ αἰ αἰ ἐντυπώσεις ἐπέρασαν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του;..

Εἶνε μερικαὶ περιστάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὁ καιρὸς δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὰς σκέψεις μας, καὶ ἐνῶ αὐτὸς ἐξακολουθεῖ τὸν κανονικὸν δρόμον του, ἐκεῖναι περνοῦν σὰν ἀστραπή.

Εἶνε ἡ διαφορὰ τοῦ πεπερασμένου ποῦ ὥρισεν ὁ ἄνθρωπος καὶ τοῦ ἀπείρου ποῦ ἔπλασεν ὁ Θεός!

Εἰς τὰς ὀλίγας στιγμὰς κατὰ τὰς ὁποίας τὸ καϊκι ἀκυβέρνητον ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐδιπλάρωνε μέσα εἰς τὰς φωνὰς τῶν ξετρελλαμένων γυναικοπαίδων, ἕνας κόσμος ἐγεννήθη καὶ ἔσβυσε μέσα εἰς τὴν ὑπαρξιν τοῦ τυφλοῦ...

Καὶ διὰ μιᾶς, τοῦ ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν σὰν ἀποκάλυψις ἡ ἰδέα, ὅτι εἰς τὴν ἀπειρον εὐσπλαχνίαν τῆς ἡ Εὐαγγελίστρα ἐλέησεν τὸν πόνον του καὶ τοῦ ἔδειξε μίαν στιγμὴν τὴν ζωὴν, ὅχι ὅπως αὐτὸς ἐφαντάζετο ἀλλ' ὅπως πράγματι ἦτο, διὰ νὰ μὴ τὴν ξαναεπιθυμήσῃ, νὰ μὴ τὴν ξανασυλλογισθῇ... Ὅτι δὲν εἶχε πλέον κανένα σκοπὸν εἰς τὸν κόσμον!...

Χωρὶς Κρινιὸ ὅλα ἄδικα πειά!...

Νὰ ἐπήγαινε παρηγορηγορημένος, ἡσυχασμένος, ἀποφασισμένος...

Καὶ ἀλήθεια! τί ἦταν ἡ ζωὴ χωρὶς ὅλα ἐκεῖνα τὰ πράγματα ποῦ τὴν ἔκαμναν εὐμορφη πρὶν νὰ χάσῃ τὰ μάτια του;.. Τί νὰ τὸ ἔκανε τώρα πειὰ καὶ τὸ φῶς του ἀκόμη;...

Ἄς ἐγίνετο λοιπὸν, ὅ,τι ἦτανε νὰ γενῆ...

.....

.....

— 'Α...α...α!...ὤχ..ω..ὤχ!... ἔβογκοῦσεν ἐν τῷ μεταξὺ ὁ καπειτὰν Ματσαπλῆς παραζαλισμένος ἀπὸ τὸν κτύπον δίπλα εἰς τὸ κουβοῦσι καὶ γαργαρίζων ἀκόμη θάλασσαν, τὸ τιμό.. τὸ τιμόνι...

— Τὸ τιμόνι μωρὲ...πνιγόμεστε...

Καὶ τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἄλλο βουνόκυμα ἐξέσπασεν ἐπάνω εἰς τὸ καΐκι, τὸ ἔσεισε ἀπὸ καταρτιῶν μέχρῃ καρίνας καὶ ἐσάρωσε τὸ κατάστρωμα..

Ὁ δάσκαλος ἀγκιστρωμένος εἰς τὰ ἐξάρτια ἔβαλεν ἀπελπισμένην κραυγὴν.

Εἶχεν ἰδῆ μέσα εἰς τὸ σκότος τὸν Μιχαλιὸ νὰ παρασύρεται σὰν δέμα ἀπὸ τὰ κύματα...ἡ φωνὴ του ὅμως ἐχάθη ἀνίσχυρος μέσα εἰς τὴν βοὴν καὶ τὴν τρικυμίαν...

Ἐπειτα, τὴν στιγμὴν αὐτὴν, μισοπνιγμένος ἀπὸ τὴν θάλασσαν ποῦ ἔφρασε τὸ στόμα του, μὲ τὸν θάνατον ὀλοζώντανον ἐμπρὸς του, μᾶλλον εἶχε ἀνάγκην νὰ μαζεύσῃ ὅλας τὰς δυνάμεις του διὰ νὰ κρατηθῇ καὶ αὐτός!

— Ὅρτσα μωρὲ...ὄρτσα...ἀκούσθησαν δύο τρεῖςφωναῖς. Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ...τί κάνετε !..

Τὸ καΐκι ἐντελῶς ἀκυβέρνητον παρουσίαζε σιγάσιγά εἰς τὰ κύματα τὸ πλευρόν του. Ὀλίγον ἀκόμη καὶ ὅλα ἐτελείωναν...

Τὴν στιγμὴν ὅμως αὐτὴν ὁ Παναγούλιας, ἀντιληφθεὶς τὴν κατάστασιν καὶ τὸ πηδάλιον ἔρημον, μὲ κίνδυνον νὰ παρασυρθῇ ἀπὸ τὰ κύματα, ὤρμησε πρὸς τὴν πρύμνην.

Ἐκεῖ δὲ, πέφτων μὲ ὄλον τὸ βάρος τοῦ σώματός του ἐπάνω εἰς τὸ δοιάκι, στυλωνόμενος εἰς τὴν κουπαστὴν μὲ τὰ πόδια του, ἔφερε τὸ τιμόνι ὀλόκληρον δεξιᾶ.

— Ἐδῶ παιδιά...ἐκραύγασεν μὲ φωνὴν διπλασιαζομένην ἀπὸ τὸν κίνδυνον..Σωτήρο...Κουρταβέλη..ἔδῶ!..

— Ὦχ ! ὦχ ! . ἐβογκοῦσε εἰς τὴν γωνιάν του ὁ καπειτὰν Μαισαπλῆς.

— Βαγγελίστρα μου !. ἐξηκολούθουν μισοτρελλαμέναι ἀπὸ τὸν φόβον καὶ αἱ γυναῖκες.Σῶσε μας Βαγγελίστρα μου!

Τρίτον ὁμως κῦμα ἤλθεν ὡς ἀπάντησις νὰ πέσῃ βαρὺ εἰς τὸ πλάγι τοῦ καϊκιοῦ, τὸ ὁποῖον τὴν φορὰν αὐτὴν ἐπλάγιασεν εἰς τὴν θάλασσαν σχεδὸν ἕως τὰ κατάρτια καὶ τὸ σκάφος μίαν στιγμὴν ἐκοιμήθη ὅπως λέγουν οἱ ναυτικοὶ καὶ ἐφάνη ὅτι δὲν θὰ ξανασηκωθῆ πλέον.

Καὶ τότε μία φωνὴ ἄλογος, διαπεραστική, ὑπεράνθρωπος φωνὴ ἀπελπισίας καὶ παραφροσύνης ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγκιστρωμένα ἐπάνω του ἀνθρώπινα πλάσματα, ἔσχισε τὴν βοήν τῆς τρικυμίας...

Ἦτο ἡ φοβερὰ κραυγὴ τοῦ ὑπερτάτου τρόμου, ἐμπρὸς εἰς τὸν θάνατον, ποῦ δι' ὀλίγα δευτερόλεπτα ἔσκυψε ἐπάνω εἰς ὄλους τὸ σκελετῶδες του πρόσωπον !

.....
Ἄλλὰ δὲν ἦτο πεπρωμένον οἱ Σερίφιοι νὰ τελειώσουν ἐκεῖ..

Βαρύ, ὀκνόν, σπρωγμένον ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὸ καϊκι ἀνεσηκώθη σιγὰ σιγὰ πάλιν.

— **Κάργα !..πόντζα** νὰ γυρίσωμε... ἐκραύγασεν ὁ Παναγούλιας εἰς τοὺς ἄλλους ποῦ ἔτρεξαν νὰ τὸν βοηθήσουν..

— Ἐδῶ !.. ἔδῶ !..

— Τὸ πανὶ μωρὲ Σωτήρο ἐσύ !.τὴ σκότα ἐκεῖ... Νά την.. ἄρπαχτην !.

Ἡ σκότα πράγματι ἄρπαχθεῖσα μ' ἐν πήδημα ἀπὸ τὸν Σωτήρον ἐφούσκωσεν ἕξαφνα τὸ βρεγμένον πανί, καὶ τὸ

καίκι ἐντελῶς ποδισμένον ἄρχισε νὰ φεύγη **λασκάδα** πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Σύρου.

Εἶχαν σωθῆ !.

Τὰ κύματα τώρα πλέον ὅταν τὸ σκάφος ἐγύρισε, μαρνακά ὅτι δὲν κατώρθωσαν νὰ τὸ καταπίουν, ἐκτυποῦσαν ἀπ' ὀπίσω καὶ ἔσπρωξαν σὰν λυσσασμένα θηρία τὰ ὅποια δὲν κατώρθωσαν νὰ κάμουν κακόν.

Καὶ μόνον ὅταν ὁ πρῶτος τρόμος ἐπέρασε καὶ ὁ δάσκαλος ἠμπόρετε νὰ ὁμιλήσῃ, εἶδαν πράγματι ὅτι ὁ Μιχαλιὸς δὲν ἦτο πλέον εἰς τὴν θέσιν του...

Νὰ κοιτάξουν νὰ τὸν εὔρουν, νὰ τὸν σώσουν, τὴν στιγμὴν ἐκείνην οὔτε νὰ τὸ σκεφθοῦν ἦτο δυνατόν...

Καμμία ἀνθρωπίνη δύναμις δὲν εἰμπωροῦσε πλέον νὰ σώσῃ τὸν ναύτην ἀπὸ τὸ πεπρωμένον του...

Ἡ Εὐαγγελίστρα εἰσήκουσε τὴν δέησίν του !.

ΙΘ'.

Νόστος !

Τρεῖς ἡμέρας κατόπιν, τὸ Σεριφιώτικον καΐκι ἄφηγε τὸν λιμένα τῆς Σύρου ὅπου ἤρρε καταφύγιον τὴν νύκτα τοῦ κινδύνου καὶ ἔκαμνε πανιά διὰ τὴν Σέριφον.

Ἦτο πάλιν ἡμέρα Ἀλκυονίς, πρωτὶ ἡλιοπλημμυρισμένον καὶ καταγάλανον ὅπως ὅταν ἄφησαν τὰ νερὰ τῆς Σερίφου μίαν ἐβδομάδα πρίν.

Ὁ οὐρανὸς ἐγέλα τὸ ἀγαθὸν του χαμόγελον, βασιλικὸς ἥλιος ἐσκόρπιζε παντοῦ σὰν ὑπέροχος ἄσωτος τὸ χρυσάφι του εἰς τὸν κόσμον, καὶ τὸ Αἰγαῖον ἄπλωνε ὅλα τὰ γαλανὰ κάλλη του, ὅταν τὸ καΐκι τοῦ καπειτὰν Μαισαπλῆ στολισμένον μὲ ὅλα τὰ μπαντερόλλια του ἐμβῆκε πάλιν μέσα εἰς τὸ Δειβάδι.

Ἡ προῶρα ἔσχιζε τὸ κῦμα με χαροπὸν ἄφρισμα, τὰ κάτωσπρα πανιά του φουσκωμένα τὸ ἔφερναν ἐμπρὸς γυρμένον ἔλαφρὰ εἰς τὸ πλευρὸν, καὶ μέσα εἰς ποταμὸν ἀπὸ χου-

σὸν ἀνάδευμα, τὸ καΐκι ἐφαίνεται νὰ ἔπλεε εἰς κάποιον νικη-
τήριον πέρασμα δόξης.

Ἦτο ἐπιστροφή ποῦ ὠμοίαζε μὲ θρίαμβον, πανήγυρις
εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὸν ἀέρα, σὰν νὰ ἐφόρεσε ἡ φύσις
τῆς Σερίφου τὰ ἐρατεινότερα κάλλη της διὰ νὰ τοὺς χαιρε-
τίση καὶ νὰ τοὺς προσδεχθῇ.

Καὶ ὅλοι οἱ **κάταρες**, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, ὄρθιοι
ἐπάνω εἰς τὸ κατάστρωμα, ἐχαιρέτιζαν μὲ χαρμοσύνους φω-
νὰς τὸ ἀγαπημένον νησί των.

Ἦτο πάλιν τὸ χλοερὸν Λειβάδι, οἱ ἄμμοι, τὰ ζαριά, οἱ
καλαμιῶνες, τὰ μικροκαφενεδάκια τῆς παραλίας καὶ ἐπάνω
εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου, ἡ χώρα θαμβωτικὴ ἀπὸ τὰ
γαλακτισμένα σπητάκια της, ὑψωμένη σὰν κάτασπρον ἀφιέ-
ρωμα ἀπὸ σκαλιστὸν μάρμαρον εἰς τὸν γελαστὸν οὐρανόν.

Οἱ πανηγυρισταὶ μὲ τὰ μάτια ὀλάνοικτα, φουσκώνοντες
βαθεῖα τὰ στήθη των εἰς τὸν δροσερὸν ἀέρα, ἔβλεπαν ὅλα
σὰν νὰ τὰ ἔβλεπαν διὰ πρώτην φορὰν, μεθυσμένοι ἀπὸ φῶς,
τρυφερότητα καὶ νόστον.

Ἦταν τὸ Λειβάδι των... ἡ θάλασσα των... τὰ ζαριά των...
οἱ ἄμμοι των...

— Νά ! νά ! κατεβαίνουν !. μᾶς εἶδαν ἀπὸ τὴ χώρα καὶ
ἔρχονται... κοιτάξετε ποῦ κατεβαίνουν!..

Πράγματι ἀραιὰ μυρομηκνῆ ἐφαίνεται νὰ καταβαίνη τὸ
μονοπάτι τοῦ Λιβαδιοῦ.

Οἱ Σερίφιοι ἐγνώρισαν ἀπὸ μακρὰν τὸ καΐκι των, καὶ
ἔτρεχαν νὰ ὑποδεχθῶν τοὺς ἰδικούς των.

— Νὰ κι' ἄλλοι.. κι' ἄλλοι.. κάτω !. κάτω σιὸ μῶλο !.
ἤρθανε !..

.....

.....
 — Μάϊνα φλόκο.. μάϊνα.. γάμπιαις.. Φοῦντο !..

Τὰ πανιὰ ἐγλύστρησαν μὲ σκουριασμένον ἤχον χαλκάδων ἐπάνω εἰς τὴν κεραΐαν καὶ ἔλαφρός κλονισμὸς ἔκοψε τὸν δρόμον τοῦ καϊκιοῦ.

Ἐγκυρα ἔπεσε εἰς τὴν θάλασσαν.

— Καλῶς ὠρίσατε ! καλῶς ὠρίσατε !..

— Θανάση!.. Γλυκερία!.. Μοσκοῦ !.

— Καὶ τοῦ χρόνου.. πάντα μὲ τὸ καλό...

— Καλῶς σᾶς ηὔραμε..καλῶς σᾶς ηὔραμε...

— Καὶ τοῦ χρόνου...ὄχι ὅμως με τὸν καπετὰν Ματσαπλῆ!
 Συγκινήσεις, ἀγκαλιάσματα, φωναίς...

Μόνον ἡ Μαρινιὰ ἀπαρηγόρητος διπλασιάζει τώρα τοὺς θρήνους της.

Ἐὸ πόνος τοῦ ἀδελφοῦ της σφάζει δυνατώτερος τὰ στήθη της τώρα ποῦ ξαναἤλθαν εἰς τὸ νησί των.

Καὶ ἡ κακὴ εἶδησις ἀμέσως κυκλοφορεῖ.

— Ὁ Μιχαλιός...ἐπνίγηκε ὁ Μιχαλιός !.

— Ὁ Μιχαλιός !..μωρὲ τί λές !.

— Ὁ Μιχαλιός καλέ...τῆς Μαρινιᾶς ὁ ἀδερφός !.

Ἀλλὰ ποιὸς ἔχει τώρα νοῦν γιὰ τὸν Μιχαλιό !.

Ἐὸ καθένας ἔχει τὴν χαρὰ του. Τὴν χαρὰν ἐκείνων ποῦ δέχεται ἢ τὴν χαρὰν ἐκείνων ποῦ ξαναβροῖσκει..

Ἐὸ συνοδεία μὲ ἀτελειώτους διηγήσεις τοῦ πανηγυριοῦ τῆς τρικυμίας καὶ τοῦ δυστυχήματος, διενθύνεται σιγὰ σιγὰ σὰν διαδήλωσις εἰς τὸ ἀνηφορικὸν μονοπάτι τοῦ Ἁγίου Ἰσιδώρου, ποῦ ἀναιβαίνει ἠλιολουσμένον ἕως τὰ σπιτάκια τοῦ χωριοῦ.

Ἐὸ Μαρινιὰ ἀναιβαίνει μὲ προσημένα τὰ μάτια ἀπὸ τὰ δάκρυα.

Δὲν εἰμπορεῖ νὰ κλάψῃ πειὰ καὶ μόνον ἓνα νευρικὸν ἀναφυλλητὸν κλονίζει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸν λάρυγγά της.

“Ὁ Σωτῆρος ἔρχεται εἰς τὸ πλάγι της σιωπηλός.

Αἶ ! τί νὰ γείνη ἀφ’ οὗ ἔτσι ἦτανε γραφτό !. τί ἤμποροῦσαν καὶ αὐτοὶ νὰ κάμουν !.

Ἐπειτα συλλογίζεται μὲ κάποιαν ἄθελην ἀνακούφισιν, ὅτι, ἔτσι κ’ ἔτσι ἄχρηστος ἄνθρωπος, χωρὶς τὸ σπουδαιότερον, τὰ μάτια του, βάρος περιπτὸν εἰς τὸ μικρὸ σπιτάκι...

Νὰ εἰπῇ κανεὶς ὅτι εἰμποροῦσε νὰ ἐγείνετο τίποτα... Στὸ κεφάλι του καὶ παραπάνω !.. Ἦτανε ὁ σύντροφός του, ὁ φίλος του, ὁ γυναικάδελφός του... Ἔτσι ὅμως, καλήτερα ποῦ τὸν ἀνάπαυσε ὁ Θεός !..

“Ὅσο γιὰ τὴν Μαριριά, θὰ τῆς περάσῃ κι’ αὐτῆς... τί θὰ κάνῃ !. Δὲν εἰμπορεῖ νὰ τὸν κλαίῃ ὅλον τὸν καιρό...

Καὶ μὲ τὴν σκέψιν αὐτὴν πειὰ ἀκολουθεῖ τώρα ἡσυχώτερος, σχεδὸν χαρούμενος, τοῦλάχιστον ἀνακουφισμένος...

Τελευταῖος ἀπ’ ὅλους ἔρχεται σκυφτός καὶ ἀκουμβῶν εἰς τὸ ραβδί του ὁ γέρω δάσκαλος.

Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποῦ εἶδε τὸν παλαιὸν μαθητὴν του νὰ χάνεται μέσα εἰς τὰ κύματα, αἰσθάνεται ὅαν νὰ εἶνε ἀκόμη περισσότερο γερασμένος καὶ μακρυνὸς ἀπὸ ὅλον αὐτὸν γύρω του τὸν χαρούμενον κόσμον.

Γιατὶ νὰ εἶνε ἔτσι ἄδικη ἡ μοῖρα καὶ νὰ μὴ εὐρίσκη τίποτε ἔλεος ἐμπρός της ;.. οὔτε εὐμορφιά, οὔτε χάρις, οὔτε νεότης, οὔτε ἐλπίς ;..

Πάει καὶ ὁ Μιχαλιὸς τώρα !..

Καταντοῦσε σιγὰ σιγὰ νὰ ἔχῃ ὀλιγωτέρους ἀνθρώπους ν’ ἀγαπᾷ μέσα εἰς τὴν χώραν, παρὰ ἐκεῖ κάτω, στῆς Κατωθιές..

Πότε θὰ ἔφθανε καὶ αὐτοῦ ἡ σειρά του, νὰ τὸν ἐπήγαιναν καμμίαν ἡμέραν, ἀνώφελον γέρικο κουφάρι χωρὶς χάραν καὶ χωρὶς κανένα σκοπὸν εἰς τὸν κόσμον αὐτόν...

Καὶ ὅσον βαδίζει νομίζει ὅτι κᾶτι βαρύνει περισσότερο εἰς τοὺς ὄμους του, κᾶτι τὸν σκύβει πειὸ κοντὰ πρὸς τὴν γῆν καὶ ἀκουμβᾶ δυνατώτερα ἐπάνω εἰς τὸ ῥαβδί του..

*
* *

“Ὅλον σχεδὸν τὸ χωριὸ ὑποδέχεται τώρα ἔμπρὸς εἰς τὸ ἐκκλησιάκι τοὺς πανηγυριστάς.

“Ἄνδρες, γυναῖκες, νέοι, γέροντες, ὅλοι σκορπίζονται χαρούμενοι γεμίζοντες μὲ ζωὴν καὶ φωναῖς τὰ ἀνηφορικὰ δρομάκια.

Εἰς τὸν καθένα τὸ σπιτάκι του φαίνεται προσφιλέστερον, ἀγαπητότερον, παλαιὸς φίλος ποῦ ξαναβρίσκει ἔπειτα ἀπὸ μακρὰν ἀπουσίαν, καὶ μαζύ των σκορπίζεται κᾶτι σὰν εὐωδία μοσχολιβάνου ἀπὸ τὸ πανηγῦρι, πνοὴ χαρᾶς, εὐλογίας, ἐξαγνίσεως.

Καὶ τοῦ χρόνου Μεγαλόχαρή μου !

.....
.....
Μόνος ἐκεῖ κάτω, εἰς τὴν μέσην τοῦ Αἰγαίου, μένει ἔρημος καὶ λησμονημένος ὁ ἄτυχος ψαρᾶς...

Δειβάδι.. βαρκούλα.. σπιτάκι.. Κριγιώ !..

.....
.....
Ἐπάνω, τὰ κύματα τῶν στενωῶν ἀπλώνουν πάντοτε τὰ

παιγνίδια τῆς γαλήνης των ἢ σκορπίζουν τοὺς ἀφροὺς τῶν θυμῶν των...

Νανουρίζουν ἓνα πόνον καὶ κοιμίζουν μίαν πίκραν !

Νομίζεις ὅμως ψιθυρίζουν καὶ ἓνα ὄνομα...

Δὲν σᾶς φαίνεται ὅτι ἀκούεται κᾶτι σᾶν ὄνομα ;..

Ἐπὶ ἢ Κρινωὶ εἶνε πολὺ μακρῶν!...

Ἐκεῖνος κοιμᾶται κάτω γαλήνιος, μέσα εἰς τὸ εὐσπλαχνικὸν σάβανον τῶν ἀσπριδερωῶν φυκιῶν, σαλευόμενος μόνον ἀπὸ τὸ ἥσυχον ἀνάδευμα τῶν μαλακῶν βρῦων !

.....

.....

Εἶνε πλατὺς καὶ ἄφωνος τάφος ἢ θάλασσα...

Ἄχ Κρινωὶ ! Κρινωὶ ! Κρινωὶ !...

Τ Ε Λ Ο Σ

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

- Σπογγαλιεῖς τοῦ Αἰγαίου. (ἔκδοσις Ι. Σιδέρη)
Μακεδονικαὶ ραψωδίαι. » »
Μεγαλόχαρη. » »
Εἰς τὰ πτερὰ τοῦ θανάτου! (ἀλληγορία)
Νησιάκια τοῦ Σαρωνικοῦ. Πόρος.
Οἱ νικημένοι. (μυθιστόρημα τοῦ 1897)
Θλιμμέναις ψυχούλαις. (διηγήματα)
Ψυχαῖς ἀρρωστημέναις. »
Ἰαπωνικὸν ὄνειρον.
Ναυαγοὶ τῆς ζωῆς.
-

Εὐριπίδου, Ἡλέκτρα, Μήδεια, Ἰππόλυτος στεφανηφόρος
(ἀπόδοσις εἰς τὴν ὁμιλουμένην).

ΠΡΟΣ ΕΚΤΥΠΩΣΙΝ

- Ὁ Βουκόλακας (νησιώτικον μυθιστόρημα)
Ἄγγελος Ἐξολοθρευτῆς! (διηγήματα τοῦ τελευταίου τοῦ πο-
λέμου).

